

**RAZVOJNI PLAN OPŠTINE
GRAČANICA
2022-2030**

UVODNA REČ GRADONAČELNICE OPŠTINE GRAČANICA

Dragi sugrađani,

Donoseći Razvojni plan opštine Gračanica, strateški razvojni dokument naše opštine, postavljamo osnovne pravce urbanističkog, infrastrukturnog, ekonomskog, ekološkog, institucionalnog i kulturnog razvoja naše zajednice.

Razvoj i napredak opštine mora biti sistematičan, institucionalizovan i baziran na potrebama i vitalnim interesima zajednica koje tu žive, u cilju uspostavljanja osnovnih uslova za održivi razvoj.

Ovim strateškim dokumentom predviđeno je definisanje pravaca razvoja opštine po svim sektorima koji spadaju u nadležnost opštine Gračanica, od urbanizma, prostornog planiranja i zaštite životne sredine do obrazovanja, kulture, omladinske politike, zdravstvene i socijalne zaštite, komunalnog institucionalizovanog uređenja i održivog ekonomskog razvoja. Ovim dokumentom biće definisani prioriteti po zadatim sektorima, a u skladu sa razvojnom politikom opštine, prema realnim potrebama i interesima građana, što je osnovna ideja ovog dokumenta.

prof. dr Ljiljana Šubarić

Spisak saradnika

Odgovorni tim za pripremu Razvojnog Plana Opštine:

1. Mirjana Stanojević - Direktor, Odeljenje za Planiranje, Urbanizam i Zaštitu Životne Sredine (**nosilac projekta**)
2. Igor Aritonović – Direktor, Odeljenje za opštu administraciju I kadrovska pitanja
3. Nikola Marinković – Direktor, Odeljenje katastra
4. Slaviša Ničić – Direktor, Odeljenje za budzet I finansije
5. Branka Ničić – Direktor, Odeljenje za obrazovanje I kulturu
6. Dušan Cvejić – Direktor, Odeljenje za omladinu I sport
7. Aleksandar Popović – Direktor, Odeljenje za zdravstvo I socijalnu zaštitu
8. Vladica Trajković – Direktor, Odeljenje za javne službe I vandredne situacije
9. Nebojša Milovanović – Direktor, Odeljenje ekonomskog razvoja I integracije
10. Jelena Stojanović – Direktor, Odeljenje inspekcije
11. Dragiša Stojanović – Direktor, Odeljenje za poljoprivredu I šumarstvo
12. Elvira Kesasi Hodza – Šef, Kancelarija za zajednice
13. Dejan Dimitrijević – Direktor, JKP „ Ekologija"
14. Sandra Đokić – Direktor, Turistička Organizacija Gračanice (TOG)

Opštinski tim za planiranje:

1. Nataša Dimitrijević – Službenik za građevinu (arhitekta), Odeljenje za Planiranje Urbanizam I Zaštitu Životne Sredine
2. Marina Mitić – Arhitekta, Odeljenje za Planiranje Urbanizam I Zaštitu Životne Sredine
3. Ana Savić – Službenik na poslovima administratora, Odeljenje za zdravstvo I socijalnu zaštitu
4. Boban Marinković – Službenik, Odeljenje za obrazovanje I kulturu
5. Goran Spasić – Službenik, Odeljenje za omladinu I sport
6. Miloš Ničić – Službenik, Odeljenje za javne službe I vandredne situacije
7. Aleksandar Marinković – Službenik, Odeljenje ekonomskog razvoja I integracije
8. Aleksandar Todorović – Službenik, Odeljenje za opštu administraciju I kadrovska pitanja

Takođe, da bi dokument bio transparentan i lakše dostupan građanima opštine, opština je formirala i lokalni savet (predstavnici naselja), da aktivno učestvuju u debatama, kao i pružanju informacija o problemima i budućeg razvoja.

Predstavnici lokalnog saveta:

1. Dejan Jorgić – Gračanica
2. Aleksandar Rašić – Gračanica
3. Demir Osmani (predstavnik romske zajednice) – Gračanica
4. Ruždi Krasnići (predstavnik albanskog stanovništva) - Kišnica
5. Zoran Marinković (predstavnik srpskog stanovništva) - Kišnica
6. Slaviša Todić (Dragiša Đorić-zamenik) – Laplje Selo
7. Nebojša Marković – Čaglavica
8. Aleksandar Kostić - Preoce
9. Bojan Stojanović – Donja Gušterica, Gornja Gušterica
10. Dragan Ćurčić - Dobrotin
11. Mirjana Stojanović - Livađe
12. Jovan Marković – Sušica I Novi Badovac
13. Marko Arsić – Ugljare I Batuse
14. Stefan Mitrović – Lepina I Radevo
15. Marko Todić - Skulanevo
16. Vladimir Nastić – Suvi Do, Novo Naselje I Ašane

Ostali učesnici koji su dali doprinos u izradi dokumenta su:

Odbornici Skupštine Opštine Gračanica, NVO, firma „URB-PRO" za pružanje konsultantskih usluga u izradi dokumenta, kao i građani opštine Gračanica.

SADRŽAJ

1. UVOD.....	9
1.1. PROSTORNO PLANIRANJE I NJEGOV ZNAČAJ	9
1.2. CILJ RPO (RAZVOJNI PLAN OPŠTINE)	9
1.3. ZAKONSKA OSNOVA ZA IZRADU RPO	10
1.4. KONSULTOVANI DOKUMENTI SA ZNAČAJEM ZA PROSTORNO PLANIRANJE	11
1.5. OSNOVA LOKALNE UPRAVE.....	11
1.6. STRUKTURA OPŠTINSKIH ORGANA.....	12
1.7. GRAČANICA U NACIONALNOM I REGIONALNOM KONTEKSTU	13
1.7.1. ISTORIJSKA OSNOVA	13
1.7.2. GRAČANICA U KONTEKSTU KOSOVA	13
1.7.3. OPŠTI PODACI O OPŠTINI GRAČANICA.....	14
1.7.4. GRAČANICA U PLAVOJ OBLASTI PROSTORNOG PLANA KOSOVA	15
1.7.4.1. Karakteristike plave oblasti	15
1.7.4.2. Vizija plave oblasti	15
1.7.4.3. Opšti ciljevi plave oblasti	16
1.7.4.4. Razvoj mreže naselja	16
1.7.4.5. Oblasti posebnog interesa u plavoj oblasti.....	16
1.7.4.6. Konflikti i sinergije scenarija razvoja za plavu oblast	18
1.7.4.7. Konflikti	18
1.7.4.8. Sinergije.....	18
2. PROFIL OPŠTINE	19
2.1. GEOKLIMTSKI PREGLED I KORISCENJE ZEMLJISTA	19
2.1.1. Geografski položaj i karakteristike.....	19
2.1.2. Klima	22
2.1.3. Korišćenje zemljišta.....	22
2.2.1. Stanovništvo.....	36
2.2.2. Gustina naseljenosti.....	36
2.2.3. Priraštaj stanovništva.....	37
2.2.4. Mortalitet.....	37
2.2.5. Stanovništvo prema etničkoj pripadnosti.....	37
2.2.6. Struktura stanovništva prema starosti	37
2.2.7. Migracija	37
2.2.8. Povratnici	37
2.2.9. Interno raseljena lica.....	38
2.2.10. Stanovanje	39
2.2.10.1. Stambeni fond.....	39
2.2.10.2. Naselja.....	44
2.2.10.2.1. Neformalna naselja	44
2.2.10.2.2. Nelegalni objekti	45
2.2.11. Zdravstvo	47
2.2.12. Socijalne usluge.....	51
2.2.13. Korisnici socijalne pomoći	55
2.2.14. Osobe sa invaliditetom u opštini Gračanica.....	62
2.2.15. Rezidencijalne ustanove.....	63
2.2.15.1. Dom za stare osobe bez porodičnog staranja	63

2.2.16.	Specijalna škola.....	66
2.2.17.	Obrazovanje.....	66
2.2.18.	Institucije kulture.....	72
2.2.19.	Javni objekti.....	76
2.2.20.	Javne površine (trgovi i spomen parkovi).....	78
2.2.21.	Rekreacija i sport.....	81
SK “DRAGAN DŽAJIĆ”	81
SK “DRAGAN DŽAJIĆ	83
2.3.	EKONOMSKI RAZVOJ.....	88
2.3.1.	Stanje zaposlenosti (privatni sektor).....	91
2.3.2.	Nevladine Organizacije (NVO).....	91
2.3.3.	Poljoprivredna Industrija.....	96
2.3.4.	Navodnjavanje.....	102
2.3.5.	Stočarstvo.....	102
2.3.6.	Pčelarstvo.....	104
2.3.7.	Šumarstvo.....	104
2.3.8.	Turistički potencijal.....	105
2.4.	INFRASTRUKTURA I JAVNE SLUŽBE.....	107
2.4.1.	Saobraćaj i Putevi.....	107
2.4.2.	Železnički saobraćaj.....	120
2.4.3.	Vazdušni saobraćaj.....	121
2.4.4.	Javni Prevoz.....	121
2.4.5.	Vodovod.....	122
2.4.6.	Kanalizacija.....	125
2.4.7.	Upravljanje Otpadom.....	127
2.4.8.	Struktura.....	127
2.4.8.1.	DELATNOST JKP “EKOLOGIJA” D.D.	128
2.4.8.2.	INFRASTRUKTURA JKP “EKOLOGIJA”	129
2.4.8.3.	TRŽIŠTE	129
2.4.8.4.	ELEKTRIČNA MREŽA	130
2.4.9.	Komunikacija (telekomunikacije i internet).....	130
2.5.1.	Prirodni Resursi.....	132
2.5.2.	Reke u Opštini.....	133
2.5.3.	Stanje Zivotne Sredine.....	138
2.5.4.	Zagađenje.....	138
2.5.5.	Zagađenje vazduha i zemljišta.....	142
2.5.6.	Nelegalne Deponije.....	142
2.5.7.	Upravljanje Procenom Rizika za Katastrofe (UPRK).....	144
2.5.8.	Frekvencija i Buka.....	149
2.5.9.	Kulturna i prirodna Baština.....	151
2.5.10.	Kulturni potencijali od direktnog i indirektnog značaja za turizam.....	153
2.5.11.	Manastir Gračanica.....	154
2.5.12.	Ulpijana.....	155
2.5.14.	Crkve i Naselja u Opštini Gračanica.....	158
2.5.14.1.	Crkva Sveta Petka – Laplje Selo.....	158
2.5.14.2.	Crkva svetog Kneza Lazara – Donja Gušterica.....	158
2.5.14.3.	Crkva svetog Dimitrija – Dobrotin.....	158

2.5.14.4.	Crkva Svetog Grigorija Bogoslova - Livade	158
2.5.14.5.	Crkva Svetog Dimitrija – Sušica	158
2.5.14.6.	Crkva Svete Trojice - Skulanevo.....	159
2.5.14.7.	Crkva Sveta Nedelja - Batuse	159
2.5.14.8.	Crkva Sveta Nedelja - Gornja Gušterica.....	159
2.5.14.9.	Crkva Svetog Panteleja - Lepina.....	159
	Kamen temeljac za izgradnju crkve Svetog Despota u Čaglavici je položen novembra 2014. godine.....	159
2.5.14.11.	Crkva Svete Anastasije Srpske – Novi Badovac	159
2.5.15.	Spomenici u opštini Gračanica.....	162
2.5.15.1.	Spomenik kralju Milutinu	162
	163
2.5.15.2.	Spomenik Milošu Obiliću	163
2.5.15.3.	Spomenik Palim borcima 1914 – 1918.....	163
2.5.15.4.	Spomenik Mala Gračanica.....	163
2.5.15.5.	Umetnička instalacija MISSING	164
2.5.15.6.	Mozaik Kraljice Simonide	164
2.5.16.	anastir Vojsilovica.....	164
2.5.17.	Tradicionalna gradnja.....	165
2.5.18.	JAVNI PROSTORI GROBLJA.....	165
2.6.	PROCENA TRENUTNE SITUACIJE.....	168
2.6.1.	Socijalna Infrastruktura, Stanovanje i Demografija.....	168
2.6.2.	Infrastruktura, Javne Službe i Saobraćaj.....	169
2.6.3.	Ekonomski Razvoj.....	170
2.6.4.	Životna Sredina, Prirodni Resursi i Kulturno Nasleđe.....	170

Lista Skraćenica

EZC- Ekonomska zona centra
GAK-Ginekološko akušerska klinika
CSR-Centar za socijalni rad
EULUP- EU projekat “Dalja podrška korišćenju zemljišta”
RPO- Razvojni plan Kosova
ERK– Ekonomski razvoj Kosova
TERK- Trougao ekonomskog razvoja Kosova
EKK- -Energetska korporacija Kosova
AZSK- Agencija za zaštitu sredine Kosova
LER –Lokalni ekonomski razvoj
MPŠRR- Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i ruralnog razvoja
MZP-Ministarstvo za zajednice i povratak
MKOS- Ministarstvo kulture, omladine i sporta
MER - Ministarstvo za ekonomski razvoj
MSPP - Ministarstvo životne sredine i prostornog planiranja
MF- Ministarstvo finansija
MI - Ministarstvo infrastrukture
MRSZ- Ministarstvo rada i socijalne zaštite
MALS- Ministarstvo administracije lokalne samouprave
MPA - Ministarstvo javne uprave
OTP-Opštinski tim za planiranje
NVO- Nevladine organizacije
ZKM-Kancelarija za pitanja zajednica pri kabinetu premijera
OEBS- Organizacije za evropsku bezbednost i saradnju
PU- Predškolska ustanova
OŠ - Osnovna škola
RTV –Radio - televizija
SPUŽS –Strateška procena uticaja na životnu sredinu
PSU- Procena socijalnog uticaja
SPC –Srpska pravoslavna crkva
SŠ- Srednja škola
UNESCO –Organizacija Ujedinjenih nacija za obrazovanje nauku i kulturu
UNHCR-Visoki komesar Ujedinjenih nacija za izbeglice

1. UVOD

1.1. Prostorno planiranje i njegov značaj

Struktura prostornih planova na Kosovu određena je Zakonom o prostornom planiranju br.04/L-147. Prostorni plan je definisan kao plan za regulisanje i korišćenje teritorija opština na području Kosova. Ministarstvo životne sredine i prostornog planiranja je usvojilo Prostorni plan Kosova na osnovu kojeg će svaka Opština uraditi svoj Razvojni plan opštine.

Novi pristupi u prostornom i strateškom planiranju obuhvataju više od samog propisa korišćenja zemljišta, a samim tim i zahtevniju integracionu strategiju za uređenje zemljišta, kao i jasnu viziju u skladu sa svim integrisanim grupama i da rade u pravcu ostvarivanja ciljeva utvrđenih u vizionarskom procesu.

Osnovna ideja razvojnih procesa je uspostavljanje reda kod postojećeg stanja, kao i njegovo usklađivanje sa planiranim aktivnostima.

1.2. Cilj RPO (Razvojni plan opštine)

Razvojni plan opštine pokriva celu teritoriju opštine, kako urbana područja tako i ruralna. Ovim planom se određuju dugoročni ciljevi u pogledu prostornog, socijalnog i ekonomskog razvoja.

Svrha Razvojnog plana opštine je da pruži jasnu viziju i ciljeve za budući prostorni razvoj opštine i odredi programe razvojne politike i aktivnosti za postizanje utvrđenih ciljeva i da promoviše održivi razvoj. U kom smeru će se orijentisati stanovanje, kako dobro očuvati ali i razviti prirodna bogatstva i vrednosti kulturnog nasleđa u korist ekonomskog razvoja i socijalne zaštite, kako olakšati cirkulaciju stanovnika ali i obezbediti lakši pristup za posetioce su neka od pitanja o kojima RPO pruža rešenje.

Razvojni plan opštine Gračanica pruža opštini strategiju urbanističkog razvoja i dalje savete o osnovnim pitanjima planiranja. Nakon usvajanja od strane Skupštine opštine i dobijanja saglasnosti od strane Ministarstva životne sredine i prostornog planiranja (MŽSPP), Razvojni plan opštine će igrati ključnu ulogu u privlačenju i orijentaciju privatnih i komercijalnih investicija. Štaviše, ovo će poslužiti kao osnova za buduće radove planiranja.

Sve promene u urbanističkom razvoju su deo šireg konteksta. Na opštinu su kontinuirano uticali različiti ekonomski, socijalni i politički procesi koji su se dešavali u društvu. Važan cilj procesa planiranja je razvoj održivih i uravnoteženih zajednica u kojem se svi delovi društva, bez obzira na njihovo bogatstvo, zanimanje ili poreklo, osećaju uključenim. Svi ovi aspekti su podjednako važni kada se radi o stvaranju živih, prosperitetnih i angažovanih zajednica u oblastima u kojima one žive i rade. Stoga je od vitalne važnosti da planeri imaju jasnu sliku o kontekstu kada planiraju budući razvoj opštine.

1.3. Zakonska osnova za izradu RPO

Na osnovu Zakona o prostornom planiranju br. 04/L-147 o prostornom planiranju, Skupština opštine Gračanica na sednici održanoj dana 25.11.2020. godine, usvojila je odluku br. 6336/20 dana 26.11.2020. godine, o početku izrade razvojnog plana opštine Gračanica.

Tokom izrade profila RPO, konsultovani su sledeći zakoni:

- Zakon Br.04/L-147 o prostornom planiranju
- Zakon o kulturnom nasleđu br.02/L-88
- Zakon o izgradnji br.04/L-110
- Zakon o putevima br.2003/11
- Zakon br.03/L-120 o izmenama i dopunama Zakona o putevima br.2003/11
- Zakon Br.06/L-068 o izmeni i dopuni Zakona br.03/L-120 i Br.2003/11
- Zakon o drumskom prevozu br.04/L-179
- Zakon br.06/L-070 o izmeni i dopuni Zakona br.04/L-179
- Zakon o strateškoj proceni uticaja br.03/L-230
- Zakon br 04/L-027 za zaštitu protiv prirodnih i drugih katastrofa
- Zakon o poljoprivrednom zemljištu Br.02/L-26
- Zakon Br.04/L-040 o uređenju zemljišta
- Zakon o specijalno zaštićenim zonama Br. 03/L-039
- Zakon o Zaštiti životne sredine br.03/L-025
- Zakon o Zaštiti prirodebr. 03/L-233
- Zakon o ekonomskim zonama Br.04/L-159
- Zakon o otpadu br.04/L-060
- Zakon o vodama Kosova br.04/L-147
- Zakon o poljoprivredi i ruralnom razvoju br.03/L-098
- Zakon br.04/L-090 o izmenama i dopunama Zakona br.03/L-098 o poljoprivredi i ruralnom razvoju
- Zakon o administrativnim granicama Opština br.03/L-041
- Zakon o izmenama i dopunama Zakona o granicama opština br.03/L-089
- Zakon o lokalnim izborima u Republici Kosovo br.03/L-072
- Zakon o lokalnoj samoupravi br.03/L-040
- Odluka o zaštiti arheoloskog lokaliteta NIj (Ulpijana)
- Relevantne odluke i propisi Opštine Gračanica

1.4. Konsultovani dokumenti sa značajem za prostorno planiranje

Do kraja 2009. godine, opština Gračanica i njena nasela pripadala su opštinama Priština, Lipljan i Kosovo Polje. Stoga, opštinska administracija nije imala do 2014. godine svoj Razvojni plan opštine. Pored toga, opština Priština i opština Lipljan su izradile Razvojni plan koji se uzeo kao osnova za dalji razvoj.

Dokumenti koji su korišćeni kao osnova tokom izrade RPO Gračanica su:

- Prostorni plan Kosova (2010-2020⁺)
- Plan Marti Ahtisarija
- Razvojni plan Opštine Gračanica (2014-2029)
- Strateška Procena uticaja životne sredine na RPO
- Integrisani dokument o viziji (2011)

Osim toga, opštinski tim za planiranje je tokom izrade RPO-a bio angažovan i u konsultovan u vezi sa nacrtom Razvojnog plana opštine Priština, kao i nacrtu Razvojnog plana opštine Lipljan tokom procesa izrade njihovog plana.

1.5. Osnova lokalne uprave

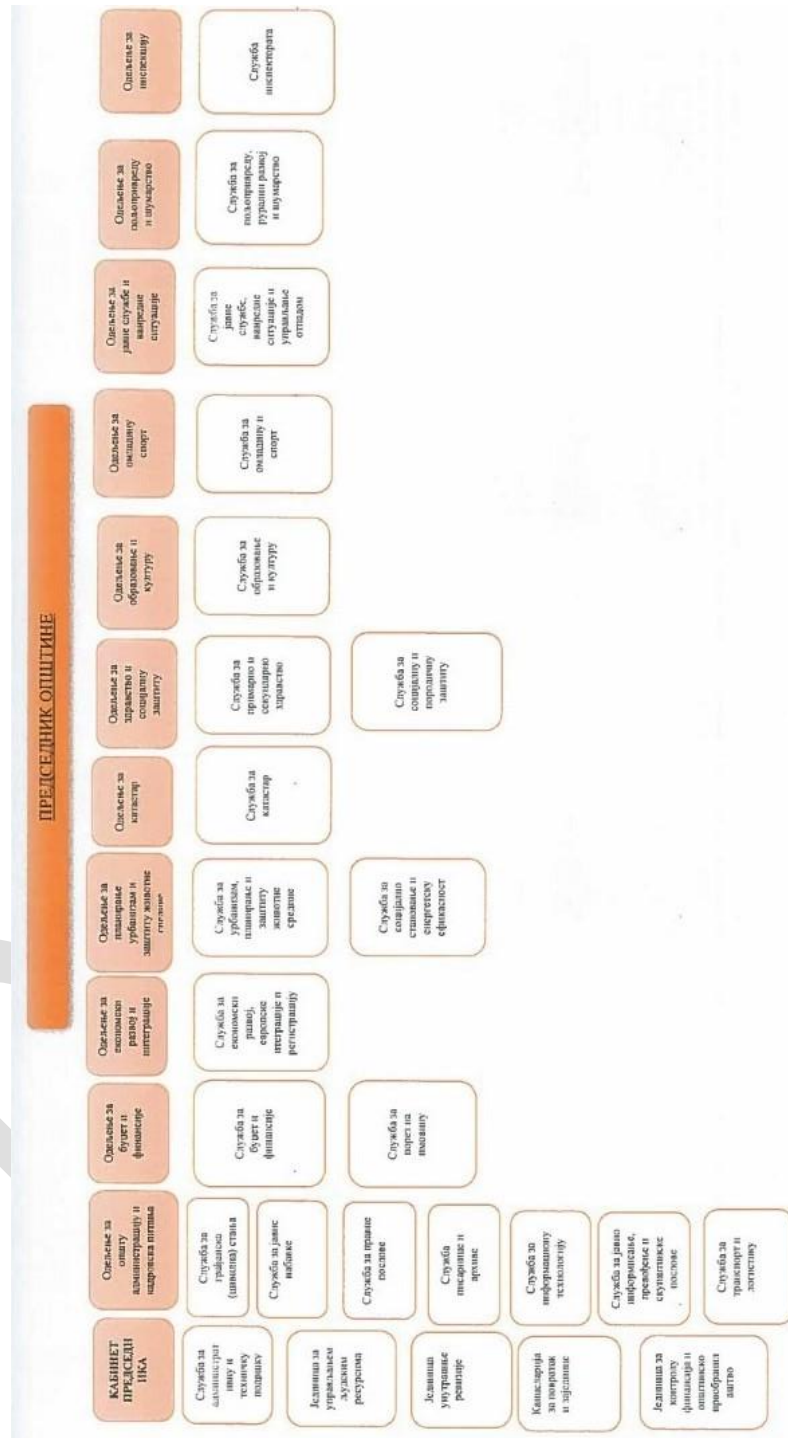
Formiranje Opštine Gračanica- Opština je osnovana u skladu sa planom Martija Ahtisarija, pripajanjem delova opština Priština, Lipljan i Kosovo Polje. Opština Gračanica obuhvata sledeća naselja i katastarske jedinice:

- iz opštine Kosovo Polje: Batuse i Ugljare;
- iz opštine Lipljan: Gornja Gušterica, Dobrotin, Donja Gušterica, Lepina, Livade, Radevo, Skulanevo i Suvi Do
- iz opštine Priština: Gračanica, Novi Badovac, deo Starog Badovca, Laplje Selo, Preoce, Sušica, Kišnica i deo Čaglavice.

Opština Gračanica je formirana u skladu sa Zakonom o administrativnim granicama opština koji je donet 20. februara 2008. godine. Nakon održanih izbora, 15. novembra 2009. godine, opština Gračanica zvanično postoji od 29.12.2009. godine.

1.6. Struktura opštinskih organa

1.7. Gračanica u nacionalnom i regionalnom kontekstu

1.7.1. Istorijska osnova

U ranom istoriskom periodu, pre nove ere Kosovo je naseljavao narod Iliri od kojih je najuticajnije bilo pleme Dardanci, koje je formiralo kraljevinu Dardaniju 1000 godina p.n.e. Učestali sukobi između Dardanaca, Makedonaca i Rimljana odvijali su se u III i II veku p.n.e. Dardanci su suvereno vladali sve do I veka nove ere kada su ih osvojili Rimljani.

Najvrednije arheološko nalazište iz antičkog perioda je rimski grad Ulpijana nadomak današnje Gračanice. Pretpostavke su da je grad Ulpijana nastao između I i II veka nove ere za vreme rimskog imperatora Trajana (Marcus Ulpius Nerva Traianus) Ulpijana je bio grad pod vrhovnom rimskom vlašću, ali sa svojom samoupravom, ustavom i zakonima. Sprovodilo se rimsko građansko pravo, građani su imali pravo glasa. Nema sumnje da je Ulpijana izrasla u privredni i kulturni centar toga vremena zahvaljujući povoljnom geografskom položaju i neposrednoj blizini velikih nalazišta ruda olova, cinka i plemenitih metala. U III veku Ulpijana doživljava svoj vrhunac veličine, lepote i slave, te je s pravom nazvana URBS SPLENDIDISSIMA - VELELEPNI GRAD. Ulpijanu su opustošili Goti 471. godine nove ere, dok je potpuno razaranje Ulpijana doživela 518. godine usled jakog zemljotresa. Grad je kasnije obnovio polovinom šestog veka n.e. vizantiski car Justinijan po kome i grad dobija naziv Justinijana Sekunda.

Gračanica se prvi put spominje kao Grazaniza 1303. godine u jednom pismu pape Benedikta IX barskom nadbiskupu Marinu vezano za katoličku parohiju u Janjevu i rudarsku koloniju Kišnica iznad Gračanice. U pismu se pominje katolička parohija Grazaniza. Ime pomenute parohije svakako da potiče od imena sela Gračanice u čijoj su se neposrednoj blizini nastanile kolonije Sasa, rudara Janjeva. Do IX veka Kosovo je bila pogranična oblast Vizantije. Tada se Gračanica našla u sastavu srednjovekovne Srbije, podignuta u neposrednoj blizini Ulpiane.

Pod današnjim imenom Gračanicu prvi put pominje kralj Milutin 132. godine u gračaničkoj povelji izdatoj povodom osnivanja manastira. Manastir je bio centar duhovnosti tog vremena, sve do pada Srbije pod Turskom. Usled Austrijsko – turskog rata i buđenja otpora naroda pod Turskom, u borbi protiv Turaka pridružuju se Srbi i Albanci. Porazom austrijske vojske i u strahu od turske odmazde, 1690. godine dolazi do velike seobe Srba, što je uticalo da se naselje Gračanica potpuno opustoši.

Gračanica je od Turaka bila oslobođena za vreme Srpsko-turskih ratova 1878. godine, kada je srpska vojska prodrla nadomak Prištine, ali je odlukom Berlinskog kongresa ostala izvan srpske države, tako da su mnogi stanovnici, ne samo učesnici u ratu, morali da beže za Srbiju. Nakon balkanskih ratova i oslobođenja od Turaka ulazi u sastav Srbije, dok 1918. godine u sastav kraljevine Srba Hrvata i Slovenaca odnosno kraljevine Jugoslavija, 1945. godine u sastav Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije.

1.7.2. Gračanica u kontekstu Kosova

Opština Gračanica se nalazi u centralnom delu Kosova. Opština se sastoji od 16 katastarskih zona, ruralnog je karaktera sa visoko kvalitetnim obradivim zemljištem. Na slici 1 prikazan je položaj Kosova kako se graniči sa državama.

Kosovo se nalazi u centru jugoistočne Evrope i ima površinu od 10.907,00 km². Graniči se sa Albanijom, Makedonijom, Srbijom i Crnom Gorom. Kosovo je teritorija koja se sastoji od širokih dolina pa sve do visokih planina. Kosovo je okruženo planinskim vencima Šar planine, Paštrika, Prokletija, Mokre Gore i Kopaonika najvišom nadmorskom visinom od 2.656 metara.

Slika 1. Položaj opštine Gračanica

Reke su formirale duboke doline, prevazilazeći prirodne prepreke i formirajući na taj način prirodne veze s okolnim područjima. U središnjem delu Kosova nalaze se dve glavne oblasti, polje Kosova i ravnica Metohije-Dukađin, koje su međusobno odvojene visoravnima Drenice.

Priština kao glavni grad Kosova, nalazi se u Kosovskoj ravnici. Ona je administrativni i ekonomski centar Kosova. Zbog velike koncentracije teške industrije, kao i rezervi uglja u regionu Prištine, došlo se do visokog stepena zagađanja životne sredine u ovom regionu. Autoputevi koji povezuju Prištinu sa Albanijom, Makedonijom i Srbijom. Železnička mreža je trenutno u relativno lošem stanju.

1.7.3. Opšti podaci o Opštini Gračanica

Teritorija opštine Gračanica obuhvata površinu od 122,25 km². Zbog političke situacije u opštini nije bilo volje većine opštinske populacije za učešće u registraciju populacije 2011. godine. Podaci koji su dole predstavljeni su uzeti na osnovu opštinske ankete domaćinstva. Opština Gračanica ima oko 27.000 stanovnika čija je struktura multietnična, sačinjena od Srba, Albanaca, Roma, Aškalija, Egipćana i drugih. Njen dobar položaj, sa malom udaljenošću od glavnog grada Prištine, pruža velike mogućnosti za razvoj Gračanice u naprednu, multikulturnu, živu trgovačku, komercijalnu i rezidencijalnu lokaciju.

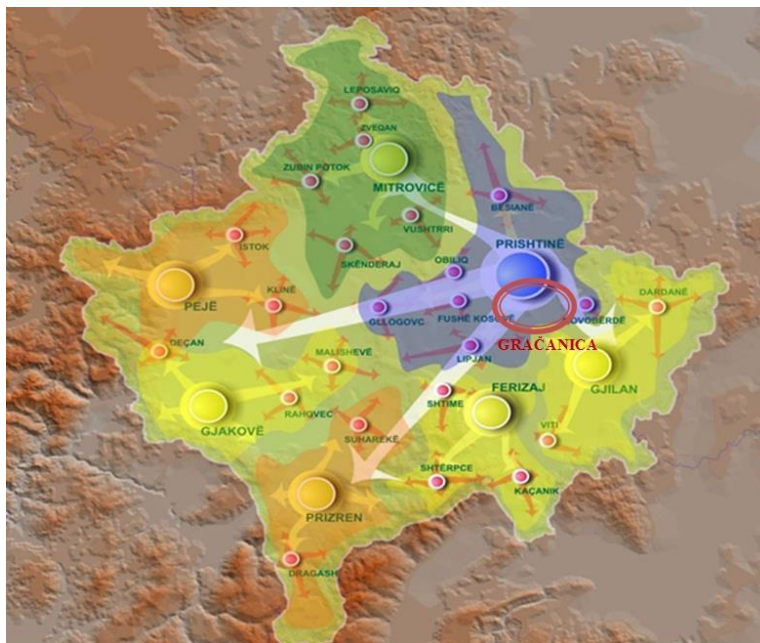
(Izvor: Akcioni plan za Gračanicu 2010)

Formiranjem nove opštine građani koji žive na ovom prostoru dobili su velike mogućnosti za korišćenje usluga i poboljšanje životnog standarda.

1.7.4. Gračanica u plavoj oblasti prostornog plana Kosova

Prema usvojenom Prostornom planu Kosova, Opština Gračanica se nalazi u plavoj zoni koja je predviđena za ekonomski razvoj.

Slika 2- Strategija prostornog razvoja – Plavi prostor

1.7.4.1. Karakteristike plave oblasti

Ova celina predstavlja severoistočni deo Kosova gde spadaju: Priština, Obilić, Podujevo, Kosovo Polje, Lipjan, Glogovac i Štimlje u centru sa gradom Priština. Ova celina, predstavljena plavom bojom, ima karakteristike gustine regiona urbanih centara i onih ruralnih u procesu razvoja, visoko kvalitetnog poljoprivrednog zemljišta, podzemnih bogatstava (lignit, Ni, Pb, cink, zlato), površina i značajnih arheoloških i kulturnih objekata, praznih zelenih površina, dok se ekonomske aktivnosti karakterišu sa onim industrijskim, trgovačkim i uslužnim, a administrativne se karakterišu sa međunarodnom i lokalnom vladom kao i akademske, obrazovne i naučne.

1.7.4.2. Vizija plave oblasti

Prioritetna i živa zona, gde gradovi teže njihov neprekidan savremeni urbani razvoj, planiran i konkurentan jedan sa drugim, dok su u isto vreme ujedinjene i kooperativne za konkurisanje sa susednim gradovima u širem regionu, atraktivne za život i rad u njima. Plavi prostor sa Prištinom u centru, kao metropola, nacionalni glavni grad, sa sedištem Vlade i stranih diplomatskih kabineta, dobrim pristupom u susednim kosovskim gradovima kao i onim van granica preko fizičke infrastrukturne mreže (putne, železničke, vazdušne, energetske) kao i preko administrativne i institucionalne.

Plavi prostor sa Prištinom u centru, kao metropola, nacionalni glavni grad, sa sedištem Vlade i stranih diplomatskih kabineta, dobrim pristupom susednim kosovskim gradovima kao i onim van granica, preko fizičke infrastrukturne mreže (putne, železničke, vazdušne, energetske), kao i preko administrativne i institucionalne. Vezane u mrežu, osnovaće uslove i podobne prostore za ekonomske, industrijske, komercijalne i uslužne delatnosti. Putokaz za buduće planiranje urbanih struktura i težnja za korišćenje zemljišta, bilo bi pružanje mogućnosti za privatne investicije. U centru plave zone predviđa se Trougao ekonomskog razvoja Kosova (TERK), takozvani stub ekonomskog razvoja sa nacionalnim interesom, izvor dohodaka za kosovsku ekonomiju,

kao i moguće mesto za investitore multinacionalnih kompanija. Razlozi za jedno takvo opredeljenje budućeg prostornog razvoja TERK-a su:

1. blizina grada Prištine, kao najveći budući administrativni, obrazovno-naučno i uslužni centar na Kosovu, kao moguće atraktivno mesto za lokalne i strane investitore, ali i kongresni turizam
2. glavni koridori putne, železničke, vazdušne, telekomunikacione i energetske infrastrukture
3. Međunarodni aerodrom Priština, kao buduća strateška tačka za povezivanje sa svetom u domenu putničkog i teretnog saobraćaja, osvedočen kao značajan čvor za ekonomski razvoj
4. blizina pozicije sa regionalnim koridorima.

1.7.4.3. Opšti ciljevi plave oblasti

- Razvoj mreže gradova sa lakim pristupom, atraktivnih za život i rad;
- Podrška LER za ERK- korišćenje konkurentnih prednosti;
- Razvoj efikasnih urbanih veza, međuurbanih sa 5 drugih prostora, a i šire, regionalnim preko razvijanja mreže infrastrukture (putne, železničke, vazdušne, IT);
- Promocija TERK¹-a, lokacija za grupisanje aktivnosti sa prostornog aspekta, stranih ulaganja, multinacionalnih kompanija;
- Podrška aktivnostima P&R, za jednu ekonomiju znanja, podržane od organizacionih kapaciteta;
- Promocija Prištine kao centra znanosti šireg regiona Jugoistočne Evrope;
- Razvoj upravnih, obrazovnih, trgovačkih aktivnosti, energetike, agroindustrije, turizma.

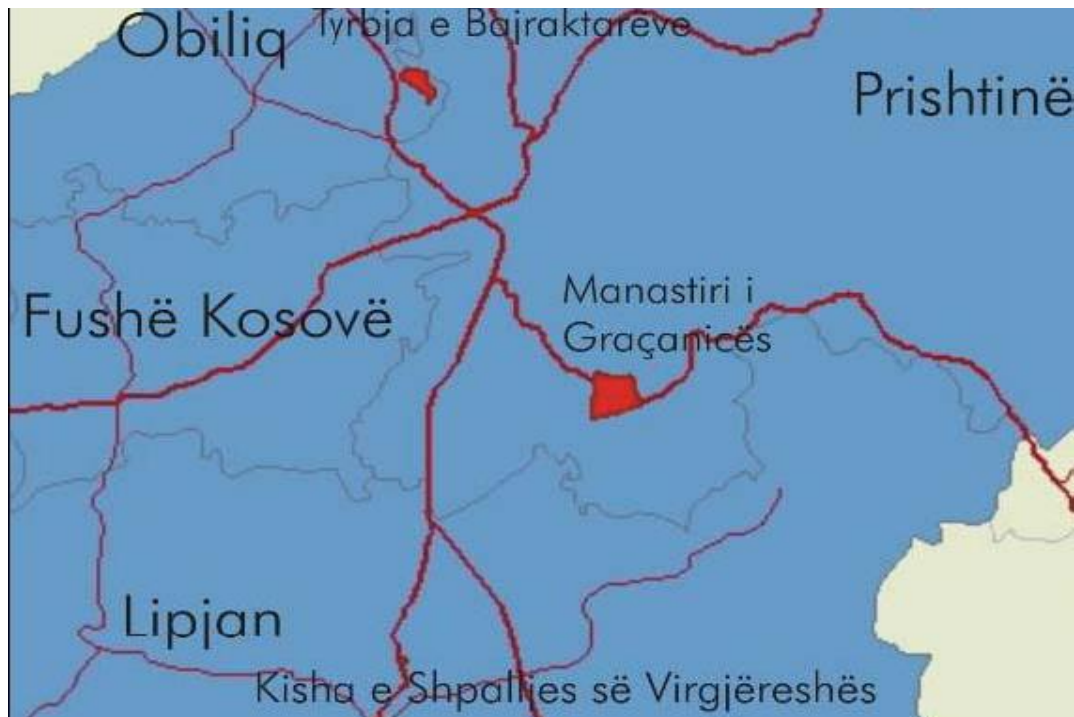
1.7.4.4. Razvoj mreže naselja

Manji centri, gde pripada opština Gračanica, predstavljaju grupu centara koji će budućim prostornim razvojem odigrati aktivnu ulogu u:

- uslužnih ponuda, koje moraju biti efikasnije,
- jačanju veza sa okolnim selima i pokušajima da zona kao celina funkcioniše na osnovu određenih razvojnih programa

1.7.4.5. Oblasti posebnog interesa u plavoj oblasti

Specijalno zaštićene zone su posebne prostorne kategorije koje su detaljno opisane u Zakonu o posebno zaštićenim zonama br.03/L – 039. Navedeni zakon je sastavni deo Ahtisarijevog paketa 93 usvojen od Skupštine Kosova jula 2008. godine. Prema ovom Zakonu, na teritoriji Kosova identifikovane su 45 takve zone, koje uglavnom pripadaju pravoslavnoj nasleđenoj kulturi.

Grupe čije su granice određene mapama su:

1. Manastir Gračanica, Gračanica;

Zagađene zone životnih sredina, koje je potrebno rehabilitovati i koristiti u druge svrhe su:

- Deponije industrijskog otpada u Kišnici;
- Lokacije zatvorenih opštinskih deponija.

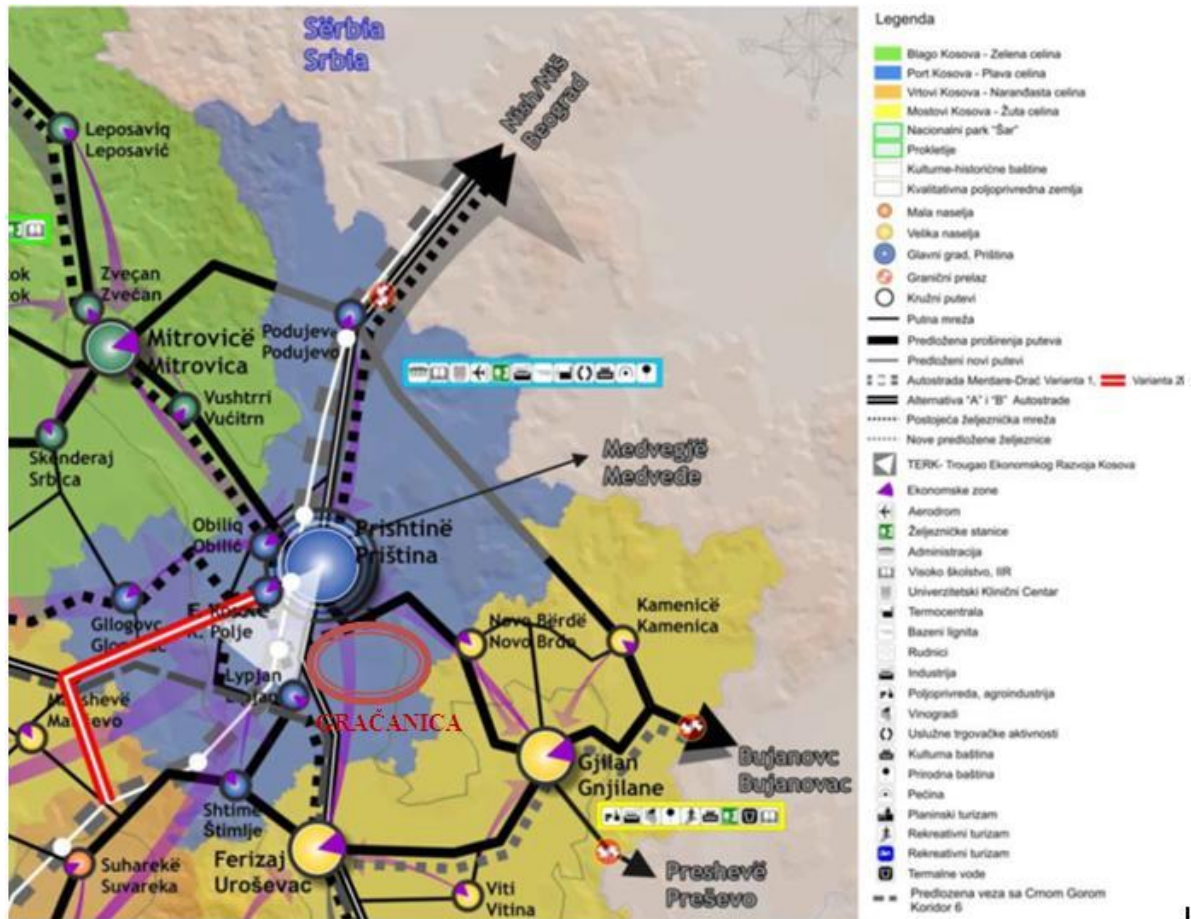
Zone od posebnog interesa za Kosovo

U okviru ove kategorije postoje zone gde se treba postaviti određeni režim razvoja:

- Kapitalne investicije centralnog nivoa;
- Zona koordiniranog delovanja (Troughla ekonomskog razvoja Kosova – TERK);
- Aerodrom Priština;
- I ostale zone proglašene od strane centralnog nivoa vlasti.

1.7.4.6. Konflikti i sinergije scenarija razvoja za plavu oblast

1.7.4.7. Konflikti

Razvoj TERK –a je u konfliktu sa zaštitom poljoprivrednog zemljišta, životne sredine i stanovanja.

1.7.4.8. Sinergije

Razvoj TERK-a pomaže ekonomskom razvoju Kosova, povećanju atraktivnosti grada Prištine, stranulaganja /privlačenje međunarodnih kompanija, razvoj i direktnu primenu istraživanja i razvoja, orijentaciju kapitalnih investiranja za fizičku infrastrukturu.

Potencijalni razvoj Trougha ekonomskog razvoja Kosova (TERK) biće u konfliktu sa strategijama za: poljoprivredno zemljište, životnu sredinu i stanovanje.

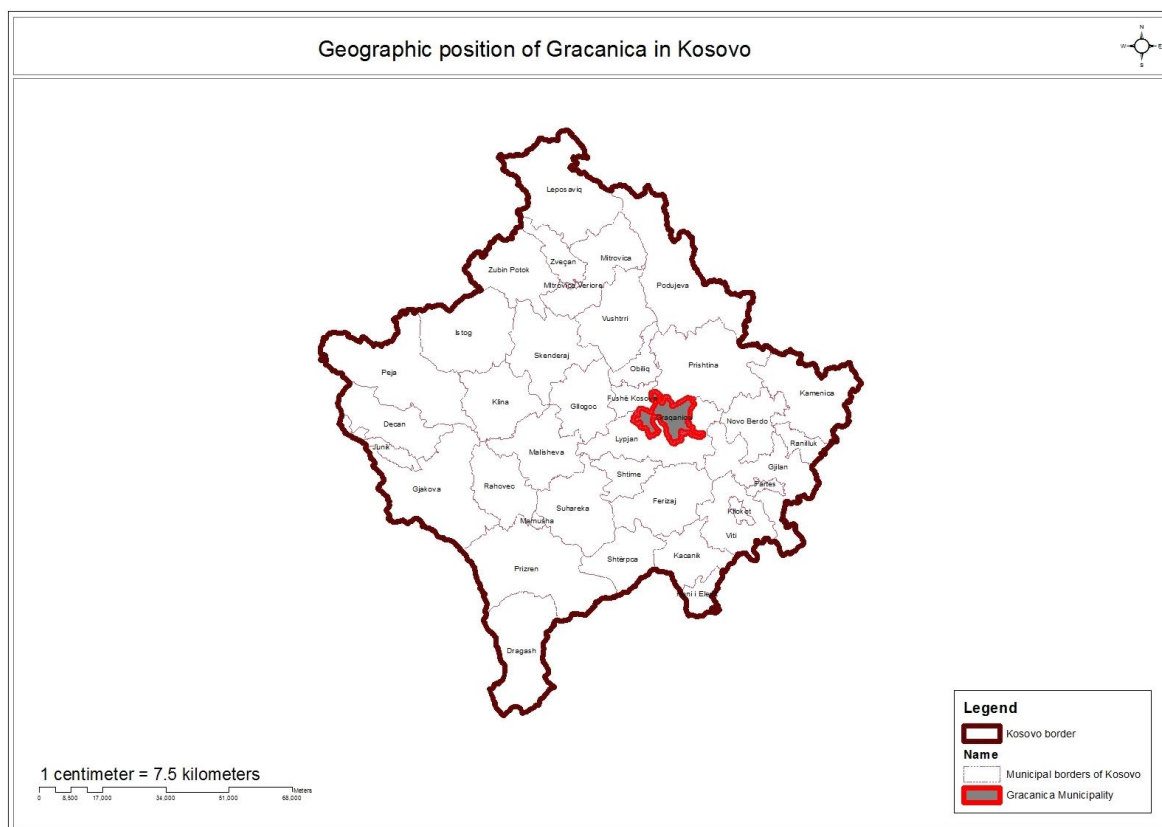

2. PROFIL OPSTINE

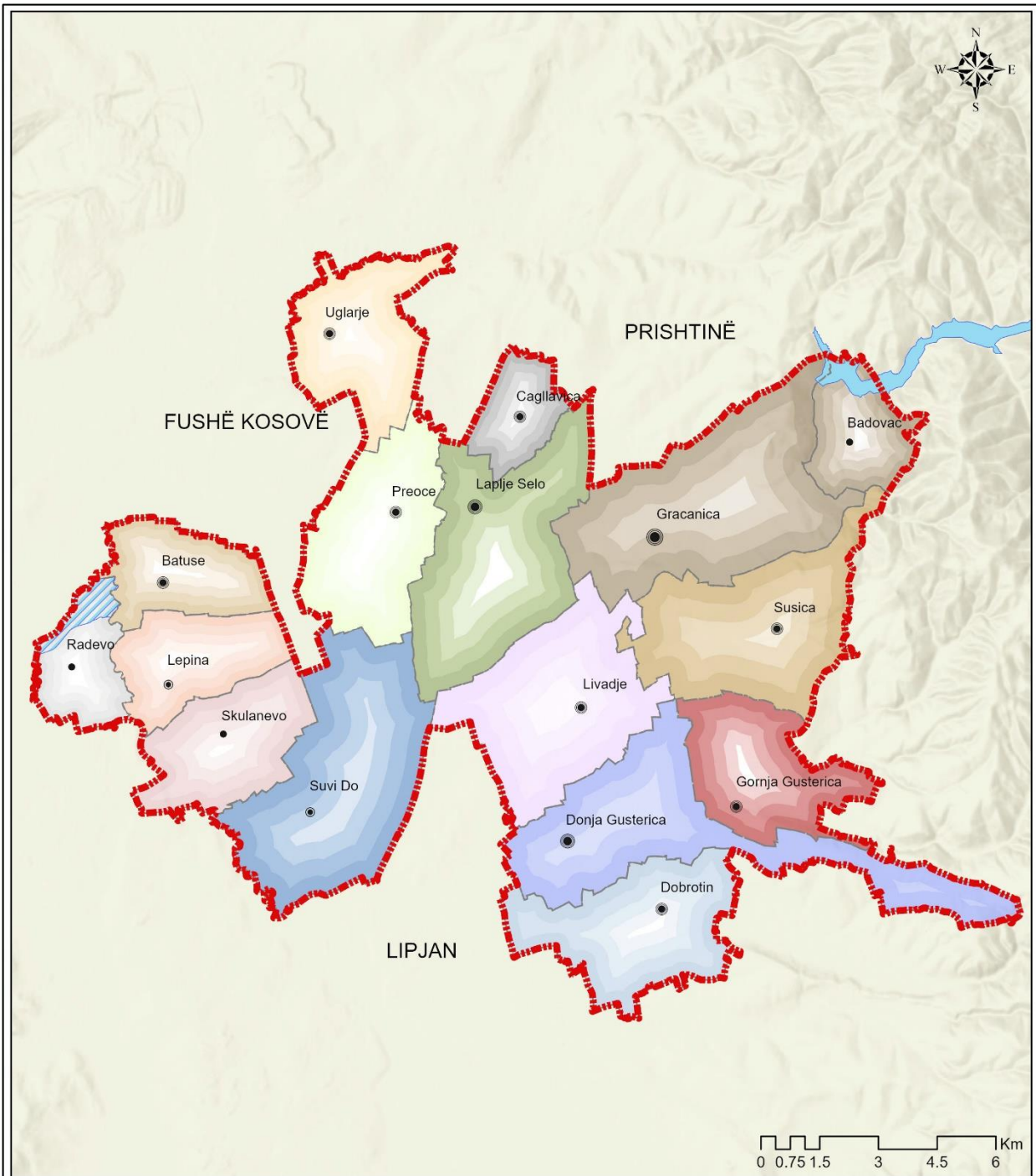
2.1. Geoklimtski Pregled i Koriscenje Zemljista

2.1.1. Geografski položaj i karakteristike

Opština Gračanica se prostire na centralnom delu Kosova gde se graniči na severu i istoku sa opštinom Priština, na jugu sa opštinom Lipljan i na zapadu sa opštinom Kosovo Polje.

Administrativni centar opštine je naselje Gračanica koje se nalazi osam kilometara jugoistočno od Prištine, na istočnom obodu Kosovske kotline, tamo gde se blago izdižu ogranci Veletina, 874m nadmorske visine i nešto strmiji ogranci Staževca 796m nadmorske visine i kosa Glasnovik. To je naselje na reci Gračanki, desnoj pritoci Sitnice u njenoj proširenoj dolini ispod Badovačkog jezera i jalovišta rudnika olova i cinka Kišnica-Novo Brdo. Selo se nalazi na nadmorskoj visini od 570 metara i deo je tektonske kotline koja se duž raseda spustila sredinom tercijera. Veletin i Oštri vrh su ugašene vulkanske kupe gde se nalaze rudonosne stene.

RAZVOJNI PLAN OPŠTINE/ PLANI ZHVILLIMOR KOMUNAL

POSTOJECE STANJE/
GJENDJA EKZISTUESE

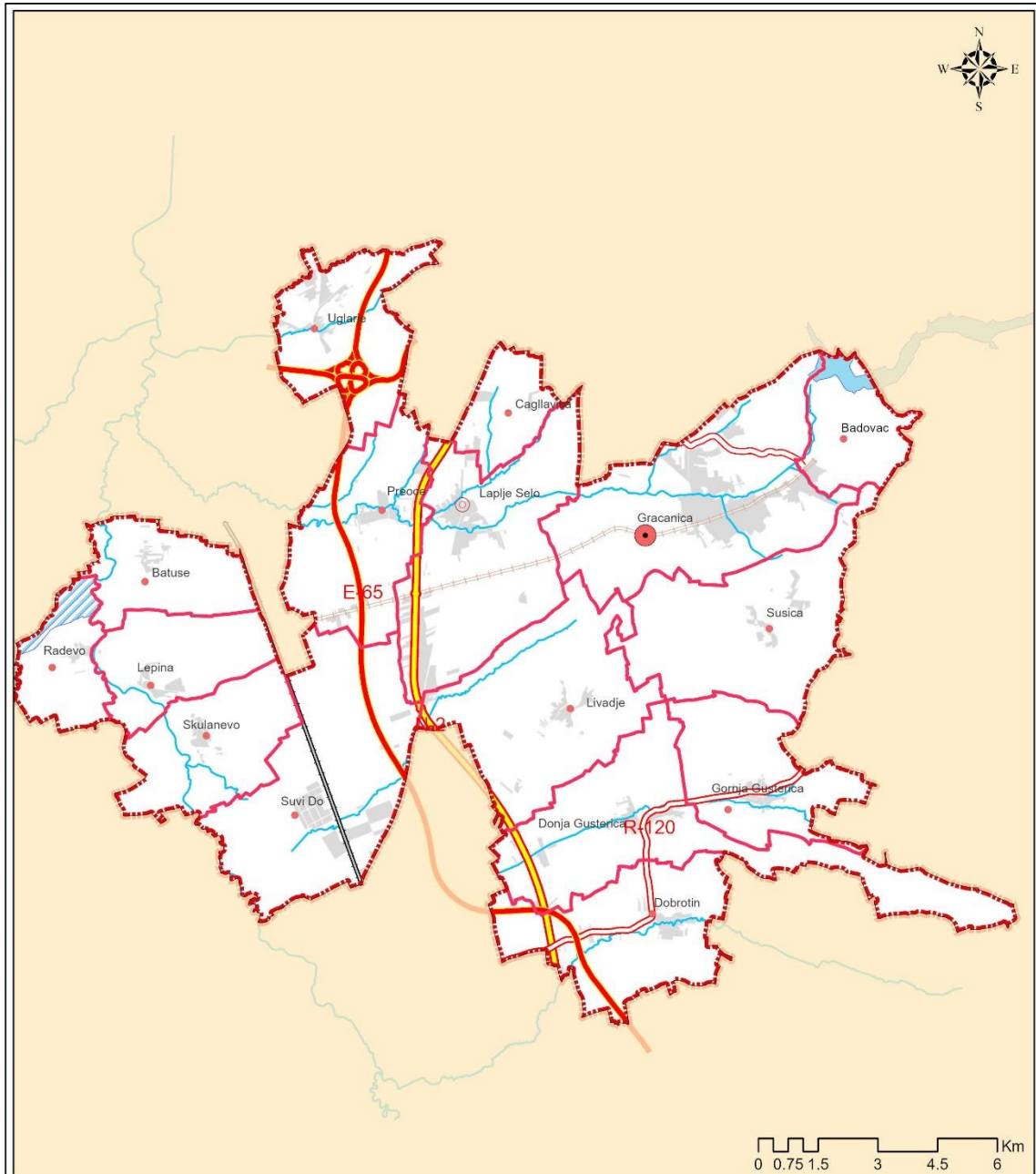
KARTA STANOVANJE/HARTA E VENDBANIMEVE

Legenda/Legjenda

- Granica opštine Kufiri i komunës
- Granica naselje /Kufinj të e vendbanimeve
- Jezero/Liqen
- Ribnjak Radevo/Hurdhë në Radevë
- Veliko ruralno naselje/Vendbanim i madh rural
- Srednje veliko ruralno/Vendbanim i mesëm i madh rural
- Srednje malo ruralno/Vendbanim i vogël rural
- Malo ruralno naselje/Vendbanim i vogël rural
- Veoma malo ruralno/Vendbanim shume i vogël rural

- Preoc
- Radeva
- Uglare
- SuviDo
- Sushica
- Skulanevo
- Livagje
- Lepi
- Lapnaselo

- Gracanicaa
- Gornja Gushterica
- Donja Gushterica
- Dobrotrin
- Cagllavica
- Badovac
- Batusha

RAZVOJNI PLAN OPŠTINE/ PLANI ZHVILLIMOR KOMUNAL	POSTOJECE STANJE / GJENDJA EKZISTUESE	KARTA TERITORIJALNIH ZAJEDNICA/HARTA E BASHKESIVE TERRITORIALE
Legenda/Legjenda		
Granica opštine Kufiri i komunës	Opštinski centar/Qender komunale	Autoput/Autoudhe
Izgradena površina/Siperfaqja e ndertuar	Podcentar/Nenqender	Regionalni put/Rruge regionale
Jezero/Liqen	Selo/Fshat	Nacionalni put/Rrugë nacionale
Ribnjak Radevo/Hurdhe ne Radeve	Lokalna zajednica/Bashkesite lokale	Obilaznici/Rruga tranzit
Reke/Lum		Zeleznicka pruga/Linja hekurudhore
		Zeleznicka pruga/ Linja hekurudhore pa funksion

Geografski položaj u odnosu na susedne opštine

Kroz naselje prolazi magistralni pravac koji Gračanicu povezuje sa jugoistočnom Srbijom, i putevi koji vode ka zapadnom Pomoravlju i iz Pomoravlja ka Jadranskom moru i Albaniji.

Reka Gračanka pripada rečnom sistemu Sitnice. U blizini sela se nalazi veštačko Badovačko jezero. Brana na reci je podignuta u periodu od 1963 – 1966. godine. Iz ovog jezera se pijaćom vodom snabdeva više mesta na centralnom Kosovu, uključujući Prištinu, Gračanicu i ostala mesta u okolini.

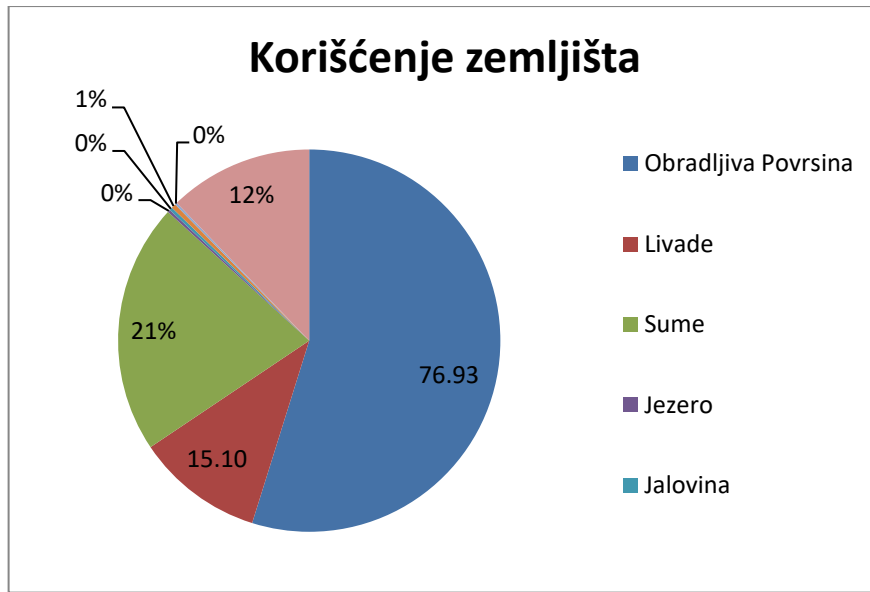
2.1.2. Klima

Klima na Kosovu je preovlađujuće kontinentalna, koja se odlikuje toplim letima i hladnim zimama sa uticajima mediteranske i alpske klime (prosečne temperature kreću se u opsegu od plus 30°C leti do minus 10°C zimi). Takođe, u zavisnosti od pojedinih razlika u nadmorskim visinama, postoje razlike u temperaturi i u količini padavina. Decembar i januar se izdvajaju kao najhladniji meseci, a jul i avgust kao najtopliji u godini. Maksimalna količina padavina je u oktobru i decembru. U periodu između novembra i marta mogu se očekivati snežne padavine na celom Kosovu, čak i u ravničarskim predelima. Najveće snežne padavine mogu se očekivati u planinskim delovima. Sneg u dolinama dostiže visinu uglavnom od 10 do 30 cm. Snežne padavine su moguće i u periodu do kraja meseca aprila. Bazirano na klimatskim odlikama, Kosovo se može podeliti na tri klimatske oblasti: Kosovsko polje, Metohija i visoke planine i šume. Klimatska oblast Kosovskog polja, koja obuhvata dolinu Ibra, pod uticajem je kontinentalnih vazdušnih masa. Iz tog razloga u ovoj oblasti zime su znatno hladnije, sa srednjom temperaturom ispod minus 10°C, ali ponekad dostižu i do minus 26°C. Leta su jako topla sa prosečnom temperaturom od 23°C, a maksimalna ponekad dostiže i do 40°C. Karakteristično je da pored visokih dnevnih temperatura tokom leta, noći su veoma sveže. Ova oblast se odlikuje suvom klimom sa ukupnom godišnjom količinom padavina otprilike 600 mm po m².

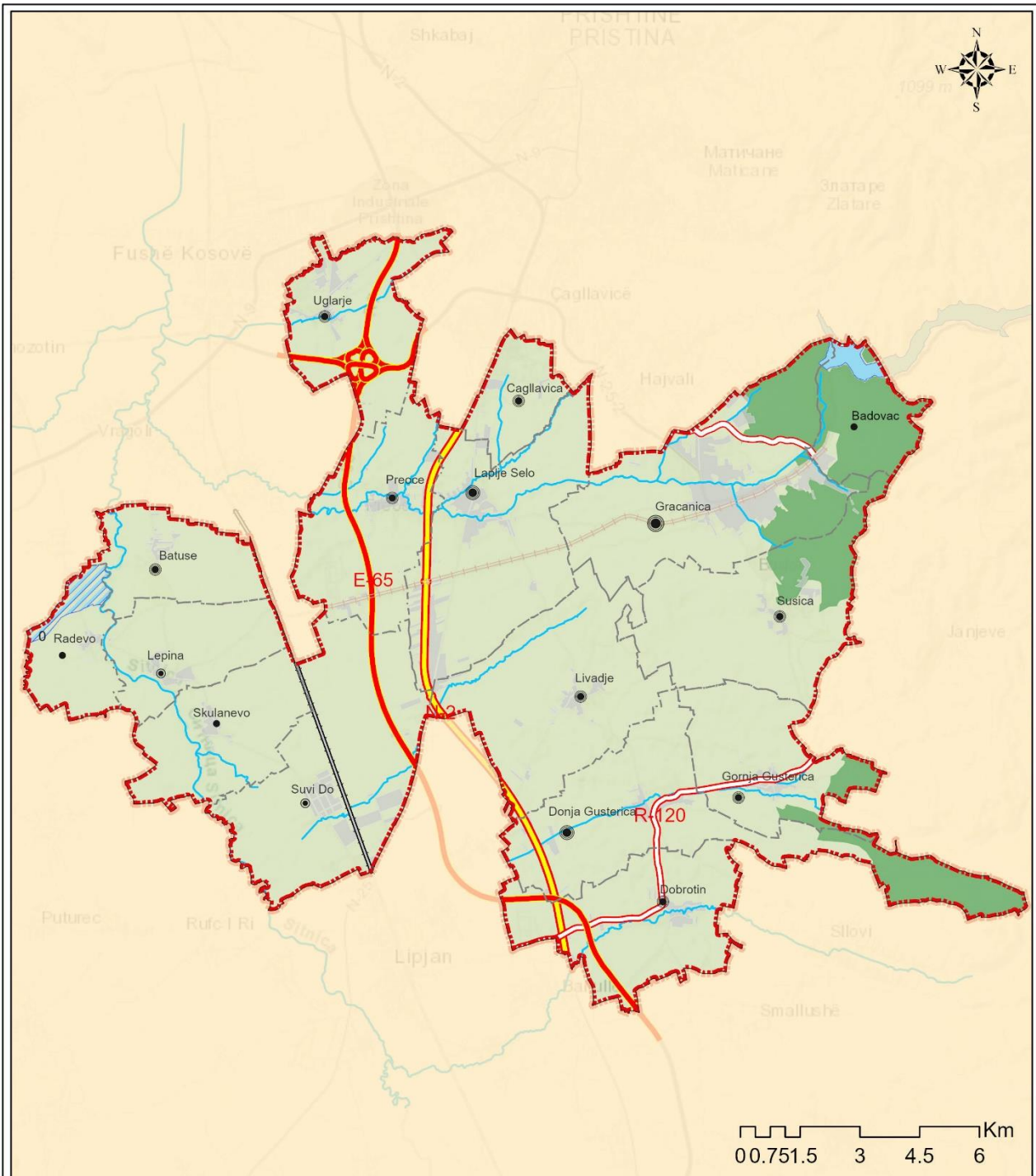
2.1.3. Korišćenje zemljišta

Tabela 1. - Ukupna površina zemljišta 2021. godine

Rb	Jedinica	Ha	Km2	%
1	Obradivo poljoprivredno zemljište (njive)	8.772,61	87,7261	71,76
2	Vinogradi	35,33	0,3533	0,29
3	Livade	646,98	6,4698	5,29
4	Pašnjaci	906,56	9,0656	7,42
5	Šumsko zemljište	588,37	5,8837	4,81
6	Jalovina	48,35	0,4835	0,40
7	Ribnjak	69,82	0,6982	0,57
8	Jezero	41,44	0,4144	0,34
9	Urbani deo sa infrastrukturom	1.115,54	11,154	9,12
	Ukupno	12.225,00	122,25	100

DRAFT

RAZVOJNI PLAN OPŠTINE/ PLANI ZHVILLIMOR KOMUNAL

POSTOJECE STANJE /
GJENDJA EKZISTUESE

KARTA POLJOPRIVREDNOG ZEMLJIŠTA /HARTA E TOKAVE
BUJQESORE

Legenda/Legjenda

Granica opštine Kufiri i komunës	Srednje malo ruralno/Vendbanim i mesem i vogel rural	Regionalni put/Rruge regionale
Granica naselje /Kufinjte e vendbanimeve	Malo ruralno naselje/Vendbanim i vogel rural	Nacionalni put/Rrugë nacionale
Jezero/Liqen	Veoma malo ruralno/Vendbanim shume i vogel rural	Obilaznici/Rruga tranzit
Ribnjak Radevo/Hurdhe ne Radeve	Zeleznicka pruga/Linja hekurudhore	Reke/Lum
Veliko ruralno naselje/Vendbanim i madh rural	Zeleznicka pruga/ Linja hekurudhore pa funksion	Izgradena površina/Siperfaqja e ndertuar
Srednje veliko ruralno/Vendbanim i mesem i madh rural	Autoput/Autoudhe	Sume zemlja/Toke pyjore
		Poljoprivredna zemlja/Toke bujqesore

Tabela 2. - Površina opštinskog zemljišta

	Površina/m ²	%
KZ Opštine Gračanica	Opštinsko	
KZ Sušica	94097	0.95%
KZ L.Selo	427061	3.82%
KZ Batuse	164145	3.60%
KZ Livađe	112579	1.09%
KZ Lepina	42144	0.85%
KZ Suvi Do	266171	2.18%
KZ Preoce	195473	2.50%
KZ Radevo	82083	2.37%
KZ Skulanevo	142911	2.39%
KZ Ugljare	140396	2.14%
KZ Dobrotin	54738	0.69%
KZ G.Gušterica	811879	12.78%
KZ D.Gušterica	1361287	12.01%
KZ Gračanica	3275542	24.82%
Ukupno	7170506	5.87%

Tabela 3. Površina društvenog zemljišta

R.br	BROJ PARCELE I KZ	POVRŠINA m ²	Vlasništvo i ukoliko postoji objekat
KZ – GRAČANICA			
1	P-640 -2 KZ Gračanica	2882	Zemljoradnička zadruga, nema registrovan objekat
2	P-640 -16 KZ Gračanica	717	Zemljoradnička zadruga, nema registrovan objekat
3	P-640 -18 KZ Gračanica	1688	Zemljoradnička zadruga, nema registrovan objekat
4	P-639 -1 KZ Gračanica	2016	Zemljoradnička zadruga, nema registrovan objekat
5	P-639 -2 KZ Gračanica	2302	Zemljoradnička zadruga, nema registrovan objekat
6	P-639 -3 KZ Gračanica	1164	Zemljoradnička zadruga, nema registrovan objekat
7	P-639 -4 KZ Gračanica	633	Zemljoradnička zadruga, nema registrovan objekat
8	P-638 -1 KZ Gračanica	6907	Zemljiradnička zadruga, objekat postoji nije registrovan
9	P-638 -4 KZ Gračanica	1490	Zemljiradnička zadruga, objekat postoji nije registrovan
10	P-638 -5 KZ Gračanica	1579	Zemljiradnička zadruga, objekat postoji nije registrovan
11	P-566 -0 KZ Gračanica	27922	Zemljiradnička zadruga, objekat postoji nije registrovan
12	P-636 -0 KZ Gračanica	14288	Objekat postoji ali nije registrovan u sistemu
13	P-1304 -0 KZ Gračanica	2647	Pik Kosovo Export , nema registrovan objekat
14	P- 1305-0 KZ Gračanica	19367	Pik Kosovo Export , nema registrovan objekat
15	P-586-1 KZ Gračanica	7423	Opština Gračanica- objekat Grmija

16	P-635 -0 KZ Gračanica	7945	Zemljoradnička zadruga , postoji objekat Dom kulture, nije registrovan	
17	P-586 -2 KZ Gračanica		Privatno preduzeće Grmija	
18	P-566 -0 KZ Gračanica	27922	Pik Kosovo Export , Osnovna škola , objekat nije registrovan	
19	P-697 -0 KZ Gračanica	4946	Pik Kosovo Export , PU. "Đurđevak" objekat nije registrovan	
20	P-640 -1 KZ Gračanica	20879	Trgovinsko Preduzeće Vočar "Vočar"	
21	P-638 -1 KZ Gračanica	6907	Zemljoradnička zadruga, objekat postoji nije registrovan	
22	P-584 -1 KZ Gračanica	4028	Osnovna Škola	
23	P-1434 -2 KZ Gračanica	676	Opština Gračanica	
24	P-17 -8 KZ Gračanica	1093603	Opština Gračanica	
25	P-640 -1 KZ Gračanica	20879	Trgovinsko Preduzeće Vočar	
26	P-154-0 KZ Gračanica	47847	Republika Kosovo	
27	P-36-0 KZ Gračanica	149107	Republika Kosovo	
28	P-2304 KZ Gračanica	67915	Rudnik Olovo Cink	
KZ- LAPLJE SELO				
29	P-575 -3 KZ L. Selo	2989	Pik Kosovo Export , Dom kulture i Hitna pomoć – 790 m ²	
30	P-745 -1 KZ L. Selo	35245	Pik Kosovo Export , Objekat "PIK" - 1866 m ²	
31	P-745 -2 KZ L. Selo	7795	Pik Kosovo Export Objekat "PIK"- 430 m ²	
32	P-745 -6 KZ L. Selo	36405	Pik Kosovo Export, ne postoji objekat	
33	P-798 -0 KZ L. Selo	3505	Pik Kosovo Export, ne postoji objekat	
34	P-1354 -0 KZ L. Selo	9355	Pik Kosovo Export, ne postoji objekat	
35	P-1358 -0 KZ L. Selo	1222	Pik Kosovo Export, ne postoji objekat	
36	P-1359 -0 KZ L. Selo	1143	Pik Kosovo Export, ne postoji objekat	
37	P-1393-0 KZ L. Selo	8790	Fizičko lice pod zakup na 99 godina, nema objekat	
38	P-1394 -0 KZ L. Selo	6846	Pik Kosovo Export, ne postoji objekat	
39	P-1402 -0 KZ L. Selo	400	Pik Kosovo Export, ne postoji objekat	
40	P-1403 -0 KZ L. Selo	4440	Fizičko lice pod zakup na 99 godina, nema objekat	
41	P-1405 -0 KZ L. Selo	366	Pik Kosovo Export, ne postoji objekat	
42	P-1406 -0 KZ L. Selo	12370	Fizičko lice pod zakup na 99 godina, nema objekat	
43	P-1474 -0 KZ L. Selo	14752	Fizičko lice pod zakup na 99 godina, nema objekat	
44	P-1476 -0 KZ L. Selo	6373	Fizičko lice pod zakup na 99 godina, nema objekat	
45	P-1477 -0 KZ L. Selo	8338	Fizičko lice pod zakup na 99 godina, nema objekat	
46	P-1657 -0 KZ L. Selo	8649	Fizičko lice pod zakup na 99 godina, nema objekat	
47	P-1638 -1 KZ L. Selo	4670	Ne postoji u tekstualnom delu sistema	
48	P-743-0 KZ L. Selo	5687	Opština Gračanica	
KZ DONJA GUŠTERICA				
49	P-1658 -0 KZ D.Gušterica	4721	Poljoprivredna zadruga , Dom Kulture objekat nije registrovan	
50	P-1632 -1 KZ D.Gušterica	10148	Poljoprivredna zadruga, Dom zdravlja	
51	P-1571 -0 KZ D.Gušterica	3321	Poljoprivredna zadruga , nema objekat	
52	P-1575 -0 KZ D.Gušterica	2798	Poljoprivredna zadruga Kosovo, postoji objekat nije registrovan	

53	P-1576 -0 KZ D.Gušterica	1848	Poljoprivredna zadruga , nema objekat	
54	P-1577 -0 KZ D.Gušterica	1798	Poljoprivredna zadruga , nema objekat	
	P-165-0 KZ D. Gušterica	2939	Fizičko lice privatna svojina	
KZ BADOVAC				
55	P-235 -0 KZ Badovac	2274	Rudnik Novo Brdo, nema objekat	
56	P-236 -0 KZ Badovac	6942	Rudnik Novo Brdo, nema objekat	
KZ SUVI DO				
57	P-446 -4 KZ Suvi Do	1021	Fizičko lice pod zakup na 99 godina , nema objekat	
58	P-119 -9 KZ Suvi Do	9059	Kooperacija , nema objekat	
59	P-335 -4 KZ Suvi Do	35127	Fizičko lice podzakup na 99 godina, nema objekat	
60	P-301-1 KZ Suvi Do	81803	Opština Gračanica	
61	P-303-0 KZ Suvi Do	10732	Osnovna Škola	
KZ PREOCE				
62	P-190 -7 KZ Preoce	175799	Pik Kosovo export , nema objekat	
63	P-342-0 KZ Preoce	2838	Osnovna Škola	
KZ LEPINA				
64	P-604 -0 KZ Lepina	4450	Poljoprivredna zadruga , Objekat ambulante, nije registovan u sistemu	
65	P-605 -1 KZ Lepina	882	Poljoprivredna zadruga , ima objekat nije registovan	
66	P-609 -0 KZ Lepina	9558	Poljoprivredna zadruga, nema objekat	
67	P-613 -0 KZ Lepina	1660	Poljoprivredna zadruga, nema objekat	
68	P-773 -0 KZ Lepina	1065	Poljoprivredna zadruga, nema objekat	
69	P-615 -0 KZ Lepina	20788	Fabrika Branko Denić	
70	P-608-0 KZ Lepina	1000	Veterinarska stanica	
71	P-610-0 KZ Lepina	304	Poljoprivredna zadruga	
72	P-611-0 KZ Lepina	261	Poljoprivredna zadruga	
KZ SUŠICA				
73	P-573 -0 KZ Sušica	4215	Fizičko lice podzakup , nema objekat	
74	P-805 -0 KZ Sušica	2747	Fizičko lice privatna svojina	
75	P-891 -0 KZ Sušica	921	Fizičko lice privatna svojina	
	P-792-0 KZ Sušica	11453	Fizičko lice privatna svojina	
	P-795-0 KZ Sušica	7709	Fizičko lice privatna svojina	
KZ RADEVO				
76	P-1 -0 KZ Radevo	14567	Poljoprivredna zadruga, nema objekat	
77	P-2 -0 KZ Radevo	126	Poljoprivredna zadruga, nema objekat	
78	P-3 -0 KZ Radevo	7548	Poljoprivredna zadruga, nema objekat	
79	P-4 -0 KZ Radevo	372	Poljoprivredna zadruga, nema objekat	
80	P-5 -0 KZ Radevo	16947	Poljoprivredna zadruga, nema objekat	
81	P-7 -0 KZ Radevo	79968	Poljoprivredna zadruga, nema objekat	
82	P-63 -0 KZ Radevo	108231	Poljoprivredna zadruga, nema objekat	
83	P-65 -0 KZ Radevo	35801	Poljoprivredna zadruga, nema objekat	
84	P-201 -0 KZ Radevo	15739	Poljoprivredna zadruga, nema objekat	
85	P-202 -0 KZ Radevo	1358	Fizičko lice privatna svojina	

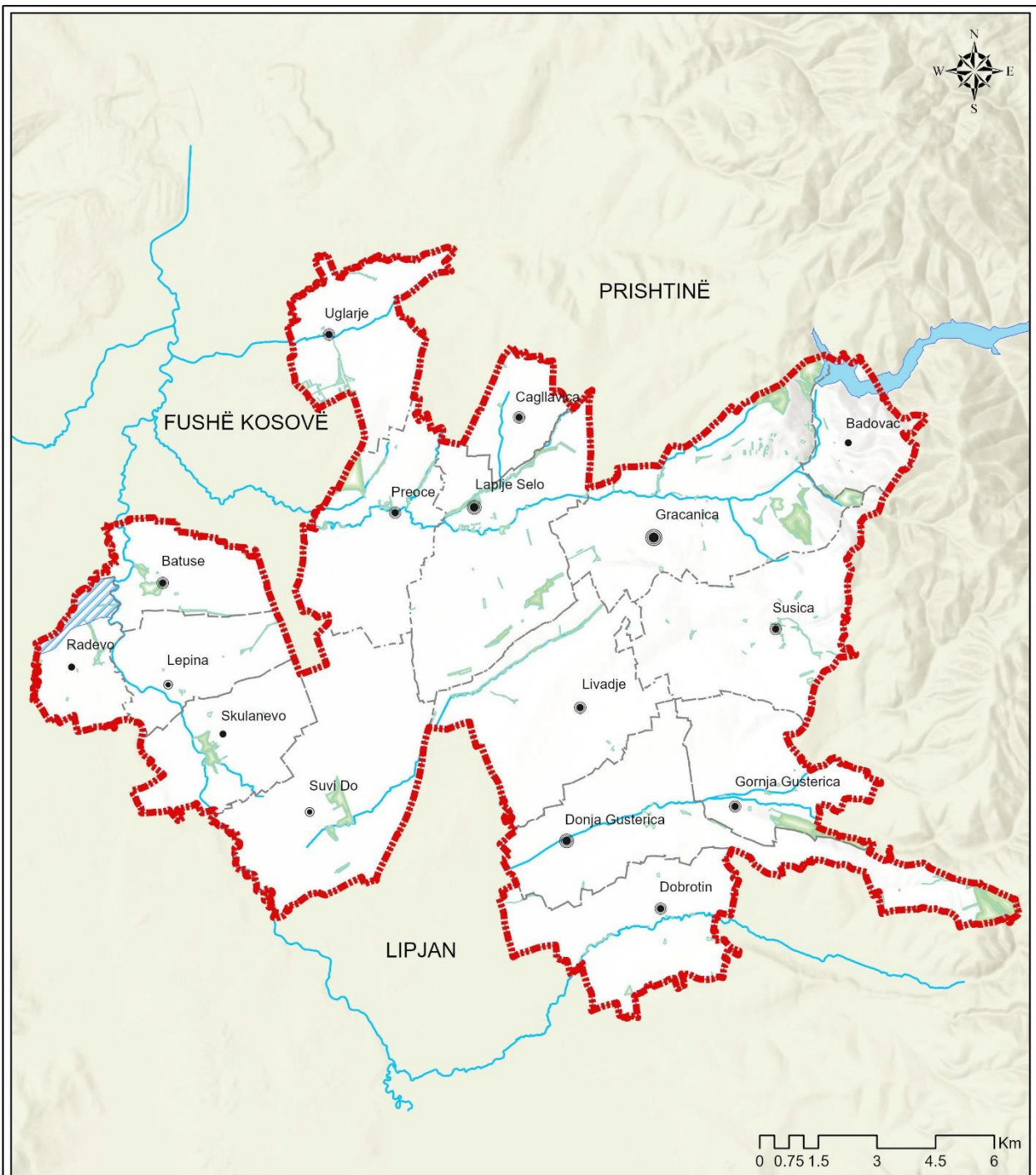
86	P-207 -0 KZ Radevo	22685	Poljoprivredna zadruga, nema objekat	
87	P-208 -0 KZ Radevo	2645	Poljoprivredna zadruga, nema objekat	
88	P-209 -0 KZ Radevo	3657	Poljoprivredna zadruga, nema objekat	
89	P-210 -0 KZ Radevo	1463	Poljoprivredna zadruga, nema objekat	
90	P-211 -0 KZ Radevo	1162	Poljoprivredna zadruga, nema objekat	
91	P-221 -0 KZ Radevo	2615	Poljoprivredna zadruga, nema objekat	
92	P-225 -0 KZ Radevo	1432	Poljoprivredna zadruga, nema objekat	
93	P-226 -0 KZ Radevo	2304	Poljoprivredna zadruga, nema objekat	
94	P-227 -0 KZ Radevo	12752	Poljoprivredna zadruga, nema objekat	
95	P-228 -0 KZ Radevo	4829	Poljoprivredna zadruga, nema objekat	
96	P-229 -0 KZ Radevo	4694	Poljoprivredna zadruga, nema objekat	
97	P-230 -0 KZ Radevo	2309	Poljoprivredna zadruga, nema objekat	
98	P-232 -2 KZ Radevo	2856	Poljoprivredna zadruga, nema objekat	
99	P-233 -1 KZ Radevo	733	Poljoprivredna zadruga, nema objekat	
100	P-232 -1 KZ Radevo	3006	Poljoprivredna zadruga, nema objekat	
101	P-233 -2 KZ Radevo	734	Poljoprivredna zadruga, nema objekat	
102	P-8 -0 KZ Radevo	1141	Poljoprivredna zadruga, nema objekat	
103	P-9 -0 KZ Radevo	1186	Poljoprivredna zadruga, nema objekat	
104	P-10 -0 KZ Radevo	4223	Poljoprivredna zadruga, nema objekat	
105	P-11 -0 KZ Radevo	12528	Poljoprivredna zadruga, nema objekat	
106	P-12 -1 KZ Radevo	3796	Poljoprivredna zadruga, nema objekat	
107	P-12 -2 KZ Radevo	4190	Poljoprivredna zadruga, nema objekat	
108	P-13 -1 KZ Radevo	1821	Poljoprivredna zadruga, nema objekat	
109	P-13 -2 KZ Radevo	2201	Poljoprivredna zadruga, nema objekat	
110	P-13 30 KZ Radevo	2201	Poljoprivredna zadruga, nema objekat	
111	P-13 40 KZ Radevo	1941	Poljoprivredna zadruga, nema objekat	
112	P-14 -1 KZ Radevo	5817	Poljoprivredna zadruga, nema objekat	
113	P-14 -2 KZ Radevo	2169	Poljoprivredna zadruga, nema objekat	
114	P-17 -0 KZ Radevo	11208	Poljoprivredna zadruga, nema objekat	
115	P-15 -0 KZ Radevo	8987	Poljoprivredna zadruga, nema objekat	
116	P-18-0 KZ Radevo	8726	Poljoprivredna zadruga, nema objekat	
117	P-19 -0 KZ Radevo	8585	Poljoprivredna zadruga, nema objekat	
118	P-20 -0 KZ Radevo	5083	Poljoprivredna zadruga, nema objekat	
119	P-21 -0 KZ Radevo	4383	Poljoprivredna zadruga, nema objekat	
120	P-22 -0 KZ Radevo	4253	Poljoprivredna zadruga, nema objekat	
121	P-23 -1 KZ Radevo	1440	Poljoprivredna zadruga, nema objekat	
122	P-23 -2 KZ Radevo	2201	Poljoprivredna zadruga, nema objekat	
123	P-24 -0 KZ Radevo	22374	Poljoprivredna zadruga, nema objekat	
124	P-25 -0 KZ Radevo	290	Poljoprivredna zadruga, nema objekat	
125	P-26 -0 KZ Radevo	5857	Poljoprivredna zadruga, nema objekat	
126	P-28 -0 KZ Radevo	4005	Poljoprivredna zadruga, nema objekat	
127	P-33 -0 KZ Radevo	2003	Poljoprivredna zadruga, nema objekat	
128	P-35 -2 KZ Radevo	1099	Poljoprivredna zadruga, nema objekat	
129	P-42 -0 KZ Radevo	1522	Poljoprivredna zadruga, nema objekat	
130	P-43 -0 KZ Radevo	1853	Poljoprivredna zadruga, nema objekat	
131	P-44 -0 KZ Radevo	1602	Poljoprivredna zadruga, nema objekat	

132	P-45 -0 KZ Radevo	2003	Poljoprivredna zadruga, nema objekat	
133	P-46 -0 KZ Radevo	4635	Poljoprivredna zadruga, nema objekat	
134	P-47 -0 KZ Radevo	2213	Poljoprivredna zadruga, nema objekat	
135	P-49 -0 KZ Radevo	7759	Poljoprivredna zadruga, nema objekat	
136	P-50 -0 KZ Radevo	2653	Poljoprivredna zadruga, nema objekat	
137	P-51 -0 KZ Radevo	2853	Poljoprivredna zadruga, nema objekat	
138	P-52 -0 KZ Radevo	2523	Poljoprivredna zadruga, nema objekat	
139	P-54 -0 KZ Radevo	4906	Poljoprivredna zadruga, nema objekat	
140	P-55 -0 KZ Radevo	1141	Poljoprivredna zadruga, nema objekat	
141	P-56 -0 KZ Radevo	1271	Poljoprivredna zadruga, nema objekat	
142	P-57 -0 KZ Radevo	3174	Poljoprivredna zadruga, nema objekat	
143	P-58 -0 KZ Radevo	6057	Poljoprivredna zadruga, nema objekat	
144	P-59 -0 KZ Radevo	2403	Poljoprivredna zadruga, nema objekat	
145	P-60 -0 KZ Radevo	8762	Poljoprivredna zadruga, nema objekat	
146	P-61 -0 KZ Radevo	7038	Poljoprivredna zadruga, nema objekat	
147	P-62 -0 KZ Radevo	7610	Poljoprivredna zadruga, nema objekat	
148	P-66 -0 KZ Radevo	2655	Poljoprivredna zadruga, nema objekat	
149	P-67 -2 KZ Radevo	3800	Poljoprivredna zadruga, nema objekat	
150	P-68 -2 KZ Radevo	1300	Poljoprivredna zadruga, nema objekat	
151	P-145 -0 KZ Radevo	12049	Poljoprivredna zadruga, nema objekat	
152	P-206 -2 KZ Radevo	800	Poljoprivredna zadruga, nema objekat	
153	P-212 -0 KZ Radevo	9893	Poljoprivredna zadruga, nema objekat	
154	P-213 -0 KZ Radevo	8819	Poljoprivredna zadruga, nema objekat	
155	P-214 -2 KZ Radevo	1317	Poljoprivredna zadruga, nema objekat	
156	P- 214-3 KZ Radevo	1995	Poljoprivredna zadruga, nema objekat	
157	P-214 -4 KZ Radevo	678	Poljoprivredna zadruga, nema objekat	
158	P-216 -0 KZ Radevo	906	Poljoprivredna zadruga, nema objekat	
159	P-217 -0 KZ Radevo	1041	Poljoprivredna zadruga, nema objekat	
160	P-218 -0 KZ Radevo	1633	Poljoprivredna zadruga, nema objekat	
161	P-220 -0 KZ Radevo	7614	Poljoprivredna zadruga, nema objekat	
162	P-234 -0 KZ Radevo	1707	Poljoprivredna zadruga, nema objekat	
163	P-237 -0 KZ Radevo	4309	Poljoprivredna zadruga, nema objekat	
164	P-238 -0 KZ Radevo	4423	Poljoprivredna zadruga, nema objekat	
165	P-239 -0 KZ Radevo	2397	Poljoprivredna zadruga, nema objekat	
166	P-242 -0 KZ Radevo	9967	Poljoprivredna zadruga, nema objekat	
167	P-243 -0 KZ Radevo	2412	Poljoprivredna zadruga, nema objekat	
168	P-245 -0 KZ Radevo	5099	Poljoprivredna zadruga, nema objekat	
169	P-248 -0 KZ Radevo	3893	Poljoprivredna zadruga, nema objekat	
170	P-249 -0 KZ Radevo	2352	Poljoprivredna zadruga, nema objekat	
171	P-250 -0 KZ Radevo	3744	Poljoprivredna zadruga, nema objekat	
172	P-258 -2 KZ Radevo	570	Poljoprivredna zadruga, nema objekat	
173	P-259 -0 KZ Radevo	4471	Poljoprivredna zadruga, nema objekat	
174	P-275 -1 KZ Radevo	17639	Poljoprivredna zadruga, nema objekat	
175	P-279 -2 KZ Radevo	461	Poljoprivredna zadruga, nema objekat	
176	P-294 -0 KZ Radevo	3326	Poljoprivredna zadruga, nema objekat	
177	P-303 -1 KZ Radevo	4927	Poljoprivredna zadruga, nema objekat	

178	P-303 -11 KZ Radevo	1500	Poljoprivredna zadruga, nema objekat	
179	P-303 -12 KZ Radevo	13540	Poljoprivredna zadruga, nema objekat	
180	P-303 -4 KZ Radevo	1620	Poljoprivredna zadruga, nema objekat	
181	P-303 -5 KZ Radevo	4244	Poljoprivredna zadruga, nema objekat	
182	P-303 -7 KZ Radevo	6781	Poljoprivredna zadruga, nema objekat	
183	P-310-0 KZ Radevo	16181	Poljoprivredna zadruga, nema objekat	
184	P-312 -0 KZ Radevo	3324	Poljoprivredna zadruga, nema objekat	
185	P-314 -5 KZ Radevo	5846	Poljoprivredna zadruga, nema objekat	
186	P-318 -4 KZ Radevo	6066	Poljoprivredna zadruga, nema objekat	
187	P-319 -1 KZ Radevo	7391	Poljoprivredna zadruga, nema objekat	
188	P-320 -2 KZ Radevo	1691	Poljoprivredna zadruga, nema objekat	
189	P-322 -3 KZ Radevo	1750	Poljoprivredna zadruga, nema objekat	
190	P-353 -0 KZ Radevo	8160	Poljoprivredna zadruga, nema objekat	
191	P-427 -0 KZ Radevo	834	Poljoprivredna zadruga, nema objekat	
192	P-560 -0 KZ Radevo	14205	Poljoprivredna zadruga, nema objekat	
193	P-563 -1 KZ Radevo	43074	Poljoprivredna zadruga, nema objekat	
194	P-563 -3 KZ Radevo	545	Poljoprivredna zadruga, nema objekat	
195	P-564 -0 KZ Radevo	4146	Poljoprivredna zadruga, nema objekat	
196	P-567 -0 KZ Radevo	11331	Poljoprivredna zadruga, nema objekat	
197	P-573 -0 KZ Radevo	5743	Poljoprivredna zadruga, nema objekat	
198	P-577 -0 KZ Radevo	20226	Poljoprivredna zadruga, nema objekat	
199	P-593 -0 KZ Radevo	672	Poljoprivredna zadruga, nema objekat	
200	P-200-0 KZ Radevo	5121	Fizičko lice privatna svojina	
201	P-83-0 KZ radevo	3256	Fizičko lice privatna svojina	
KZ ČAGLAVICA				
202	P-1138-0 KZ Čaglavica	3191	Osnovna Škola	
KZ GORNJA GUŠTERICA				
203	P-521-0 KZ G. Gušterica	4761	Škola 25 Maj	
KZ LIVAĐE				
204	P-928- KZ Livađe	1599	Osnovna Škola	
KZ BATUSE				
205	P-229-0 KZ Batuse	22787	Opština Gračanica	
KZ UGLJARE				
206	P-425-1 KZ Ugljare	5247	Putevi	
KZ DOBROTIN				
207	P-509-0 KZ Dobrotin	3649	Osnovna Škola	
208	P-503-0 KZ Dobrotin	1749	Fizičko lice privatna svojina	

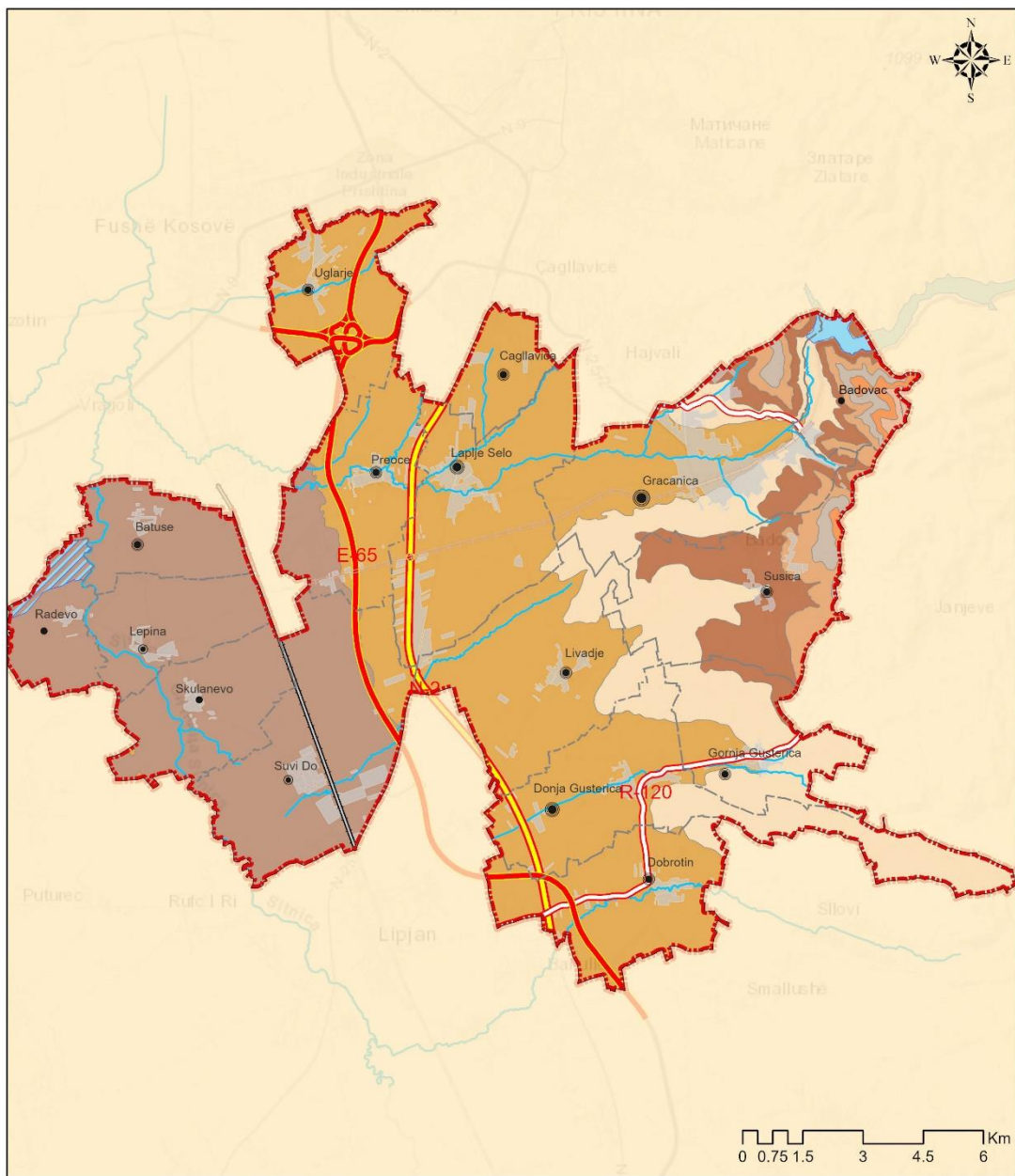
RAZVOJNI PLAN OPŠTINE/ PLANI ZHVILLIMOR KOMUNAL

POSTOJECE STANJE /
GJENDJA EKZISTUESE

KARTA OPŠTINSKE ZEMLJISTE/HARTA E PRONAVE KOMUNALE

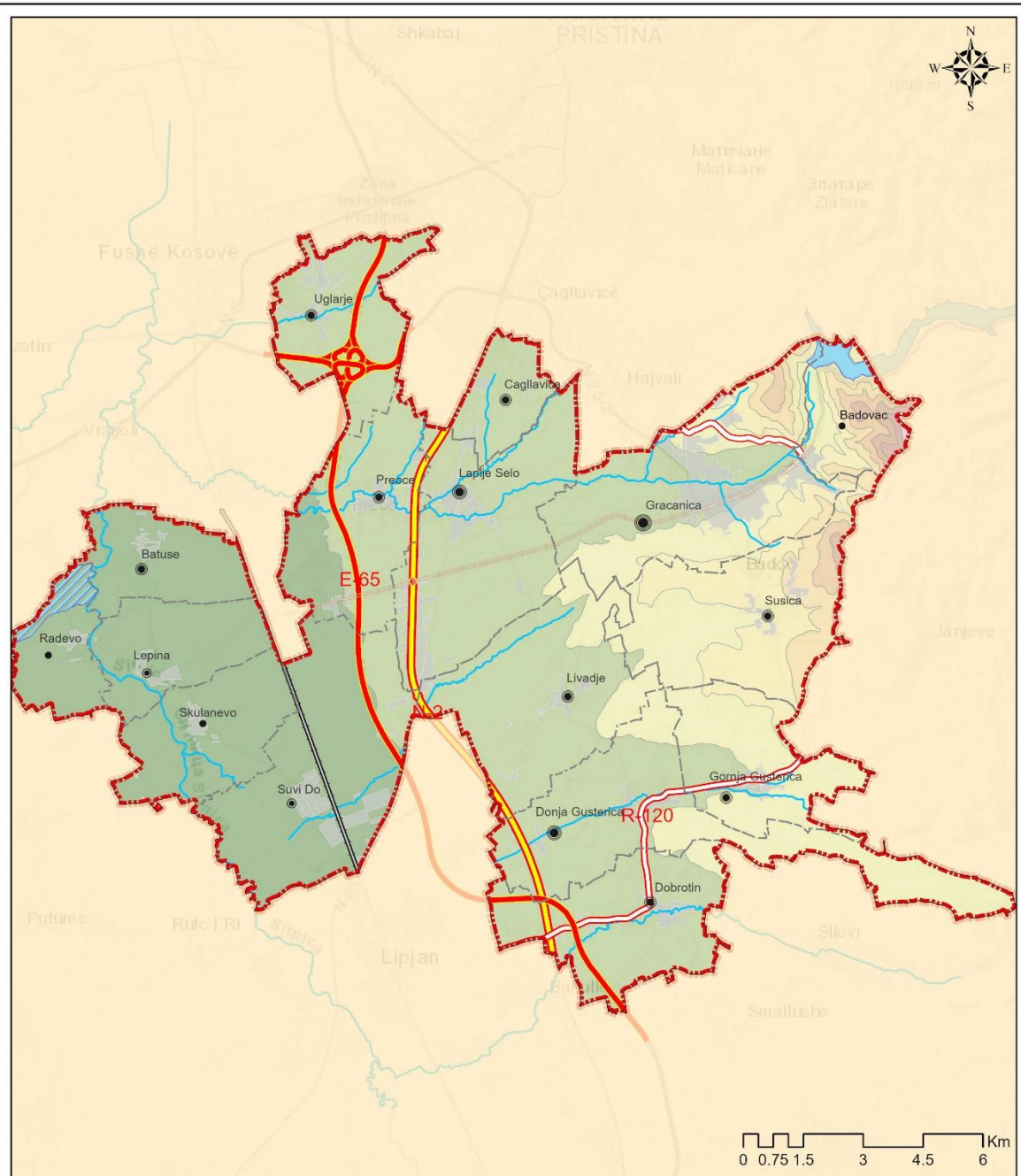
Legenda/Legjenda

Granica opštine/Kufiri i komunës	Malo ruralno naselje/Vendbanim i vogël rural
Granica naselje /Kufinjtitë e vendbanimeve	Veoma malo ruralno/Vendbanim shume i vogël rural
Jezero/Liqen	Opštinsko zemljiste/Ngastrat komunale
Ribnjak Radevo/Hurdhë në Radevë	Reke/Lum
Veliko ruralno naselje/Vendbanim i madh rural	
Srednje veliko ruralno/Vendbanim i mesëm i madh rural	
Srednje malo ruralno/Vendbanim i mesëm i vogel rural	

RAZVOJNI PLAN OPŠTINE/ PLANI ZHVILLIMOR KOMUNAL	POSTOJEÇE STANJE / GJENDJA EKZISTUËSE	KARTA KATEGORIJA ZEMLJIŠTA/HARTA E KATEGORIVE TË TOKAVE
Legenda/Legjenda		
<ul style="list-style-type: none"> Granica opštine/Kufiri i komunës Granica nasełje /Kufinjite e vendbanimeve Jezero/Liqen Ribnjak Radevo/Hurdhe ne Radeve Veliko ruralno nasełje/Vendbanim i madh rural Srednje veliko ruralno/Vendbanim i mesem i madh rural Srednje malo ruralno/Vendbanim i mesem i vogel rural Malo ruralno nasełje/Vendbanim i vogel rural Veoma malo ruralno/Vendbanim shume i vogel rural 	<ul style="list-style-type: none"> Zeleznicka pruga/Linja hekurudhore Zeleznicka pruga/ Linja hekurudhore pa funksion Autoput/Autoudhe Regionalni put/Rruge regionale Nacionalni put/Rrugë nacionale Obilaznici/Rruga tranzit Reke/Lum Izgradena površina/Siperfaqja e ndertuar 	<ul style="list-style-type: none"> Kategorija/Kategoria 1 Kategorija/Kategoria 2 Kategorija/Kategoria 3 Kategorija/Kategoria 4 Kategorija/Kategoria 5 Kategorija/Kategoria 6 Kategorija/Kategoria 7 Kategorija/Kategoria 8

Iz karte se može videti da je većina poljoprivrednog zemljišta od I-V kategorije i isto je zaštićeno Zakonom o poljoprivredi.

RAZVOJNI PLAN OPŠTINE/ PLANI ZHVILLIMOR KOMUNAL

POSTOJECE STANJE /
GJENDJA EKZISTUESE

HIPSOMETRUSKA KARTA TERENA/HARTA E HIPSOMETRISE
SE TERENIT

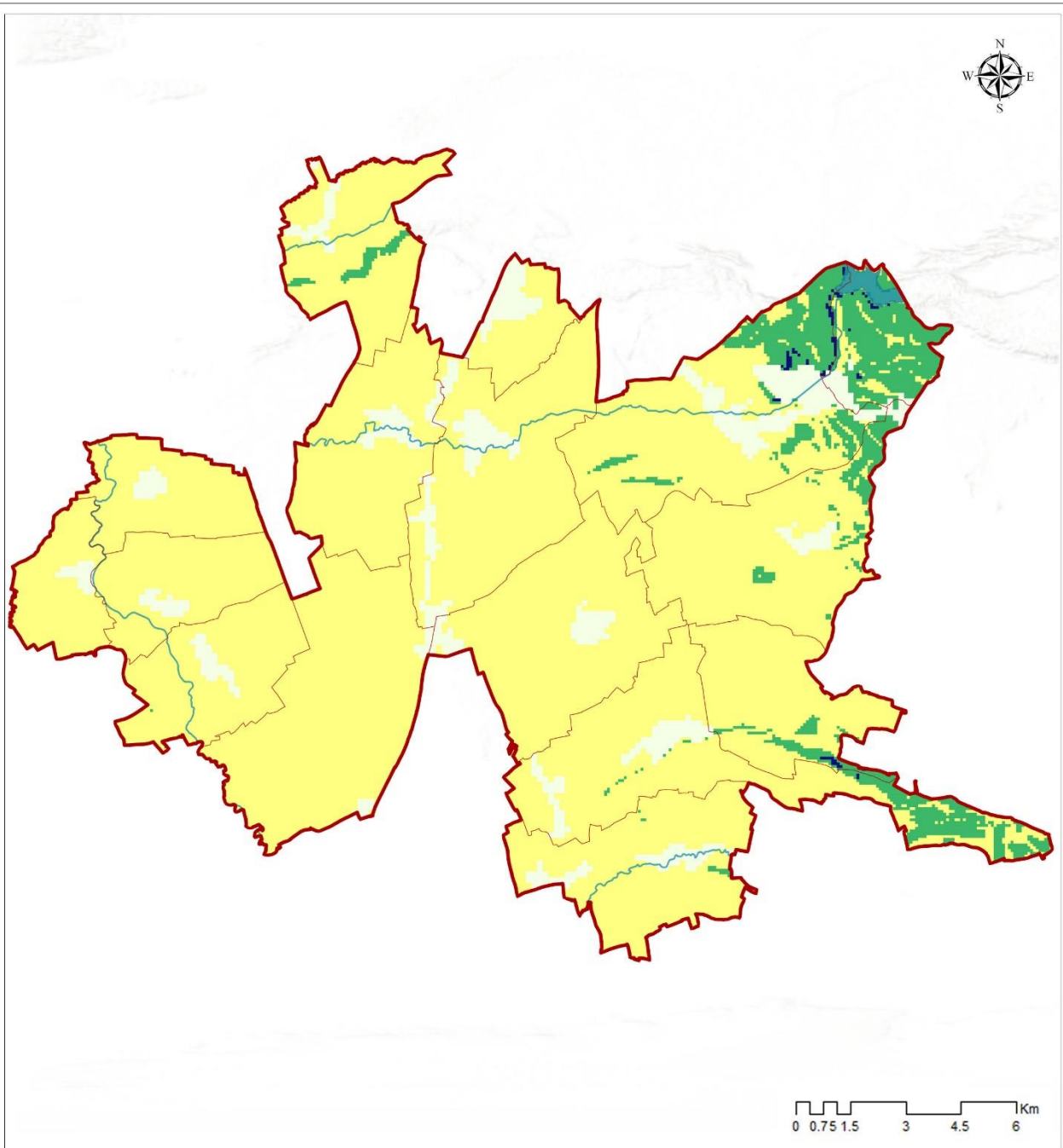
Legenda/Legjenda

- Granica opštine/Kufiri i komunës
- Granica naselje /Kufinjte e vendbanimeve
- Jezero/Liqen
- Ribnjak Radevo/Hurdhe ne Radeve
- Veliko ruralno naselje/Vendbanim i madh rural
- Srednje veliko ruralno/Vendbanim i mesem i madh rural
- Srednje malo ruralno/Vendbanim i mesem i vogel rural
- Malo ruralno naselje/Vendbanim i vogel rural
- Veoma malo ruralno/Vendbanim shume i vogel rural

- Zeleznicka pruga/Linja hekurudhore
- Zeleznicka pruga/ Linja hekurudhore pa funksion
- Autoput/Autoudhe
- Regionalni put/Rruge regionale
- Nacionalni put/Rrugë nacionale
- Obilaznici/Rruga tranzit
- Reke/Lum
- Izgrađena površina/Siperfaqja e ndertuar

Hipsometria

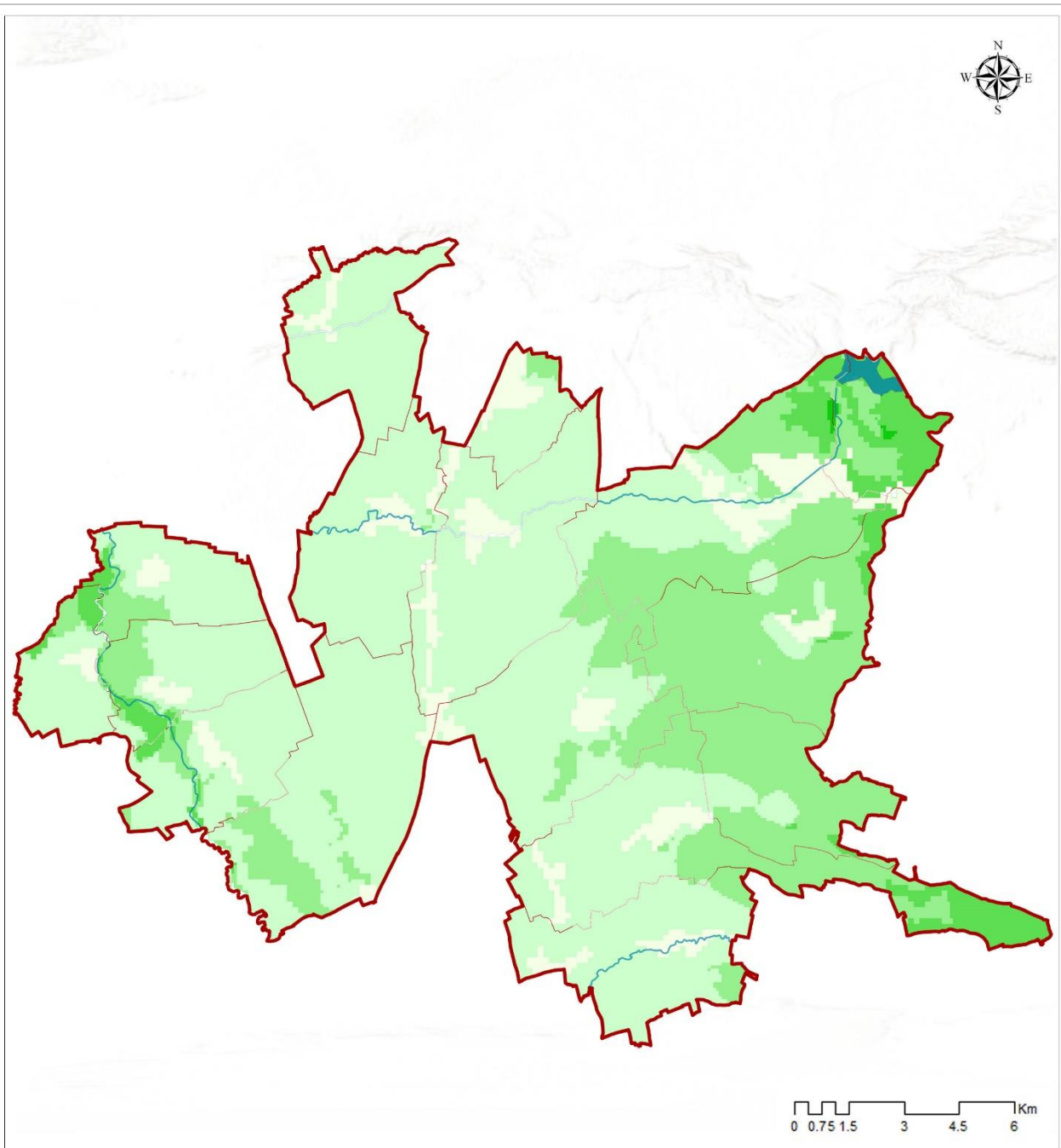
- 500-550 m
- 550-600 m
- 600-650 m
- 650-700 m
- 700-750 m
- 750-800 m
- 800-850 m
- 850-900 m
- 900-950 m
- 950-1000 m

RAZVOJNI PLAN OPŠTINE/ PLANI ZHVILLIMOR KOMUNAL POSTOJECE STANJE / GJENDJA EKZISTUESE KARTA OSETLJIVOSTI ZEMLJE/HARTA E NDJESHMERISE MJEDISORE TE TOKES

Legenda/Legjenda

	Granica opštine/ Kufiri i komunës		4.5-40
	Granica naselje/ Kufiri i vendbanimeve		40.1-65
	Reke/Lum		65.1-93.7

RAZVOJNI PLAN OPŠTINE/ PLANI ZHVILLIMOR KOMUNAL

POSTOJECE STANJE /
GJENDJA EKZISTUESE

KARTA VREDNOSTI BIODIVERZITETA/HARTA E VLERES SE
BIODIVERSITETIT

Legenda/Legjenda

	Granica opštine/ Kufiri i komunës		6.5-35		75-100
	Granica naselje/ Kufiri i vendbanimeve		35-55		
	Reke/Lum		55-75		

2.2. Socijalna infrastruktura, Stanovanje i Demografija

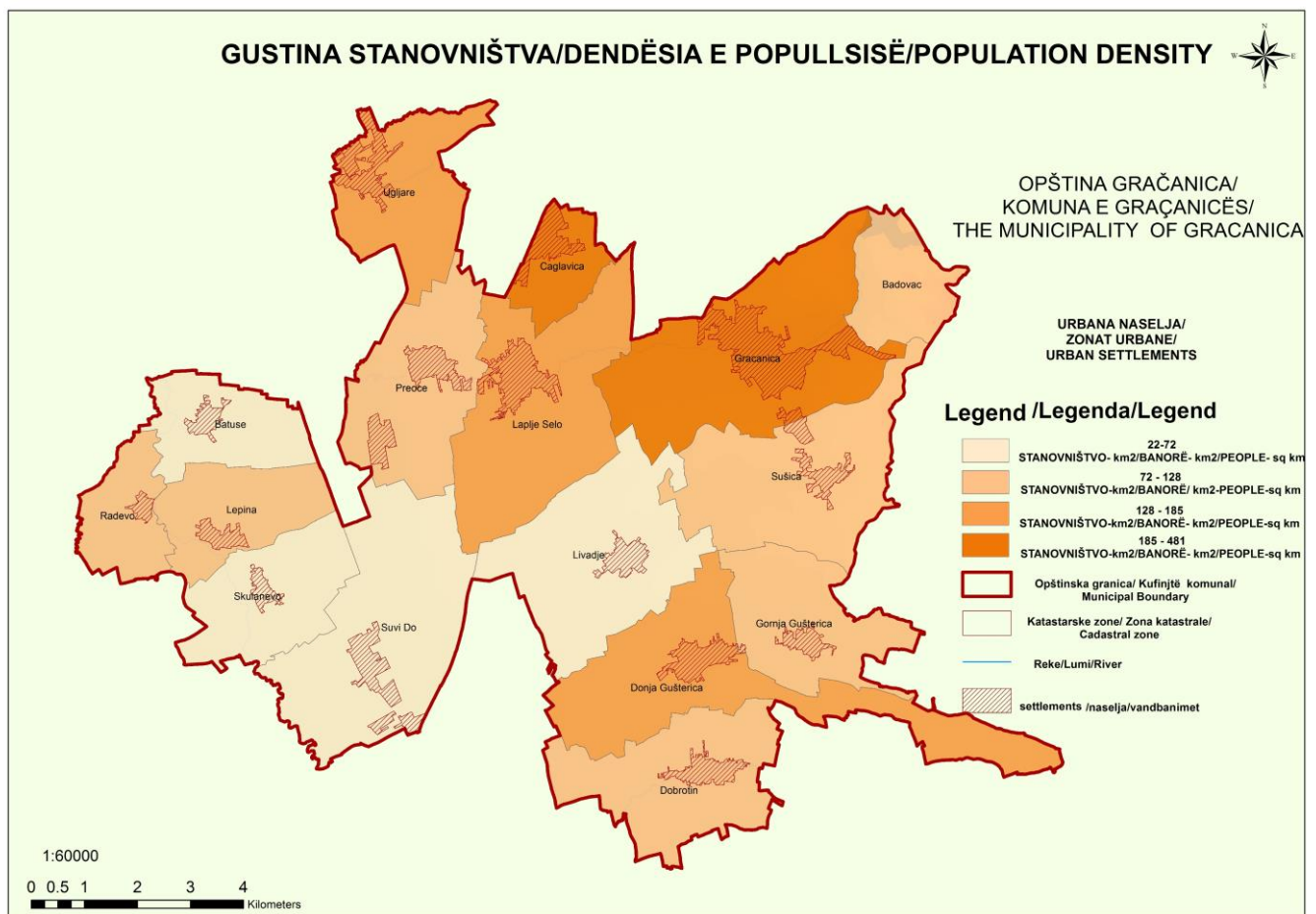
2.2.1. Stanovništvo

Na osnovu procena Opštine Gračanice u 2022. godini, u opštini živi oko 27.000 stanovnika. Rezultati popisa stanovništva izvršenog 2011. godine ne mogu se uzeti kao verodostojni, jer je popis obavljen polovično. (Procena je oko 50% - izvor: Opštinska izborna komisija). U planu je sprovođenje novog popisa stanovništva, kojim će se utvrditi realno brojčano stanje stanovnika. Na području opštine Gračanica ima oko 5.400 domaćinstava.

(Izvor: Predstavnici sela)

Zbog istorijskih okolnosti i permanentnog zapostavljanja privrednog razvoja ovog kraja došlo je do učestalih migracija stanovništva ovih sela ka okolnim centrima u regionu. Nepostojanje institucija, srednjih škola, loš kvalitet socijalnih usluga u celosti je uticalo na pad ili smanjenje broja stanovništva u selima, kao što su Lepina, Radevo, Skulanevo, Suvi Do i Livade. Razvojem rudnika Kišnici blizina naselja rudniku dovelo je do većih mogućnosti zapošljavanja, samim tim naseljavanja stanovništva u naselje Gračanica. Zbog sankcija i raspada SFRJ u devedesetim godinama rudnik je funkcionisao, ali u manjem obimu.

2.2.2. Gustina naseljenosti

2.2.3. Priraštaj stanovništva

Prema podacima zasnovanim na poslednjem zvaničnom popisu stanovništva, koji je 2011. godine sprovela Agencija za statistiku Kosova (ASK), opština Gračanica ima 10.675 stanovnika, od kojih, osim Srba koji predstavljaju većinsko stanovništvo, u njoj žive i druge manjinske zajednice, kao što su: Albanci, Romi, Egipćani, Aškalije i ostali. Međutim, treba uzeti u obzir činjenicu da veliki broj stanovništva u opštini Gračanica nije izrazilo volju da pristupi registraciji stanovništva 2011. godine, pa će se kao podaci koji prikazuju realnije stanje, dobijeni od strane lokalnog saveta, uzeti za procene, a koji pokazuju da opština Gračanica ima oko 27.000 stanovnika. U opštini Gračanica registrovano je 51% muskaraca i 49% žena.¹

2.2.4. Mortalitet

Prema podacima matične službe Opštine Gračanica, za period od 01.01.2018 do 31.12.2018. godine, u opštini Gračanica je registrovano 410 rođenih i 243 umrlih, dok je apsolutni prirodni priraštaj stanovništva za navedeni period procenjen na 15.6%.² Za period od 01.01.2019. do 31.12.2019. godine registrovano je 371 rođenih i 224 umrlih, apsolutni prirodni priraštaj za navedeni period procenjen je na 13.7%. Za period od 01.01.2020. do 31.12.2020. godine registrovano je 358 rođenih i 237 umrlih, dok je apsolutni prirodni priraštaj procenjen na 11.3%. Za period od 01.01.2021. do 30.06.2021. godine, registrovano je 173 i 166 umrlih.³ Prema ovim podacima možemo zaključiti da se broj stanovnika za 2019. godinu smanjio za 39 u odnosu na 2018. godinu. U 2020. godinu, takođe se smanjio broj stanovnika za 13.

2.2.5. Stanovništvo prema etničkoj pripadnosti

Opština Gračanica ima multietničnu strukturu, koju čine Srbi, Albanci, Romi, Aškalije, Egipćani i ostali.

2.2.6. Struktura stanovništva prema starosti

Prema kosovskom popisu iz 2011, u kojem se registrovalo oko 50 % stanovništva opštine, mlado stanovništvo od 20 do 29 godina predstavlja visok postotak od 17,2 % ukupnog brojaregistrovanih stanovnika u opštini Gračanica. (Izvor: Agencija za statistike Kosova)

2.2.7. Migracija

Prostorna pokretljivost stanovništva karakteristična je za ljudsko društvo od njegovog postanka do danas. Takozvane nasilne migracije, koje su rezultat krupnih socijalno - političkih previranja, pre svega ratnih sukoba, zastupljene su na ovim prostorima.

Kancelarija UNHCR1-a u Prištini ne poseduje zvanične informacije o proceni raseljenih lica sa teritorije opštine Gračanica. Prema UNHCR-ovim procenama od 2001. godine do jula 20211.godine u opštinu Gračanica vratilo se ukupno 530 porodice sa 1.855 članom, od toga:

2.2.8. Povratnici

- Srbi: 456 porodica sa 1.508 članova
- Romi: 60 porodica sa 273 članom
- Aškalije: 12 porodica sa 64 članova

¹ Institucionalni razvojni plan za primarnu zdravstvenu zaštitu Opština Gračanica 2020-2024, br. 8426/19 dt. 27.11.2019.

² Institucionalni razvojni plan za primarnu zdravstvenu zaštitu Opština Gračanica 2020-2024, br. 8426/19 dt. 27.11.2019

³ Matična služba Opština Gračanica

- Crnogoraca: 1 porodica sa 5 članova

2.2.9. Interno raseljena lica

Prema procenama UNHCR-a U Gračanici je smesteno ok 600 IRL, od kojih je UNHCR uspeo da intervjuise 37 porodica sa 138 članova kako bi saznali o njihovim potrebama (dokumentacija je predata OKZP) od kojih. Od intervjuisanih porodica su:

- Srbi: 32 porodica sa 123 članova
- Romi: 4 porodica sa 4 članom
- 1 individua se nije deklarirala o svojoj etničkoj pripadnosti.

U Gračanici postoji jedan kolektivni centar (Padalište) nastanjen od 18 porodica sa 33 članova.

Emigracija (iseljavanje) i imigracija (doseljavanje) istovremeno su prisutni na ovim prostorima. Naime, ima onih koji ne žele da odu sa ovih prostora, pa se iz svog rodnog mesta presele u Gračanicu, nadajući se boljim uslovima života koje Gračanica pruža, kao glavni administrativni, obrazovni, zdravstveni i kulturni centar srpskog, ali i ostalog stanovništva.

Nema zvaničnih, preciznih podataka o broju onih koji su emigrirali u inostranstvo. Veliki broj emigranata je bolje uslove za život potražilo u skandinavskim zemljama, kao i u državama zapadne Evrope.

Tabela 4. : Ukupan broj stanovnika i migracija za godinu 2016-2020⁴

Ukupna procenjena populacija (31. Decembar)		Međunarodne migracije			Nacionalne migracije			Opšti bilans migracija na opštinskom nivou	Ukupna procenjena populacija (31. decembar	
Godina	Broj stanovnika	Imigracija	migracija	Ravnoteža međunarodnih migracija	Imigracija	migracija	Bilanci i migrirani kombetar		Broj stanovnika	Gdina
2016	11,997	23	11	12	215	142	73	85	12,082	2017
2017	12,091	28	42	-15	204	131	73	58	12,149	2018
2018	12,124	24	52	-28	208	133	75	47	12,171	2019
2019	12,186	17	15	2	141	90	51	52	12,238	2020

Tabela 5. Osobe koje žive u inostranstvu prema starosnoj grupi

Ukupno	0-4	5-9	10-14	15-19	20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	50-54	55-59	60-64	65-69	70-74	75-79	80+
637	11	23	37	55	63	71	69	95	89	54	19	16	10	6	4	2	2

⁴ Burimi : Agjencia e Statistikave te Kosovës

Tabela 6. Osobe koje žive u inostranstvu prema polu i godinama odlaska

Ukupno	637	>1960	60-64	65-69	70-74	75-79	80-84	85-89	90-94	95-99	2000-04	2005-09	2010+
Muški	341	0	0	1	2	2	1	6	81	122	42	59	16
Žene	296	0	0	0	2	0	2	6	49	109	42	61	11

Tabela 7. Lica koja žive u inostranstvu prema razlozima odlaska

Zanimanje	Studija	Porodica	Rata 1998/99	Drugi
194	36	201	134	63

2.2.10. Stanovanje

2.2.10.1. Stambeni fond

Sa stanovišta socijalnog stanovanja pravilno se uređuju pitanja vezana za stanovanje, koja se tiču stvaranju povoljnih uslova za stambenu izgradnju i rešavanje stambenih potreba, na osnovu zahteva socijalno ugroženih porodica i pojedinaca, interno raseljenih lica, mladih bračnih parova i kadrova. Socijalno stanovanje opštine Gračanica redovno analiziraju i kontrolišu stanje u zgradama kao i izveštavanje rada sa terena, službenici Službe za stanovanje pri sektoru za Urbanizam, planiranje i zaštitu životne sredine.

Na teritoriji opštine Gračanica prevladava individualno stanovanje. Prema preliminarnim rezultatima popisa Zavoda za Statistiku ima 35 individualnih jedinica (stambenih zgrada) za socijalno stanovanje. Od toga je:

- Tri (3) individualne jedinice za socijalno-kolektivno stanovanje u izgradnji u Lapljem Selu
- Dve (2) individualne stambene jedinice od po četiri stana – ukupno osam (8) stanova
- Jedna (1) individualna stambena jedinica od četrdesetčetiri (44) stanova

U izgradnji je ukupno pedesetdve (52) stambene jedinice za socijalno stanovanje.

Trenutno stanje na terenu je:

- Gračanica – šest (6) objekta kolektivnog socijalnog stanovanja - ukupno 130 stanova
- Laplje Selo – jedanaest (11) - ukupno 132 stana (+52 stambene jedinice u izgradnji, sveukupno 184 stanova)
- Dobrotin – dva (2) - ukupno 28 stanova
- Suvi Do – četiri (4) - ukupno 16 stanova
- Donja Gušterica – tri (3) - ukupno 12 stana
- Ugljare – Bergen - šest (6) – ukupno 22 stana

Opština trenutno raspolaže sa 340 stambenih jedinica za socijalno kolektivno stanovanje (+52 stambene jedinice u izgradnji ukupno – 392 stambene jedinice).

Tabela 8. Stanovanje, broj kolektivnih stambeni zgrada, Prema kategorijama vlasništva i vrstama objekata 2021⁵

Naselja	Broj kolektivni stambeni zgrada, Prema kategorijama vlasništva i vrstama objekata				
	Izgradnja društvenog vlasništva	/ broj stambene jedinice	Koriscene jedinice	Nekoriscene jedinice	Drugi
Gračanici	6	130	94	36 - (neraspodeljene stambene jedinice)	-
Lapljem Selu	11	132	132	-	+ 3- zgrade u izgradnji-52 stambene jedinice
Dobrotinu	2	28	28	-	-
Suvom Dolu	4	16	16	-	-
Donjoj Gušterici	3	12	12	-	-
Ugljaru –Bergen	6	22	22	-	-

Tabela 9. Stanovanje, broj kolektivnih stambeni zgrada, prema broj sobe u jedinici 2021

Naselja	broj kolektivnih stambeni zgrada, prema broj sobe u jedinici							
	Izgradnja društvenog vlasništva	/ broj stambene jedinice	P	1 S	2 S	3 S	4S	Pk
Gračanici	6	130	31	32	20	20	15	12
Laplje Selo	11	132	32	32	20	20	20	8
Dobrotinu	2	28	8	16	-	-	-	4
Suvom Dolu	4	16	8	8	-	-	-	-
Donjoj Gušterici	3	12	6	6	-	-	-	-
Ugljaru-Bergen	6	22	12	10	-	-	-	-

Tabela 10. Stanovanje, broj kolektivnih stambeni zgrada, prema Površina jedinica 2021

Naselja	Broj kolektivnih stambeni zgrada, prema površini po jedinici (m2)			
	Izgradnja društvenog vlasništva	broj stambene jedinice	≤ 50	51-99
Gračanica	6	130	22	108
Lapljem Selu	11	132	31	101
Dobrotinu	2	28	4	24
Suvom Dolu	4	16	8	8
Donjoj Gušterici	3	12	8	4
Ugljaru – Bergen	6	22	2	20

Tabela 11. Stanovanje, broj kolektivnih stambeni zgrada, prema:

Naselja	Broj kolektivnih stambeni zgrada, prema:			
	Izgradnja društvenog vlasništva- zgrada	Katastarska parcela	Površina zgrade (m2)	Godina izgradnje
Gračanici	1 A	Na delu k.p. 597/1	Nedostupni podaci	Završena pre formiranja opštine Gračanica
	2 B	Na delu k.p. 597/1	1,859.19	2010
	3 C	Na delu k.p. 597/1	1,859.19	2010
	4 D	Na delu k.p. 597/1	Nedostupni podaci	Završena pre formiranja opštine Gračanica

⁵ Izvor: Burimi: Drejtoria e urbanizmit

	5	Opstanak	Na delu k.p. 472/0	Nedostupni podaci	Završena pre formiranja opštine Gračanica
	6	Nova zgrada	138/10	2,409.3	2020
Lapljem Selu	1	A	Na delu k.p 511/0	-	Završena pre formiranja opštine Gračanica
	2	B	Na delu k.p 295/0	-	Završena pre formiranja opštine Gračanica
	3	C	Na delu k.p 295/0	-	Završena pre formiranja opštine Gračanica
	4	D	Na delu k.p 295/0 511/0	-	Završena pre formiranja opštine Gračanica
	5	E	Na delu k.p 295/0 511/0	-	Završena pre formiranja opštine Gračanica
	6	1	Na delu k.p 313/0	240	2018
	7	2	Na delu k.p 313/0	300	2018
	8	3	Na delu k.p 331/0	240	2018
	9	4	Na delu k.p 331/0	300	2018
	10	5	Na delu k.p 331/0	240	2018
	11	6	Na delu k.p 331/0	300	2018
Dobrotinu	1	1	Na delu k.p 1893	1410	Završena pre formiranja opštine Gračanica
	2	2	Na delu k.p 1893	1410	2012
Suvom Dolu	1	A	Na delu k.p 301/1 305/0	300	2016
	2	B	Na delu k.p 301/1 305/0	240	2016
	3	C	Na delu k.p 301/1 305/0	300	2017
	4	D	Na delu k.p 301/1 305/0	240	2017
Donjoj Gušterici	1	A	Na delu k.p 1718/0	300	2019
	2	B	Na delu k.p 1718/0	240	2019
	3	C	Na delu k.p 1718/0	240	2019
Ugljaru - Bergen	1	1	Na delu k.p 553/0 554/0	216	Završena pre formiranja opštine Gračanica
	2	2	Na delu k.p 553/0 554/0	216	Završena pre formiranja opštine Gračanica
	3	3	Na delu k.p 553/0 554/0	223	Završena pre formiranja opštine Gračanica
	4	4	Na delu k.p 553/0 554/0	216	Završena pre formiranja opštine Gračanica
	5	5	Na delu k.p 553/0 554/0	216	Završena pre formiranja opštine Gračanica
	6	6	Na delu k.p 553/0 554/0	223	Završena pre formiranja opštine Gračanica

Tabela 12. Stanovanje, broj kolektivnih stambeni zgrada prema visinama

Naselje	Broj kolektivnih stambeni zgrada prema visinama			
	Kolektivne stambene zgrade (br.)	(B+ P+2)	(B+P+3)	(B-) P+4
Gračanici	1 A	-	B+VP+3	
	2 B	-		B+P+4
	3 C	-		B+P+4
	4 D	-	B+P+3	
	5 Opstanak	-	-	P+4
	6 Nova zgrada	P+1 + Pk	-	
Lapljem Selu	1 A	-	-	P+4
	2 B	-	-	P+4
	3 C	-	-	P+4
	4 D	-	-	P+4+Pk

	5	E	-	-	P+4+Pk
	6	1	P+1	-	-
	7	2	P+1	-	-
	8	3	P+1	-	-
	9	4	P+1	-	-
	10	5	P+1	-	-
	11	6	P+1	-	-
Dobrotinu	1	1	P+1+ Pk	-	-
	2	2	P+1+ Pk	-	-
Suvom Dolu	1	A	P+1	-	-
	2	B	P+1	-	-
	3	C	P+1	-	-
	4	D	P+1	-	-
Donjoj Gušterici	1	A	P+1	-	-
	2	B	P+1	-	-
	3	C	P+1	-	-
Ugljaru - Bergen	1	1	P+1	-	-
	2	2	P+1	-	-
	3	3	P+1	-	-
	4	4	P+1	-	-
	5	5	P+1	-	-
	6	6	P+1	-	-

Tabela 13. Stanovanje, broj kolektivnih stambeni zgrada prema izvornima snabdevanja energijom-2021

Naselje	Broj objekata i jedinica kolektivnog stanovanje		Prema izvornima snabdevanja energijom			
	Izgradnja društvenog vlasništva	broj stambene jedinice	Elektricna enerija	Ugalj	drvo	Solarna engija
Gračanici	6	130	+	-	-	-
Lapljem Selu	11	132	+	-	-	-
Dobrotinu	2	28	+	-	-	-
Suvom Dolu	4	16	+	-	-	-
Donjoj Gušterici	3	12	+	-	-	-
Ugljaru – Bergen	6	22	+	-	-	-

Tabela 14. Stanovanje, broj kolektivnih stambeni zgrada prema izvornima snabdevanja energijom za zagrejanje

Naselje	Broj objekata i jedinica kolektivnog stanovanje		Prema izvornima snabdevanja energijom za zagrejanje		
	Izgradnja društvenog vlasništva	broj stambene jedinice	Elektricna enerija	Ugalj	drvo
Gračanici	6	130	+	+	+
Lapljem Selu	11	132	+	+	+
Dobrotinu	2	28	+	+	+
Suvom Dolu	4	16	+	+	+
Donjoj Gušterici	3	12	+	+	+
Ugljaru – Bergen	6	22	+	+	+

Tabela 15. Stanovanje, broj kolektivnih stambeni zgrada prema izvornima snabdevanja energijom za zagrevnje vode

Naselje	Broj objekata i jedinica kolektivnog stanovanje		Prema izvornima snabdevanja energijom za zagrevnje vode
	Izgradnja društvenog vlasništva	broj stambene jedinice	Elektricna enerija
Gračanici	6	130	+
Lapljem Selu	11	132	+
Dobrotinu	2	28	+
Suvom Dolu	4	16	+
Donjoj Gušterici	3	12	+
Ugljaru – Bergen	6	22	+

Slika 3. Stambene zgrade u Lapljem Selu

Slika 4. Stambene zgrade u Gračanici na Padalištu

Slika 5. Stambene zgrade u Dobrotinu

Slika 6. Stambene zgrade u Lapljem Selu

Slika 7. Stambene zgrade u Suvom Dolu

Slika 8. Stambene zgrade u Gornjoj Gušterici

Slika 9. Bergen naselje u Ugljaru

2.2.10.2. Naselja

2.2.10.2.1. Neformalna naselja

Termin „Neformalno naselje” prvi put je upotrebljen u Planu za sprovođenje standarda na Kosovu 2004. god. u kojem je nastalo da se pod definicijom „Neformalna naselja smatraju ljudska naselja koja ne pružaju svojim stanovnicima mogućnost da uživaju svoja prava na adekvatan standard života, posebno na adekvatno stanovanje.” Potpisivanjem Bečke deklaracije 2005.god. postignuta je saglasnost članica o merama koje će regulisati neformalna naselja na jedan održiv način čime bi se sprečio i njihov nastanak u budućnosti. Nakon deklaracije usledio je Akcioni plan za evropsko partnerstvo 2006.godine, kojim se nameće obaveza da se izvrši regulisanje neformalnih naselja.

Na osnovu Zakona 04/L-147 o prostornom planiranju “Neformalno naselje” je okarakterisano kao naselje koje je:

- sagrađeno na zemljištu bez imovinskih prava,
- ima neodgovarajući pristup osnovnim uslugama ili nepostojanje osnovnih usluga ,
- nedovoljno učestvovanje ili neučestvovanje u upravljanju i
- stanovnici su podložni visokom stepenu diskriminacije.

Opština Gračanica se od prvog dana svog formiranja susrela sa mnogim problemima. Jedan od problema je da je cela opština ruralna i da je potrebno urediti. Na osnovu datih kriterijuma o neformalnim naseljima, na osnovu prethodnog usvojenog Razvojnog Plana Opštine Gračanica, izvršena je detaljna analiza svih naselja i konstatovano je da se u opštini nalazilo 15 (petnaest) neformalnih naselja.

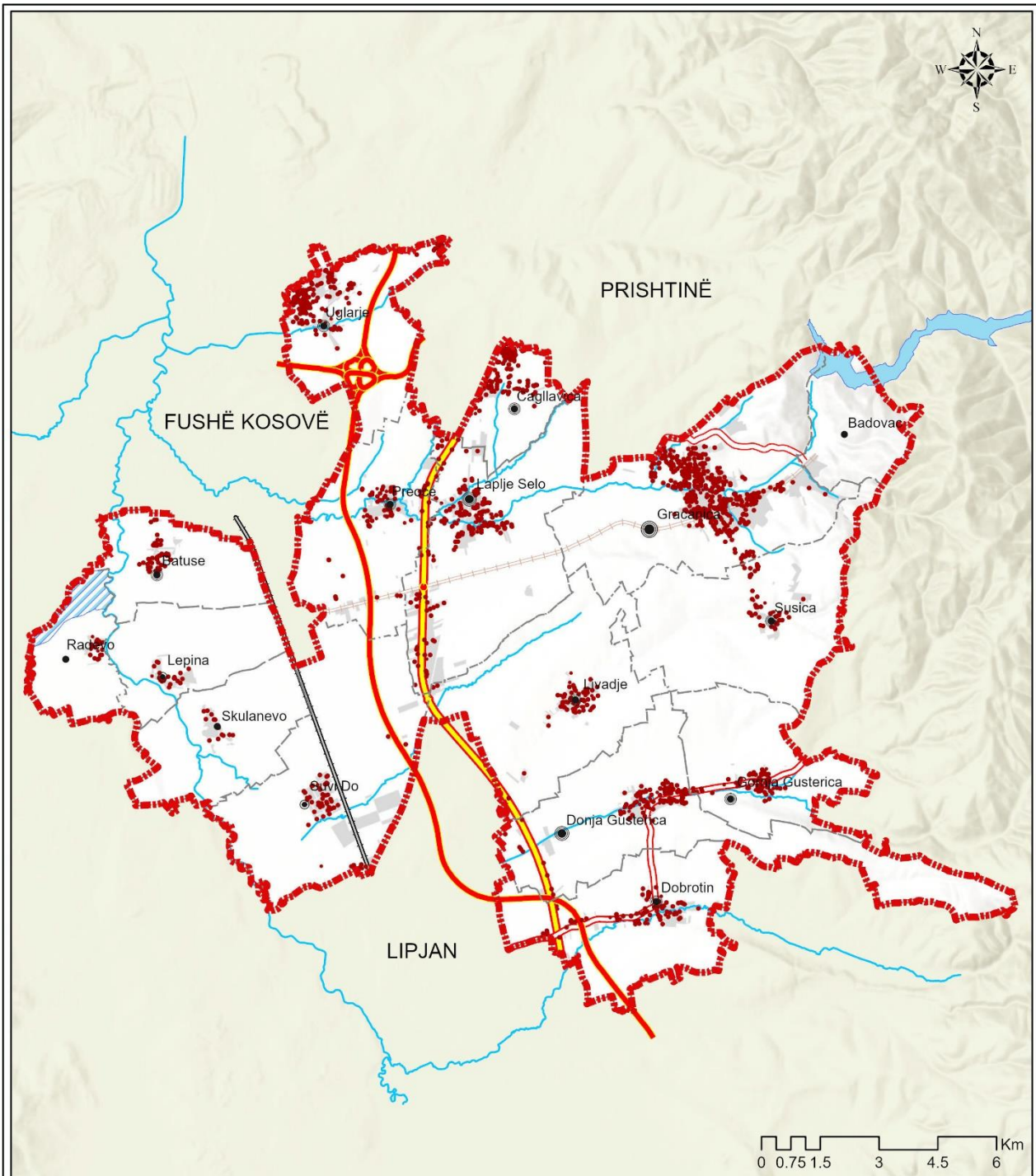
Nakon sedam godine od usvojenog ORP došlo je do značajnog napretka u razvoju tih naselja, kako u pogledu socijalne, tako i fizičke infrastrukture.

Na osnovu novih obavljenih analiza, a imajući u vidu i realizovane projekte, konstatovano je da su pojedina naselja koja su 2010.god. bila neformalna sada dobila status formalnih naselja. Od tada registrovanih 15, danas na teritoriji opštine Gračanica **ne postoje neformalna naselja.**

2.2.10.2.2. Nelegalni objekti

Pre samog postojanja opštine Gračanica, sagređen je veliki broj nelegalnih objekata koji nisu ispoštovali zakonske procedure. Osnivanjem opštine Gračanica krajem 2010. godine takvi objekti su pripali našoj opštini (nasledjeni). Sa ovim problemom suočila sa naša opština, isti problem postoji u svim opštinama na teritoriji Kosova. U cilju rešavanja ovog problema, ministarstvo (MPPZŽS) je usvojilo zakon br. O6/L-024 o legalizaciji bespravno sagrađenih objekata.

Opština Gračanica uz podršku USAID-a radi na sprovođenju procesa legalizacije bespravno sagrađenih objekata. Proces legalizacije započet je 2015. godine, izmenom I dopunom administrativnih uputstva nastavljen je sam proces krajem 2019. godine. Odziv za legalizaciju nelegalnih objekata nije na zavidnom nivou, ali svako sprovođenjem procesa legalizacije smanjiće se broj bespravno sagrađenih objekata.

RAZVOJNI PLAN OPŠTINE/ PLANI ZHVILLIMOR KOMUNAL

POSTOJECE STANJE /
GJENDJA EKZISTUSE

KARTA NEDOZVOLJENO GRADNJE/HARTA E NDERTIMEVE PA LEJE

Legenda/Legjenda

Granica opštine /Kufiri i komunës	Srednje malo ruralno/Vendbanim i mesëm i vogël rural	Regionalni put/Rrugë regionale
Granica naselje /Kufinj të e vendbanimeve	Malo ruralno naselje/Vendbanim i vogël rural	Nacionalni put/Rrugë nacionale
Jezero/Liqen	Veoma malo ruralno/Vendbanim shume i vogël rural	Obilaznici/Rruga tranzit
Ribnjak Radevo/Hurdhë në Radevë	Nedozevoljeno/Ndertimet pa leje	Zeleznicka pruga/Linjë hekurudhore
Veliko ruralno naselje/Vendbanim i madh rural	Autoput/Autoudhë	Zeleznicka pruga/ Linjë hekurudhore pa funksion
Srednje veliko ruralno/Vendbanim i mesëm i madh rural	Izgradena površina/Sipërfaqe e ndërtuar	Reke/Lum

2.2.11. Zdravstvo

Sistem zdravstvene zaštite je jedan od najsloženijih sistema koji obezbeđuje primarnu i sekundarnu zdravstvenu zaštitu svih građana, a organizuje se kroz institucionalnu zdravstvenu mrežu u:

- Glavnom centru za porodičnu medicinu GCPM,
- Centrima za porodičnu medicinu CPM,
- Ambulantama za porodičnu medicinu APM,
- Bolnici u Gračanici.

Tabela 16.

GCPM	CPM	APM	BOLNICA
Gračanica	Donja Gušterica	Laplje Selo	Hirurgija i GAK-Gračanica
/	Ugljare	Preoce	Interno-pedijatrijska i Psihijatrijska klinika - Laplje Selo
/	Dijagnostičko-laboratorijski centar	Čaglavica	/
/	/	Sušica	/
/	/	Dobrotin	/
/	/	Lepina	/
/	/	Gornja Gušterica	/
/	/	Livađe	/
/	/	Suvi Do	/
/	/	Radevo	/
/	/	Batuse	/

Tabela 17. Zdravstvena ustanove primarnog nivoa, registar prema naseljima - 2021

NASELJA		Registar prema naseljima - 2021		
		ustanova	Godina osnivanja	Naselje gravitaciona zona
1.	Gračanica	Laboratorijsko – dijagnostički centar	2012	Gračanica (centar)
2.	Dobrotin	Ambulanta	2012	Dobrotin (centar)
3.	G.Gušterica	Ambulanta	2011	G. Gušterica (centar)
4.	Livađe	Ambulanta	2010	Livađe (centar)
5.	Suvi Do	Ambulanta	2014	Suvi Do (centar)

Tabela 18. Zdravstvena ustanove primarnog nivoa, prostorni kapacitet -2021

NASELJA		prostorni kapaciteti (m ²)			
		Ustanova	Površina parcele(m ²)	Izgrađena površina (m ²)	Slobodna površina (m ²)
1.	Gračanica	Laboratorijsko – dijagnostički centar	676,00	262,00	414,00
2.	Dobrotin	Ambulanta	5.398,00	220,00	5.178,00
3.	G.Gušterica	Ambulanta	4.761,00	65,00	4.696,00
4.	Livađe	Ambulanta	1.599,00	110	1.489
5.	Suvi Do	Ambulanta	81.803,00	190,00	81.613,00

Tabela 19. Zdravstvena ustanove primarnog nivoa,

NASELJA		Zdravstvene ustanove primarnog nivoa - glavna zgrada (m2)			
		Ustanova	Površina (m2)	spratnost	Površina (m2)
1.	Gračanica	Laboratorijsko – dijagnostički centar	262,00	P+ 1	445,40
2.	Dobrotin	Ambulanta	220,00	P+0	220,00
3.	G.Gušterica	Ambulanta	65,00	P+0	65,00
4.	Livađe	Ambulanta	110	P+0	110,00
5.	Suvi Do	Ambulanta	190,00	P+0	190,00

Tabela 20. Zdravstvena ustanove primarnog nivoa, profesionalni kapacitet

NASELJA		Ustanova	profesionalni kapacitet (br.)	
			Lekar opste prakse	Lekar specijalista
1.	Gračanica	Laboratorijsko – dijagnostički centar	1	7
2.	Dobrotin	Ambulanta	1	-
3.	G.Gušterica	Ambulanta	1	-

Tabela 21. Zdravstvena ustanove primarnog nivoa, infrastrukturni kapacitet – parkinzi -2021

Naselja		Ustanova	parkinzi	
			za posetiocu	za službene
1.	Gračanica	Laboratorijsko – dijagnostički centar	20	5

Tabela 24. Zdravstvena ustanove sekundarne nivoa, profesionalni kapacitet -2021

NASELJA		Naziv Ustanova	Zdravstvene ustanove – stručni kapaciteti (br.)	
			Lekar	Lekar specijalista
1.	Gračanica	Gradska bolnica	4	11
2.	Laplje Selo	Gradska bolnica	5	3

Od osnivanja medicinske ekipe Doma zdravlja u Gračanici obavljene su i hitne intervencije, a služba Hitne pomoći organizaciono je odvojena od ostalih. U službi su u svakom trenutku u stanju pripravnosti dve ekipe za hitnu pomoć u sastavu 1 lekar, 2 tehničara i 1 vozač. Prva ekipa je terenska, dok je druga uvek stacionirana u zgradi službe Hitne pomoći, kao i laborant koji je uvek u pripravnosti.

U sklopu GCPM i Departamenta za porodicnu medicine pružaju se sledeće zdravstvene usluge:

- Porodična medicina (medicinske konsultacije, intervencije za primenu parenteralne i inhalatorne terapije, usluge akutne i hitne nege, usluge zdravstvene nege za hronične bolesti, usluge kućne nege, male hirurske intervencije i ostalo),
- Preventivno oralno zdravlje,
- Dijagnostičke usluge (laboratorijske usluge i rentgenografske usluge),
- Usluge vakcinacije i imunizacije,
- Usluge prevoza pacijenata.

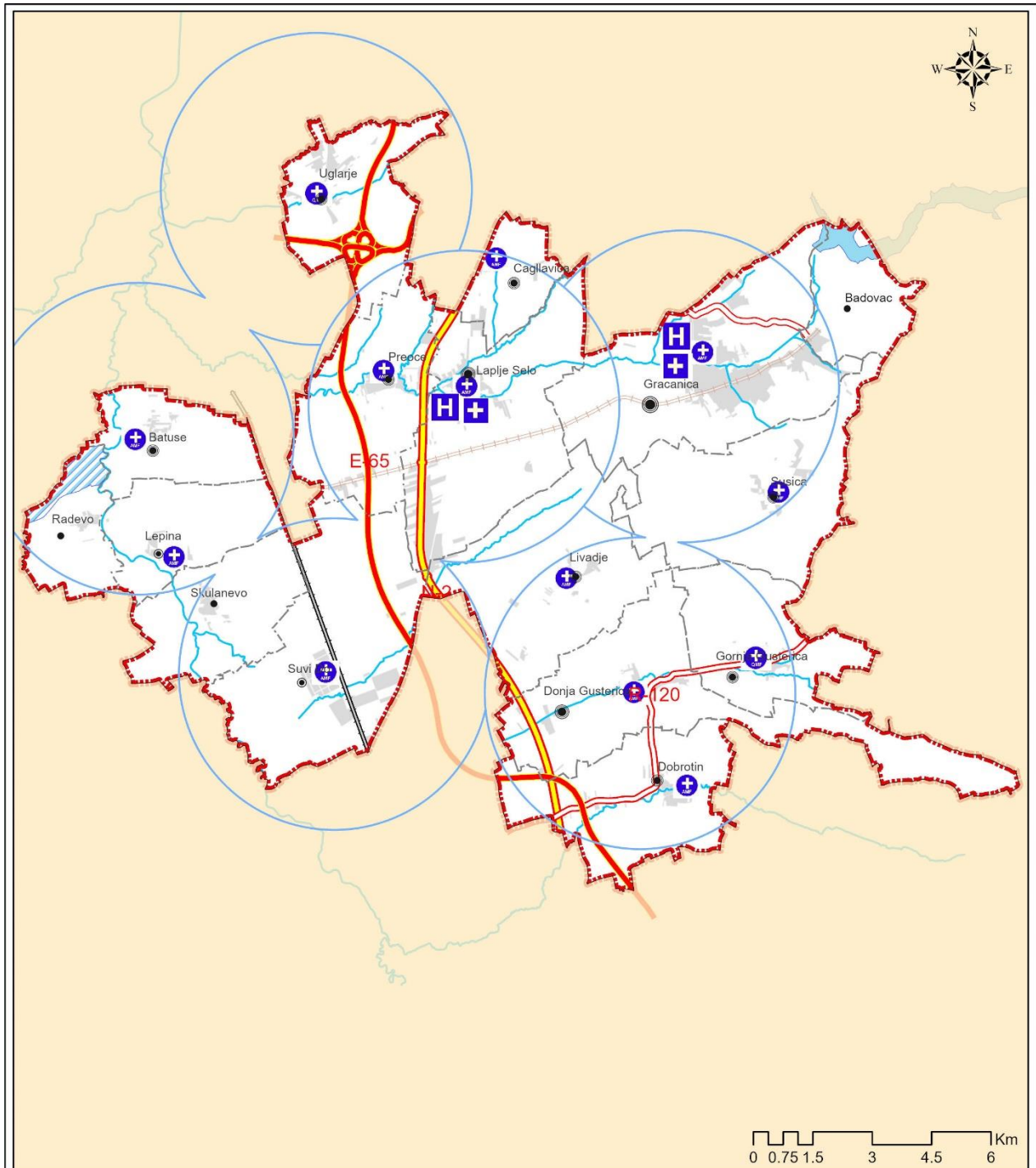
Opština Gračanica posebnu pažnju posvetila je i snabdevanju institucija Primarne zdravstvene zaštite potrebnom opremom i uređajima za pružanje zdravstvenih usluga. Nabavljena je najsavremenija laboratorijska oprema za obavljanje hematoloških, biohemijskih i hormonskih analiza, nabavka i digitalizacija Mamografa, specijalističke

ordinacije su opremljene moternim ultrazvučnim uređajima, kao i služba Hitne pomoći je opremljena potrebnom opremom. Snabdevanje lekovima i potrošnim materijalom obavlja se od strane farmaceutske magacina, Departamenta za farmaciju pri Ministarstvu zdravstva, preko Centralne apoteke GCPM-a na osnovu planiranja koje se obavlja dva puta godišnje.

Opšta bolnica u Gračanici i Lapljem Selu je regionalna bolnica koja pruža usluge zdravstvene zaštite korisnicima na teritoriji opštine Gračanica u kojoj živi oko 27. 000 stanovnika, kao i korisnicima iz drugih opština. Bolnica pruža usluge sekundarnog nivoa zdravstvene zaštite, što podrazumeva sprovođenje mera za očuvanje i unapređenje zdravlja građana, sprečavanje, suzbijanje i rano otkrivanje bolesti, povreda i drugih poremećaja zdravlja i blagovremeno i efikasno lečenje. Zbog premeštaja bolnice iz Prištine u Gračanici i Lapljem Selu, trenutno se nalazi u montažnim i starim objektima, i potrebna je izgradnja novog objekta. Posvećenost inovacijama u narednom period, kao i sveobuhvatnom poboljšanju uslova za rad u vidu prostornog proširenja i izgradnji novog objekta omogućiti će se stručnom kadru bolji uslovi za rad sa pacijentima, povećanu bezbednost i zadovoljstvo pacijenata i zaposlenih.

U okviru bolnice u Gračanici funkcioniše odeljenje Hirurgije i odeljenje Ginekologije, dok u okviru bolnice u Lapljem Selu funkcioniše Interna, Pedijatrijska i Psihijatrijska klinika. Nijedan od postojećih objekata u kojem se trenutno leče pacijenti ne zadovoljavaju sve zahtevane standarde u arhitektonskom i funkcionalnom smislu. Broj lekara u sekundarnom zdravstvu je 23.

RAZVOJNI PLAN OPŠTINE/ PLANI ZHVILLIMOR KOMUNAL

POSTOJECE STANJE /
GJENDJA EKZISTUESE

KARTA DISTRIBUCIJE ZDRAVSTVENIH USTANOVA/HARTA E
SHPERNDARJES SE INSTITUCIONEVE SHENDETESORE

Legenda/Legjenda

- Granica opštine Kufiri i komunës
- Veoma malo ruralno/Vendbanim shume i vogel rural
- Malo ruralno naselje/Vendbanim i vogel rural
- Srednje malo ruralno/Vendbanim i mesem i vogel rural
- Srednje veliko ruralno/Vendbanim i mesem i madh rural
- Veliko ruralno naselje/Vendbanim i madh rural
- Granica naselje /Kufinjte e vendbanimeve

- Regionalna bolnica/Spital Regional
- Glavni centar porodične medicine (GCPM)/Qendër Kryesore e Mjekësisë Familjare
- Centar porodične medicine/Qendër e mjekësisë familjare
- Ambulanta porodične medicine/Ambulancë e mjekësisë familjare
- Autoput/Autoudhe
- Regionalni put/Rruge regionale
- Nacionalni put/Rrugë nacionale

- Obilaznici/Rruga tranzit
- Zeleznicka pruga/Linja hekurudhore
- Zeleznicka pruga/ Linja hekurudhore pa funksion
- Reke/Lum
- Jezero/Liqen
- Ribnjak Radevo/Hurdhe ne Radeve
- Izgradena povrisna/Siperfaqja e ndertuar
- RADIUSI ZDRAVSTVENIH USTANOVA/RREZJA E OBJEKTEVE SHENDETESORE

2.2.12. Socijalne usluge

Centar za socijalni rad odlučuje o ostvarivanju prava korisnika utvrđenih zakonom i o korišćenju usluga socijalne zaštite koje obezbeđuje Vlada Kosova i vrši druge poslove utvrđene zakonom i propisima donetim na osnovu istog.

Centar za socijalni rad Gračanica počeo je sa radom avgusta 2010. godine pokrivajući teritoriju od 17 naselja opštine Gračanica (Gračanica, Laplje Selo, Preoce, Čaglavica, Ugljare, Batuse, Radevo, Lepina, Skulanevo, Suvi Do, Livađe, Donja Gušterica, Gornja Gusterica, Sušica, Badovac i Kišnica) nastoji da koristeći sve raspoložive resurse odgovori na socijalne potrebe građana opštine.

Tabela 25. Ustanove socijalne zaštite i zajednice, (Ustanove za socijalne i porodične usluge), registar po naseljima -2021

NASELJA		Ustanove za socijalne i porodične usluge			
		Naziv Ustanova	Godina osnivanja	Susedstvo / oblast gravitacije	Broj stanovnika
1.	Gračanica	Dom zajednice za osobe sa ograničenim mentalnim sposobnostima, smetnjama u razvoju	2014	Gračanica (Padalište)	/
		Dom za stara lica bez porodičnog staranja	2016	Gračanica (Padalište)	/
2.	Laplje Selo	Centar za socijalni rad	2011	Laplje Selo (Centar)	/

Tabela 26. Institucije socijalne i društvene zaštite, stručni kapaciteti -2021

Naselja		stručni kapaciteti		
		Naziv Ustanova	Opste sluzbenike	Specijalizovane sluzbenike
1.	Gračanica	Dom zajednice za osobe sa ograničenim mentalnim sposobnostima, smetnjama u razvoju	1	8
		Dom za stara lica bez porodičnog staranja	1	8
2.	Laplje Selo	Centar za socijalni rad	-	4

Tabela 27. Institucije socijalne i društvene zaštite, prostorni kapaciteti -2021

Naselja		prostorni kapaciteti			
		Naziv Ustanova	Površina parcele (m ²)	Izgrađena površina (m ²)	Slobodna površina (m ²)
1.	Gračanica	Dom zajednice za osobe sa ograničenim mentalnim sposobnostima, smetnjama u razvoju	109.036,03 ⁶	710	108.326,03
		Dom za stara lica bez porodičnog staranja	109.036,03	710	108.326,03
2.	Laplje Selo	Centar za socijalni rad	5.687	220	5.467

Tabela 28. Institucije socijalne i društvene zaštite, infrastrukturni kapaciteti-glavni objekti -2021

Naselja		infrastrukturni kapaciteti - glavne zgrade (m ²)				
		Naziv Ustanova	Glavna zgrada			
			Površina (m ²)	Etazitet	Stacionari Površina (m ²)	Kapaciteti Krevet (br.)
1.	Gračanica	Dom zajednice za osobe sa ograničenim mentalnim sposobnostima, smetnjama u razvoju	310,00	P+0	310,00	10
		Dom za stara lica bez porodičnog staranja	350,00	P+0	350,00	10
2.	Laplje Selo	Centar za socijalni rad	220,00	P+0	220,00	-

Tabela 29. Ustanove socijalne i društvene zaštite, infrastrukturni kapaciteti - pomoćni objekti, prateći sadržaji -2021.

Naselja		infrastrukturni kapaciteti - pomoćni objekti, prateći sadržaji		
		Naziv Ustanova	Pomoćni objekti A	
			Površina (m ²)	Etazitet
1.	Gračanica	Dom zajednice za osobe sa ograničenim mentalnim sposobnostima, smetnjama u razvoju	50,00	P+0

Tabela 30. Ustanove socijalne i društvene zaštite, infrastrukturni kapaciteti - parking -2021

infrastrukturni kapaciteti, parkinzi, zelene površine					
Naselja		Naziv Ustanova	parking mesta (br.)		zelene površine
			za posetiocu	za službene	Površina (m ² .)
1.	Gračanica	Dom zajednice za osobe sa ograničenim mentalnim sposobnostima, smetnjama u razvoju	/	2	10.000,00
		Dom za stara lica bez porodičnog staranja	/	4	3.800,00
2.	Laplje Selo	Centar za socijalni rad	5	5	3.000,00

Tabela 31. Ustanove socijalne zaštite i zajednice, (Ustanove za socijalno zbrinjavanje lica sa posebnim potrebama), registar po naseljima -2021.

Naselja		Ustanove za socijalno zbrinjavanje osoba sa posebnim potrebama			
		Naziv Ustanova	Godina osnivanja	Susedstvo / oblast gravitacije	Broj stanovnika
1.	Gračanica	Dom zajednice za osobe sa ograničenim mentalnim sposobnostima, smetnjama u razvoju	2014	Gračanica (Padalište)	-
		Dom za stara lica bez porodičnog staranja	2016	Gračanica (Padalište)	-

Tabela 32. Ustanove socijalne zaštite i zajednice, (Ustanove za socijalno zbrinjavanje lica sa posebnim potrebama), registar po naseljima -2021.

Naselja		Ustanove za socijalno zbrinjavanje lica sa posebnim potrebama		
		Naziv Ustanova	Opste službenike (br.)	Specijalizovane službenike (br.)
1.	Gračanica	Dom zajednice za osobe sa ograničenim mentalnim sposobnostima, smetnjama u razvoju	1	8
		Dom za stara lica bez porodičnog staranja	1	8

Tabela 33. Institucije socijalne i društvene zaštite, prostorni kapaciteti -2021

Naselja		(Ustanove za socijalno zbrinjavanje osoba sa posebnim potrebama)			
		Naziv Ustanova	Površina parcele (m ²)	Izgrađena površina (m ²)	Slobodna površina (m ²)
1.	Gračanica	Dom zajednice za osobe sa ograničenim mentalnim sposobnostima, smetnjama u razvoju	109.036,03	710	108.326,03

		Dom za stara lica bez porodičnog staranja	109.036,03	710	108.326,03
--	--	---	------------	-----	------------

Tabela 34. Institucije socijalne i društvene zaštite, infrastrukturni kapaciteti-glavni objekti -2021

Naselja		(Ustanove za socijalno zbrinjavanje osoba sa posebnim potrebama) - glavne zgrade				
		Naziv Ustanova	Glavna zgrada			
			Površina (m ²)	Spratnost	Stacionari Površina (m ²)	Kapaciteti krevet (br.)
1.	Gračanica	Dom zajednice za osobe sa ograničenim mentalnim sposobnostima, smetnjama u razvoju	310,00	P+0	310,00	10
		Dom za stara lica bez porodičnog staranja	350,00	P+0	350,00	10

Tabela 35. Institucije socijalne i društvene zaštite, infrastrukturni kapaciteti-- pomoćni objekti, prateći sadržaji - 2021

Naselja		infrastrukturni kapaciteti - pomoćni objekti, prateći sadržaji -2021.		
		Naziv Ustanova	Pomoćni objekti A	
			Površina (m ²)	Etazitet
1.	Gračanica	Dom zajednice za osobe sa ograničenim mentalnim sposobnostima, smetnjama u razvoju	50,00	P+0

Tabela 36. Ustanove socijalne i društvene zaštite, infrastrukturni kapaciteti - parking -2021

Naselja		infrastrukturni kapaciteti, parkinzi, zelene površine		
		Naziv Ustanova	parkinzi (br.)	zelene površine
			za službene	Površina (m ² .)
1.	Gračanica	Dom zajednice za osobe sa ograničenim mentalnim sposobnostima, smetnjama u razvoju	2	10.000,00
		Dom za stara lica bez porodičnog staranja	4	3.800,00

Tabela 37. Institucije socijalne zaštite i zajednice, (Ustanove za društvene delatnosti), registar po naseljima - 2021

Naselja		(Institucije za usluge u zajednici)			
		Naziv Ustanova	Godina osnivanja	Naselja gravitaciona zona	Broj stanovnika
1.	Gračanica	Dom zajednice za osobe sa ograničenim mentalnim sposobnostima, smetnjama u razvoju	2014	Gračanica (Padalište)	-
		Dom za stara lica bez porodičnog staranja	2016	Gračanica (Padalište)	-

U stručnom radu Centra za socijalni rada Gračanica radi četvero zaposlenih, podjeljenih u dva tima: *Tim za socijalne usluge*, čiji se rad sastoji u nematerijalnim vrstama pomoći i socioterapijskom radu, i *Tim za socijalnu pomoć*, koji pruža usluge materijalne prirode, uglavnom novčanu pomoć predviđenu Zakonom o Šemi socijalne pomoći.

Materijalnu podršku korisnik ostvaruje putem novčane socijalne pomoći, jednokratne novčane pomoći, pomoći u naturi i drugih vrsta materijalne podrške, u skladu sa zakonom i propisima donetim za njegovo sprovođenje. Jedan od primarnih zadataka opštinskih Centara jeste pružanje materijalne socijalne pomoći na osnovu zakona br. 2003/15 o Šemi socijalne pomoći na Kosovu i zakona br. 04/Z-096 o Izmeni i dopuni zakona br. 2003/15 o šemi socijalne pomoći i prpratnih administrativnih uputstava. Ministarstvo finansija, rada i transfera odredilo je Centre za socijalni rad za upravljenje Šemom socijalne pomoći⁷

2.2.13. Korisnici socijalne pomoći

Korisnik prava ili usluga Šeme socijalne pomoći jeste pojedinac, odnosno porodica koja se suočava s preprekama u zadovoljavanju potreba, usled čega ne može da dostigne ili da održi kvalitet života ili koja nema dovoljno sredstava za podmirenje osnovnih životnih potreba, a ne može da ih ostvari svojim radom, prihodom od imovine ili iz drugih izvora. Korisnici Šeme socijalne pomoći podjeljeni su u dve kategorije:⁸

Prva kategorija: Porodica čiji su svi članovi zavisni (lica iznad 18.godina života teško ometena u razvoju ili trajno i potpuno nesposobna za rad i privređivanje, lica 65.godine života, stalni staratelji lica sa ograničenim sposobnostima ili lica iznad 65 godina kojima je potrebna stalna nega ili deca ispod 5 godina, lica do navršanih 14 godina, lica od 15. do 18.godine života koja se nalaze na redovnom školovanju, samohrani roditelji sa decom mlađom od 18 godina), a nijedan od njih nije zaposlen.

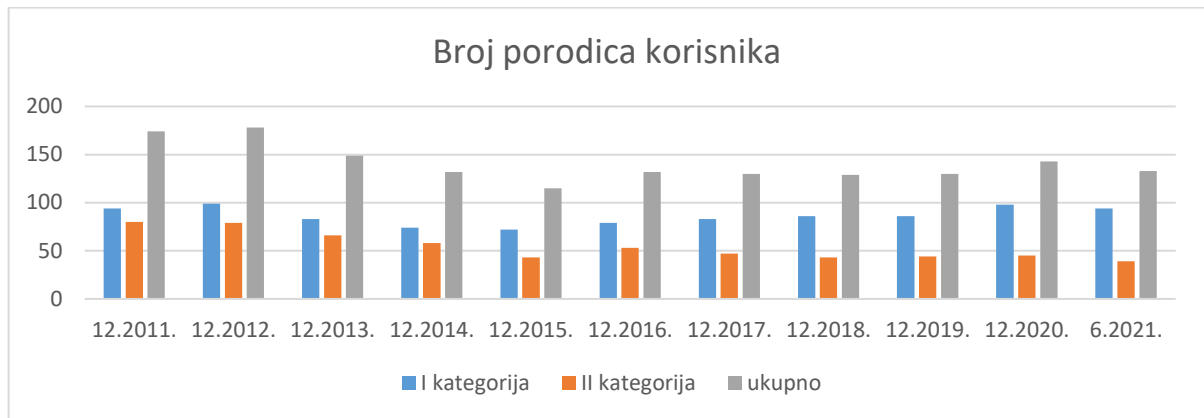
Druga kategorija: Porodica sa jednim članom koji je sposoban za rad sa najmanje jednim detetom mlađim od 5 godina.

Tabela 38. Prikaz broja porodica korisnika socijalne pomoći 2011. - jun 2021

Godina	I kategorija	II kategorija	Ukupno
12.2011.	94	80	174
12.2012.	99	79	178
12.2013.	83	66	149
12.2014.	74	58	132
12.2015.	72	43	115
12.2016.	79	53	132
12.2017.	83	47	130
12.2018.	86	43	129
12.2019.	86	44	130
12.2020.	98	45	143
06.2021.	94	39	133

⁷ Izveštaj o radu Službe za socijalnu pomoć Centra za socijalni rad Gračanica za 2020. godinu. Br.M-6/21, Br.st.118, Dt.13.01.2021.

⁸ Izveštaj o radu Službe za socijalnu pomoć Centra za socijalni rad Gračanica za 2020. godinu. Br.M-6/21, Br.st.118, Dt.13.01.2021.

Grafikon 1. Prikaz broja porodica korisnika socijalne pomoći 2011.- jun 2021.

Na kraju 2018. godine 129 porodica je ostvarilo pravo na socijalnu pomoć, od toga 86 porodica iz prve kategorije i 43 porodica iz druge kategorije. U poređenju sa januarom 2018. godine, kada su pravo na socijalnu pomoć ostvarele 127 porodica, može se konstatovati da je broj koje porodica primaju mesečnu novčanu pomoć na kraju 2018. godine povećan za 2. U nastavku biće prikazani podaci o broju korisnika socijalne pomoći po nacionalnosti i po mestu prebivališta kao i iznos novčanih sredstava za 2018. godinu.⁹

Tabela 39. Prikaz broja porodica i broja članova za socijalnu pomoć za 2018.

Mesec	Broj porodica	Broj članova
Januar	127	443
Februar	127	448
Mart	130	454
April	126	408
Maj	127	418
Jun	126	420
Jul	123	420
Avgust	123	431
Septembar	119	416
Oktobar	115	399
Novembar	123	425
Decembar	129	448

⁹ Izveštaj o radu Službe za socijalnu pomoć Centra za socijalni rad Gračanica za 2018. godinu. Br.M-10/19, Br.st.85, Dt.09.01.2019.

Grafikon 2. Prikaz broja porodica korisnika socijalne pomoći u 2018.

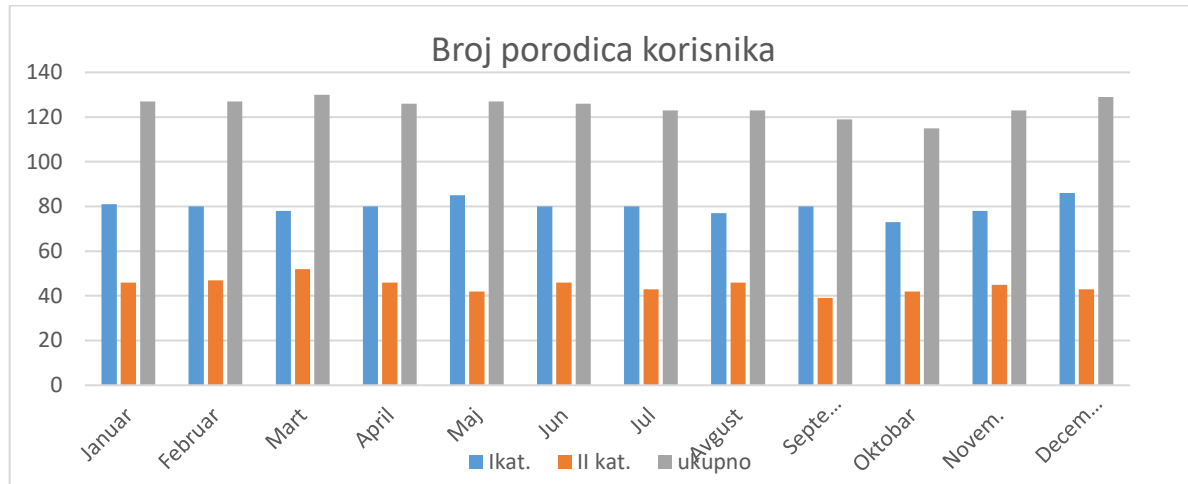

Tabela 40. Struktura porodica korisnika socijalne pomoći po nacionalnosti januar - decembar 2018.

Nacionalnost	Broj porodica	%
Srbi	69	53,49%
RAE zajednice	47	36,43%
Albanci	12	9,30%
Hrvati	1	0,78%
Ukupno	129	100%

Tabela 41. Struktura porodica korisnika socijalne pomoći po mestu prebivališta januar - decembar 2018.

Mesto	Broj	%	Mesto	Broj	%
Gračanica	49	37,98%	Laplje Selo	10	7,75%
Donja Gušterica	8	6,20%	Preoce	10	7,75%
Gornja Gušterica	4	3,10%	Ugljare	11	8,53%
Dobrotin	8	6,20%	Lepina	1	0,78%
Livađe	4	3,10%	Batuse	3	2,33%
Badovac	4	3,10%	Radevo	1	0,78%
Sušica	2	1,55%	Suvi Do	4	3,10%
Kišnica	10	7,75%	-	-	-

Na kraju 2019. godine 130 porodica je ostvarilo pravo na socijalnu pomoć, od toga 86 porodica iz prve kategorije i 44 porodica iz druge kategorije. U poređenju sa januarom 2019. godine, kada su pravo na socijalnu pomoć ostvale 123 porodica, 81 iz prve kategorije i 42 iz druge kategorije, može se konstatovati da je broj koje porodica primaju mesečnu novčanu pomoć na kraju 2019. godine povećan za 7. U nastavku biće prikazani podaci o broju korisnika socijalne pomoći po nacionalnosti i po mestu prebivališta kao i iznos novčanih sredstava za 2018. godinu.¹⁰

¹⁰ Izveštaj o radu Službe za socijalnu pomoć Centra za socijalni rad Gračanica za 2019. godinu. Br.M-5/20, Br.st.101, Dt.09.01.2020.

Tabela 42. Prikaz broja porodica i broja članova za socijalnu pomoć za 2019.

Mesec	Broj porodica	Broj članova
Januar	123	432
Februar	127	440
Mart	129	449
April	122	420
Maj	126	428
Jun	131	449
Jul	126	431
Avgust	128	444
Septembar	130	453
Oktobar	127	438
Novembar	127	440
Decembar	130	454

Grafikon 3. Prikaz broja porodica korisnika socijalne pomoći u 2019.

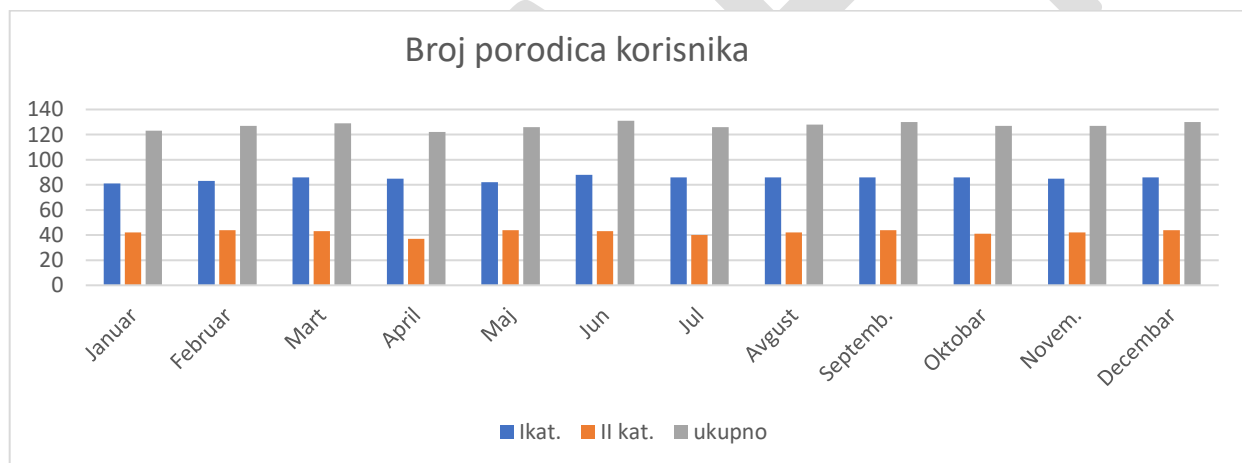

Tabela 43. Struktura porodica korisnika socijalne pomoći po nacionalnosti januar - decembar 2019.

Nacionalnost	Broj porodica	%
Srbi	77	59,23%
RAE zajednica	41	31,54%
Albanci	11	8,46%
Hrvati	1	0,77%
Ukupno	130	100%

Tabela 44. *Struktura porodica korisnika socijalne pomoći po mestu prebivališta januar - decembar 2019.*

Mesto	Broj	%	Mesto	Broj	%
Gračanica	52	40,00%	Laplje Selo	10	7,69%
Donja Gušterica	5	3,85%	Preoce	11	8,46%
Gornja Gušterica	6	4,61%	Ugljare	11	8,46%
Dobrotin	6	4,61%	Skulanevo	1	0,77%
Livade	4	3,08%	Batuse	3	2,31%
Badovac	3	2,31%	Radevo	1	0,77%
Sušica	2	1,54%	Suvi Do	5	3,85%
Kišnica	9	6,92%	Čaglavica	1	0,77%

Na kraju 2020. godine 143 porodica je ostvarilo pravo na socijalnu pomoć, od toga 98 porodica iz prve kategorije i 45 porodica iz druge kategorije. U poređenju sa januarom 2020. godine, kada su pravo na socijalnu pomoć ostvale 130 porodica, 86 iz prve kategorije i 44 iz druge kategorije može se konstatovati da je broj porodica koje primaju mesečnu novčanu pomoć na kraju 2020. godine povećan za 13. U nastavku biće prikazani podaci o broju korisnika socijalne pomoći po nacionalnosti i po mestu prebivališta kao i iznos novčanih sredstava za 2020. godinu.¹¹

Tabela 45. Broj porodica i članova koji su koristili program socijalne pomoći za 2020.

Mesec	Broj porodica	Broj članova
Januar	130	458
Februar	133	468
Mart	133	464
April	140	494
Maj	139	491
Jun	132	468
Jul	132	471
Avgust	130	462
Septembar	131	466
Oktobar	127	446
Novembar	138	479
Decembar	143	496

¹¹ Izveštaj o radu Službe za socijalnu pomoć Centra za socijalni rad Gračanica za 2020. godinu. Br.M-6/21, Br.st.118, Dt.13.01.2021.

Grafikon 4. Prikaz broja porodica korisnika socijalne pomoći u 2020.

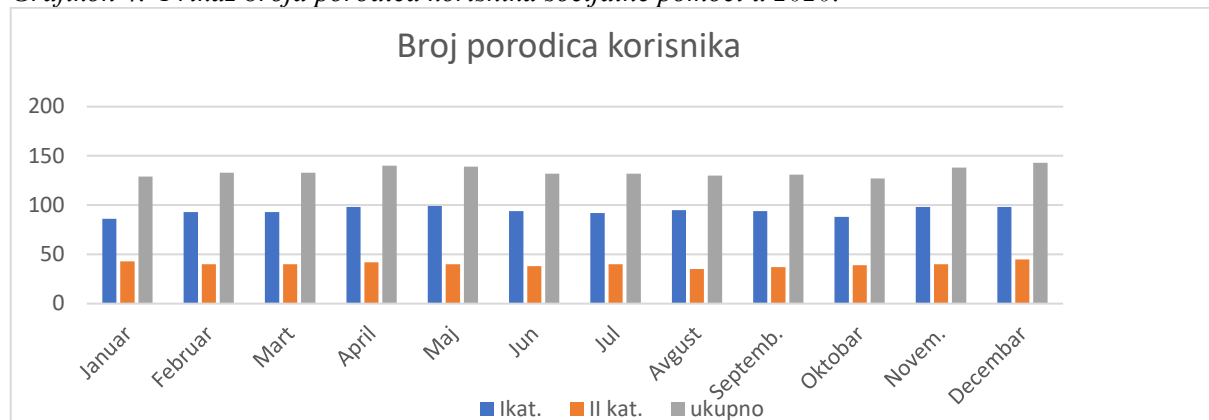

Tabela 46. Struktura porodica korisnika socijalne pomoći po nacionalnosti januar - decembar 2020.

Nacionalnost	Broj porodica	%
Srbi	88	61,54%
RAE zajednica	44	30,77%
Albanci	10	6,99%
Hrvati	1	0,7%
Ukupno	143	100%

Tabela 47. Struktura porodica korisnika socijalne pomoći po mestu prebivališta januar - decembar 2020. godina.

Mesto	broj	%	Mesto	broj	%
Gračanica	58	40,56%	Laplje Selo	11	7,69%
Donja Gušterica	8	5,59%	Preoce	11	7,69%
Gornja Gušterica	7	4,9%	Ugljare	11	7,69%
Dobrotin	7	4,9%	Skulanevo	2	1,39%
Livade	5	3,5%	Batuse	2	1,39%
Badovac	5	3,3%	Radevo	1	0,7%
Sušica	3	2,1%	Suvi Do	4	2,8%
Kišnica	7	4,9%	Čaglavica	1	0,7%

Tabela 48. Prikaz broja porodica i broja članova za socijalnu pomoć za januar - jun 2021.

Mesec	Broj porodica	Broj članova
Januar	135	458
Februar	139	465
Mart	139	460
April	131	450
Maj	131	435
Jun	133	449

Grafikon 5. Prikaz broja porodica korisnika socijalne pomoći januar - jun 2021.

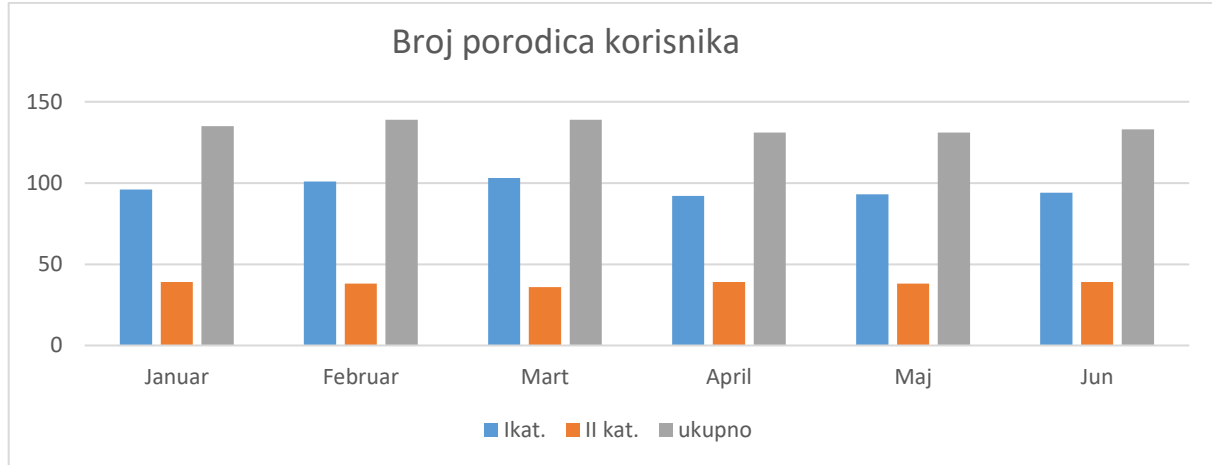

Tabela 49. Struktura porodica korisnika socijalne pomoći po nacionalnosti januar - jun 2021

Nacionalnost	Broj porodica	%
Srbi	77	57,9%
RAE zajednica	44	33,08%
Albanci	11	8,27%
Hrvati	1	0,75%
Ukupno	133	100%

Tabela 50. Struktura porodica korisnika socijalne pomoći po mestu prebivališta januar - jun 2021

Mesto	broj	%	Mesto	broj	%
Gračanica	57	42,86%	Laplje Selo	11	8,27%
Donja Gušterica	8	6,02%	Preoce	10	7,52%
Gornja Gušterica	6	4,51%	Ugljare	9	6,77%
Dobrotin	6	4,51%	Skulanevo	1	0,75%
Livade	4	3,01%	Batuse	2	1,5%
Čaglavica		10,75%	Lepina	1	0,75%
Badovac	4	3,01%	Radevo	1	0,75%
Sušica	1	0,75%	Suvi Do	3	2,25%
Kišnica	8	6,02%			

Tabela 51. Broj porodica i članova koji su koristili program socijalne pomoći¹²

Godine		Meseci											
		TM1			TM2			TM3			TM4		
		Januara	Februara	Marta	APRIL	Maj	Jun	Juli	Avgusta	Septembar	Oktobar	Novembra	Decembra
2017	Br. Porodica	131	133	134	133	131	129	127	123	115	124	128	130
	Br. članovi	490	494	503	497	491	477	456	440	401	443	455	462
2018	Br. Porodica	127	127	130	126	127	126	123	123	119	115	123	129
	Br. članovi	443	448	454	408	418	420	420	431	416	399	425	448
2019	Br. Porodica	123	127	129	122	126	131	126	128	130	127	127	130
	Br. članovi	432	440	449	420	428	449	431	444	453	438	440	454
2020	Br. Porodica	130	133	133	140	139	132	132	130	131	127	138	143
	Br. članovi	458	468	464	494	491	468	471	462	466	446	479	496

2.2.14. Osobe sa invaliditetom u opštini Gračanica

Na području opštine Gračanica postoje četiri udruženja osoba sa invaliditetom: Udruženje distrofičara, Udruženje invalida, Savez slepih i slabovidih i Udruženje civilnih invalida rata. Udruženja se suočavaju sa brojnim problemima, pre svega sa nedostatkom prostora za rad i obavljanje aktivnosti koje prate osobe sa invaliditetom.

Tabela 52. : Broj porodica sa decom sa invaliditetom i naknada za slepe¹³

Godine		Meseci											
		TM1			TM2			TM3			TM4		
		Januara	Februara	Marta	April	Može	Jun	Juli	Avgusta	Septembar	Oktobar	Novembra	Decembra
2017	Br. Porodica sa decom sa smetnjama u razvoju	27	27	29	30	30	30	30	30	30	30	16	29
2018	Br. Porodica sa decom sa smetnjama u razvoju	32	29	29	30	30	30	30	30	31	31	30	30
2019	Br. Porodica sa decom sa smetnjama u razvoju	30	29	28	26	26	25	24	24	25	24	23	23
	Naknada za slepe osobe	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	5
2020	Br. Porodica sa decom sa smetnjama u razvoju	23	23	24	24	24	24	24	24	23	23	23	24

¹² Agencija e Statistikave te Kosovës

¹³ Agencija e Statistikave te Kosovës

Naknada za slepe osobe	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5
------------------------	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---

2.2.15. Rezidencijalne ustanove

2.2.15.1. Dom za stare osobe bez porodičnog staranja

“Dom za stare osobe bez porodičnog staranja” u Gračanici funkcioniše od 2014. godine. U njemu trenutno boravi devet osoba o kojima se brine 10 uposlenih radnika.

Većina korisnika “Doma za stare osobe bez porodičnog staranja” u Gračanici prebačeni su iz Staračkog doma Priština, a kasnije su primljeni i novi korisnici sa teritorije opštine Gračanica. Prvenstveni cilj ovakvog zbrinjavanja je socijalizacija starijih ljudi. “Dom za stare osobe bez porodičnog staranja” je od januara 2016. godine u nadležnosti Opštine Gračanica i Odeljenja za zdravstvo i socijalnu zaštitu.

Tabela 53. : Broj starijih osoba bez porodične nege prema polu smeštenih u društvenu kuću u Gračanici¹⁴

Godine	Meseci		Nacionalnost i pol		
			Srpski		Ostali (Turci, Bosanci, Romi, Aškalije itd.)
			Muski	Žene	Muski
2017	TM1	Januara	3	4	1
		Februara	3	4	1
		Marta	3	4	1
	TM2	April	3	4	1
		Maj	3	4	1
		Jun	3	4	1
	TM3	Juli	3	4	-
		Avgusta	3	4	-
		Septembar	3	4	-
	TM4	Oktobar	3	4	-
		Novembra	3	4	-
		Decembra	3	4	-
2018	TM1	Januara	3	3	-
		Februara	3	3	-
		Marta	3	3	-
	TM2	April	3	3	-
		Maj	3	3	-
		Jun	3	3	-
	TM3	Juli	3	3	-
		Avgusta	3	3	-
		Septembar	3	3	-
	TM4	Oktobar	3	3	-
		Novembra	3	4	-
		Decembra	3	4	-
2019	TM1	Januara	3	4	-

¹⁴ Agjencia e Statistikave te Kosovës

		Februara	3	4	-
		Marta	3	4	-
		April	4	4	-
	TM2	Maj	4	4	-
		Jun	4	4	-
		Juli	4	4	-
	TM3	Avgusta	4	4	-
		Septembar	4	4	-
		Oktobar	4	4	-
	TM4	Novembra	4	4	-
		Decembra	4	4	-
		Januara	4	4	-
2020	TM1	Februara	4	4	-
		Marta	4	4	-
		April	4	4	-
	TM2	Maj	4	4	-
		Jun	4	4	-
		Juli	4	4	-
	TM3	Avgusta	4	4	-
		Septembar	4	4	-
		Oktobar	4	4	-
	TM4	Novembra	3	4	-
		Decembra	3	4	-

2.2.15.2. Dom zajednice za osobe sa ograničenim menatalnim sposobnostima-smetnjama u mentalnom razvoju

Dom zajednice za osobe sa ograničenim menatalnim sposobnostima-smetnjama u mentalnom razvoju - u Gračanicu postoji od 2004. godine. U njemu borave 10 korisnika sa centralnog Kosova, iz Novog Brda, Štimlja i centralne Srbije o kojima se brine 10 uposlenih radnika. Sporazumom o razumevanju između opštine Gračanica i Ministarstva rada i socijalne zaštite 2014. godine dom prelazi u nadležnosti opštine Gračanica i Odeljenja za zdravstvo i socijalnu zaštitu. Njihovo specifično zdravstveno stanje zahteva posebne uslove za život. Unutrašnjost doma je renoviran 2017. godine zahvaljujući NVO "Solidarnost za Kosovo".

Opština Gračanica sa posebnom pažnjom se ophodi u rešavanju socijalnih pitanja stanovnika naše opštine, i trudi se da boravak, socijalnu i zdravstvenu zaštitu šticećenika korisnika domova učini boljim i kvalitetnijim. Opština Gračanica obezbeđuje nabavku hrane i pića, potrebne lekove, nabavku higijenskih sredstava i sve ostalo što je potrebno za bolji boravak i život.

Tabela 54. Institucije socijalne zaštite i zajednice, (Ustanove za socijalno zbrinjavanje osoba sa posebnim potrebama) -2021

Naselja		Institucije za društvene usluge		
		Naziv Ustanova	Zyrtar te përgjithshëm	Zyrtar te specializuar
1.	Gračanica	Dom zajednice za osobe sa ograničenim mentalnim sposobnostima, smetnjama u razvoju	1	8
		Dom za stara lica bez porodičnog staranja	1	8

Tabela 55. Institucije socijalne i društvene zaštite, prostorni kapaciteti -2021

Naselja		Institucije za društvene usluge			
		Naziv Ustanova	Površina parcele m ²	Izgrađena površina (m ²)	Slobodna površina(m ²)
1.	Gračanica	Dom zajednice za osobe sa ograničenim mentalnim sposobnostima, smetnjama u razvoju	109.036,03	710	108.326,03
		Dom za stara lica bez porodičnog staranja	109.036,03	710	108.326,03

Tabela 56. Institucije socijalne i društvene zaštite, infrastrukturni kapaciteti-glavni objekti -2021

Naselja		Naziv Ustanova	glavne zgrade			
			Glavna zgrada			
			Površina (m ²)	Etaziteti	Stacionari Površina (m ²)	Kapaciteti krevet(br.)
1.	Gračanica	Dom zajednice za osobe sa ograničenim mentalnim sposobnostima, smetnjama u razvoju	310,00	P+0	310,00	10
		Dom za stara lica bez porodičnog staranja	350,00	P+0	350,00	10

Tabela 57. Institucije socijalne i društvene zaštite, infrastrukturni kapaciteti - pomoćni objekti, prateći sadržaji -2021.

Naselja		Naziv Ustanova	infrastrukturni kapaciteti - pomoćni objekti, prateći sadržaji përcjellëse	
			Pomoćni objekti A	
			Površina (m ²)	Etaziteti
1.	Gračanica	Dom zajednice za osobe sa ograničenim mentalnim sposobnostima, smetnjama u razvoju	50,00	P+0

Tabela 58. Institucije socijalne i društvene zaštite, infrastrukturni kapaciteti - parking -2021

Naselja		Naziv Ustanova	infrastrukturni kapaciteti, parking, zelene površine	
			parking mesta (br.)	zelene površine
			za službene	Površina (m ²)
1.	Gračanica	Dom zajednice za osobe sa ograničenim mentalnim sposobnostima, smetnjama u razvoju	2	10.000,00
		Dom za stara lica bez porodičnog staranja	4	3.800,00

2.2.16. Specijalna škola

U sastavu osnovne škole “Knez Lazar” u Donjoj Gusterici postoji odeljenje specijalne škole za decu sa smetnjama u razvoju. Školu pohađaju učenici od 1 do 4 razreda, nakon čega se uključuju u redovnu nastavu.

2.2.17. Obrazovanje

Na području opštine Gračanica obrazovanje se odvija u osnovnim i srednjim školama kao i u predškolskim ustanovama. U svim ovim školama nastava se odvija na maternjem srpskom jeziku, osim škole u Kišnici i isturenom odeljenju škole u Susici, gde se nastava odvija na albanskom jeziku. Opština Gračanica pokriva 20 vaspitno obrazovnih institucija na svojoj teritoriji, od toga 3 predškolske ustanove, 9 osnovnih i 8 srednjih škola. Što se tiče predškolskih ustanova pored postojećih objekata, trenutno se gradi novi objekat za PU Djurdjevak u Gračanici, očekuje se završetak radova. Svi objekti osnovnih škola su starije gradnje, osim novoizgrađene škole Braća Aksić u Suvom Dolu, ali su u predhodnom periodu rekonstruisane i renovirane (izgradnjom aneksa uz postojeće objekte, zamenom stolarije, fasade, renoviranjem unutrašnjih prostorija, centralnog grejanja itd...) Srednjoškolsko obrazovanje meštana opštine Gračanica na srpskom jeziku do 1999. godine odvijalo se u srednjim školama u Prištini, Lipljanu i Kosovom Polju. Nakon 1999. godine sve srednje škole pomenutih opština premeštene su na teritoriji opštine Gračanica i danas se njihov rad odvija u zgradama postojećih škola. U narednom periodu očekuje se završetak radova na objektu Srednjoškolskog centra u Lapljem Selu. Gradi se objekat spratnosti Po+P+2 bruto površine objekta 8.007,67 m² sa pratećim sportskim terenima, površina parcele 7900 m². U pomenutom objektu biće smeštene Ekonomsko trgovinska škola, Medicinska škola i Gimnazija. Problem sa smeštajem srednjih škola bio bi dugoročno rešen izgradnjom još jednom Srednjoškolskog centra ili izgradnjom pojedinačnih objekata za svaku od preostalih srednjih škola. Pored predškolskih ustanova, osnovni i srednjih škola, na teritoriji opštine Gračanica smeštene su i odeljenje Poljoprivrednog fakulteta iz Leška i Visoke ekonomske škole strukovnih studija Peć-Leposavić.

Srednjoškolsko obrazovanje meštana opštine Gračanica na srpskom jeziku do 1999. godine odvijalo se u srednjim školama u Prištini, Lipljanu i Kosovom Polju. Nakon 1999. godine, sve srednje škole i odeljenja fakulteta sa nastavom na srpskom jeziku, pomenutih opština, premeštene su na teritoriji Opštine Gračanica i danas se njihov rad odvija u zgradama postojećih osnovnih škola u potpuno neadekvatnim prostornim uslovima za odvijanje nastave.

Za dalji rad srednjih škola i odeljenja fakulteta neophodna je zgrada srednjoškolskog centra ili pojedinačne zgrade za svaku od srednjih škola sa svim pratećim sadržajima: kabineti, sportske hale, igrališta.

Nastavni kadar u svim srednjim školama kao i odeljenjima fakulteta je stručan i ima ga dovoljno, ali uslovi rada ne dozvoljavaju adekvatnu realizaciju sadržaja nastavnih planova i programa.

Tabela 59. – Obrazovne ustanove sa brojem učenika i zaposlenih radnika

R.B.	Naziv škole	Maticni objekat – lokacije	Mesto	Broj odelj.	Površina /m ²	Broj učenika, dece	Nastavno Osoblje	Admin. Osoblje	Pomocno osoblje	Ukupno broj zaposleni
1	1	PU “Đurđeva k” Gračanica	Uprava	-	PN ¹⁵	-	-	-	-	-
	2		Maticni objekat	5	PN	300	19	2	11	32 - OPN ¹⁶
	3		Laplje Selo	5	400	141	-	-	-	-
	4		Čaglavica	1	250	13	-	-	-	-

¹⁵ PN- Podaci nedostupni

¹⁶ OPN - Ostali podaci su nedostupni

	5			Sušica	1	PN	14	-	-	-	-	
	6			Novi objekat - Gr			1472,62	-	-	-	-	
	7			Preoce	1	PN	11	-	-	-	-	
2	8	PU „Sunce“	D.Gušterica	D.Gušterica	4	PN	41	-	-	-	-	
	9			Dobrotin,	3	500	27	-	-	-	-	
	10			Suvi Do	2	200	12	-	-	-	-	
	11			Lepina	2	PN	21	-	-	-	-	
	12			Livadje	1	200	8	-	-	-	-	
3	13	PU “Naša Radost”	Kosovo Polje	Ugljare	4	440.5	38	-	-	-	-	
	14			Batuse	3	PN	18					
4	15	OŠ “Kralj Milutin”	Gračanica	Gračanica	29	PN	687	7	3	7	17 - OPN	
5	16	OŠ “Ugljare”	Ugljare	Ugljare	8	PN	96	4	1	6	11 - OPN	
6	17	OŠ “Knez Lazar”	D.Gušterica	D.Gušterica	18	PN	423	6	2	8	16 - OPN	
	18			Dobrotin	5	PN	60					
	19			G,Gusterica	5	PN	48					
	20			Livađe	5	PN	46					
7	21	OŠ “Vuk Karadžić”	Lepina	Lepina	6	PN	77	8	2	7	17 - OPN	
	22			Batuse	2	PN	20					
	23			Radevo	1	PN	4	-	-	-	-	
	24			Skulanevo	2	PN	12	-	-	-	-	
	25			Suvi Do	8	590	38	5	1	6	12 - OPN	
9	26	OŠ Muzička	Laplje selo	Laplje selo	-	1188	75	4	1	7	12 - OPN	
				Gračanica	-	PN	49	-	-	-	-	
				D.Gusterica	-	PN	24	-	-	-	-	
10	27	OŠ “Miladin Mitić”	Laplje Selo	Laplje selo	15	PN	350	5	1	11	17 - OPN	
				Čaglavica	Čaglavica	17	PN	16	-	-	-	-
				Preoce	Preoce	3	PN	47	-	-	-	-
11	30	OŠ “Sveti Sava”	Sušica-	Sušica-	5	PN	130	4	2	5	11 - OPN	
12	32	SHFMU “Ditete Minatorit”	Kishnicë	Kishnicë		2100	113	-	-	-	-	
				Sušica-	2	220	9	-	-	-	-	
13	33	SŠ Medicinska	Gračanica	Gračanica	14	PN	96	5	2	4	11 - OPN	
				D.Gušterica	4	PN	89	-	-	-	-	
				Lepina	4	PN	90	-	-	-	-	
14	36	Gimnazija Pristina	Laplje Selo	Laplje Selo	4	PN	148	5	1	4	10 - OPN	
15	37	SŠ Ekonomsko-trgovinska	Laplje Selo	Laplje Selo	8	PN	189	17	1	3	21 - OPN	
16	38	Građevinsko saobraćajna škola	Gračanica	Gračanica	4	PN	139	8	0	4	12 - OPN	

17	39	SŠ Mašinska Škola Pristina	Preoce	Koristi prostorije OS M.Mitic	11	PN	46	6	0	5	11 - OPN
18	40	Poljoprivredna Škola Lipljan	Lepina	Lepina	-	PN	-	-	-	-	-
			D.Gusterica	D.Gusterica	-	PN	74	-	-	-	-
19	41	Gimnazija Lipljan	Lepina	Lepina	-	PN	38	-	-	-	-
20	42	Ets "Mihajlo Pupin"	Sušica	Susica	-	PN	104	7	1	4	12 - OPN
Ukupno :					-	-	3981	112	20	90	222 - OPN

Podaci o broju učenika i broju nastavnika su na godisnjem nivou ali je to promenljiva kategorija. Menja se iz godine u godinu za neznan broj.

Tabela 60. Preduniverzitetske obrazovne ustanove, Infrastrukturni Kapacitet- Parkinzi, Zelena površine -2021

Naselja		Infrastrukturni Kapacitet- Parkinzi, Zelena površine			
		Naziv institucije	Parkinzi (nr.)		Zelena površine
			Za Posetioce	Za slizbenike	Površina (m2.)
1.	Gračanica	PU Djurdjevak-novi objekat	2	9	1000,00
2.	Kišnica	OS "Ditet e minatorit"-matična škola	15	12	6.000,00
3.	Laplje Selo	Muzička škola "Stevan Mokranjac"-matična škola	17	10	812,00
		Srednjoškolski centar	15	10	500,00
4.	Čaglavica	PU Djurdjevak-istureno odeljenje	3	-	500,00
5.	Sušica	OS "Ditet e minatorit"-istureno odeljenje	4	4	5.000,00
6.	Ugljare	PU "Naša radost"-matično odeljenje	5	-	300,00
7.	Dobrotin	PU "Sunce" Lipljan-istureno odeljenje	6	5	1.000,00
8.	Livađe	PU "Sunce" Lipljan-istureno odeljenje	-	-	100,00
9.	Suvi Do	PU "Sunce" Lipljan-istureno odeljenje	5	-	100,00
		OS "Braca Aksic" Lipljan-istureno odeljenje	6	5	3.000

Slika 7. Predškolska ustanova u Lapljem Selu

Slika 8. Predškolska ustanova u Dobrotinu

Slika 9. Predškolska ustanova u Gračanici, novi objekat

Slika 10. OŠ „Kralj Milutin“ u Gračanici

Slika 11. OŠ „Miladin Mitić“ u Lapljem Selu

Slika 12. OŠ „Braća Aksić“ u Suvom Dolu

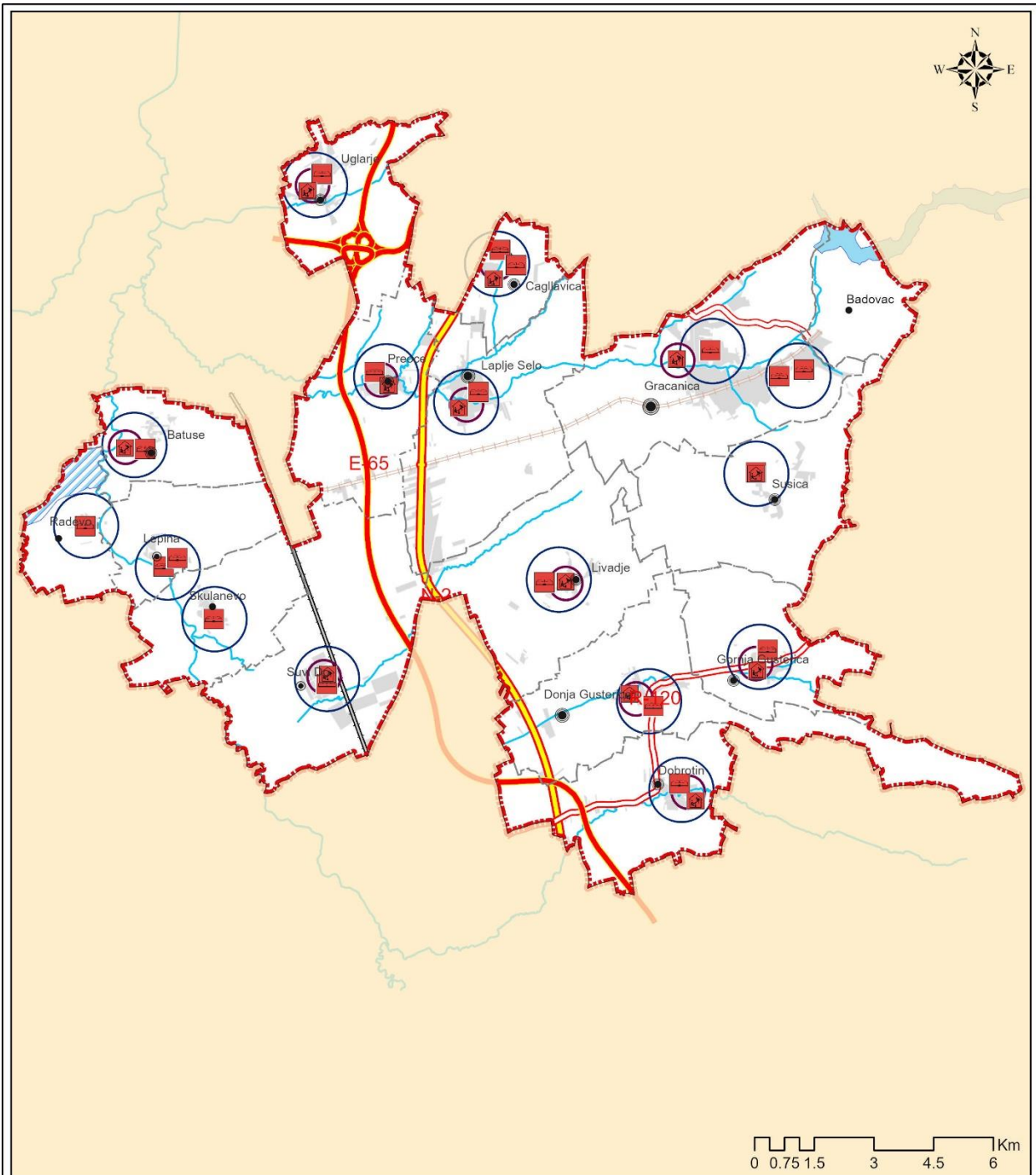
Slika 13. OŠ „Knez Lazar“ u Dobrotinu

Slika 14. OŠ „Ditet e Minoritit“ u Sušici

Slika 15. Srednjoskolski centar u Lapljem Selu

RAZVOJNI PLAN OPŠTINE/ PLANI ZHVILLIMOR KOMUNAL

POSTOJECE STANJE /
GJENDJA EKZISTUESE

KARTA DISTRIBUCIJE OBRAZOVNIH USTANOVA/HARTA E
SHPERNDARJES SE INSTITUCIONEVE ARSIMORE

Legenda/Legjenda

Granica opštine Kufiri i komunës Granica naselje /Kufinjte e vendbanimeve Veoma malo ruralno/Vendbanim shume i vogel rural Malo ruralno naselje/Vendbanim i vogel rural Srednje malo ruralno/Vendbanim i mesem i vogel rural Srednje veliko ruralno/Vendbanim i mesem i madh rural Veliko ruralno naselje/Vendbanim i madh rural	Optimalan servisini radijus/Rrezja optimale sherybese- cerdhet 300m Optimalan servisini radijus/Rrezja optimale sherybese-shkollat fillore rurale 600m Predškolski centar /Qendër parashkollore- çerdhe Osnovna škola nižeg ciklusa/Shkollë fillore Autoput/Autoudhe Regionalni put/Rruge regjionale Nacionalni put/Rrugë nacionale	Obilaznici/Rruga tranzit Zeleznicka pruga/Linja hekurudhore Zeleznicka pruga/ Linja hekurudhore pa funksion Jezero/Liqen Ribnjak Radevo/Hurdhe ne Radeve Reke/ Lum Izgradena površina/Siperfaqja e ndertuar

2.2.18. Institucije kulture

Negovanje kulturne i narodne tradicije i očuvanje kulturnih i verskih objekata-manastira i crkava kroz vekove, deo je kulturne baštine kosovskog naroda. Naselje Gračanica karakteriše manastir Gračanica, koji vekovima okuplja stanovništvo okoline i bio je centar obrazovanja i kulturnih dešavanja. S obzirom da je Gračanica do formiranja opštine bila ruralna sredina od objekata kulture imala je samo Dom kulture, koji je više decenija od 1948. godine prestavlja centar kulturnih dešavanja.

Pored Doma kulture u Gračanici, postoje Domovi kultura i u ostalim selima nase opštine. To su višenamenski prostori u kojima je funkcionalna sala za kulturno-zabavne događaje, biblioteke, prostori lokalnih saveta, galerija i društvene prostorje. Trenutno su u funkciji Domovi kultura u Gračanici, Lapljem Selu (renoviran 2018. godine), Donjoj Gušterici (renoviran 2020), Preocu, Batusu, Dobrotinu, Čaglavici, kao i novoizgradjeni objekat u Kišnici.

Tabela 61. Ustanove kulture, (domovi kulture, domovi omladine, biblioteke, bioskopi, pozorišta, muzeji, umetničke galerije, izložbe) evidentiraju po mestu stanovanja -2021.

Naselje		Ustanove kulture			
		Naziv institucije	Godina osnivanja	Susedstvo / oblast gravitacije	Broj službenika (br.)
1.	Gračanica	Dom kulture	Osnovano pre formiranja OG	Gračanica	4
		Narodna biblioteka-matični objekat	Osnovano pre formiranja OG	Gračanica	-
2.	Badovac	Dom Kulture	2011	Badovac	-
3.	Kišnica	Dom kulture	Osnovano pre formiranja OG	Kisnica	-
4.	Laplje Selo	Dom kulture	Osnovano pre formiranja OG	Laplje Selo	-
		Narodna biblioteka-istureno odeljenje	Osnovano pre formiranja OG	Laplje Selo	-
5.	Preoce	Dom kulture	2010	Preoce	-
6.	Čaglavica	Dom kulture	Osnovano pre formiranja OG	Čaglavica	-
		Narodna biblioteka-istureno odeljenje	Osnovano pre formiranja OG	Čaglavica	-
7.	Sušica	Dom kulture	Osnovano pre formiranja OG	Sušica	-
8.	Batuse	Dom kulture	Osnovano pre formiranja OG	Batuse	-
9.	Dobrotin	Dom kulture	Osnovano pre formiranja OG	Dobrotin	-
10.	D.Gušterica	Dom kulture	Osnovano pre formiranja OG	D Gušterica	-

Tabela 62. Ustanove kulture, prostorni kapaciteti -2021

Vendbanimet		Ustanove kulture - prostorni kapaciteti (m2)			
		Naziv institucije	Površina parcele (m2)	Izgrađena površina (m2)	Slobodna površina (m2)
1.	Gračanica	Dom kulture	7.000,00	3.730.00	3.270.00
		Narodna biblioteka-matični objekat	PN	PN	PN
2.	Badovac	Dom kulture	529	167	486
3.	Kišnica	Dom kulture	4.000	300	3.700
4.	Laplje Selo	Dom kulture	PN	PN	PN
		Narodna biblioteka-istureno odeljenje	PN	PN	PN
5.	Preoce	Dom kulture	2.000	160	1.840
6.	Čaglavica	Dom kulture	PN	PN	PN
		Narodna biblioteka-istureno odeljenje	PN	PN	PN
7.	Sušica	Dom kulture	PN	PN	PN
8.	Batuse	Dom kulture	PN	PN	PN
9.	Dobrotin	Dom kulture	PN	PN	PN
10.	D.Gušterica	Dom kulture	PN	PN	PN

Tabela 63. Ustanove kulture, infrastrukturni kapaciteti-glavni objekti -2021

Naselje		Ustanove kulture - infrastrukturni kapaciteti - glavni objekti (m2)								
		Naziv institucije	Glavna zgrada		kancelarije		Izložbene hale		Audio-vizuelna soba	
			Površina (m2)	Etazitet	Površina (m ²)	Etazitet	Površina (m ²)	Etazitet	Površina (m ²)	Etazitet
1.	Gračanica	Dom kulture	3.400, 00 m2 Sredstvima Opštine Gračanica 2012. godine izvršena dogradnja na već postojeći objekat	P+1	20	1	260	0	12	1
2.	Badovac	Dom kulture	167	P+0	52	P+0	91	P+0	-	-
3.	Kišnica	Dom kulture	438	P+0	119	P+0	-	-	-	-
4.	Preoce	Dom kulture	160	P+0	40	P+0	105	P+0	-	-

Tabela 64. Ustanove kulture, infrastrukturni kapaciteti-pomoćni objekti, prateći sadržaji -2021.

Naselje		stanove kulture - infrastrukturni kapaciteti - pomoćni objekti, prateći sadržaji				
		Naziv institucije	Pomoćni objekti A		Pomoćni objekti B	
			Površina m ²	Etazhiteti	Površina (m ²)	Etazhiteti
1.	Gračanica	Dom kulture	80 m2	1	250 m2	2

Tabela 65. Ustanove kulture, infrastrukturni kapaciteti-parkinzi -2021

Naselje		Ustanove kulture - infrastrukturni kapaciteti, parking, zelene površine			
		Naziv institucije	parkinz mesta (br.)		zelene površine
			za posetiocu	za službene	Površina (m2.)
1.	Gračanica	Dom kulture	0	50	2.500
2.	Badovac	Dom kulture	10	-	400
3.	Kišnica	Dom kulture	-	-	3.800
5.	Preoce	Dom kulture	10	-	1.000

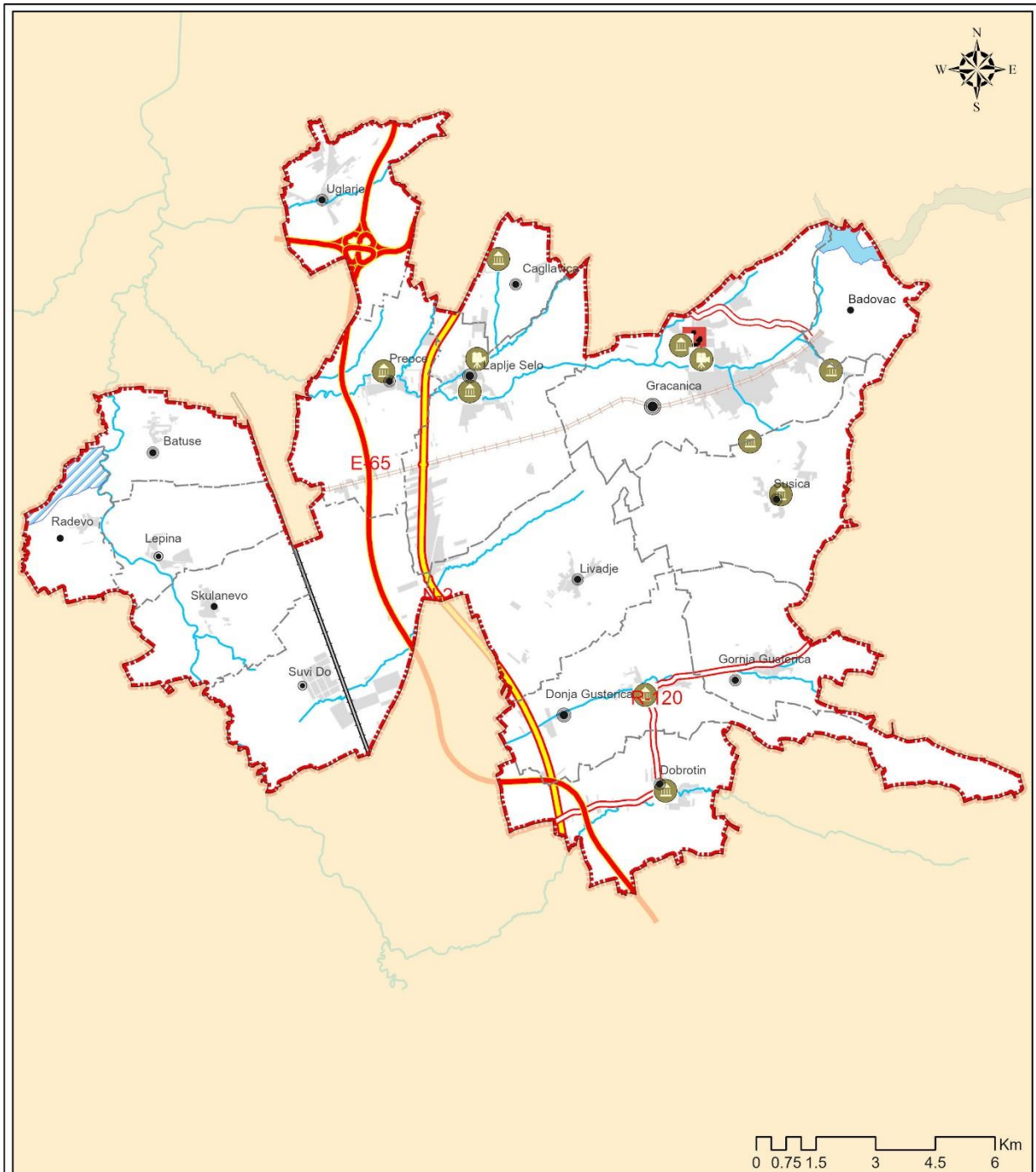

Slika 24. Dom kulture Gračanica

U Domu kulture je aktivan profesionalni i amaterski ansambl "Venac" koji radi više od 30 godina.

Slika 25. Dom kulture u Lapljem Selu

RAZVOJNI PLAN OPŠTINE/ PLANI ZHVILLIMOR KOMUNAL

POSTOJECE STANJE /
GJENDJA EKZISTUESE

KARTA DISTRIBUCIJE KULTURE I OMLADINSKIH OBJEKATA/HARTA E
SHPERNDARJES SE NDERTESAVE TE KULTURES DHE RINISE

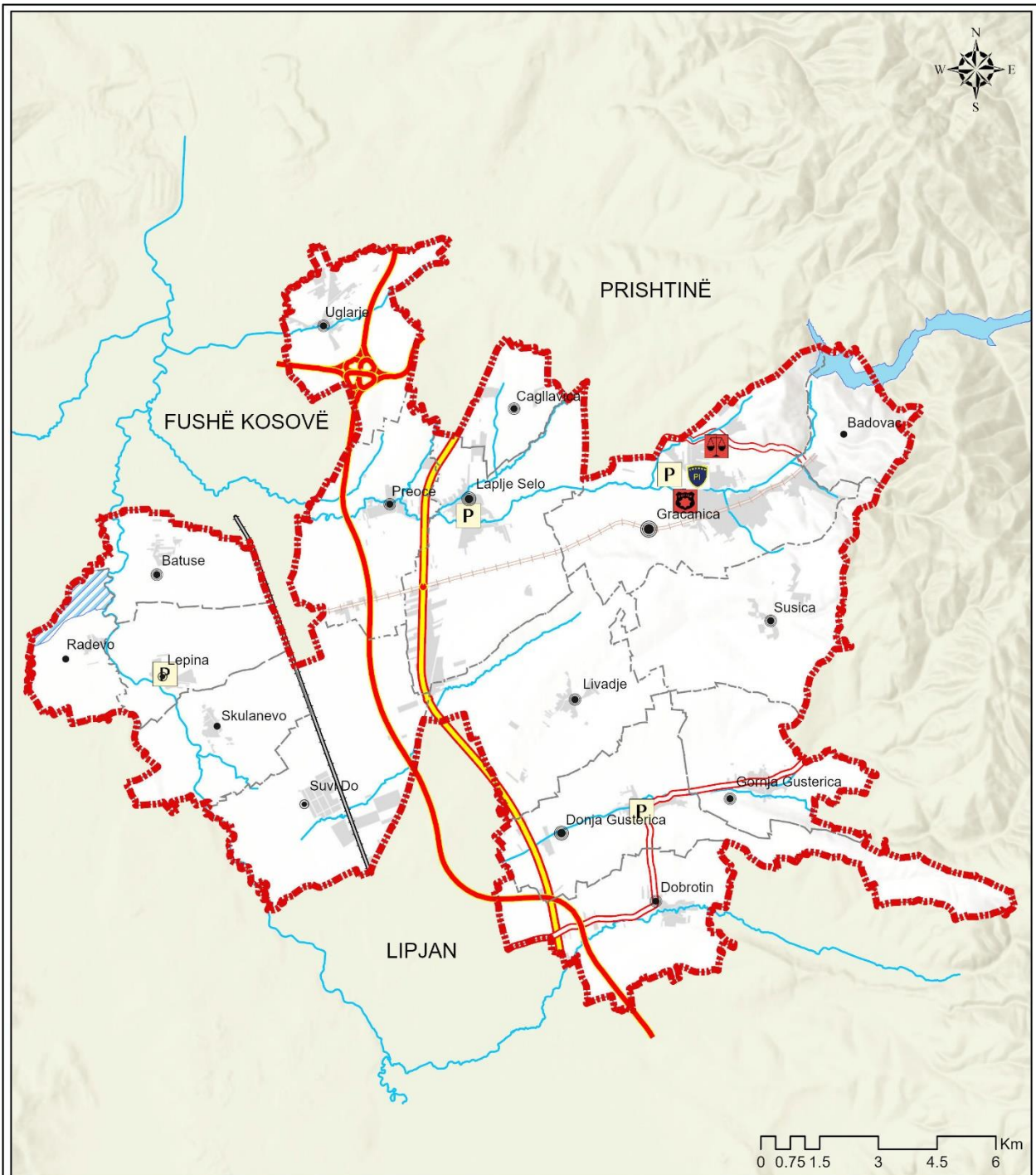
Legenda/Legjenda

Granica opštine Kufiri i komunës	Centar za Mlade/Qendër rinore	Obilaznici/Rruga tranzit
Granica nasejje /Kufinjte e vendbanimeve	Dom kulture/Shtëpi e kulturës	Zeleznicka pruga/Linja hekurudhore
Veoma malo ruralno/Vendbanim shume i vogel rural	Biblioteka/Bibliotekë	Zeleznicka pruga/ Linja hekurudhore pa funksion
Malo ruralno nasejje/Vendbanim i vogel rural	Autoput/Autoudhe	Jezero/Liqen
Srednje malo ruralno/Vendbanim i mesem i vogel rural	Regionalni put/Rruge regjionale	Ribnjak Radevo/Hurdhe ne Radevo
Srednje veliko ruralno/Vendbanim i mesem i madh rural	Nacionalni put/Rrugë nacionale	Reke/ Lum
Veliko ruralno nasejje/Vendbanim i madh rural		Izgradena površina/Siperfaqja e ndertuar

2.2.19. Javni objekti

DRAFT

RAZVOJNI PLAN OPŠTINE/ PLANI ZHVILLIMOR KOMUNAL

POSTOJECE STANJE /
GJENDJA EKZISTUESE

KARTA JAVNIH OBJEKATA/HARTA E SHPERNDARJES SE OBJEKTEVE
PUBLIKE

Legenda/Legjenda

Granica opštine/Kufiri i komunës Granica nasejle/Kufinjtitë e vendbanimeve Jezero/Liqen Ribnjak Radevo/Hurdhë në Radevë Veliko ruralno nasejle/Vendbanim i madh rural Srednje veliko ruralno/Vendbanim i mesëm i madh rural Srednje malo ruralno/Vendbanim i mesëm i vogël rural Malo ruralno nasejle/Vendbanim i vogël rural	Veoma malo ruralno/Vendbanim shume i vogël rural Opštinski objekti i kancelarije/Komuna Pošta/Posta Sud/Gjykata Policija/Policia Autoput/Autoudhë Regionalni put/Rrugë regjionale	Nacionalni put/Rrugë nacionale Zeleznicka pruga/Linjë hekurudhore Zeleznicka pruga/ Linjë hekurudhore pa funksion Reke/Lum Obilaznici/Rruga tranzit Izgradena površina/Sipërfaqe e ndërtuar

2.2.20. Javne površine (trgovi i spomen parkovi)

Nakon formiranja Opštine realizovali su se projekti, među kojima su bili projekti izgradnje i uređenja trgova, spomen parkova, javnih parkova, dečijih parkova: Gračanica, Badovac, Sušica, Kišnica, Laplje Selo, Čaglavica, Ugljare, Radevo, Skulanevo, Dobrotin, D.Gušterica, G.Gušterica I Livadje. Postoje još zelene površine koje se trebaju urediti, ozeleniti i oživeti. Budućim razvojem i napretkom u radu stvoriće se mogućnost većeg broja projekata kojim će se obnavljati i uređivati novi parkovi.

Parkovi

Slika 26. Spomen park u Gračanici

Slika 27. Spomen park i dečiji park u Livadju

Slika 28. Dečiji park u Lepini

Slika 29. Dečiji park u Livadju

Slika 30. Dečiji park u Lapljem Selu

Slika 31. Dečiji park u Gračanici

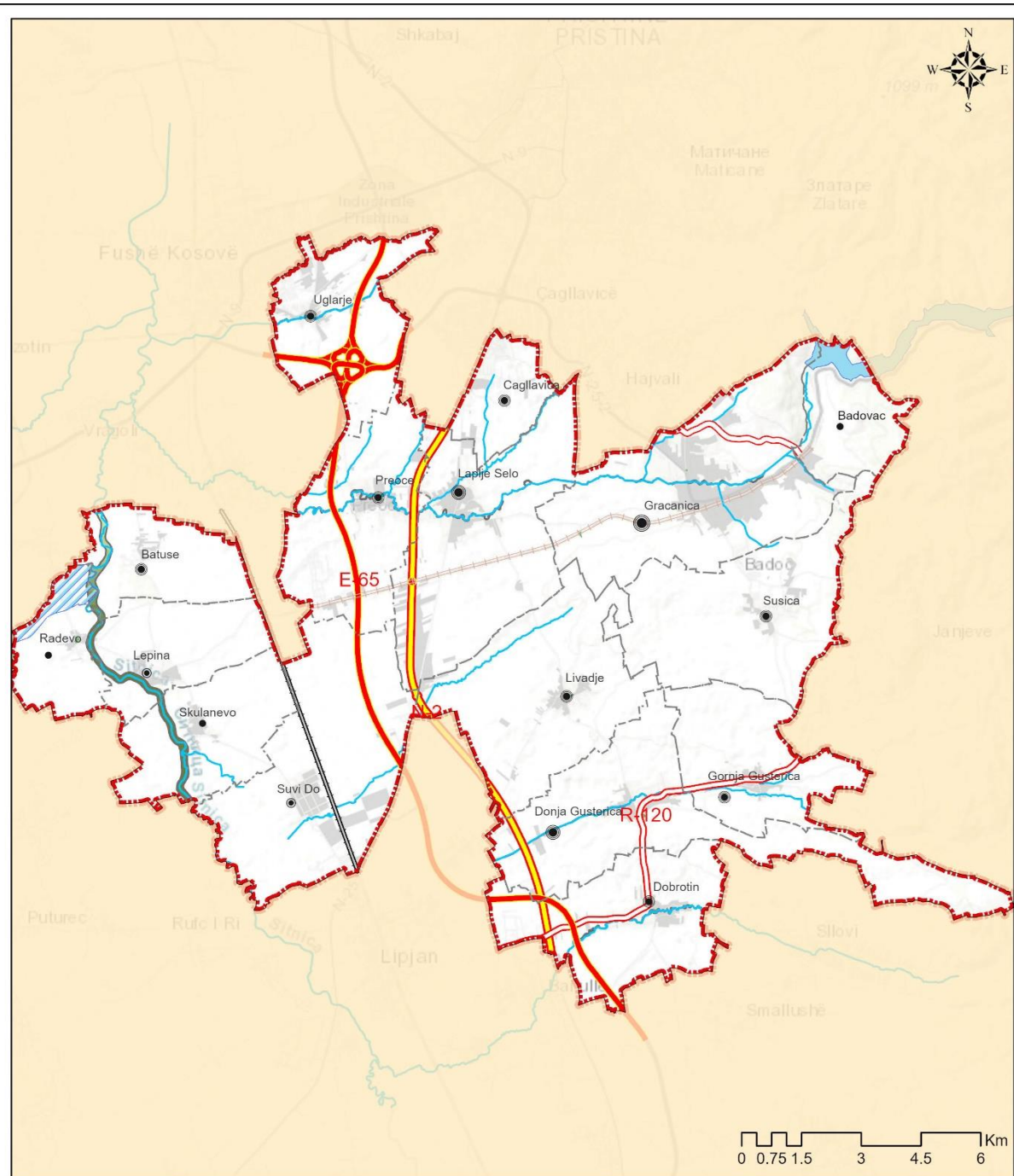
Javni trgovi

Slika 35. Trg u Dobrotinu

Slika 36. Trg Simonida u Gračanici

RAZVOJNI PLAN OPŠTINE/ PLANI ZHVILLIMOR KOMUNAL

POSTOJEĆE STANJE /
GJENDJA EKZISTUESE

KARTA ZELENIH POVRSINA/HARTA E HAPESIRAVE TE GJELBRA

Legenda/Legjenda

Granica opštine/Kufiri i komunës Granica naselje /Kufinjte e vendbanimeve Jezero/Liqen Ribnjak Radevo/Hurdhe ne Radeve Veliko ruralno naselje/Vendbanim i madh rural Srednje veliko ruralno/Vendbanim i mesem i madh rural	Srednje malo ruralno/Vendbanim i mesem i vogel rural Malo ruralno naselje/Vendbanim i vogel rural Veoma malo ruralno/Vendbanim shume i vogel rural Zeleznicka pruga/Linja hekurudhore Zeleznicka pruga/ Linja hekurudhore pa funksion Autoput/Autoudhe Regionalni put/Rruge regjionale	Nacionalni put/Rrugë nacionale Obilaznici/Rruga tranzit Reke/Lum Zelene povrshine/Hapesirat e gjelbra publike Zeleni koridori/Korridor i gjelber pergjate rrugeve Izgradena povrshina/Siperfaqja e ndertuar

2.2.21. Rekreacija i sport

Odeljenja za omaladinu i sport opštine Gračanica vodi brigu I održavanje I to: dvadeset četiri visenamenska sportska poligona, Sportskog centra Dragan Dzajic, modernoj visenamenskoj sportskoj hali u Lapljem selu od 3000 m2 sa dva teniska terena i četiri omladinska centra.

Tabela 66. Profesionalne sportske ustanove, zatvorene, upis po mestu prebivališta -2021

Profesionalne sportske ustanove						
Naselje		Naziv institucije	Godina osnivanja	Susedstvo / oblast gravitacije	Broj stanovnika	Broj službenika (br.)
1.	Gračanica	SK "Dragan Džajić"	2004	Romska	-	2
		SK "Dragan Džajić"	2011			
		SK "Dragan Džajić"	2012			
		SK "Dragan Džajić"	2012			
2.	Laplje Selo	Sportski centar	2018	Vozda Karadjorda	-	-
3.	Ugljare	Balon Sala	-	-	-	-
4.	D.Gušterica	Balon salla	2018	-	-	-

Tabela 67. Profesionalne sportske ustanove, zatvorene, prostorni kapaciteti -2021

Naselje		Prostorni kapaciteti (ha)		parking mesta (br.)	
		Naziv institucije	Izgrađena površina (ha)	za posetiocu	za službene
1.	Gračanica	SK "Dragan Džajić"	966	20	5
2.	Laplje Selo	Sportski Centar L Sel	107.92	146	20
3.	Ugljare	Ugljare	782	-	-
4.	D.Gušterica	OS "Knez Lazar"	1150	-	-

Tabela 68. Institucije Profesionalne sportske ustanove, zatvorene, infrastrukturni kapaciteti-glavni objekti - 2021

Naselje		Infrastrukturni kapaciteti - glavni objekti (ha)								
		Naziv institucije	Glavna zgrada		kancelarije		Sportske hale		Pomoćne hale	
			Površina (m2)	Etazitet	Površina (m2)	Etaziteti	Površina (m2)	Spratnost	Površina (m2)	Etazitet
1.	Gračanica	SK "Dragan Džajić"	176	2	88	4	-	-	-	-
2.	Laplje Selo	Sportski Centar	3400	2	-	2	1800	2	-	1
3.	Ugljare	Ugljre	782	-	-	-	-	-	-	-
4.	D.Gušterica	OS "Knez Lazar"	1150	-	-	-	-	-	-	-

Tabela 69. Stručne sportske ustanove, zatvorene, infrastrukturni kapaciteti - pomoćni objekti, prateći sadržaji -2021.

Naselje	Naziv institucije	pomoćni objekti, prateći sadržaji				
		Pomoćni objekti A		Pomoćni objekti B		
		Površina (m2)	Etazhitet	Površina (m2)	Etazhitet	
1.	Laplje Selo	Sportski Centar	32.15	P+0	43	P+0

Tabela 70. Rekreativne sportske ustanove, Otvori, prijave po mestu prebivališta -2021.

Naselje	Rekreativne sportske ustanove		
	Naziv institucije	Godina osnivanja	Susedstvo / oblast gravitacije
1. Gračanica	Fusha e futbollit	2012	-
	Fusha e tenisit x 2	2012	-
	Fusha e basketbollit	2012	-
	Fusha e volejbollit	2012	-
	Fusha e sportit	-	Arseni ajnojevic
	Fusha e basketbollit	2007	Krajil milutin
2. Badovac	Fusha e sportit	1991	Oslobogjenia
3. Kišnica	Fusha e sportit	2012	Beogradska
	Fusha e sportit	-	-
4. Laplje Selo	Fusha e sportit te shkolla	1950	Te shkolla miladin mitic
	Teniski teren x2	2018	-
	Fusha e futbollit te parku	2013	karagjorgjiva
5. Preoce	Fusha e sportit	1990	-
6. Čaglavica	Fusha e sportit	1980	-
7. Sušica	Fusha e sportit	2012	-
8. Ugljare	Fusha e sportit te shkolla	1985	-
	Fusha e sportit afer balon salles	1980	-
9. Batuse	Fusha e sportit te shkolla "vuk karagjigj"	2007	-
10. Dobrotin	Fusha e sportit	2009	-
11. G.Gušterica	Fusha e sportit te shkolla "knez lazar"	2012	-
12. D.Gušterica	Fusha e sportit te shkolla	2006	-
13. Lepina	Fusha e sportit te shkolla	2012	-
	Fusha e sportit ne qender	2011	-
14. Livade	Fusha e sportit te shkolla "knez lazar"	1995	-
15. Radevo	Fusha e sportit	2015	-
16. Skulanevo	Fusha e sportit	2011	-
17. Suvi Do	Fusha e sportit	2006	-
18. Ashani	Fusha e sportit	2013	-

Tabela 71. Rekreativne sportske ustanove, Otvori, prostorni kapaciteti -2021

Naselje	Rekreativne sportske ustanove - prostorni kapaciteti (ha)				parking mesta (br.)	
	Naziv institucije	Površina parcele (ha)	Izgrađena površina (ha)	Slobodna površina (ha)	Za posetiocu	za službene
1. Gračanica	SK "Dragan Džajić	3.34,05	1.12,276	-	10	5
	Sportski poligon 1	2.79,22	11,82.5	-	20	5
	Kosarkaski Poligon	-	420	-	-	-
	Sportski poligon 2 Obdaniste Djurdjevak	19.90	540	-	-	-
2. Badovac	Visenamenski SP	-	10,08	-	-	-
3. Kišnica	Visenamenski SP	-	640	-	-	-
	Privat Balon Sala	40.60	12,50	-	-	-
	VFS Mlnatori Ir	4,69.62	10,672	-	-	-
4. Laplje Selo	Fudbalski Poligon	-	12,04	-	-	-
	Kosarka i odbojka	14,50	390	-	-	-
	Kod Zgrade P za K	-	464	-	-	-
	Deciji Poligon za F	97,46	390	-	30	-
5. Preoce	Visenamenski SP	50.85	15,12	-	-	-
6. Čaglavica	Visenamenski SP	-	15,20	-	-	-
7. Sušica	Visenamenski SP	38.58	640	-	-	-
8. Ugljare	Visenamenski SP	70,14	13,38	-	-	-
9. Batuse	Visenamenski SP	29,36	770	345	-	-
10. Dobrotin	Visenamenski SP	28.24	1220	480	-	-
11. G.Gušterica	Visenamenski SP	47.61	450	-	-	-
12. D. Gušterica	Balon sla Priva	48.03	10.12	-	-	-
	D.Gušterica	Visenamenski SP	56.75	1042	-	-
13. Lepina	Visenamenski SP	1,09.59	814	-	-	-
	Visenamenski SP	95,58	943	-	-	-
14. Livađe	Visenamenski SP	-	800	1354	-	-
15. Radevo	Visenamenski SP	71,54	1100	1348	-	-
	Visenamenski SP Skola	19,41	350	1936	-	-
16. Skulanevo	Fudbalski Poligon	11.62,33	874	-	-	-
17. Suvi Do	Visenamenski SP	1.07.32	510	-	-	-
18. Ashani	Visenamenski SP	58.44	968	-	-	-

Moderna sportska hala u Lapljem Selu

Visenameski tereni u spotksoj hali

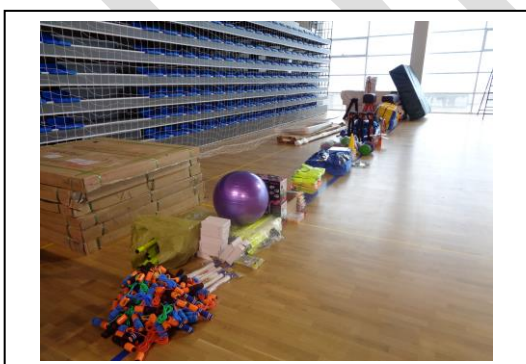

Parking prostor ispred sportske hale u Lapljem Selu

Teniski tereni i svlacionica

Uspostavljena je saradnja sa sportskim društvima kroz podele sportskih rekvizita, organizacionu i finasisku podrsku kao i dolazak FK Crvena Zvezda.

Naš cilj je da osnažimo mlade ljude kako bi oni mogli da utiču na donosiocce odluka na svim nivoima i da zajednički kreiraju rešenja za izgradnju poštovanja, mira, inkluzivnosti i održivosti u zajednicama i društvu. Radeći sa mladim ljudima, pružajući im podršku da se zauzimaju za svoja prava i stvaranjem uslova da oni napreduju i igraju aktivnu ulogu u društvu, možemo doprineti stvaranju mira, bezbednosti, pravde i održivog

razvoja za sve. Takođe održani su mnogobrojni seminari u oblasti omladine i sporta kako bi se mladi stalno usavršavali.

Tabela 69. Domovi omladine, evidentiraju po mestu stanovanja -2021.

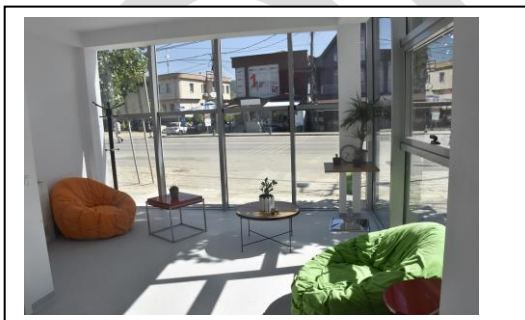
Vendbanimet		Ustanove kulture				
		Naziv institucije	Godina osnivanja	Susedstvo / oblast gravitacije	Broj stanovnika	Broj službenika (br.)
11.	Gračanica	Omladiski Centar Gračanica	2019	Ul Cara Lazara	//	//

Tabela 70. Domovi omladine, prostorni kapaciteti -2021

Vendbanimet		domovi omladine - prostorni kapaciteti (m ²)	
		Naziv institucije	Izgrađena površina (m ²)
11.	Gračanica	Omladiski Centar Gračanica	100

Tabela 71. Domovi omladine, infrastrukturni kapaciteti-glavni objekti -2021

Vendbanimet		Domovi omladine - infrastrukturni kapaciteti - glavni objekti (m ²)				
		Naziv institucije	Glavna zgrada		kancelarije	
			Površina (m ²)	Etazitet	Površina (m ²)	Etazitet
5.	Gračanica	Omladiski Centar Gračanica	100	2	50	2

Novoizgrađeni Omladiski centar Gračanica

Omladinski centar Preoce

Novoizgradjena balon sala u Donjoj Gusterici

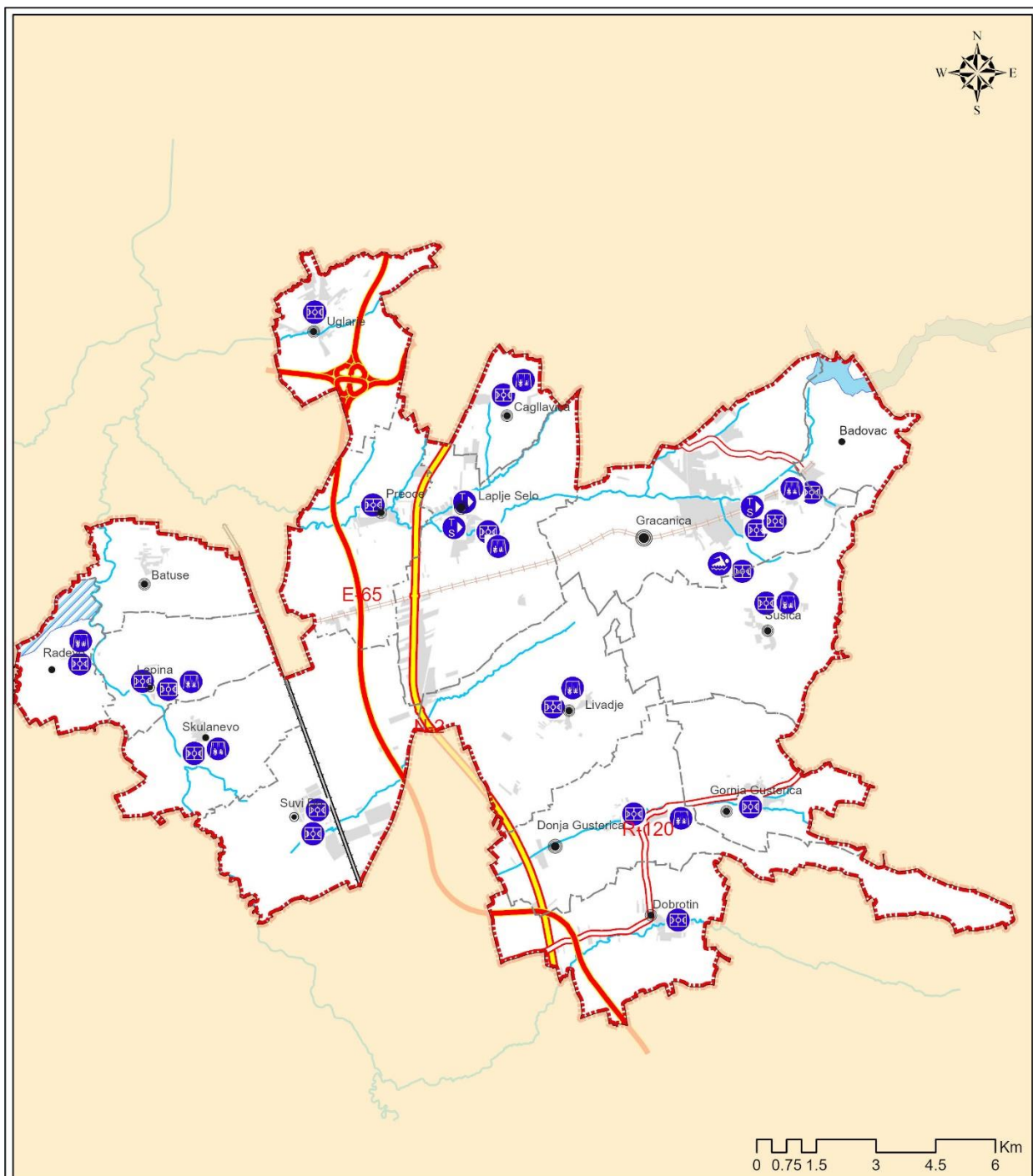

Trim staza SC "Dragan Dzajic" Gračanica

Sanacija i rekonstrukcija visenamsenski sportskih poligona u Lepini i Novom Badovcu

Odeljenje za omladinu i sport opštine Gračanica sa sportskim klubovima otvorilo je škole fudbala, škole tenisa, stonog tenisa, odbojke, kosarke i karatea gde može da se pohvali sa mnogobrojnim medaljama. Radi postizanja viseg nivoa obrazovnog, kulturnog i zdravog života pravi izazov za naredni period su ulaganja u ljudske resurse, nabavku, opremanje, sanacija postajecih objekata i izgradnjom novih. Cilj odeljenja za omladinu i sport bacio bi akcenat na omladinu i ekonomski razvoj jer jaka i snazna omladina je garant u opstanku i ostanku na porstoru opštine Gračanica.

RAZVOJNI PLAN OPŠTINE/ PLANI ZHVILLIMOR KOMUNAL

POSTOJECE STANJE /
GJENDJA EKZISTUESE

KARTA DISTRIBUCIJE SPORTSKIH OBJEKATA/HARTA E
SHPERNDARJES SE NDERTESAVE TE SPORTIT

Legenda/Legjenda

Granica opštine Kufiri i komunës Granica nasełje /Kufinjte e vendbanimeve Veliko ruralno nasełje/Vendbanim i madh rural Srednje veliko ruralno/Vendbanim i mesem i madh rural Srednje malo ruralno/Vendbanim i mesem i vogel rural Malo ruralno nasełje/Vendbanim i vogel rural Veoma malo ruralno/Vendbanim shume i vogel rural	Decje igraliste/Kënd i lojërave - Park Bazen/Pishinë Sportska teretana/Palestër sportive Sportski teren/Fushë sportive Autoput/Autoudhe Regionalni put/Rruge regionale	Nacionalni put/Rrugë nacionale Obilaznici/Rruga tranzit Zeleznicka pruga/Linja hekurudhore Zeleznicka pruga/ Linja hekurudhore pa funksion Reke/Lum Jezero/Liqen Ribnjak Radevo/Hurdhe ne Radeve Izgradena površina/Siperfaqja e ndertuar

2.3. Ekonomski razvoj

Uloga odeljenja za Ekonomski razvoj i EU integracije lokalne samouprave opštine Gračanica je da:

- prati trendove ekonomskog razvoja opštine u oblastima industrije, rudarstva, poljoprivrede, komunikacije, turizma i transporta;
- učestvuje u procesu planiranja opštinskog ekonomskog razvoja;
- stvara uslove za razvoj malih i srednjih preduzeća;
- nadgleda i primenjuje poljoprivredne i ruralne razvojne politike;
- radi na unapređenju i razvoju turizma i podsticaju seoskog turizma;
- koordinira sprovođenje zadataka i nadgleda aktivnosti opštinske administracije na polju evropskih integracija.

Pregled trenutnog stanja

Opština Gračanica ima veoma dobar geografski položaj i veoma dobru povezanost kada su u pitanju sve vrste saobraćaja: drumski, železnički i vazdušni. Ovo svakako olakšava ekonomske aktivnosti i mogućnosti za sveobuhvatan lokalni razvoj. Svakako treba naglasiti da, kada su u pitanju nadležnosti, opština ima nadležnost za izgradnju i održavanje lokalnih puteva, dok su regionalne i magistralne saobraćajnice u nadležnosti centralnog nivoa vlasti.

Prema podacima iz baze podataka biznisa koji posluju na teritoriji opštine Gračanica, a koja je ažurirana 01.06.2021. godine, u opštini Gračanica posluje 586 aktivnih preduzeća. Struktura delatnosti biznisa po delatnostima – izvod iz baze podataka Odeljenja za ekonomski razvoj

Od oko 586 ukupno aktivnih biznisa, upisanih u **bazu podataka Odeljenja za ekonomski razvoj** (36 biznisa nije moglo biti upisano u bazu jer nisu registrovana u ARBK), na dan 01.06.2021., raspodela preduzeća po delatnostima je sledeća:

- oko 65% su trgovinska preduzeća
- oko 3% su proizvodna preduzeća
- oko 2% su građevinska preduzeća
- ostalo, oko 30% su preduzeća koja se bave pružanjem raličitih vrsta usluga (hoteli, moteli, restorani, banke, agencije, prevoznici, servisi...)

Klasifikacija biznisa

Od ukupnog broja registrovanih biznisa na teritoriji opštine Gračanica čine:

- Mikro preduzeća 94 od 586 (16.04%)
- Mala preduzeća 217 od 586 (37.03 %)
- Srednja preduzeća 198 od 586 (33.79 %)
- Velika preuzeća 77 od 586 (13.14 %)

Napomena: Treba napomenuti da pomenuti podaci nisu kompletni jer ne uključuju podatke o biznisima registrovanim i ugašenim u kancelariji ARBK u Prištini, kao i da opština od nadležnog ministarstva pomenute podatke ne može dobiti zbog nedostatka Sistema.

Najveći broj preduzeća posluje u postojećoj biznis zoni za koju je bitno napomenuti da ne poseduje adekvatnu komunalnu infrastrukturu, zbog čega pojedina preduzeća imaju otežano poslovanje, a u određenim vanrednim situacijama imaju i određene štete. Što se tiče ovih problema treba napomenuti da oni nisu u ingerenciji samo opštine već i određenih centralnih institucija, pre svih ministarstva infrastrukture i ministarstva trgovine i industrije.

Tabela 72. Ekonomska preduzeća registrovana prema ekonomskim sektorima, 2017-2020

Naziv	Preduzeće (br)			
	2017	2018	2019	2020
Poljoprivreda, šumarstvo i ribolov	5	2	-	2
Prerađivačka industrija	7	14	7	19
Snabdevanje strujom, gasom, parom i vazduhom za klimatizaciju	1	1	-	-
Vodosnabdevanje, kanalizacija upravljanje otpadom i aktivnosti rehabilitacije	-	-	2	2
Građevinarstvo	4	4	9	13
Trgovina na veliko i malo Popravka motornih vozila i motocikala	20	31	29	31
Transport i skladištenje	-	5	3	5
Usluge smeštaja i ishrane	13	15	10	13
Informisanje i komunikacija	4	1	1	5
Finansijske delatnosti i delatnosti osiguranja	1	2	1	1
Delatnost nekretnina	1	2	2	4
Stručne, naučne i tehničke delatnosti	3	6	4	7
Administrativne aktivnosti i usluge podrške	1	1	5	3
Obrazovanje	-	-	1	-
Zdravstvo i aktivnosti socijalnog rada	2	1	2	4
Umetnost, zabava i rekreacija	7	2	3	2
Ostale proizvodne uslužne delatnosti domaćinstava za sopstvenu upotrebu	4	4	8	11
Ukupno	73	91	87	122

Tabela 73. Ugašena preduzeća registrovana po privrednim sektorima, 2017-2020

Naziv	Preduzeće (br)			
	2017	2018	2019	2020
Prerađivačka industrija	-	1	2	-
Snabdevanje strujom, gasom, parom i vazduhom za klimatizaciju	1	-	-	-
Građevinarstvo	-	-	1	-
Trgovina na veliko i malo Popravka motornih vozila i motocikala	-	-	2	3
Transport i skladištenje	-	2	-	1
Usluge smeštaja i ishrane	2	-	3	-
Informisanje i komunikacija	-	1	-	2
Delatnost nekretnina	-	-	1	-

Stručne, naučne i tehničke delatnosti	2	-	-	-
Administrativne aktivnosti i usluge podrške	-	-	1	-
Ostale proizvodne uslužne delatnosti domaćinstava za sopstvenu upotrebu	-	-	-	2
Ukupno	5	4	10	8

Inače kao i širom Kosova tako i u samoj opštini Gračanica veliki problem predstavlja nezaposlenost pogotovo kod populacije koju predstavlja omladina. Taj procenat se kreće između 40% i 50% aktivnog stanovništva što predstavlja najveću stopu u Evropi. Da bi se ovi procenti smanjili treba stvoriti izuzetnu poslovnu klimu kako bi se privukli kako domaći tako i strani investitori. Ovo je kriterijum koji će najbolje meriti društveno-ekonomski razvoj jer što stopa nezaposlenosti bude manja to će biti odraz da postoji dinamičan ekonomski razvoj. Turizam u opštini Gračanica predstavlja jedan od stubova ekonomskog razvoja jer za to postoje veoma veliki potencijali koje svakako treba unapređivati i adekvatno iskoristiti. Opština je veoma bogata kulturnom baštinom koja predstavlja atrakciju za turiste širom sveta. Pre svega se misli na baštinu Srpske pravoslavne crkve i manastir Gračanicu koji potiče iz 14. veka a koji je zbog značaja za svetsku kulturnu baštinu stavljen na UNESCO listu zaštićenih spomenika kulture. Pored manastira u opštini postoji arheološko nalazište iz 2. veka poznato kao Ulpijana. Radi se o ostacima starog rimskog naselja koje je takođe atraktivno za turiste. Kako ovi potencijali ne bi ostali neiskorišćeni potrebno je napraviti strategiju za bolje korišćenje ovih potencijala. Na tom polju opština već preduzima određene korake sa lokalnom turističkom organizacijom koja se trudi da potencijale koji postoje prezentuje na turističkim sajmovima u širem okruženju.

Tabela 74. Turističke Zone, površina 2018-2021

Kod	Površina (m ²)			
	2018	2019	2020	2021
ZONA+KATASTARSKA JEDINICA				
Gračanica	8605	8605	8605	8605
Laplje Selo	12348	12348	12348	12348
Čaglavica	5100	5100	5100	5100
Preoce	34253	34253	34253	34253
Gornja Gusterica	1742	1742	1742	1742

Tabela 75. Turističke Zone, kapacitet smeštaja , 2018-2021

Kodi	Kapacitetet akomoduese - krevate			
	2018	2019	2020	2021
ZONA+KATASTARSKA JEDINICA				
Gračanica	152	152	179	179
Laplje Selo	121	121	121	121
Čaglavica	30	30	30	30
Preoce	160	160	160	160
Gornja Gusterica	30	30	30	30

Pored lokalnog ekonomskog razvoja svakako treba obratiti pažnju i na ukupan društveni razvoj koji treba da se ogleda u kvalitetu obrazovanja i socijalne i zdravstvene zaštite.

Nakon rata 1999. godine, uslovi školovanja dece u opštini Gračanica su više nego teški. Trenutno pojedine škole rade u tri smene u objektima koji imaju veoma loše uslove. Još uvek mnogi školski objekti nemaju adekvatno zagrevanje i hlađenje prostorija i predstavljaju veoma neefikasne objekte. Takođe ne postoji dobro uređen prevoz

samih đaka. Sve ovo utiče na kvalitet obrazovanja i jedan od uzroka je što postoji odliv stanovništva iz naše opštine. Najprioritenije za ovu oblast treba da bude izgradnja srednjoškolskog centra kako bi se dobro organizovala nastava i u srednjim i u osnovnim školama koje bi se takođe rasteretile i normalno funkcionisale. Kada je zdravstvena zaštita u pitanju i tu postoje veliki nedostaci kada je radni prostor u pitanju. Kako bi se ovaj problem rešio opština je uz pomoć Vlade Kosova započela izgradnju bolnice u N. Badovcu ali već tri godine ne postoje pomoci kako bi se taj objekat završio i pustio u rad. Završetak ovog objekta bi predstavljao prioritet opštine kada je ova oblast u pitanju. Svakako dok se to ne desi opština bi trebalo da u skladu sa svojim mogućnostima unapređuje rad postojećih zdravstvenih institucija kroz nabavku nove i savremene opreme.

2.3.1. Stanje zaposlenosti (privatni sektor)

Broj zaposlenih u privatnom sektoru, prema evidentiranim sertifikatima biznisa iznosi 5994 od čega su 627 žena, odnosno 10,46 % od ukupnog broja zaposlenih. Isto tako važno je napomenuti da je od ukupnog broja registrovanih biznisa 55 (9,39 %) su vlasnice žene.

2.3.2. Nevladine Organizacije (NVO)

Tabela 76.- Nevladine organizacije u opštini Gračanica¹⁷

Br.	Naziv organizacije	Zvanična skraćenica	Kategorija
1	Klub omladine Susica	KOSU	Sportski klub
2	ŠKOLA FUDBALA UGLJARE	ŠFU	Sportski klub
3	Unija Poslodavaca Kosova	UPK	Podrška biznisima
4	Udruženje Poslovnih Žena Avenija	Avenija	Polna ravnopravnost
5	Udruženje penzionera "Treće doba"-Gračanica	UP "Treće doba"-Gračanica	Civilno društvo
6	UNIJAM - Savez Udruženja Interno Raseljenih Lica	UNIJAM	Socijalna podrška
7	Medija Centar/ Qendra Mediale/ Media Center - Čaglavica/ Çagllavicë	MC	Mediji
8	Udruženje za Sport i Omladinu Gračanica	USOG	Sportsko društvo
9	Dečiji kulturni centar Gračanica	DKCG	Civilno društvo
10	Produkcija NEW - PRESS	NEW - PRESS	Novinarstvo
11	Centar za Mir i Toleranciju Priština	CMTP/CPTP	Izgradnja mira
12	Mini Golf Club New Generation	MGC NG	Sportski klub
13	Srpsko Slovo	SS	Kultura
14	Medijsko-kulturno udruženje Litera	Litera	Kultura
15	Udruženje Pčelara "Nektar" – Gračanica / Shoqata e Bletarëve "Nektari" Graçanicë	UPNG / SHBNG	Pčelarstvo poljoprivreda
16	UDRUŽENJE CRNOGORACA PERPER	UCP	Kultura
17	Society Of Youth	S.O.Y.	Omladina

¹⁷ Izvor informacija: Ministarstvo Administracije i Lokalne Samouprave, Odeljenje za Registraciju NVO, Elektronski sistem za registraciju nevladinih organizacija.

18	Mladost i Priroda Gračanica	MPG	Očuvanje okoline
19	HUMKOS Ljudska i Manjinska Prava	HLJMP	Manjinska prava
20	Lovačko Društvo Gračanica	LD Gračanica	Lov
21	Škola Fudbala Gračanica	Š.F. Gračanica	Sportsko društvo
22	Sekcija Žena Sela Livađa	SŽSL	Razvoj
23	Udruženje Poljoprivrednika Veternik - Ugljare	UPVU	Poljoprivreda
24	Kosovska Strateška Akciona Mreža/ Kosovo Policy Action Network	KSAM/ KPAN	Demokratija
25	DRUŠTVO ZA ODGAJIVANJE GOLUBOVA Čelevir	DOGĆ	Sportsko društvo
26	Poljoprivredno Udruženje EURO PRINOSI D.Gušterica	PUEPDG	Poljoprivreda
27	Voice of Roma Ashkali and Egiptians	VRAE	Manjinska prava
28	Sportsko Društvo za Telesno Vaspitanje	SDTV	Sportsko društvo
29	Gračanica Fair Play	GFP	Sportsko društvo
30	Youth Forum for Community Development	YFCD	Obrazovanje
31	Poljoprivredno Udruženje VISOKI PRINOSI LIVADJE	PU VPL	Poljoprivreda
32	Paintball Club Knights	PBCK	Očuvanje okoline
33	UDRUŽENJE PODGORICA	UPG	Manjinska prava
34	Institut za javna istraživanja	IJI	Istraživanja i analize
35	Klubi i Futbollit Minatori, Kishnicë	K.F. Minatori, Kishnicë	Sportski klub
36	Udruženje za Zastitu Potrosaca Centralno Kosovo	UZP CK	Zaštita potrošača
37	Udruženje Penzionera Opštine Gračanica	UPOG	Socijalna podrška
38	Centar za prevenciju i pomoć žrtvama porodičnog nasilja	CPPŽPN	Ljudska prava
39	Asocijacija Srpskih Privrednika	ASP	Ekonomija
40	TEMIDA	TEM	Prva pomoć
41	CENTAR ZA PODRŠKU EDUKACIJI, EKOLOGIJI I EKONOMIJI PRAVI PUT	NUP	Obrazovanje
42	Omladinski Centar Dobrotin	OCD	Ljudska prava
43	Omladinski Savet Gračanica	OSG	Omladina
44	Nasa Buducnost Dobrotin	NBD	Sportsko društvo
45	Medija Centar Gračanica	MC Gračanica	Novinarstvo
46	Sportsko Društvo Orion	SDO	Sportsko društvo
47	Turistička Organizacija Gračanice	TOG	Turizam
48	Odbojkaški klub Gračanica	OKG	Sportski klub
49	Break Barriers		Kultura
50	Pčelarsko Udruženje PČELICA Livađe	PUP Livađe	Pčelarstvo poljoprivreda
51	Nevladina Organizacija Centar za Brigu i Pomoc Mladima PRAKTIKA	NVUP	Obrazovanje

52	Youth Empowerment Support Center Gračanica	Y.E.S.G.	Kultura
53	EKOGEN	EKOGEN	Očuvanje okoline
54	Echo Nature	ENT	Očuvanje okoline
55	INCIJATIVA ZA RAZVOJ - IZRAZ	IZRAZ	Omladina
56	Nevladina Organizacija Akcija Za Odgovorno Društvo	AZOD	Demokratija
57	Poljoprivredno Udruženje Zlatno Zrno	P.U. Zlatno Zrno	Poljoprivreda
58	Youth for Positive Change	YPC	Manjinska prava
59	Sportsko Srce Gračanica	SSGR	Sportsko društvo
60	Udruženje Riznica Media	Udruženje Riznica Media	Mediji
61	ADUNATIO	ADUT	Obrazovanje
62	Udruženje Farmera Gračanica	UFG	Poljoprivreda
63	Youth Development Initiatives	YDI	Obrazovanje
64	Omladinski Centar Podrzi Mlade	OC PM	Omladina
65	Asocijacija Srpskih Pravnika Kosova	ASPK Skraćenica	Prva pomoć
66	Alternativni Kulturni Centar Gračanica	AKCG	Kultura
67	Centar za Mir Ekonomski i Ruralni Razvoj	CMER	Ekonomija
68	Federata e Minigolfit e Kosovës	FMGK	Sport
69	Gracanica Youth Initiatives	GYI	Obrazovanje
70	Put do Istine	PDI	Kultura
71	Zračak Nade Gračanica	ZNG	Kultura
72	Sustainable Green Solutions	SGS	Očuvanje okoline
73	CENTAR ZA OMLADINSKI RAD	CZOR	Omladina
74	Rescue Voluntary Service Gračanica	RVSG	Humanitarna
75	Zdravlje-Progres-Prosperitet	ZPP	Sportsko društvo
76	Udruženje Fudbalskih Sudija Gračanica Kosovo 2016	UFSGK	Sportsko društvo
77	OMONIA	OMONIA	Ljudska prava
78	Teatar Mladih Gračanica	TMG	Kultura
79	EDUKACIONI CENTAR - HOPE	EHC	Obrazovanje
80	Institut za Razvoj Poljoprivrede	IRP	Poljoprivreda
81	Bee Smart Education Centre	BSEC	Obrazovanje
82	Organizacija za očuvanje srednjovekovnih veština i zanata - Red Zmaja	Red Zmaja	Kultura
83	Organizacija za razvoj civilnog društva Gračanica	ORCDG	Demokratija
84	Kulturno prosvetna zajednica Gračanica	KPZ Gračanica	Kultura
85	Plivacki klub Napredak	PK Napredak	Sportski klub
86	Forum for development and multiethnic collaboration	FDMC	Razvoj
87	Mlada i sportska Gračanica	MS Gračanica	Sportsko društvo

88	Centar za Medije i Ekonomski Razvoj	CMIER	Mediji
89	Project Development Centre Gračanica	PDCG	Razvoj
90	Center for Nature&Heritage	CNH	Očuvanje okoline
91	NVO Udruženje Građana BEBAC	NVO BEBAC	Zdravstvo
92	Hiking&Camping Gračanica	HCG	Sportsko društvo
93	NVO Šnajderska radionica		Nasledje
94	Nevladina Organizacija Zelena dolina centar	ZDC	Ekonomija
95	Kosovski Centar za Pravna Istraživanja i Analizu / Qendra e Kosovës për Hulumtime dhe Analiza Juridike / Kosovo Center for Legal Research and Analysis	KCPIA	Istraživanja i analize
96	Centar Manjinske Zajednice	CMZ	Manjinska prava
97	Community Development Institute	CoDe	Manjinska prava
98	Organizacija Nasa Radost - Gračanica	ORN-Gračanica	Kultura
99	NVO Pravo na Život	NVO PNŽ	Zaštita životinja
100	NVO KARATE KLUB SENSHI	KARATE KLUB SENSHI	Sportski klub
101	Centre for development of real values / Centar razvoja pravih vrednosti / Qendra e zhvillimit të vlerave të vërteta	CDRV	Kultura
102	FER produkcija	FERP	Mediji
103	UNESKUM	UNESKUM	Ljudska prava
104	Kulturni klub Gračanica	KKG	Kultura
105	Udruženje mladih - Mlada aktivna Gračanica		Omladina
106	Teniski klub Winner	T.K Winner	Sportski klub
107	Humanitarno Udruženje dobrovoljnih davalaca krvi Gračanica	DDK	Humanitarna
108	Udruženje Mladih Preoce	NVO UMP	Omladina
109	ACTIVE LIFE GRAČANICA	ALGR	Sportsko društvo
110	Udruženje poljoprivrednika LEPINA	UPL	Poljoprivreda
111	Studio 038 Gračanica	S – 038 G	Mediji
112	Kulturno Umetničko Društvo Slavuj	KUD Slavuj	Kultura
113	Kulturno umetnicko drustvo Dobrotinski vez	KUD Dobrotinski vez	Kultura
114	Teniski Klub Gračanica	TKG	Sportski klub
115	Shoqata multietnike per mbueshtetje te bujqesise O.J.Q Veletini -Shashkoc	Veletini -Shashkoc	Poljoprivreda
116	Radio Kim Media Group	Radio Kim MG	Mediji
117	Romani Iniciativa Hak	RIH	Razvoj
118	Sportski klub Hogosha Dojo	Sportski klub H.D.	Sportski klub
119	Sportski savez Gračanica		Sportsko društvo
120	NVO MELIUS CRAS	NVO M.C.	Socijalna podrška
121	EKOLOŠKA INICIJATIVA MLADIH – ECOLOGICAL INITIATIVE YOUNG	Eco In	Očuvanje okoline
122	Gračanacka inicijativa za održivi razvoj	GIOR	Poljoprivreda

123	ACTA NON VERBA	ANV	Civilno društvo
124	Instituti për Zhvillim Rural – Institut za Ruralni Razvoj	RDI	Ekonomija
125	Udruženje za razvoj zenskog sporta	URZS	Sportsko društvo
126	Graçanica Social Enterprise	GSE	Razvoj
127	Vizioni Rinor i Suhadollit		Omladina
128	Centre for Social Inclusion Graçanica	CSIG	Učešće građana u donošenju odluka
129	Sportsko Društvo POKRETAČ	S.D.P.	Sportsko društvo
130	Nevladina Organizacija KVERKUS	KVERKUS	Ljudska prava
131	NVO Omladina daruje	NVO O.D	Humanitarna
132	Sportsko udruženje Graçanica	S.U.G	Sportsko društvo
133	Sportsko edukativno rekreativni centar	SERC	Sportsko društvo
134	“Nevladina Organizacija za očuvanje prirode i uticaj na zdrav zivot ”Sjaj Sunca”	N.V.O.” SJAJ SUNCA”	Očuvanje okoline
135	Shoqata e Grave Etnoart	E-art	Polna ravnopravnost
136	Kos- Gol-Poen	KGP	Sportsko društvo
137	Udruženje Proizvodjača Jagodicastog Voća Graçanica	U.P.J.V-Graçanica	Poljoprivreda
138	Sportsko omladinski klub	SOK	Omladina
139	Shqiponjat e Dardanës		Civilno društvo
140	Udruženje proizvođača jagodičastog i bobičastog voća "Berry Fruits"	U.P.B.F	Poljoprivreda
141	Eko kontakt	Eko kontakt	Poljoprivreda
142	Together for Graçanica	TGR	Flora i fauna
143	Practice youth	P.Y.	Omladina
144	Center for Cultural Diversity and Minority Development	CCDMD	Demokratija
145	Mreža za građanski aktivizam	MGA	Demokratija
146	Kosovo Forum for Peace	KFP	Civilno društvo
147	Udruženje za proizvodnju Godži Beri i ostalo bobičasto voće	Godži Beri	Poljoprivreda
148	NVO Pupin	PUPIN	Obrazovanje
149	"Slatko srce Graçanica"	S.Srce	Zdravstvo
150	Udruženje Pčelara NUKLEUS	UP NUKLEUS	Pčelarstvo
151	Srpska Inicijativa Mladih	SIM	Omladina
152	NVO Centar za afirmaciju mladih Graçanica	C.Z.A.	Omladina
153	Kulturno umetničko društvo "Simonida" - Graçanica	KDSIM	Kultura
154	Small Development Business Center of Kosovo	S.D.B.C-KOSOVO	Ekonomija
155	Tenis Arena	" TN A "	Sportsko društvo
156	Veterani fudbalskom kluba Graçanica 2017	VFK Graçanica 2017	Sportski klub

157	Omladina Simon	SIMON	Kultura
158	Romano Kham Gracanica	RKG	Kultura
159	GračanicaOnline.info	GračanicaOnline.info	Mediji
160	NVO Centar za medijaciju i tranziciju	CMT	Civilno društvo
161	Kosovska asocijacija integracije mladih	KAIM	Omladina
162	Association of volunteers Efektiva	AVE	Razvoj
163	Creative House	CH	Kultura
164	Kulturni centar - Mladost	Mladost	Kultura
165	NVO Otvorena Vrata Prijateljstva	NVO OVP	Omladina
166	Care for Women Gracanica	CFWG	Polna ravnopravnost
167	NVO Sportsko udruženje Tehničar	NVO SUT	Sportsko društvo
168	Gračanica Innovation Centar	GIC	Obrazovanje
169	Klubi i Minigolfit First Block	KMG First Block	Sportski klub

2.3.3. Poljoprivredna Industrija

Na osnovu informacija iz Odeljenja za poljoprivrede od ukupne površine teritorije opštine Gračanica koja iznosi 122,25 km² ili 12.225 hektara poljoprivredno zemljište zauzima 85.257% ili 10.422,75 hektara od toga 8869.22h obradljivo zemljište i 1553.53h livade i pašnjaci samim tim mozemo reći da je opština Gračanica opština ruralnog tipa. Veliki deo njene površine je zemljište I i II kategorije.

Na teritoriji opštine Gračanica ima 1290 registrovanih farmera u sistemu MPSRR-a, registracija se vrši u kancelariji za poljoprivredu Opštine Gračanica. (podaci preuzeti Agencija za Razvoj Poljoprivrede)

Tri osnovne grane poljoprivrede, koje su i najzastupljenije u opštini Gračanica, su zemljoradnja, stočarstvo i pčelarstvo. Opština Gračanica obuhvata oko 8700 hektara obradive površine što otprilike čini 71% od ukupne teritorije. U ovu površinu spadaju livade i pašnjaci. Opština Gračanica, u saradnji sa Ministarstvom poljoprivrede i šumarstva, podstiče razvoj poljoprivrede u vidu subvencija za prolećnu i jesenju sezonu i na taj način pomaže da se poljoprivredna gazdinstva ojačaju u ekonomskom smislu i da dobiju bolje potencijale za veću proizvodnju. Poljoprivrednim proizvodom podrazumeva se i proces proizvodnje biljnog i životinjskog porekla na teritoriji opštine, a to su uzgajanje riba, pčela, gajenje pečuraka, puževa, proizvodnja začinskog i lekovitog bilja i ostali proizvodi koji uspevaju na poljoprivrednom zemljištu, ali oni su manje zastupljeni u našoj Opštini.

Tabela 77. Porodična Gazdinstva (farme), prema naseljima, 2018-2021.

Naselje	Gazdinstvo (br.)			
	2018.	2019.	2020.	2021.
Gračanica	148	165	180	189
Laplje Selo	97	97	99	101
Čaglavica	27	29	32	32
Preoce	80	87	88	88
Ugljare	49	49	49	49
Radevo	20	29	32	32
Batuse	40	41	44	44
Lepina	54	56	57	57
Livade	129	129	139	142
Dobrotin	120	121	125	125
Gornja Gušterica	78	79	80	84

Donja Gušterica	135	141	149	149
Suvi Do	35	37	49	49
Skulanevo	50	50	51	51
Sušica	79	79	80	84
Kišnica	7	7	7	7
Badovac	6	6	6	6
Ukupno	1154	1202	1268	1290

Tabela 78. Poljoprivredno zemljište, prema vlasništvu, 2018-2021.

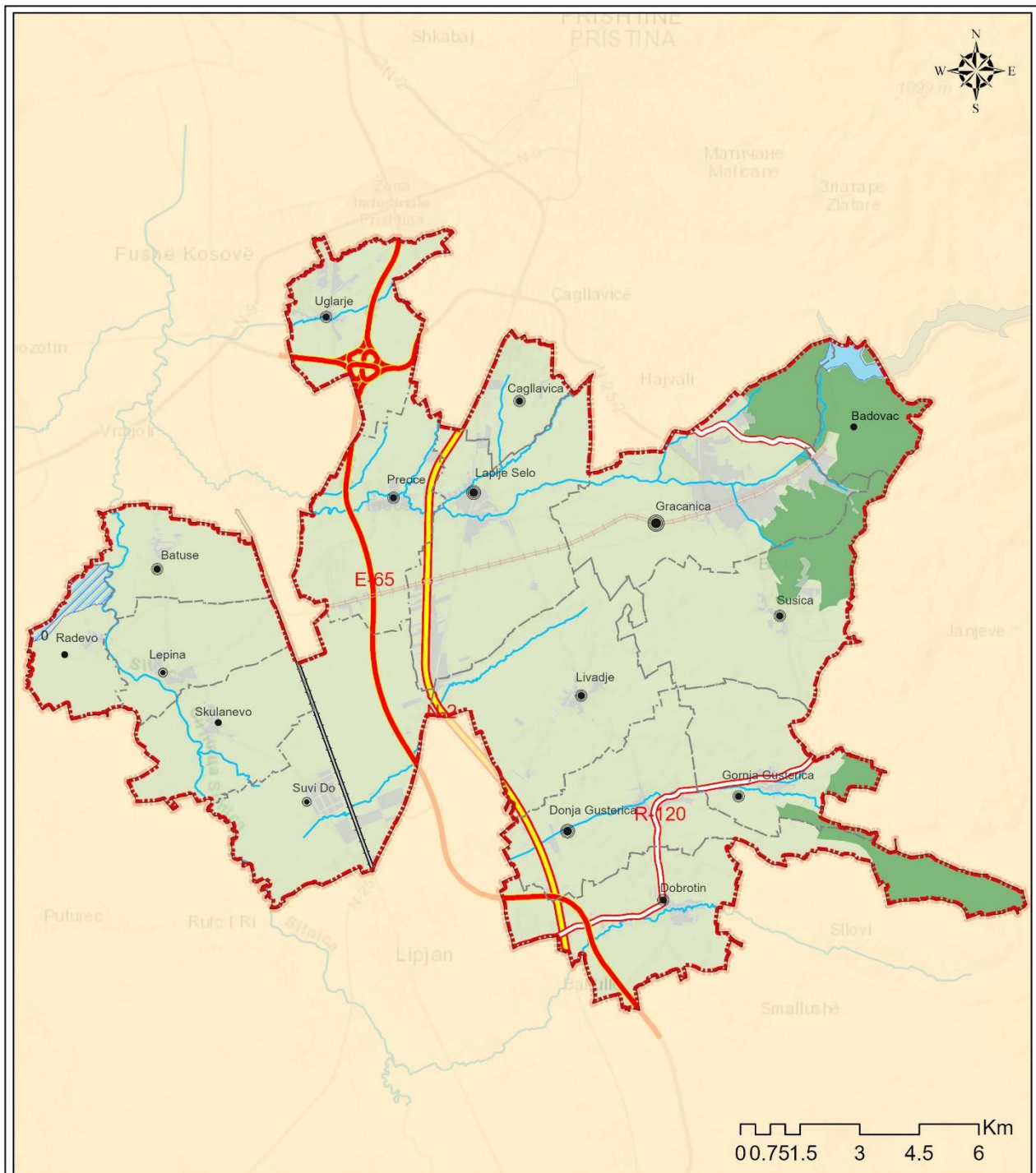
Poljoprivredno zemljište	Površina (ha)			
	2018.	2019.	2020.	2021.
Ukupno	-	-	-	10.525,47

Tabela 79. Poljoprivredno zemljište, prema kategoriji korišćenja i prostornog proširenja, 2018-2021.

Kategorija	Površina (ha)			
	2018.	2019.	2020.	2021.
Obrađeno poljoprivredno zemljište	9155,44	9055,98	8956,55	8869,22
Neobrađeno poljoprivredno zemljište	110,66	108,92	105,65	102,72
Livada i pašnjak	1585,33	1569,55	1559,55	1553,53
Ukupno	10851,43	10737,45	10621,75	10.525,47

Zemljoradnja

Kada govorimo o zemljoradnji tj. jednoj od najrazvijenijoj grani poljoprivrede na teritoriji opštine kao zasejane kulture dominiraju pšenica, kukuruz i ječam. Takođe zastupljene su i druge kulture ali u manjim površinama.

RAZVOJNI PLAN OPŠTINE/ PLANI ZHVILLIMOR KOMUNAL

POSTOJECE STANJE /
GJENDJA EKZISTUESE

KARTA POLJOPRIVREDNOG ZEMLIŠTA /HARTA E TOKAVE
BUJQESORE

Legenda/Legjenda

Granica opštine Kufiri e komunës	Srednje malo ruralno/Vendbanim i mesem i vogel rural	Regionalni put/Rruge regjionale
Granica naselje /Kufinjte e vendbanimeve	Malo ruralno naselje/Vendbanim i vogel rural	Nacionalni put/Rrugë nacionale
Jezero/Liqen	Veoma malo ruralno/Vendbanim shume i vogel rural	Obilaznici/Rruga tranzit
Ribnjak Radevo/Hurdhe ne Radeve	Zeleznicka pruga/Linja hekurudhore	Reke/Lum
Veliko ruralno naselje/Vendbanim i madh rural	Zeleznicka pruga/ Linja hekurudhore pa funksion	Izgrađena površina/Siperfaqja e ndertuar
Srednje veliko ruralno/Vendbanim i mesem i madh rural	Autoput/Autoudhe	Sume zemlja/Toke pyjore
		Poljoprivredna zemlja/Toke bujqesore

Tabela 80 . Zastupljenost poljoprivrednih kultura

R.b.	Naziv kulture	Zasejana površina /h	Zasejana površina %	Prinos kg/ha	Ukupan prinos /kg	Napomena
1	Pšenica	3,834.43	43.23%	3,800	14570834	Trenutno površina pod vinogradom iznosi 7 hektara I ako u Agenciji za Katastar iznosi 35.33 podaci u ovoj oblasti nisu Ažurirani
2	Ječam	682.34	7.08%	4,000	2729360	
3	Kukuruz	3,802.45	42.87%	4,000	15209800	
4	Ovas	35	0.39%	3000	105000	
5	Krmno bilje	60	0.67%	-	-	
6	Pasulj u monokulturi	12	0.13%	2000	24000	
7	Krompir	193	2.17%	8000	1544000	
8	Voćnjaci	123	1.39%	-	-	
9	Povrće (paradajz, paprika, luk idr)	120	1.35%	-	-	
10	Vinograd	7	0.08%	8000	56000	

Tabela 81. Žitarice, vrste i proizvodnost, 2018-2021.

	Proizvod (t-ha)				Trendovi rasta / pada –godina:			
	2018.	2019.	2020.	2021.	2018-2019.	2019-2020.	2020-2021.	2018-2021.
Pirinač	0	0	0	0	0	0	0	0
Pšenica	3	3,2	4,8	3,5	R-0,2	R-1,6	P-1,3	R-0,5
Kukuruz	4	4	5,5	3	0	R-1,5	P-2,5	P-1
Raž	0	0	0	0	0	0	0	0
Ovas	2,5	2	2,5	2,1	P-0,5	R-0,5	P-0,4	P-0,4
Ječam	3,1	3,8	4,5	3,9	R-0,7	R-0,7	P-0,6	R-0,8
Ukupno	12,6	13	17,3	12,5	R-0,4	R-4,3	P-4,8	P-0,1

Tabela 82 Povrće, vrste i proizvodnja, 2018-2021.

	Proizvod (t-ha)				Trendovi rasta/pada–godina:			
	2018.	2019.	2020.	2021.	2018-2019.	2019-2020.	2020-2021.	2018-2021.
Bamija	0	0	0	0	0	0	0	0
Grašak	4	4.2	4.5	4	R-0.2	R-0.3	P-0.5	0
Šargarepa	25	25	28	22	0	R3	P-6	P-3
Bundeva seme	0.6	0.7	0.8	0.6	R-0.1	R-0.1	P-0.2	0
Kupus	60	60	60	60	0	0	0	0
Krompir	27	30	31	28	R-3	R-1	P-3	R-1
Patlidžan	35	35	35	35	0	0	0	0
Praziluk	10	10	10	10	0	0	0	0
Luk	35	38	39	30	R-3	R-1	P-9	P-5
Paprika	50	50	50	50	0	0	0	0
Spinač	15	15	15	15	0	0	0	0
Paradajz	60	60	60	60	0	0	0	0

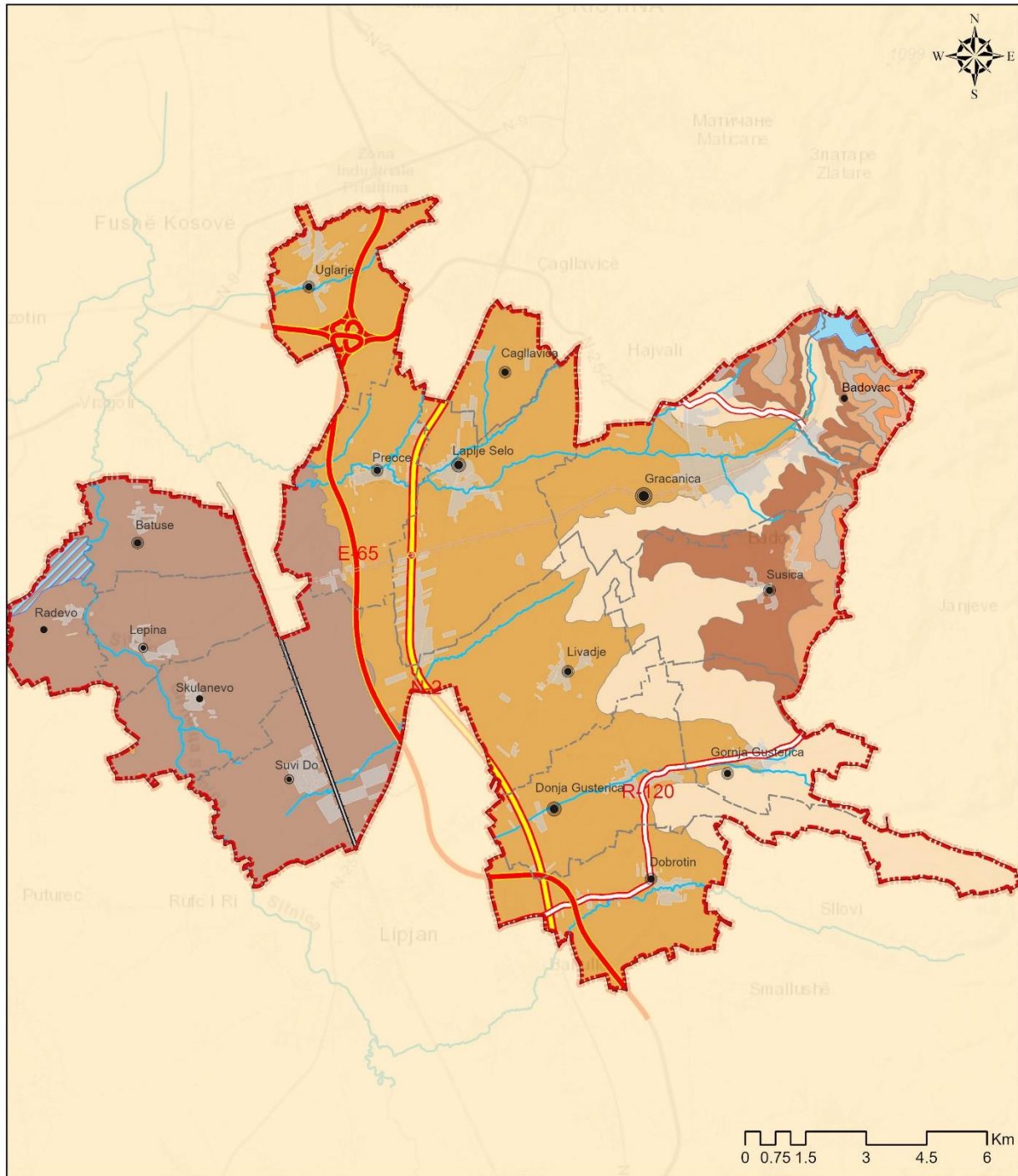
Ukupno:	321.6	332.3	333.3	314.6	R6.3	R5.4	P18.4	P7
----------------	-------	-------	-------	-------	------	------	-------	----

Obradljiva površina zemljišta je uglavnom od I do V klase.¹⁸

Može se zaključiti da poljoprivreda nije razvijena kao ekonomski sektor, čak iako postoji potencijal, uzimajući u obzir kvalitet poljoprivrede i tradiciju lokalne zajednice u poljoprivredi. Moguća prehrambena industrija i stvaranje tržišta za lokalne proizvode može promovisati i stimulisati razvoj.

DRAFT

¹⁸ podaci preuzeti Odeljenje za poljoprivredu i Katastarska Agencija Kosova

RAZVOJNI PLAN OPŠTINE/ PLANI ZHVILLIMOR KOMUNAL

POSTOJECE STANJE /
GJENDJA EKZISTUESE

KARTA KATEGORIJA ZEMLJIŠTA/HARTA E KATEGORIVE TETOKAVE

Legenda/Legjenda

- Granica opštine Kufiri i komunës
- Granica naselje /Kufinjte e vendbanimeve
- Jezero/Liqen
- Ribnjak Radevo/Hurdhe ne Radeve
- Veliko ruralno naselje/Vendbanim i madh rural
- Srednje veliko ruralno/Vendbanim i mesem i madh rural
- Srednje malo ruralno/Vendbanim i mesem i vogel rural
- Malo ruralno naselje/Vendbanim i vogel rural
- Veoma malo ruralno/Vendbanim shume i vogel rural

- Zeleznicka pruga/Linja hekurudhore
- Zeleznicka pruga/ Linja hekurudhore pa funksion
- Autoput/Autoudhe
- Regionalni put/Rruge regjionale
- Nacionalni put/Rrugë nacionale
- Obilaznici/Rruga tranzit
- Reke/Lum
- Izgradena površina/Siperfaqja e ndertuar

Kategorite e tokave/Poljoprivrednog Zemljista

- Kategorija/Kategoria 1
- Kategorija/Kategoria 2
- Kategorija/Kategoria 3
- Kategorija/Kategoria 4
- Kategorija/Kategoria 5
- Kategorija/Kategoria 6
- Kategorija/Kategoria 7
- Kategorija/Kategoria 8

2.3.4. Navodnjavanje

Navedeni prinosi ratarskih kultura dobijeni su u najjednostavnijim uslovima eksploatacije privrednog zemljišta, što znači da na teritoriji opštine Gračanica za sada ne postoje sistemi za navodnjavanje ratarskih kultura. Izgradnjom sistema za navodnjavanje povećao bi se prinos ratarskih kultura i do 50%, čime bi se stvorili bolji uslovi za veći plasman ovih proizvoda na tržištu. Trenutno se navodnjava 129 ha iz reka i bunara.

2.3.5. Stočarstvo

Stočarstvo je jedan od zastupljenih grana poljoprivrede u opštini Gračanica. Ukupno ima 597 registrovanih stočara u Agenciji za Hranu i Veterinu sa 578 goveda, 259 ovaca, 3544 svinja i 254 koza. (podaci preuzeti Agencija Hrana i Veterinu). Opština Gračanica se trudi da u velikoj meri podstiče poljoprivrednike, kako bi se bavili stočarstvom i zemljoradnjom, preko povoljnih kredita, kao i preko subvencija koje dodeljuje Ministarstvo poljoprivrede, kao i subvencija iz sopstvenih sredstava. Farmerima, koji proizvode mleko i bave se stočarstvom, ova vrsta pomoći od lokalne samouprave je od velikog značaja za podsticaj u daljem razvoju stočarstva.

Tabela 83. Stočna hrana, vrste i proizvodnja, 2018-2021.

	Proizvod (t-ha)				Trendovi rasta/pada – godina:			
	2018.	2019.	2020.	2021.	2018-2019.	2019-2020.	2020-2021.	2018-2021.
Ječam	3,1	3,8	4,5	3,9	R-0,7	R-0,7	P-0,6	R-0,8
Ovas	2,5	2	2,5	2,1	P-0,5	R-0,5	P-0,4	P-0,4
Kukuruz	4	4	55	3	0	R-1,5	P-2,5	P1
Detelina	16	17	19	15	R-1	R-3	P-4	0
Suncokret	3,1	0	0	0	P-3,1	0	0	P-3,1
Lucerka	16	17	19	15	R-1	R-3	P-4	0
Ukupno:	44,7	43,8	50,5	39	P-0,9	R-6,7	P-11,5	P-5,7

Tabela 84. Mleko, vrste i proizvodnja, 2018-2021.

	Proizvod (L/1000)				Trendovi rasta/ pada - godina:			
	2018	2019.	2020.	2021.	2018-2019.	2019-2020.	2020-2021.	2018-2021.
Kravlje mleko	1615	1795	1295	1530	R-180	P-500	R-235	P-85
Kozije mleko	79,2	59,2	44	46,4	P-20	P-15,5	R-2,4	P-33,1
Ukupno:	1694,2	1854,2	1339	1576,4	R-160	P-515,2	R-237,4	P-117,2

Tabela 85. Meso, vrste i proizvodnja, 2018-2021.

	Proizvod (t)				Trendovi rasta/ pada – godina:			
	2018.	2019.	2020.	2021.	2018-2019.	2019-2020.	2020-2021.	2018-2021..
Teleće meso	31	35.8	25.8	30.6	R-4.8	P-10	R-4.8	P-0.4
Jagnjeće meso	4.5	3.5	1.56	2.18	P-1	P-1.94	R-0.62	P-2.32
Svinjsko meso	274.35	290.85	225.22	214.12	R-16.5	P-65.63	P-11.1	P-60.23
Pileće meso	480	482	483	485	R-2	R-1	R-2	R-5
Ukupno	789.85	712.15	735.58	731.9	R-22.3	P-76.57	R-3.68	P-57.15

Tabela 86. Goveda, koncentracija, 2018-2021.

	Koncentracija (br)				Trendovi rasta/pada – godina:			
	2018.	2019.	2020.	2021.	2018-2019.	2019-2020.	2020-2021.	2018-2021.
Krave	323	359	259	306	R-36	P-100	R-47	P-17
Junice	170	190	130	139	R-20	P-60	R-9	P-31
Ukupno	493	549	389	445	R-56	P-160	R-56	P-48

Tabela 87. Ovce, koncentracija, 2018-2021.

	Koncentracija (br.)				Trendovi rasta/pada - godina:			
	2018.	2019.	2020.	2021.	2018-2019.	2019-2020.	2020-2021.	2018-2021.
Ovce za uzgoj	508	348	150	239	P-160	P-198	R-89	P-269
Jagnje	225	175	78	109	P-50	P-97	R-31	P-116
Ukupno	733	523	228	348	P-210	P-295	R-120	P-385

Tabela 88. Koze, koncentracija, 2018-2021.

	Koncentracija (br)				Trendovi rasta/pada – godina:			
	2018.	2019.	2020.	2021.	2018-2019.	2019-2020.	2020-2021.	2018-2021.
Jarac	9	7	8	10	P-2	R-1	R-2	R-1
Koza	99	74	55	58	P-15	P-19	R-3	P-31
Ukupno	108	84	63	68	P-17	P-18	R-5	P-30

Tabela 89. Svinje, koncentracija, 2018-2021.

	Koncentracija (br.)				Trendovi rasta/pada – godina:			
	2018.	2019.	2020.	2021.	2018-2019.	2019-2020.	2020-2021.	2018-2021.
Svinja	3658	3876	3003	2855	R-218	P-873	P-148	P-803
Krmača	1557	1678	1255	1001	R-121	P-423	P-254	P-556
Ukupno	5215	5554	3258	3856	R-339	P-1296	P-402	P-1359

Tabela 90. Živina, koncentracija, 2018-2021.

	Koncentracija (br.)				Trendovi rasta/pada – godina:			
	2018.	2019.	2020.	2021.	2018-2019.	2019-2020.	2020-2021.	2018-2021.
Petao	12.050	12.643	12.880	13.120	R-593	R-237	R-240	R-1070
Kokoška	80.234	84.530	85.160	86.630	R-4.296	R-630	R-1.470	R-6.396
Ukupno	81.284	97.173	98.040	99.750	R-4.889	R-867	R-1.710	R-7.466

Tabela 91. Mehanizacija za preradu, koncentracija, 2018-2021.

Vrsta	Koncentracija (br.)				Trendovi rasta/pada – godina:			
	2018.	2019.	2020.	2021.	2018-2019.	2019-2020.	2020-2021.	2018-2021.
Mašine za preradu mesa (MESARA)	17	18	19	20	R-1	R-1	R-1	R-3
Mašine za preradu sira (MLEKARA)	1	1	1	1	0	0	0	0
Ukupno	18	19	20	21	R-1	R-1	R-1	R-3

2.3.6. Pčelarstvo

Pčelarstvo je takodje veoma zastupljena grana poljoprivrede u našoj opštini. Trenutno ima 205 pčelara sa 3100 društva pčela. Na teritoriji opštine Gračanica ima 3 pčelarska udruženja koje kroz razne projekte pomažu svojim članovima kroz treninge u cilju edukacije pčelara kao i dodeli opreme za pčelarstvo. (podaci preuzeti Pčelarsko Udruženje Nektar)

Opština Gračanica u saradnji sa Agencijom za Razvoj Poljoprivrede pri Ministarstvu Poljoprivrede, Šumarstva i Ruralnog Razvoja podstiče razvoj poljoprivrede u vidu subvencija (u svim sektroima poljoprivrede) i na taj način pomaze da se poljoprivredna gazdinstava pojačaju u ekonomskom smislu i dobiju bolje potencijale za veću proizvodnju.

Može se zaključiti da poljoprivreda nije razvijena kao ekonomski sektor čak i ako postoji potencijal uzimajući u obzir kvalitet poljoprivrede i tradiciju lokalne zajednice u poljoprivredi. Moguća prehrambena

2.3.7. Šumarstvo

Šumski potencijal na nivou Kosovu, je 41.8% saotprilike oko 455 000 ha. Šume u opštini Gračanica zauzimaju površinu od 588.36. ha, što čini oko 4.81% ukupne teritorije opštine Gračanica. Najzastupljenija vrsta šumskog drveta je crni, beli bor i hrastova šuma (nisko rastinje). Odeljenje za Poljoprivredu i Šumarstvo Opštine Gračanica u saradnji sa Agencijom Šume Kosova je od osnivanja opštine do 2021 godine pošumilo 37 hektara sa sadnicama crnog bora.

Tabela 92. Šumsko zemljište, prema vlasništvu, 2018-2021

	Površina (ha)			
	2018.	2019.	2020.	2021.
Ukupno				558,36

Tabela 93. Šumsko zemljište prema kategoriji korišćenja i prostornog prostiranja, 2018-2021.

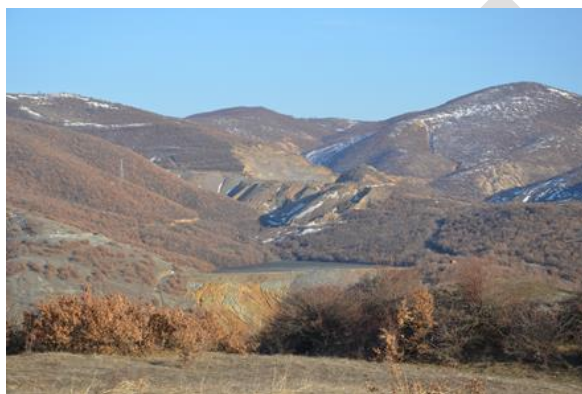
Kategorija	Površina (ha)			
	2018.	2019.	2020.	2021.
Šumsko zemljište koje se koristi u komercijalne svrhe	126,55	122,55	120,85	120,85
Zaštićeno šumsko zemljište	430,51	437,51	437,51	437,51
Ukupno	557,06	560,06	558,36	558,36

Tabela 94. Šumsko zemljište, prema glavnim kategorijama i prostornom prostiranju, 2018-2021.

Kategorija	Površina (ha)			
	2018.	2019.	2020.	2021.
Četinarsko šumsko zemljište	24,10	31,10	31,10	31,10
Listopadno šumsko zemljište	527,26	527,26	527,26	527,26
Ukupno	551,36	558,36	558,36	558,36

Slika 22. Šumski pojas

2.3.8. Turistički potencijal

Potencijal Kosova za turizam sastoji se uglavnom u činjenici da njegov planinski teren nudi mogućnosti za zimske sportove, poput skijanja. Štaviše, pošto se nalazi u srcu Balkana, Kosovo je blizu mnogih drugih interesantnih tačaka. Jezera, reke, mineralni izvori, istorijska mesta i mesta od verskog značaja su dodatne atrakcije. Kosovo takođe postaje poznato po svojim kulturnim aktivnostima i festivalima, pa je potencijal za razvoj turizma veliki. Međutim, podaci o sektoru turizma nedostaju i mogu biti nepouzdana. Izdvojena državna sredstva za turizam su ograničena, najmanja su za turizam, pa veliki potencijal za razvoj ostaje neiskorišten.

Najveći potencijal za razvoj turizma i faktor privlačnosti za kreiranje turističkih proizvoda na teritoriji opštine Gračanica je kulturno materijalno i nematerijalno nasleđe.

Opština Gračanica je međunarodno poznata po kulturnom dobru na UNESCO listi i arheološkom nalazištu Ulpijana, čime se dugoročno obezbeđuje konkurentna pozicija na turističkom tržištu. Ova turistička destinacija je primer modernog prezentovanja kulturno materijalnog i nematerijalnog nasleđa i tematskih događaja.

Osnovna snaga za razvoj turizma opštine Gračanica leži u činjenici da zainteresovane strane prepoznaju značaj resursne osnove - prirodnog i kulturnog nasleđa za razvoj turizma, kao i da imaju svest o značaju kulturne i društvene vrednosti kulturnog dobra - manastira Gračanica, upisanog na Listu svetske kulturne baštine UNESCO i arheološkog nalazišta Ulpijana. Značajnu resursnu osnovu za razvoj turizma čini relativno visok udeo obrazovnog stanovništva u ukupnom broju zaposlenih na teritoriji opštine, a posebno njihova gostoljubivost i bogato kulturno materijalno i nematerijalno nasleđe (manastir Gračanica, arheološki lokalitet Ulpijana, više hrišćanskih crkava iz raznih perioda), što čini dobru polaznu osnovu za kreiranje glavnih turističkih proizvoda (kulturni, odnosno verski turizam, tematske turističke rute, kulturno turistički događaji/manifestacije i sl.).

Imajući u vidu blizinu međunarodnih aerodroma u Prištini, Nišu i Skoplju i dobru saobraćajnu povezanost sa Gračanicom, prognozira se da su prioriteta ciljna emitivna tržišta za posetu ovoj destinaciji, nekadašnje YU republike, zemlje Jugoistočne Evrope, Zapadne Evrope i daleka tržišta (Kina, Japan, Tajvan, Indonezija). S obzirom da u Prištini, kao administrativnom centru Kosova, postoji veliki broj stranih diplomatsko konzularnih i

trgovinskih predstavništava, zapaženo je njihovo pojačano interesovanje, posebno za posetu manastiru Gračanica, kao kulturnog dobra na Listi svetske baštine.

Prirodni resursi od značaja za razvoj turizma:

- Poljoprivredno zemljište I i II klase
- Rudno blago
- Reke Gračanka, Sitnica, Prištevka i Janjevka
- Gračaničko jezero
- Ribnjak u Radevu

Kulturni resursi od značaja za razvoj turizma:

- Manastir Gračanica, velepna građevina iz XIV veka, sagradio ju je Kralj Milutin 1321. godine. Posvećen je Uspenju presvete Bogorodice.
- Arheološko nalazište Ulpijana, ostaci rimskog i ranovizantijskog grada, osnovan sredinom II vekanove ere.
- Manastir sv. Dimitrije, Sušica
- Crkve u opštini Gračanica (mnogobrojne crkve različitih građevina koje se nalaze gotovo u svakom selu)
- Spomenici u Gračanici
- Manastir Vojsilovica
- Izletište Česma
- Tradicionalna gradnja - stare napuštene kuće i vodenice
- Bogato nematerijalno nasleđe koje se uglavnom prezentuje putem raznovrsnih manifestacija

Slika 21 - Turistički potencijal opštine Gračanica

Opština Gračanica je međunarodno poznata po kulturnom dobru na UNESCO listi i arheološkom nalazištu Ulpijana, čime se dugoročno obezbeđuje konkurentna pozicija na turističkom tržištu. Ova turistička destinacija može biti primer modernog prezentovanja kulturno materijalnog i nematerijalnog nasleđa i tematskih događaja. Pored bogatog kulturnog i verskog nasleđa u ponudi Gračanice je jednim delom zastupljeno i bogato nematerijalno nasleđe, koje se uglavnom prezentuje putem raznovrsnih manifestacija od kojih su najposećenije „Vidovdanske svečanosti“ (likovna kolonija, književne večeri - Vidovdansko pesničko bdenije, festival folklor, izbor „Kosovke devojke“).

Od značaja za turizam su i turistički potencijali i atrakcije u susednim opštinama, koje pružaju mogućnost organizovanja poludnevni i celodnevni izleta za turiste na smeštaju u Gračanici. (kompleks Gazimestan, tvrđava Novo Brdo, manastir Draganac, crkva Bogorodičinog Vavedenja u Lipljanu iz XIV veka, mermerna pećina na istočnoj strani kosovske doline u selu Donja Gadimlja, rezervat medveda pored Gračaničkog jezera..)

2.4. Infrastruktura i Javne Službe

2.4.1. Saobraćaj i Putevi

Saobraćaj je veoma važna aktivnost čovečanstva. On je neizostavan deo ekonomije i igra važnu ulogu u prostornim odnosima između lokaliteta. Saobraćaj stvara vredne veze između regiona, ekonomskih aktivnosti, stanovništva i sveta. Saobraćaj je faktor i posledica ekonomskog razvoja.

Prevoz na Kosovu se uglavnom ostvaruje drumskim, zatim vazдушnim prevozom putnika do stranih zemalja, dok je železnički prevoz gotovo simboličan. (Izvor: prostorni plan Kosova)

Teritorija Kosova ima putnu infrastrukturu pogodnu za razvoj različitih poslovnih aktivnosti. Putna mreža se sastoji od 630 km glavnih puteva.

Putna infrastruktura u zemlji je dobro razvijena. Postoji potpuno razvijena mreža puteva, generalno su putevi u vrlo dobrom stanju. Mnogi glavni putevi povezuju glavne gradove Kosova.

Ministarstvo za infrastrukturu nadležno je za održavanje autoputeva i regionalnih puteva, dok je opština odgovorna za lokalne puteve. Izgradnjom autoputa sa Albanijom, Kosovo je važna tačka povezivanja Zapadne Evrope sa Jadranskim morem¹⁹.

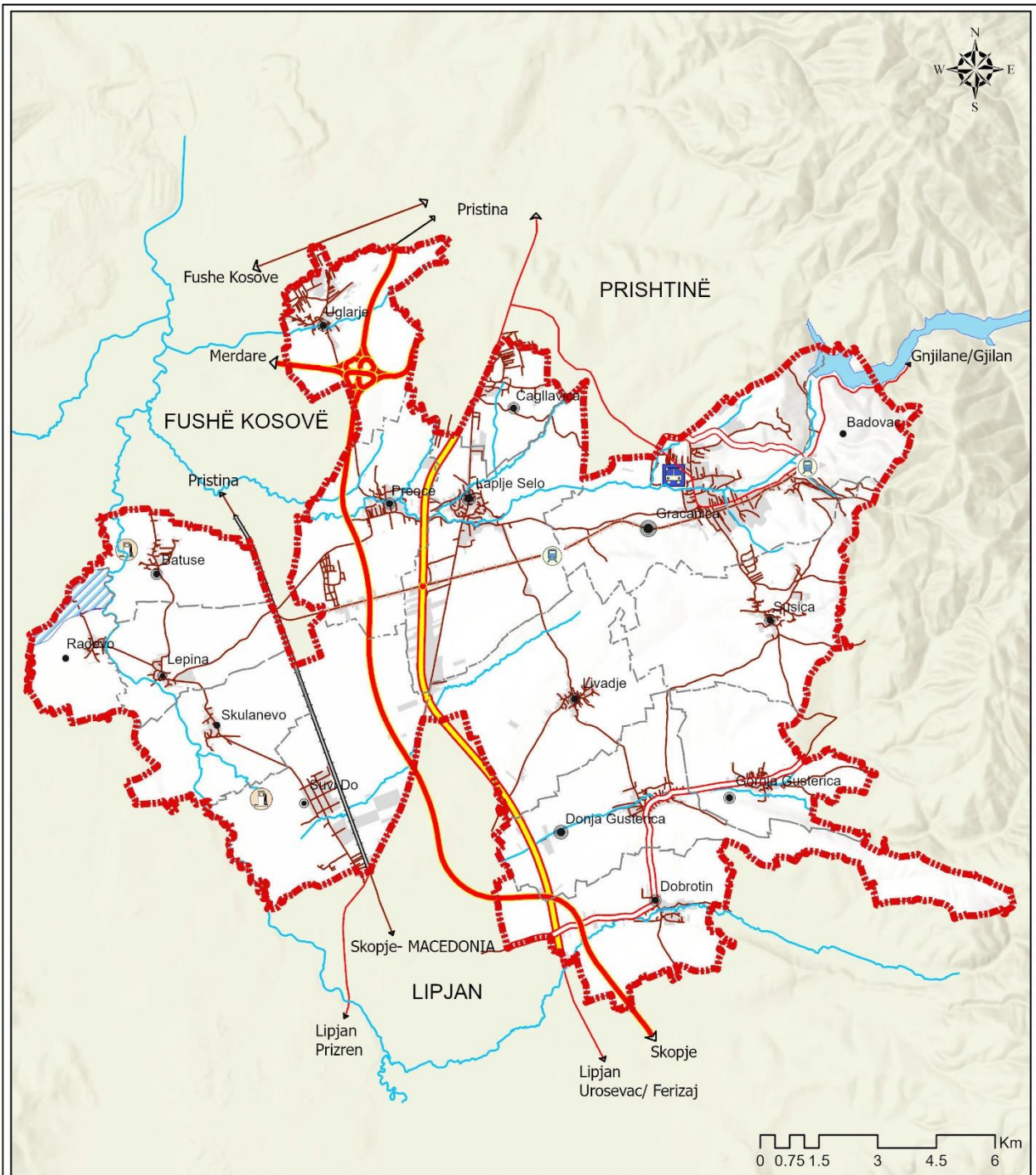
Kroz teritoriju opštine Gračanica prolaze tri nacionalna puta:

¹⁹ (IZVOR: <https://kosovo-mining.org/kosova/infrastruktura/>)

- Nacionalni put Priština – Gnjilane (5.5 km kroz opštinu)
- Nacionalni put Priština – Skoplje (12.3 km kroz opštinu)
- Nacionalni put Priština – Prizren (3.45 km kroz opštinu)

DRAFT

RAZVOJNI PLAN OPŠTINE/ PLANI ZHVILLIMOR KOMUNAL

POSTOJECE STANJE /
GJENDJA EKZISTUJES

KARTA INFRASTRUKTURE I TRANSPORTA/HARTA E
INFRASTRUKTURES DHE TRANSPORTIT

Legenda/Legjenda

Granica opštine/Kufiri i komunës Granica naselje /Kufinjtitë e vendbanimeve Jezero/Liqen Ribnjak Radevo/Hurdhë në Radevë Veliko ruralno naselje/Vendbanim i madh rural Srednje veliko ruralno/Vendbanim i mesëm i madh rural Srednje malo ruralno/Vendbanim i mesëm i vogël rural Malo ruralno naselje/Vendbanim i vogël rural	Veoma malo ruralno/Vendbanim shume i vogël rural Autopot/Autoudhë Regionalni put/Rrugë regionale Nacionalni put/Rrugë nacionale Obilaznici/Rruga tranzit Zeleznicka pruga/Linjë hekurudhore Zeleznicka pruga/ Linjë hekurudhore pa funksion Reke/Lum	Javni prevoz/Transporti publik Autobuska stanica/Stacion i autobusëve Benzinska stanica/Stacion karburanti Lokalni put/Rruge lokale Izgradena površina/Sipërfaqe e ndërtuar Putnicko stajaliste/Stacion i trenit

Pored toga, autoput koji će povezati Kosovo, Albaniju i Srbiju (Evropski koridor 10) je u izgradnji i prolaziće kroz opštinu Gračanica.

Opština Gračanica obuhvata 17 (sedamnaest) sela i uglavnom su sva povezana lokalnim seoskim putevima. Većina puteva unutar naselja su neadekvatnih profila. Lokalni putevi koji povezuju naseljena mesta su od formiranja Opštine Gračanica uglavnom rekonstruisani i asfaltirani. Ostali putevi unutar naseljenih mesta delimično su asfaltirani. Celokupna površina svih puteva na teritoriji opštine Gračanica iznosi 2,696.301.00 m².

Tabela 95. Nacionalni/regionalni putevi, fizičke i prostorne karakteristike

Referentni kod	Širina Kolovoznog pojasa (m)
Magistralni put priština – Gnjilane	6,5
Magistralni put Priština – Skoplje	7

Tabela 96. Urbano – primarni putevi, izgrađeni objekti

Referentni kod	Širina (m)	Dužina (m)	Visina (m)
Most Gračanica	9,30	29	5

Tabela 97. Urbano – primarni putevi, propratni – funkcionalni i uslužni objekti 01

Referentni kod	Stajališta za autovožila (br.)	Parking za autovožila (br.)	Stanice za taxi-vožila (br.)		Objekti za snabdevanje gorivom (br.)		Objekti za održavanje autovožila (br.)	
	Stanice	Parkinzi	Stanice	Parkinzi	Površina (m ²)	Etazitet (P)	Površina (m ²)	Etazitet (P)
Gračanica	13	500	2	20	400	P+0	250	P+0

Tabela 98. Putevi naselja, fizicke i prostorne karakteristike – sirina, dužina, pokrivač

Naselja		Sirina i dužina kolovoznog pojasa (m)		Pokrivač			
Br.	Gračanica	Traka za konst. voznj.	Ukupno sirina	Izgrađeni putevi (m)		Trasirani putevi (m)	
				Asfalt	Beton	Sljunak / pesak	Blato
1.	GAVRILA PRINCIPA	176	3	176	-	-	186
2.	CAGARINOVA	102	3.5	102	-	-	196
3.	24 MART	111	3.3	-	-	111	-
4.	TANASKA RANJIČA	152	3.5	-	-	152	-
5.	PETOJUNSKA	141	3	-	-	141	-
6.	JOVANA JOVANOVIĆA	116	3.5	116	-	-	-
7.	KOSOVO METOHIJSKA	80	3	80	-	-	-
8.	DIMITRIJA POPOVIČA	173	3.5	-	-	173	-
9.	SIMONIDA	589	5	416	-	173	-
10.	NIKOLE TESLE	147	3	-	-	147	-

11.	SURGINSKA	101	4	-	-	101	-
12.	BRANKA MILJKOVIČ	350	3.5	246	-	104	-
13.	CETINJSKA	138	3	100	-	38	-
14.	DRAGANA RISICA	554	5	554	-	-	24
15.	MILOŠA OBRENOVIČA	89	4	-	-	-	89
16.	VELJE STOJKOVIČA	182	3	128	-	54	-
17.	GOLEŠKA	423	3.5	423	-	-	-
18.	DESANKE MAKSIMOVICH	188	9.2	155	-	33	-
19.	BRANISLAVA JERENIČ	133	3.5	133	-	-	-
20.	BRANKA RADIČEVICA	410	3.5	410	-	-	-
21.	ISIDORE SEKULIČA	335	3.5	335	-	-	-
22.	SOLUNSKIH BORACA	146	3.5	146	-	-	-
23.	PAVLA IVIČA	240	3.5	246	-	-	-
24.	NOVOBRDSKA	197	3	197	-	-	-
25.	VASE MIJATOVIČA	220	3	220	-	-	-
26.	DRAGOSLAVA ANDRIČA	170	3	170	-	-	-
27.	KRALJA MILUTINA	976	5	976	-	-	-
28.	JANIČIJA POPOVIČA	297	3	245	-	52	-
29.	STEFANA DEČANSKOG	435	4	375	-	60	-
30.	KOSOVKE DEVOJKE	492	3.5	472	-	20	-
31.	BADOVAČKA	50	3	378	-	122	-
32.	MOMČILA SEKULIČA	1101	4	860	-	241	-
33.	DOSITEJEVA	757	3	757	-	-	-
34.	PRVOMAJSKA	112	3	112	-	-	-
35.	VOŽDA KARADORDA	2887	5.5	2887	-	-	-
36.	ADOSLAVA GRUJIČ	150	3	150	-	-	-
37.	DEVET JUGOVICA	332	3	332	-	-	328
38.	NIKOLE PETROVIA	81	3	81	-	-	-
39.	MARIJE PETROVIČA	127	3	92	-	35	-
40.	GAZIMETANSKA	125	3	125	-	-	-
41.	SUSIČKA	366	3	328	-	38	-
42.	CARA NIKOLAKA	447	3	447	-	-	-
43.	PATRIJARHA PAVLA	1217	5	1217	-	-	-
44.	SAVSKA	137	3	137	-	-	-
45.	CARICE MLICE	772	3	604	-	168	-
46.	BRANKA COPIKA	450	3	450	-	-	-
47.	SLOBODANA PENEZICA	240	3	90	-	150	-
48.	ALEKSANDRA DUBČEKA	300	3	-	-	300	-
49.	TOMAS MAN	160	3	160	-	-	-
50.	REMBRATOVA	188	3	90	-	98	-
51.	ROMSKA	554	5	-	-	-	-

52.	DRAGOSLAVA SREJOVICA	351	3	255	-	96	-
53.	DORDA LEKIČA	90	3	90	-	-	-
54.	KRALJICA NATALIJA	97	3	97	-	-	-
55.	BEOGRADSJA	1249	3	736	-	513	-
56.	MILOŠA OBILIČA	3287	5.5	2494	40	773	-
Gjithsejtë / ukupno		23490	3.61	19390	40	3893	823

Naselja		Sirina l duzina kolovoznog pojasa (m)		Pokrivac	
Br.	Badovac	Traka za konst. voznj.	Ukupno sirina	Izgradeni putevi (m)	Trasirani putevi (m)
				Asfalt	Sljunak / pesak
1.	PATRIJARHA PAVLA	1017	5	1017	-
2.	SVETOGORSKA	778	4.5	778	-
3.	OBLOBODENJA	242	4	242	-
4.	RESAVSKA	197	4	197	-
5.	NUŠIČEVA	557	4	455	102
6.	CARA UROŠA	207	4	207	-
7.	DUNAVŠKA	236	4	236	-
8.	BOLNIČKA	217	4	217	-
Gjithsejtë / ukupno		3451	4.18	3349	102

Naselja		Sirina l duzina kolovoznog pojasa (m)		Pokrivac	
Br.	Kišnica	Traka za konst. voznj.	Ukupno sirina	Izgradeni putevi (m)	Trasirani putevi (m)
				Asfalt	Sljunak / pesak
1.	LAGJJA E MINATOREVE	169	3.5	169	-
2.	MARTIRËT E KISHNICËS	745	3.5	745	-
3.	KATARINA JOSIPI	210	3.5	210	-
4.	LAZE KOSTICA	224	3	130	94
5.	IBRAHIM RUGOVA	1891	4	1526	365
Gjithsejtë / ukupno		3239	3.5	2780	459

Naselja		Sirina l duzina kolovoznog pojasa (m)		Pokrivac	
Br.	Laplje Selo	Traka za konst. voznj.	Ukupno sirina	Izgradeni putevi (m)	Trasirani putevi (m)
				Asfalt	Sljunak / pesak
1.	NADEŽDE PETROVIČA	340	3	-	340

2.	STRAHINJIČA BABA	404	4.5	195	209
3.	VUKA KARADŽIČA	593	4	518	80
4.	TOPLIČKA	194	3.5	194	-
5.	MIRJANE DRAGOVIČA	1453	5	1453	-
6.	STEPE STEPANOVIĆA	120	2.5	120	-
7.	SVETOVSKA	961	3.5	731	230
8.	BRANA PETROVIČA	142	2.5	142	-
9.	SPODARA VUČIČA	157	3	157	-
10.	DRAGOVAČKA	550	3.5	463	87
11.	VOJVODANSKA	383	3.5	289	94
12.	MILUNKE SAVIČ	148	3	148	-
13.	CARA DUŠANA	1464	4.5	1197	267
14.	JOVANA CVJIČA	172	3.5	42	130
15.	KARADOREVA	1764	4.5	1420	344
16.	MAKENZIJEVA	193	3	193	-
17.	METOHISKA	3141	5	694	2447
18.	VOJVODA PUTNIKA	629	3.5	-	629
19.	HRISTIFORA ŽEHRAHOVIČA	2058	5	2058	-
Gjithsejtë / ukupno		14866	3.71	10014	4857

Naselja		Sirina l duzina kolovoznog pojasa (m)		Pokrivac	
Br.	Preoce	Traka za konst. voznj.	Ukupno sirina	Izgradeni putevi (m)	
				Asfalt	Trasirani putevi (m) Sljunak / pesak
1.	OKLAHOMA	247	6	247	-
2.	MONTANA	339	6	339	-
3.	VASHINGTON	103	6	103	-
4.	HAVAU	229	6	229	-
5.	KALIFORNIA	1017	6	1017	-
6.	IOVA	445	6	445	-
7.	BORKA FILIPOVIČA	3120	4	1881	1239
8.	STEVANA PERIČA	544	3.5	544	-
9.	DORČOL	130	3	130	-
10.	ILIJE ILIČA	354	3	147	207
11.	FUTOŠKA	160	3	-	160
12.	TOMINA	514	3	363	151
13.	TANASKOVIČEVA	108	3	108	-
14.	ZORANA DINDIČA	1017	3.5	500	517
15.	KOSANČIČA IVANA	268	3	-	268
16.	NEBOJŠE DENIČA	1063	4.5	586	477
Gjithsejtë / ukupno		9658	4.34	6639	3019

Naselja		Sirina I dužina kolovoznog pojasa (m)		Pokrivac	
Br.	Čaglavica	Traka za konst. voznj.	Ukupno sirina	Izgrađeni putevi (m)	Trasirani putevi (m)
				Asfalt	Sljunak / pesak
1.	MIRJANE DRAGOVIČ	851	4	851	-
2.	GRAČANIČKA	131	3	61	70
3.	VRANA KONTI	237	5	237	-
4.	HYRE DEMIRI	258	4	258	-
5.	LIMAN REKAJ	237	4	237	-
6.	LUMNIE RAKA	155	4	155	-
7.	HADIE SPAHIU	267	4	135	132
8.	AZIZ TOLAJ	424	4	424	-
9.	REXHEP RAMADANI	247	4.5	247	-
10.	ODHISE GRILLO	429	4.3	429	-
11.	RAMADAN SHABANI	215	4.3	180	35
12.	SHAQIR SMAKA	166	4.3	166	-
13.	MUHARRREM RUSHITI	276	4.3	276	-
14.	SYRI I KALTRËR	130	3.5	130	-
15.	GJERGJ ARIANITI	418	4.3	418	-
16.	XHEVAT QENA	440	5	440	-
17.	VELESHTA	132	3.5	76	56
18.	NAIM DRESHAJ	159	4.5	-	159
19.	GALILEU	160	4.2	160	-
20.	FERIZ GURI	540	3.5	540	-
21.	FERAT ALIU	155	4	155	-
22.	VASHINGTONI	247	5	247	-
23.	MEHMET GJEVORI	933	5	933	-
24.	MAJA E DRITËS	67	4	67	-
25.	VUTHAJ	233	4.5	233	-
26.	KOZENCA	303	4	303	-
27.	MEHMET ISAHİ	280	5	280	-
28.	IDRIZ GURI	340	4.5	340	-
Gjithsejtë / ukupno		8430	4.22	7127	452

Naselja		Sirina I dužina kolovoznog pojasa (m)		Pokrivac		
Br.	Sušica	Traka za konst. voznj.	Ukupno sirina	Izgrađeni putevi (m)	Trasirani putevi (m)	
				Asfalt	Sljunak / pesak	Blato
1.	HASAN PRISHTINA	1148	3.5	830	318	-
2.	KINEZA MIHAJLA	2022	4	1130	892	-

3.	DEÇANSKA	478	3.5	284	149	45
4.	OBILICEVA	191	3.5	191	-	-
5.	ALEKSE ŠANTIÇA	365	3.5	329	36	-
6.	JASHAR KRASNIQI	498	3.5	190	308	-
7.	FERIZ KRASNIQI	476	3.5	456	20	-
8.	KUJTIM KRASNIQI	504	3.5	434	70	-
9.	ŠAŠKOVAÇA	1449	3.5	1449	-	-
10.	BAJRUSH KELMENDI	477	3.5	436	41	-
11.	RAIF SGAKA	1669	3.5	-	555	1114
12.	CRNOGORSKA	215	3.5	200	15	2367
13.	ŽIVOJINA PAVLOVIÇA	1607	5	1607	-	-
Gjithsejtë / ukupno		11099	3.65	7536	2404	3526

Naselja		Sirina I duzina kolovoznog pojasa (m)		Pokrivac			
Br.	Ugljare	Traka za konst. voznj.	Ukupno sirina	Izgradeni putevi (m)		Trasirani putevi (m)	
				Asfalt	Beton	Sljunak / pesak	Blato
1.	KEFALONIJSKA	135	3.5	135	-	-	-
2.	ZADUŽBINSKA	108	3.5	108	-	-	-
3.	ZDRAVSTEVNA	348	4	115	-	233	-
4.	GALILEO GALILEJ	265	4	73	10	182	35
5.	RASTKA NEMANJIÇA	172	4	-	-	172	-
6.	MOKOROGORSKA	118	3.5	-	-	118	-
7.	RZAVSKA	174	3.5	-	-	96	78
8.	DURE JAKŠIÇA	440	3.5	264	-	176	-
9.	FRUŠKOGORSKA	1880	4.5	1830	-	50	-
10.	FADIL HOXHA	212	3.5	212	-	-	-
11.	XHAVID NIMANI	220	3.5	220	-	-	-
12.	MIRA MEZINI	392	3.5	140	-	252	-
13.	BASHKIM FEHMIU	240	3.5	240	-	-	-
14.	MIHAEL GRAMENO	311	3.5	311	-	-	-
15.	NAIM FRASHËRI	150	3.5	120	-	30	-
16.	EMSHIR	820	3.5	816	-	-	-
17.	FARUK BEGOLLI	350	3.5	350	-	-	-
18.	REXHEP LUCI	270	3.5	240	-	30	-
19.	FEHMI AGANI	235.5	3.5	235.5	-	-	-
20.	ABDURAHMAN SHALA	185	3.5	135	-	50	-
21.	E MALISHEVËS	233	3.5	218	-	15	-
22.	E DRENICËS	225	3.5	225	-	-	-
23.	SOPOCANSKA	510	3.5	407	-	103	-
Gjithsejtë / ukupno		7758	3.57	6159	10	1507	113

Naselja		Sirina I duzina kolovoznog pojasa (m)		Pokrivac			
Br.	Batuse	Traka za konst. voznj.	Ukupno sirina	Izgradeni putevi (m)		Trasirani putevi (m)	
				Asfalt	Beton	Sljunak / pesak	Blato
1.	BATUŠKA	504	5	504	-	-	-
2.	REKOVAČKA	280	5	280	-	-	-
3.	JAVORSKA	186	2.5	-	-	80	240
4.	VENCLOVIČEVA	125	3	125	-	-	-
5.	VOJVODE MIŠIČA	284	3.5	284	-	42	-
6.	GAJEVA	158	3	158	-	-	-
7.	KRALJA PETRA	510	4	510	-	-	70
8.	ANDERSONOVA	183	2.5	183	-	-	-
9.	KNEZA ALEKSE	199	2.5	199	-	-	-
10.	AMIR ELMAZI	205	4	-	-	-	205
11.	REXHEP MALA	301	3	-	-	301	55
Gjithsejtë / ukupno		2935	3.45	2243	-	423	570

Naselja		Sirina I duzina kolovoznog pojasa (m)		Pokrivac			
Br.	Dobrotin	Traka za konst. voznj.	Ukupno sirina	Izgradeni putevi (m)		Trasirani putevi (m)	
				Asfalt	Beton	Sljunak / pesak	Blato
1.	STEFANA PRVOVDNČANOG	3640	5.5	3640	-	-	-
2.	ČURČIČEVA	1115	4	760	-	330	365
3.	KRALJA MILANA	535	4	400	9	108	-
4.	MLADOSTI	592	4	557	-	35	-
5.	SVETOG DIMITRIJA	1769	4.5	1491	7	271	-
6.	ZORANA GUDŽIČA	513	4	375	-	138	-
7.	MILANA TOPLICE	1265	4	890	-	375	72
8.	DESPOTA STEFANA	110	3.5	-	-	110	1.480
9.	GUDŽIČEVA	1099	3.5	605	-	259	1.320
Gjithsejtë / ukupno		10638	4.11	8718	16	1626	437

Naselja		Sirina I duzina kolovoznog pojasa (m)		Pokrivac			
Br.	G. Gušterica	Traka za konst. voznj.	Ukupno sirina	Izgradeni putevi (m)		Trasirani putevi (m)	
				Asfalt	Beton	Sljunak / pesak	Blato
1.	ŠOPSKA	459	3.5	307	-	459	-

2.	DRAGANA JOVANOVIČA	3206	5	2583	723	-
3.	DARDANIA	-	-	-	-	-
4.	ŠOPSKA	584	3.5	223	361	1332
5.	BOŽARSKA	207	3.5	207	-	-
6.	ZEMUNSKA	1709	3.5	1551	158	-
7.	DRAGUTINA GAVRILOVIČA	660	3.5	370	290	-
8.	SUNČANI BREG	114	3.5	-	114	440
9.	GORANA ČIRKOVIČA	682	3.5	407	275	751
10.	ZABE	1044	3	-	-	1044
Gjithsejtë / ukupno		8665	3.61	5648	2380	3567

Naselja		Sirina I duzina kolovoznog pojasa (m)		Pokrivac		
Br.	D. Gušterica	Traka za konst. voznj.	Ukupno sirina	Izgradeni putevi (m)		Trasirani putevi (m)
				Asfalt	Beton	Sljunak / pesak
1.	MAJKE JEVROSIME	837	4	636	15	350
2.	PETRA PAVLOVIČ	514	3.5	514	-	-
3.	EPISKOPA NIČIFORA	240	3.5	240	-	-
4.	KNEZA LAZARA	1537	5	1393	-	144
5.	KNEGINJE LJUBICE	418	3.5	418	-	-
6.	BOJANSKA	292	4	292	-	-
7.	HIKABDARSJA	1765	3.5	904	-	861
8.	VIDOVANSKA	1854	5	1021	-	833
9.	PATRIJARHA PAJSIJA	416	4	416	-	-
10.	VUKADINA POPOVIČA	110	3.5	110	-	-
11.	MILEŠEVSKA	839	5	839	-	-
Gjithsejtë / ukupno		8822	4.05	6783	15	2188

Naselja		Sirina I duzina kolovoznog pojasa (m)		Pokrivac		
Br.	Lepina	Traka za konst. voznj.	Ukupno sirina	Izgradeni putevi (m)		Trasirani putevi (m)
				Asfalt	Sljunak / pesak	Blato
1.	BORE STANKOVIČ	204	3	204	-	180
2.	IVANA CANKARA	142	3	142	-	70
3.	NEMANJINA	225	3.5	135	90	37
4.	SKULANEVAČ	1040	5	1040	-	-
5.	DUKATSKA	334	3	100	234	-
6.	JUG BOGDANA	2486	5	2486	-	-
7.	DUNJAČKA	200	2.5	180	20	-
8.	BATUŠKA	1512	5	1472	40	-

9.	RAKOVAČ	145	2.5	56	89	-
	Ukupno	6288	3.61	5815	473	287

Naselja		Sirina I duzina kolovoznog pojasa (m)		Pokrivac		
Br.	Livade	Traka za konst. voznj.	Ukupno sirina	Izgradeni putevi (m)		Trasirani putevi (m)
				Asfalt	Sljunak / pesak	Blato
1.	KNEGINJE ZORKE	120	4	60	60	520
2.	SVETOG SAVE	758	4.5	758	-	-
3.	IVE ANDRIČA	100	2.5	-	100	-
4.	VITKOVA	758	3.5	542	216	207
5.	SEKULSKA	600	3.5	500	100	-
6.	MIHAJLA PUPINA	280	4	280	-	-
7.	KOLUBARSKA	419	3.5	175	244	-
8.	VOJVODE PUTNIKA	1418	5	1418	-	-
9.	SLAVIŠE STOJANOVIČA	1638	4	1560	78	-
Ukupno		6091	3.83	5293	798	727

Naselja		Sirina I duzina kolovoznog pojasa (m)		Pokrivac		
Br.	Radevo	Traka za konst. voznj.	Ukupno sirina	Izgradeni putevi (m)		Trasirani putevi (m)
				Asfalt	Sljunak / pesak	Blato
1.	ZLATIBORSKA	941	3.5	265	676	467
2.	KRUŠEVAČKA	210	3	102	108	84
3.	KRALJA ALEKSANDRA	193	3	-	193	-
4.	SITNIČA	216	3	-	216	73
5.	ŠEKSPIROVA	114	3	114	-	-
6.	ŠARSKA	240	3	135	105	1242
Ukupno		1914	3.08	616	1298	1866

Naselja		Sirina I duzina kolovoznog pojasa (m)		Pokrivac		
Br.	Skulanevo	Traka za konst. voznj.	Ukupno sirina	Izgradeni putevi (m)		Trasirani putevi (m)
				Asfalt	Sljunak / pesak	Blato
1.	CARIGRADSKA	132	3	132	-	138
2.	JAVNI [ARL	152	-	132	20	-
3.	SAZONOVA	205	-	-	205	-
4.	UROŠEVAČKA	1067	5	772	295	115
Ukupno		1556	3.50	1036	520	253

Tabela 99. Putevi naselja, fizicke i prostorne karakteristike – sirina, dužina , pokrivač

Putevi naselja, fizicke i prostorne karakteristike - dužina ; prosečna sirina i pokrivač puteva u naseljima 2021							
Br.	Naselja	Sirina I dužina kolovoznog pojasa (m)		Pokrivač			
		Traka za konst. voznj.	Ukupno sirina	Izgrađeni putevi (m)		Trasirani putevi (m)	
				Asfalt	Beton	Sljunak / pesak	Blato
1.	Gračanica	23490	3.61	19390	40	3893	823
2.	Badovac	3451	4.18	3349	-	102	-
3.	Kišnica	3239	3.5	2780	-	459	-
4.	Laplje Selo	14866	3.71	10014	-	4857	-
5.	Preoce	9658	4.34	6639	-	3019	-
6.	Čaglavica	8430	4.22	7127	-	452	-
7.	Sušica	11099	3.65	7536	-	2404	3526
8.	Ugljare	7758	3.57	6159	10	1507	113
9.	Batuse	2935	3.45	2243	-	423	570
10.	Dobrotin	10638	4.11	8718	16	1626	437
11.	G.Gušterica	8665	3.61	5648	-	2380	3567
12.	D.Gušterica	8822	4.05	6783	15	2188	-
13.	Lepina	6288	3.61	5815	-	473	287
14.	Livađe	6091	3.83	5293	-	798	727
15.	Radevo	1914	3.08	616	-	1298	1866
16.	Skulanevo	1556	3.50	1036	-	520	253
17.	Suvi Do	-	-	-	-	-	-
Ukupno		128900	3.75	99146	81	26399	12169

Prema podacima Policijske stanice Gračanica u 2020. godini na teritoriji opštine zabeleženo je 104. saobraćajnih nesreća, bilo je 10. lica povredjenih i 3. smrtna slučaja.

Crne tačke na teritoriji opštine evidentirane u predhodnom periodu:

- Lokalni put Gračanica – N.Badovac (krivina ispred bazena)
- Lokalni put Gračanica – Laplje Selo,
- Lokalni put iz Lapljeg Sela pre kružnog toka u Čaglavicu (kod Proper pice),
- Podvožnjak Laplje Selo – Preoce,
- Sušica kod mosta,
- Kišnica krivina ispred brane.²⁰

²⁰ (Izvor: Kancelarija za katastar Opštine Gračanica)

Tabela 100. - Površina lokalnih puteva na teritoriji opštine Gračanica

Površina/m ²	105,930.00	78,366.00	301,507.00	174,823.00	147,197.00	293,842.00	63,990.00	125,459.00	185,580.00	77,417.00	125,995.00	97,168.00	301,465.00	165,690.00	266,301.00	2,696,301.00
Naseljeno Mesto	Gračanica	Radevo	Laplje Selo	Preoce	Lepina	Suvi Do	Batuse	Ugljare	Sušica	Badovac	Skulanevo	Gornja Gušterica	Donja Gušterica	Dobrotin	Livađe	Ukupno

Tabela 101. - Putna rastojanja u km između sela u opštini sa tolerancijom ±5% (Opština Gračanica)

	Ugljare	Gračanica	Badovac	Laplje selo	Preoce	Sušica	Gornja Gušterica	Donja Gušterica	Dobrotin	Lepina	Livađe	Radevo	Skulanevo	Suvi Do	Čaglavica	Batuse
Ugljare	x	10.1	12.1	5	4.3	13.3	14.8	13	15.1	10.1	10.5	11.6	11.6	14.3	8.3	13
Gračanica	10.1	x	2.1	5.1	6.6	3.3	7	9.2	11.3	12.4	8.7	13.9	13.9	16.6	8.1	14.7
Badovac	12.1	2.1	x	7.1	8.6	1.2	4.9	6.7	8.8	14.4	10.9	15.9	15.9	18.6	10.1	16.7
Laplje selo	5	5.1	7.1	x	1.5	8.3	9.8	8	10.1	7.3	5	8.8	8.8	11.5	3	9.6
Preoce	4.3	6.6	8.6	1.5	x	9.8	11.3	9.5	11.6	5.8	6.6	7.3	7.3	10	4	8.1
Sušica	13.3	3.3	1.2	8.3	9.8	x	3.7	5.5	7.6	15.6	10.5	17.1	17.1	19.8	11.3	17.9
Gornja Gušterica	14.8	7	4.9	9.8	11.3	3.7	x	1.8	3.9	17.1	5.3	18.6	15.6	12.9	12.8	19.4
Donja Gušterica	13	9.2	6.7	8	9.5	5.5	1.8	x	2.1	15.3	3	16.8	13.8	11.1	11	17.6
Dobrotin	15.1	11.3	8.8	10.1	11.6	7.6	3.9	2.1	x	17.4	4.8	18.9	11.7	9	13.1	19.7
Lepina	10.1	12.4	14.4	7.3	5.8	15.6	17.1	15.3	17.4	x	12	1.5	1.5	4.2	9.8	2.3
Livađe	10.5	8.7	10.9	5	6.6	10.5	5.3	3	4.8	12	x	13.5	13.1	9	13.4	14.2
Radevo	11.6	13.9	15.9	8.8	7.3	17.1	18.6	16.8	18.9	1.5	13.5	x	3	5.7	11.3	3.8
Skulanevo	11.6	13.9	15.9	8.8	7.3	17.1	15.6	13.8	11.7	1.5	13.1	3	x	2.7	11.3	3.8
Suvi Do	14.3	16.6	18.6	11.5	10	19.8	12.9	11.1	9	4.2	9	5.7	2.7	x	13.7	6.5
Čaglavica	8.3	8.1	10.1	3	4	11.3	12.8	11	13.1	9.8	13.4	11.3	11.3	13.7	x	11.8
Batuse	13	14.7	16.7	9.6	8.1	17.9	19.4	17.6	19.7	2.3	14.2	3.8	3.8	6.5	11.8	x

2.4.2. Železnički saobraćaj

Kosovo ima železnički sistem od 330 km koji pokriva celu teritoriju Kosova, povezujući sever sa jugom i istok sa zapadom. Osim prevoza putnika u privatne i službene svrhe, železnički sistem takođe obezbeđuje prevoz različite robe u poslovne svrhe, na Kosovu i u inostranstvu. Takav prevoz se ostvaruje ne samo železnicom već i u kombinaciji sa drugim vrstama prevoza. Železnice Kosova omogućavaju izgradnju privatnih industrijskih šina od železničkih pruga do lokacije klijenta. Glavni odgovorni za transport robe preko Železnica Kosova je Komercijalni osek Železnica Kosova.

Preko prostora Opštine Gračanica prolaze dva železnička putna pravca:

- međunarodna pruga Priština – Skoplje – Atina
- lokalna železnička pruga koja povezuje naselja Kišnica, Gračanica, Laplje Selo i Lepinu do glavnog železničkog čvora u Kosovom Polju

Ova pruga se koristila za potrebe rudnika Kišnica je za transport sirovina rude, pruga je bila u upotrebi do 2003.godine, korišćena je i za potrebe putničkog saobraćaja.

Železnički saobraćaj kroz Opštinu Gračanica

2.4.3. Vazdušni saobraćaj

Prištinski aerodrom je međunarodni aerodrom, od naselja Gračanica udaljen 22 km. Ovaj aerodrom je najveći na teritoriji Kosova i ima strateški položaj. Nalazi se u centralnom delu Balkanskog regiona tako da je dobra veza za ostale centre u regionu. Na Prištinskom aerodromu odvija se putnički i transportni vazdušni saobraćaj. U ranijem period, pored civilne upotrebe, korišćen je i za vojne potrebe.

2.4.4. Javni Prevoz

U opštini Gračanica postoje dve vrste javnog prevoza i to gradski i međugradski prevoz. Što se tiče gradskog javnog prevoza u Opštini Gračanica on se najviše bazira na malim agencijama koja prevoze putnike kombi prevozom i koje u svojim agencijama imaju po jedan eventualno dva kombija.

Ovaj prevoz funkcioniše u periodu od 6:30 h do 15:00 h, nakon ovog perioda može se koristiti samo taksi prevoz. Ovaj problem u komunikaciji meštana između naselja je i kočnica u razvoju ovih područja, a žitelji ove opštine primorani su da svakodnevno stopiraju kako bi došli do posla, škole, doma zdravlja.

Pored gore navedenog, kroz naselje Gračanica prolaze i autobus Priština-Gnjilane, Priština-Janjevo i Priština-Sušica. Autobus Priština-Gnjilane prolazi svakih 20min tokom dana od jutarnjih do kasnih popodnevnih časova. Međutim, ovaj prevoz ne zadovoljava potrebe stanovništva. Pored toga, ne postoje linije u večernjim satima koje povezuju naselja, kao ni direktna autobuska veza sa Prištinom.

Jedan veliki nedostatak je nepostojanje autobuske stanice, odakle bi ove linije kretale i gde bi prolazeće linije skupljale putnike opštine.

Što se tiče taxi prevoza, u opštini ima više auto-taxi prevoznika.

Komunalne usluge pruža regionalno javno komunalno preduzeće iz Prištine. Slično kao i u drugim ruralnim oblastima na Kosovu, komunalne usluge su veoma loše.

Komunalne usluge pruža opštinsko javno komunalno preduzeće „Ekologija“ iz Gračanice.

2.4.5. Vodovod

Kosovo ima ograničene vodne resurse, površinske i podzemne vode, pa je njihova zaštita i racionalno korišćenje od vitalnog značaja za održivi ekonomski razvoj zemlje. Zbog geografskog položaja, kosovske reke vrlo malo prelaze njegovu teritoriju (Ibar, Lepenac i Binačka Morava) i brzo izlaze iz njene teritorije. Većina reka na Kosovu su sezonske reke koje uglavnom zavise zbog atmosferskih padavina, stoga su tokom leta, kada se povećavaju potrebe za vodom, rečni tokovi minimalni. Resursi podzemnih voda su takođe ograničeni i nalaze se uglavnom u zapadnom delu Kosova, gde su rezerve površinskih voda veće u poređenju sa istočnim delom sa malo rezerve i jugoistočni deo gde su potrebe za vodom veoma velike

Tabela 102. Procenat usluga vodosnabdevanja i kanalizacije koje pruža 7 RKO na Kosovu²¹

Regionalno vodovodno preduzeće	Broj opština	% obima usluga vodosnabdevanja	% obima kanizacionih usluga
Pristina	7	77	66
Južne hidroenergije	4	49	44
Hidrodrini	4	65	34
Mitrovica	3	55	47
Radonik	3	95	62
Hidromorava	3	33	36
Bifurkacioni	2	42	29

Opštinu Gračanica pijaćom vodom snabdeva “Regionalna kompanija vodovoda” iz Prištine. Region Prištine, kao i jedan deo naseljenih mesta u opštini Gračanica i to: Gračanica, Kišnica, Badovac, Sušica, Laplje Selo, Preoce i Čaglavica, snabdevaju se pijaćom vodom iz veštačkog rezervoara, odnosno Gračaničkog jezera. Veštačko jezero sagrađeno je tokom 1966. godine, a septembra meseca iste godine je pušteno u eksploataciju. Kapacitet Gračaničkog jezera je oko 26,000.000.00 litara. Nadomak jezera sagrađena je vodovodna stanica za proizvodnju pijaće vode. Postoji zaštićena zona oko Gračaničkog jezera.

²¹ IZVOR: Katastar i zagađivaču vodama na Kosovu

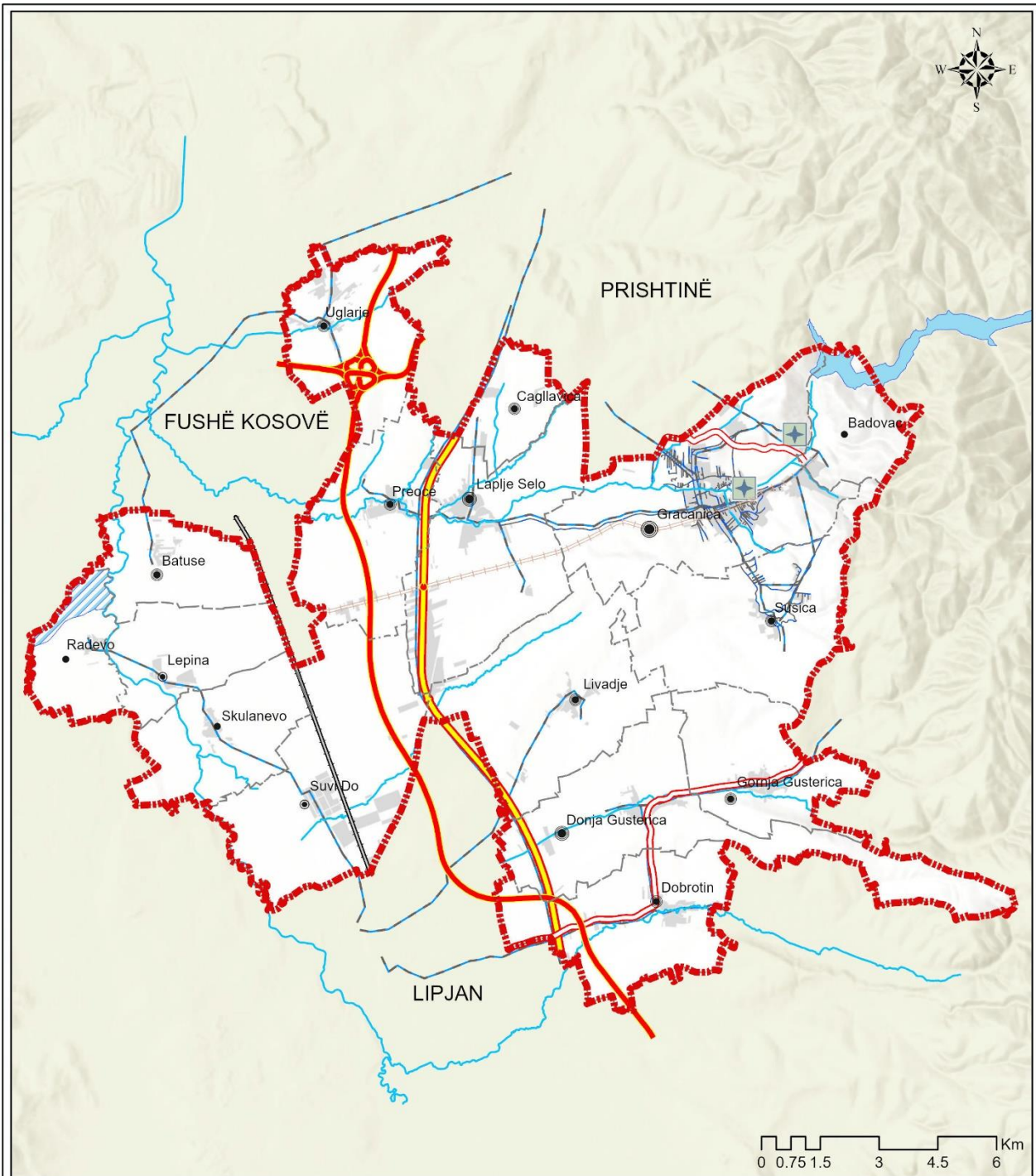
Slika24. Vodovodna Regionalnog stanica u Gračanici vodovoda Priština

Regionalna kompanija vodovoda, sa svojom radnom jedinicom u Lipljanu, snabdeva pijaćom vodom i sledeća sela u opštini Gračanica i to: Dobrotin, Donju Guštericu, Gornju Guštericu i Livađe. Ova naseljena mesta vodom se snabdevaju iz vodovodne stanice za preradu voda iz Lipljana, ali i iz obližnjih bunara.

Tabela 103. - Dužina, broj korisnika i kapacitet mreže

R.br.	Deonica mreže	Dužina mreže/m	Broj korisnika	Kapacitet l/s
1	Lipljan- Gornja Gušterica	L = 7,300	257	12 l/s
2	Lipljan-Donja Gušterica	L=4,200	112	2 l/s
3	Lipljan-Livađe	L=8,100	165	2-3 l/s
4	Lipljan-Dobrotin	L=7,300	145	2-2,5 l/s
	Ukupno	L=26,900	679	

Naselja Lepina, Skulanevo, Radevo i delimično Suvi Do povezani su na novoizgrađen vodovodni sistem, i napajaju se iz izvora u naselju Vrelo. Nažalost ostalo je još naselje Batuse bez snabdevanja pijaćom vodom, iako ima vodovodnu mrežu kroz naselje, ali nije u funkciji pumpna stanica prema naselju Vragolija odakle se ranije vršilo snabdevanje (oko 100 domaćinstva).

RAZVOJNI PLAN OPŠTINE / PLANI ZHVILLIMOR KOMUNAL

POSTOJECE STANJE /
GJENDJA EKZISTUESE

KARTA VODOVODNE MREŽE/HARTA E SHTRIRJES SE RRJETIT TE
UJESJELLESIT

Legenda/Legjenda

Granica opštine Kufiri i komunës	Veoma malo ruralno/Vendbanim shume i vogël rural	Reke/Lum
Granica naselje /Kufinjte e vendbanimeve	Autoput/Autoudhë	Javni depozit vode/Rezervoar i ujit
Jezero/Liqen	Regionalni put/Rrugë regionale	Vodovodna mreza/Rrjeti i ujësjelesit
Ribnjak Radevo/Hurdhë në Radevë	Nacionalni put/Rrugë nacionale	Vodovodna mreza/Rrjeti i ujësjelesit
Veliko ruralno naselje/Vendbanim i madh rural	Obilaznici/Rruga tranzit	Izgradena površina/Sipërfaqe e ndërtaur
Srednje veliko ruralno/Vendbanim i mesëm i madh rural	Zeleznicka pruga/Linjë hekurudhore	
Srednje malo ruralno/Vendbanim i mesëm i vogel rural	Zeleznicka pruga/ Linjë hekurudhore pa funksion	
Malo ruralno naselje/Vendbanim i vogël rural		

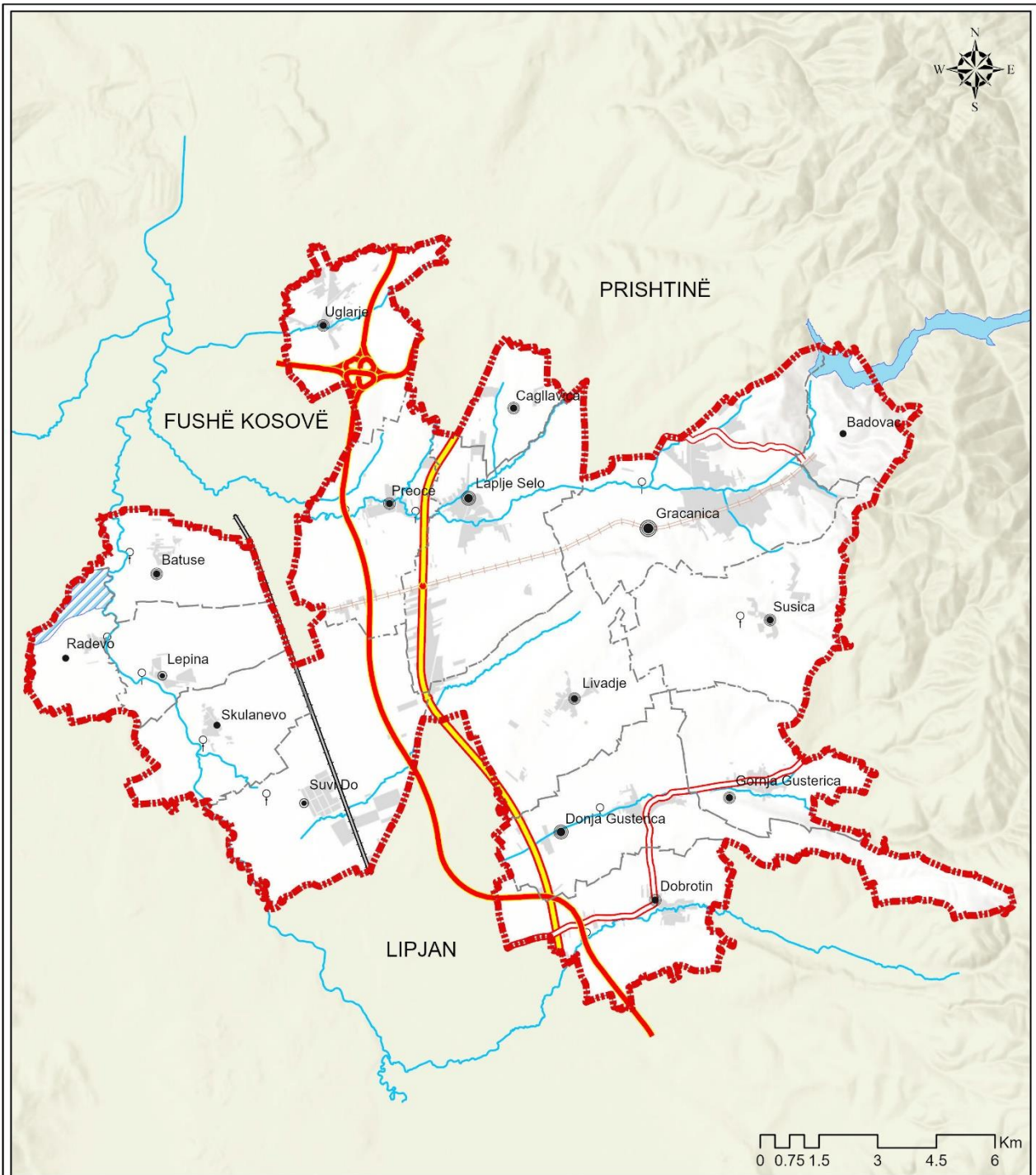

2.4.6. Kanalizacija

Opština Gračanica je opština koju čine ruralna naselja, tako da je pokrivenost kanalizacionom mrežom pre formiranja Opštine Gračanica bila slaba. U periodu od formiranja Opštine Gračanica je izgradila kanalizacione sisteme u naseljima širom opštine. Sve vode iz kanalizacionih sistema kako atmosferskih tako i fekalnih voda završavaju na kraju u rekama, bez predhodnog filtriranja (ne postoje sistemi za prečišćavanje otpadnih voda).

Merenjem sastava otpadnih voda ustanovljeno je stanje kvaliteta površinskih i podzemnih voda, a u svrhu zaštite zdravlja ljudi kao i osnovnih mera za prevenciju i zaštitu, preduzete su mere za smanjenje stepena zagađenosti voda. SO Gračanica je realizacijom projekata kapitalnih investicija (izgradnja javnih fekalnih kolektora), privremeno eliminisala veštačke zagađivače podzemnih i površinskih voda.

Celokupna pokrivenost javnog fekalnog kolektora na teritoriji opštine Gračanica iznosi 30,173 m. Urađena atmosferska kanalizacija u samom naselju Gračanica iznosi oko 10,500 m. Regionalna kompanija vodovodna "PRIŠTINA" iz Prištine, brine se o funkcionalnosti fekalnih kanalizacionih mreža, iako su te mreže u zastarelom stanju i nemaju kapaciteta za proširenje, dok se za funkcionisanje atmosferskih kanalizacionih mreža brine opština.

RAZVOJNI PLAN OPŠTINE/ PLANI ZHVILLIMOR KOMUNAL

POSTOJECE STANJE /
GJENDJA EKZISTUESE

KARTA RASPOREDA KANALIZACIONE MREZE /HARTA E SHTRIRJES SE
RRJETIT TE KANALIZIMIT

Legenda/Legjenda

Granica opštine/Kufiri i komunës	Autoput/Autoudhë
Granica naselje /Kufinjte e vendbanimeve	Regionalni put/Rrugë regjionale
Jezero/Liqen	Nacionalni put/Rrugë nacionale
Ribnjak Radevo/Hurdhë në Radevë	Obilaznici/Rruga tranzit
Veliko ruralno naselje/Vendbanim i madh rural	Zeleznicka pruga/Linjë hekurudhore
Srednje veliko ruralno/Vendbanim i mesëm i madh rural	Zeleznicka pruga/ Linjë hekurudhore pa funksion
Srednje malo ruralno/Vendbanim i mesëm i vogël rural	Reke/Lum
Malo ruralno naselje/Vendbanim i vogël rural	Sistem za prečiščavanje otpadnih voda/Sistemi i pastrimit të ujërave të zeza
Veoma malo ruralno/Vendbanim shume i vogël rural	Izgradena površina/Sipërfaqe e ndërtuar

2.4.7. Upravljanje Otpadom

Opština Gračanica ima plan za upravljanje otpadom i jula meseca 2020. godine mandat za ovu oblast poveren je opštinskom licenciranom komunalnom preduzeću “Ekologija” a do tada usluge sakupljanja i odlaganja otpada obavljala je regionalna kompanija “Pastrimi”.

Opština Gračanica je osnivač i 100% vlasnik preduzeća “Ekologija”. Preduzećem upravlja Upravni odbor koji se sastoji od 5 člana od kojih je jedan izvršni direktor a bira se od strane borda. Nadzor nad radom preduzeća vrši tročlana opštinska komisija deoničara koju imenuje Skupština opštine i opština Gračanica u skladu sa zakonom. Preduzeće je u potpunosti preuzelo obavezu upravljanja otpadom od kompanije Pastrimi i danas obavlja 100% svih poslova koji su bili u nadležnosti ove kompanije. Količina sakupljenog otpada u celoj opštini je dostigla nivo od oko 400t mesečno, sa početnih 300t. Razlog za ovo povećanje je taj što je “Ekologija” obuhvatila gotovo sve korisnike (individualna domaćinstva), što ranije nije bio slučaj ali je i otpočela proces iznosenja smeća sa teritorije naše opštine koje se nalazilo na ilegalnim deponijama. Sav prikupljeni otpad se zbirno iznosi na regionalnu deponiju u Mirašu kao komunalni jer se do danas nisu stvorili uslovi za sortiranje i eventualno odvajanje reciklirajućeg otpada. To je ujedno i nešto čemu će kompanija težiti u periodu pred nama. Osim otpada iz domaćinstava i poslovnih subjekata, sav otpad koji se proizvede od strane institucija na teritoriji naše opštine uključujući i zdravstvene centre (bolnice, domove zdravlja), takođe se trenutno tretira kao komunalni otpad i to predstavlja jedan ozbiljan problem. Neophodno je aktivno delovati u pravcu odvajanja i posebnog odlaganja medicinskog otpada.

Javno – komunalno preduzeće “Ekologija” je lokalno javno preduzeće sa kompleksnom strukturom i zadacima.

2.4.8. Struktura

Na osnovu Statuta JKP “Ekologija” i u skladu sa važećim zakonodavstvom predviđeno je da osim članova borda upravljački deo preduzeća treba da organizuje *administrativno-finansijski* deo preduzeća kao i *operativni* deo preduzeća.

Administrativno-finansijski deo upravljačkog dela preduzeća čine:

- 4 Članova upravnog odbora,
- 1 Izvršni direktor
- 4 Službenika koje imenuje upravni odbor među kojima su:
 - a) Generalni sekretar;
 - b) Šef finansijske službe i trezora;
 - c) Službenik za unutrašnju reviziju;
 - d) Šef administrativne službe

Operativni deo preduzeća:

- 4 rukovodioca sektora među kojima su:
 - a) Rukovodilac sektora za upravljanja smećem, pijacom, dimničarskim uslugama i održavanje puteva.
 - b) Rukovodilac sektora za održavanje zelenih površina i grobalja
 - c) Rukovodilac sektora za pogrebne usluge.
 - d) Rukovodilac sektora za građevinske, kanalizacione i vodovodne radove.

Tabela 104. Menadžment JKP “Ekologija” D.D GRAČANICA

Redni broj	Pozicija	Broj zaposlenih
1	Direktor u Bordu JKP	4
2	Izvršni direktor	1
3	Službenici JKP	4
4	Rukovodioci sektora	4
Ukupno		13

Kako je ranije navedeno, JKP “Ekologija” D.D obavlja poslove iz svog mandata na teritoriji svih 17 naselja i poslovnih subjekata unutar teritorije opštine. Potencijal rasta ali i otvaranje mogućnosti za nova upošljavanja se nalazi na delu teritorije koji se simbolično naziva “magistrala” gde posluje više od 80% biznisa. Ovaj deo opštinske teritorije pretežno je nastanjen većinskom zajednicom i do pojavljivanja Javno – komunalnog preduzeća “Ekologije” bio je neadekvatno pokriven uslugom, što zbog nepostojanja lokalnog preduzeća što zbog politike i načina organizovanja upravljanja otpadom, što se negativno odražavalo na klijente ali i na samu opštinu.

JKP “Ekologija” je napravila prve korake u tom pravcu i u narednom periodu će obezbeđivanjem dodatne mehanizacije i upošljavanjem dodatnog broja radnika “pokriti” i taj deo teritorije gde je potencijal više od 500 individualnih korisnika i dodatnih 400-500 poslovnih subjekata.

Struktura upošljenih bi u slučaju preuzimanja i tog dela tržišta okvirno izgledala ovako;

Tabela 105. - *Administracija, terenska operativa i logistika JKP “Ekologija” D.D Gračanica*

Redni broj	Naziv sektora	Broj zaposlenih
1	Administracija	15
2	Terenska operative	72
3	Logistika	21
UKUPNO		108

2.4.8.1. Delatnost JKP “Ekologija” D.D.

JKP “Ekologija” je lokalno javno preduzeće osnovano radi obavljanja poslova od javnog interesa i pružanja javnih komunalnih usluga na teritoriji opštine Gračanica i šire, u skladu sa važećim zakonskim i podzakonskim propisima.

Prema Statutu JKP “Ekologija” D.D. Gračanica je preduzeće koje se bavi pružanjem komunalnih usluga od opšteg i lokalnog interesa, i to:

- Sakupljanje, iznošenje i odvoženje smeća;
- Održavanje zelenih i javnih površina;
- Čišćenje i uklanjanje divljih deponija;
- Održavanje lokalnih puteva;
- Održavanje lokalnih puteva u zimskim uslovima;

- Održavanje dimnjaka domaćinstava i drugih objekata;
- Organizovanje i održavanje pijace;
- Uređenje i održavanje lokalnih grobalja;
- Organizovanja pogreba i izrada spomenika;
- Održavanje javne ulične rasvete;
- Održavanje lokalne kanalizacione mreže;
- Usluge građevinskim mašinama koje su u vezi sa komunalnim delatnostima, zemljani radovi, iskopi kišnih kanala i kanala za postavljanje vodovoda, kanalizacije i drugi, odvoženje građevinskog otpada i zemlje, uređenje javnih površina.
- Zanatske delatnosti;
- 8121- Osnovno čišćenje zgrada;
- 3700- Uklanjanje otpadnih voda;
- 4211- Izgradnja puteva i autoputeva;
- 8122- Ostale delatnosti čišćenja zgrada i objekata;
- 8129- Ostale delatnosti čišćenja;
- 8130- Uslužne delatnosti uređenja i održavanja sredine;
- 9603- Pogrebne i srodne delatnosti;
- 9609- Ostale lične uslužne delatnosti, d.p.

2.4.8.2. Infrastruktura JKP “Ekologija”

Preduzeće trenutno posluje u improvizovanim uslovima, bez upravne zgrade, parkinga, garaže ali i mehanizacije za adekvatno obavljanje poslova.

JKP “Ekologija” je nakon obavljenih javnih procedura privremeno iznajmila prostor za poslovanje (sedište uprave, garažu, radionicu, magacinski prostor, kancelarijski materijal i opremu), parking, određeni broj mašina i vozila, radi normalnog funkcionisanja čime je obezbedila minimalne uslove za rad.

Trenutno JKP “Ekologija” raspolaže sa:

- Prostorija za rad $90m^2$ - iznajmljeno
- Parking prostor 300 m²- iznajmljeno
- Tri kamiona za smeće (dva kamiona vlasništvo opštine i jedan vlasništvo JKP Ekologija)
- Traktor sa prikolicom i ostalim priključcima – vlasništvo JKP Ekologija
- 1 putničko vozilo –ustupljeno na korišćenje od strane opštine
- Kamion, teretna vozila, bager – iznajmljeno

2.4.8.3. Tržište

Opština Gračanica se sastoji od:

- 16 katastarskih zona sa 17 naselja i obuhvata teritoriju površine 131,25 km², na kojoj živi oko 25.000 stanovnika.

Tržište JKP “Ekologija” čine:

- Površina na kojoj JKP “Ekologija” obavlja delatnosti i usluge u održavanju javnih i zelenih površina, grobalja i međuseoskih zona iznosi 329,920.00 m²;

- na osnovu sklopljenih ugovora sa individualnim korisnicima i formirane baze podataka, usluga se pruža kod 4040 korisnika;
- na osnovu sklopljenih ugovora sa korisnicima – poslovnim subjektima i formirane baze podataka, usluga se pruža kod 277 biznisa.
- U saradnji sa opštinskom inspekcijском službom na teritoriji opštine Gračanica registrovano je preko 60 većih i manjih divljih deponija za čije je uklanjanje nadležno JKP “Ekologija”.
- Biznis zona opštine Gračanica u delu magistralnog puta Priština – Skoplje sa preko 400 registrovanih biznisa (na osnovu podataka Kosovske agencije za registraciju biznisa / ARBK).
- Privatna naselja preko 500 korisnika.

S obzirom na broj stanovnika i površinu opštine Gračanica kao i na svakodnevno povećanje broja potpisanih ugovora, preduzeće ima tendenciju da u narednoj godini ostvari značajno veći broj korisnika.

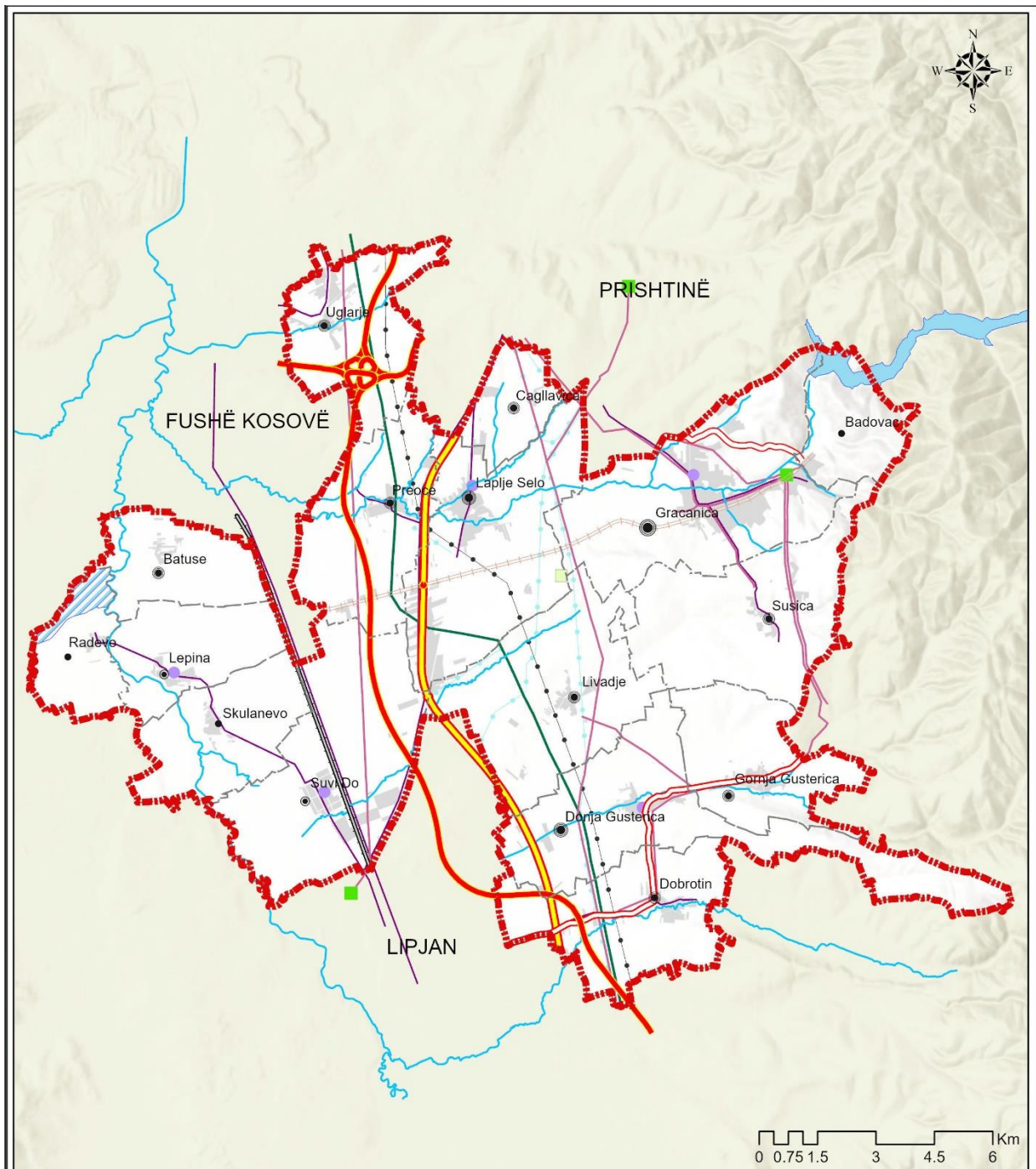
2.4.8.4. Električna Mreža

Teritorija opštine Gračanica je gotovo u potpunosti pokrivena električnom mrežom. Snabdevanje električnom energijom vrši kompanija KEDS. Električna energija se dobija iz termo-elektrane Obilić. Za proizvodnju električne energije koristi se ruda uglja lignit koja se eksploatiše sa površinskih kopova (Belaćevac, Dobro Selo, itd.)

Učestale restrikcije tokom zimskog perioda, otežavaju normalno funkcionisanje, kako domaćinstava tako i poslovnih kompanija. I pored toga što veliki broj korisnika električne mreže redovno izmiruje svoje troškove prema distribuciji KEDS-a isključenja u zimskom periodu su sastavni deo života žitelja opštine Gračanica. Jedan od problema na terenu predstavljaju drveni stubovi (veliki broj dotrajalih stubova) koji prenose električnu energiju domaćinstvima. Usled loših vremenskih uslova (jakih vetrova, velikih snežnih nanosa itd.) dolazi do rušenja dotrajalih drvenih bandera, gde domaćinstva ostaju bez napajanja električnom energijom. Zbog nedostavljanja podataka od relevantnih institucija, nema informacija o broju korisnika i kapaciteta mreže za snabdevanje energijom.

2.4.9. Komunikacija (telekomunikacije i internet)

Na teritoriji opštine Gračanica funkcioniše više firmi koje se bave ovom delatnošću. Prema prikupljenim podacima ima ih preko 15. Funkcionišu provajderi interneta, kablovske televizije, fiksne i mobilne telefonije. Moramo napomenuti da Telekom Srbija po našoj proceni pokriva veći deo teritorije opštine Gračanica fiksne telefonije, a da teritoriju Gračanice pokriva i signalom mobilne telefonije. Pored toga nude i usluge ADSL-a i IPTV-a. Ovi podaci su dobijeni na osnovu procene sa terena, jer se zvanični podaci nisu mogli dobiti. Ostale provajdere telekomunikacionih usluga, a koje su izašle u susret, imate prikazane u sledećim tabelama. Mobilnu i fiksnu telefoniju, pored gore navedenog Telekoma, poseduju još IPKO i PTK. Broj korisnika fiksne telefonije kod provajdera IPKO i kod PTK nemamo zvaničan podatak. Potrebno je spomenuti još i kablovsku televiziju koju ima svako od naselja u opštini, ali nema službenih podataka.

RAZVOJNI PLAN OPŠTINE/ PLANI ZHVILLIMOR KOMUNAL

POSTOJECE STANJE /
GJENDJA EKZISTUESE

KARTA ENERGETSKE MREŽE I TELEKOMUNIKACIJA/HARTA E
SHTRIRUES SE RRJETIT ENERGETIK DHE TELEKOMUNIKACIONIT

Legenda/Legjenda

Granica opštine/Kufiri i komunës Granica naselje /Kufinjtit e vendbanimeve Jezero/Liqen Ribnjak Radevo/Hurdhë në Radevë Veliko ruralno naselje/Vendbanim i madh rural Srednje veliko ruralno/Vendbanim i mesëm i madh rural Srednje malo ruralno/Vendbanim i mesëm i vogël rural Malo ruralno naselje/Vendbanim i vogël rural	Veoma malo ruralno/Vendbanim shume i vogël rural Autoput/Autoudhë Regionalni put/Rrugë regionale Nacionalni put/Rrugë nacionale Oblaznici/Rruga tranzit Zeleznicka pruga/Linjë hekurudhore Zeleznicka pruga/ Linjë hekurudhore pa funksion Reke/Lum Nova trafostanica/Trafostacion i ri	Centralne fiksne telefonije/Telefonia fiksne qendrore Trafostanica/Trafostacion Dalekovodi elek. energije/Rrjeti i energjisë elektrike i rendit të II Dalekovodi elek. energije 220kV/Rrjeti i energjisë elektrike 220kV Opticki kabl telekomunikacije/Rrjeti kablor i telekomunikacionit Dalekovod elek.energije 400 kV/Largpërçues 400 kV Dalekovod elek.energije 110 kV/Largpërçues 110 kV Izgradena površina/Sipërfaqe e ndërtuar

2.5. Životna Sredina, Prirodni Resursi i Kulturno Nasleđe

2.5.1. Prirodni Resursi

Za opštinu Gračanica se može reći da je izuzetno bogata prirodnim resursima.

Badovačko jezero²² je veštačka akumulacija na reci Gračanka, dva kilometra iznad Gračanice, napravljeno je radi snabdevanja Prištine i okolnih naselja vodom. Jedan deo Badovačkog jezera pripada opštini. Izgradnja Badovačkog jezera počela je 1963. a voda iz njega prema Prištini potekla je u leto 1966. godine. Brana je visine 52 m, širine 246 m, sagrađena je u Badovačkom tesnacu, ispod Androvačke planine, blizu rudnika „Kišnica“. Jezero je dugačko do 3,5 km, široko do 500 m, najveća dubina mu je do 30 m, a ukupna zapremina 26 miliona m³ vode. Bogato je različitom vrstom riba, pretežno šaranom i klenom, koji je veštački nastao 1966. godine za prištinsku peć sa vodom. U blizini Badovca, udaljeno je 52 minuta hoda od grada Badovca, 4 km od grada Gračanke. Pritom, novo selo Novo Selo i Crkva i Njegov Srednjovekovni u Varrosi, a stanovnici u Shperngulenu više na obroncima planine Androvac, gde se sada nalazilo „utočište medveda“. Jezero se prostire na oko 100 km². Udaljenost je 4,5 km, a udaljenost je 800 m, a udaljenost 29 m. U veri, idealno je da ljudi žive, šetaju i biraju porodice.

Tokom njegove izgradnje raseljena su srpska naselja Novo Selo, u pojasu jezerskih voda, i Stari Badovac ispod brane.

²² IZVOR: <https://www.petitfute.co.uk/v63554-gracanice/c1173-visites-points-d-interet/c976-archeologie-artisanat-science-et-technique/c981-nature/1568436-lac-de-gracanica-ligeni-i-gracanices-gracanicko-jezero.html>

Slika 25 - Badovačko jezero

Jedan od značajnih prirodnih resursa je i poljoprivredno zemljište koje predstavlja predivni pejzaž u opštini Gračanica.

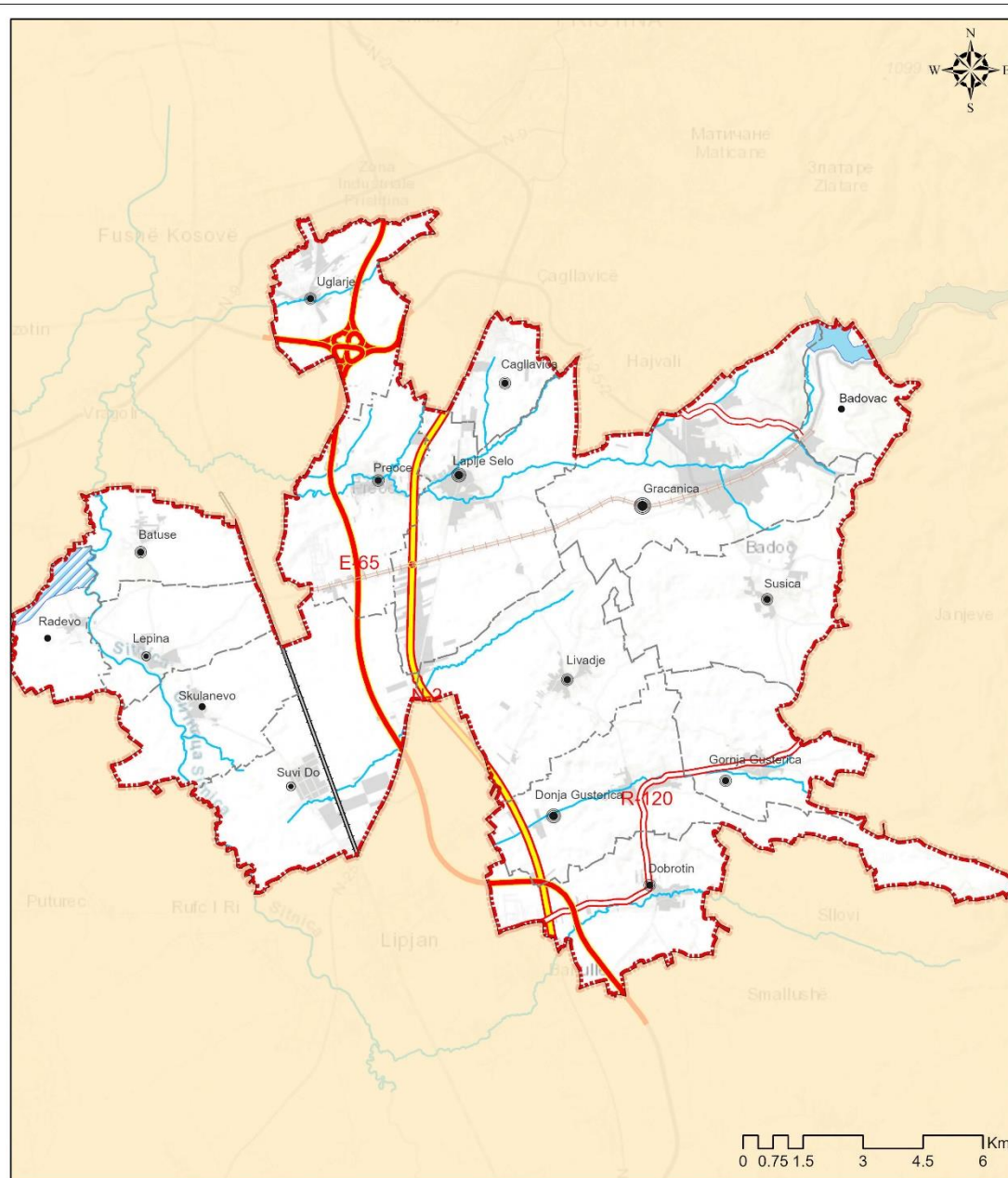

Slika 26-Poljoprivredni pejzaž

2.5.2. Reke u Opštini

Kosovo je deo regiona sa ograničenim količinama vodnih resursa sa oko 1600m³ / b. Postoji nedostatak stanovništva i resursa, urbanog razvoja, ekonomskog razvoja i ekonomskog i ekonomskog razvoja, kao i razvoja i razvoja resursa na Kosovu. Topografija Kosova je 11645 km², što čini 6,5% površine.

Opština Gračanica je bogata vodenim resursima i kroz opštinu protiču četiri reke i jedan potok: Gračanka, Sitnica, PRIŠTEVKA, Janjevka i Žegovački potok.

RAZVOJNI PLAN OPŠTINE/ PLANI ZHVILLIMOR KOMUNAL	POSTOJECE STANJE / GJENDJA EKZISTUESE	KARTA HIDROGRAFSKE MREŽE/HARTA E RRJETIT HIDROGRAFIK
Legenda/Legjenda		
Granica opštine Kufiri i komunës	Srednje malo ruralno/Vendbanim i mesem i vogel rural	Regionalni put/Rruge regionale
Granica naselje /Kufinjte e vendbanimeve	Malo ruralno naselje/Vendbanim i vogel rural	Nacionalni put/Rrugë nacionale
Jezero/Liqen	Veoma malo ruralno/Vendbanim shume i vogel rural	Obilaznici/Rruga tranzit
Ribnjak Radevo/Hurdhe ne Radeve	Zeleznicka pruga/Linja hekurudhore	Reke/Lum
Veliko ruralno naselje/Vendbanim i madh rural	Zeleznicka pruga/ Linja hekurudhore pa funksion	Izgradena površina/Siperfaqja e ndertuar
Srednje veliko ruralno/Vendbanim i mesem i madh rural	Autopot/Autoudhe	

Gračanka je reka na Kosovu koja protiče pored manastira Gračanica, kroz naselja Gračanicu, Laplje Selo, Preoce, Gornje Dobrovo i uliva se u Sitnicu na izlazu iz Donjeg Dobreva. Izvire ispod samebrane Badovačkog jezera i

teče pored jalovišta rudnika Kišnica. Dok nije bilo jezera, Gračanka je bila bogatija vodom, a nastajala je od rečica i potoka ispod sela Labljana i sela Mramora. Dužina ove reke iznosi 18, 50km. Uređen je deo korita reke Gračanke.

Slika 28- Reka Gračanka

Slika 29- Reka Sitnica

Sitnica je jedna odvećih reka na Kosovu. Izvire u jugoistočnom delu Kosova na planini Žegavac. Dužina Sitnice iznosi 90 km, a njen srednji protok na ušću 9,5 m³/sek. Iako joj prosečna nadmorska visina sliva iznosi 1.000 m, Sitnica, protičući dnom Kosova polja, ima sve osobine ravničarskih reka: mali pad (0,76‰) i plitko vijugavo korito iz kojeg se pri višim vodostajima redovno izliva, menjajući korito.

Slika 30- Reka PRIŠTEVKA u Ugljaru

Reka Prištevka je pre tridesetak godina bila čista reka. Danas je ona, celom svojom dužinom od 15,43km, fekalni kolektor grada Prištine, koja svojim tokom protiče kroz naselje Ugljare i uliva se u Sitnicu. Obala reke PRIŠTEVKA je neuređena, obrasla žbunjem, šipražjem i vrbama. Rečno korito je puno mulja i fekalnih kanalizacionih sadržaja.

Reka Janjevka protiče kroz Gornju i Donju Guštericu. Janjevka u letnjem periodu presuši, posebno kada su visoke temperature, tako da u njenom korituvode uglavnom ima samo u zimskom periodu.

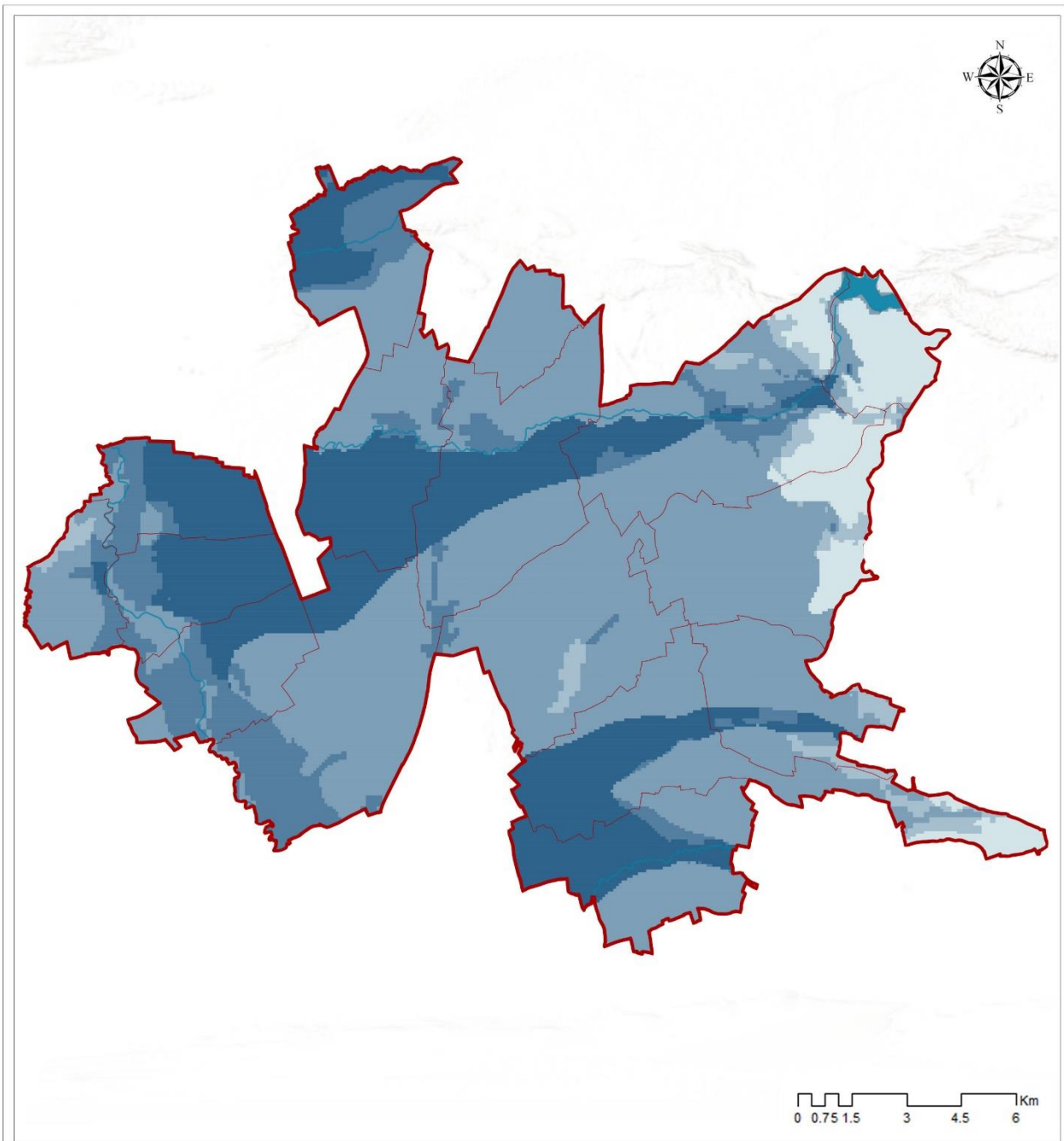
Vodotokovi - Stanje kvaliteta voda u opštini Gračanica je u katastrofalnom stanju i zahteva hitne intervencije, kao i znatna infrastrukturna ulaganja. Nasleđe prljave industrije koja tehnološki nije bila zasnovana na održivom razvoju, već je nemilice zloupotrebljavala resurse i direktno ih brutalno zagađivala, dovelo je do značajne degradacije vodotokova na teritoriji opštine Gračanica. Takođe, najveći broj domaćinstava svoje otpadne vode ispušta u reke, dok određeni broj njih i u podzemne vode. Prilikom izrade Katastrazagađivača Opštine Gračanica, prvenstveno je potrebno da se uradi kategorizacija zagađivača, nakolektivne i individualne zagađivače.²³

Slika 31-Podzemna osetljivost na zagađenje²⁴

²³ Izvor: “Zelena agenda”, dokument opštine Gračanica

²⁴ izvor: EULUP-a

RAZVOJNI PLAN OPŠTINE/ PLANI ZHVILLIMOR KOMUNAL

POSTOJECE STANJE /
GJENDJA EKZISTUESE

KARTA ZAGAĐENJA ŽIVOTNE SREDINE/HARTA E NDOTJES SE MJEDIST

Legenda/Legjenda

	Granica opštine/ Kufiri i komunës		0-20		60.1-75
	Granica naselje/ Kufiri i vendbanimeve		20.1-40		75.1-100
	Reke/Lum		40.1-60		

2.5.3. Stanje Životne Sredine

Stanje životne sredine u opštini Gračanica određeno je njegovim prirodnim uslovima, ruralnom strukturom, privrednim aktivnostima, saobraćajem i društveno-ekonomskim procesima koji se odvijaju u njegovom okruženju.

Srednje godišnje koncentracije zagađujućih gasova u vazduhu za 2011 god. dobili smo iz Hidrometeorološkog zavoda Kosova. Stanica za ispitivanje kvaliteta vazduha nalazi se u Prištini koja pokriva površinu prečnika od 10km² (podaci PM10 -57,83 ng/m³ ; 3- 49,41ng/m³; SO₂ – 19,6 ng/m³; CO 3784,55 ng/m³; NO₂- nema podataka). Ispitivanja o zagađenju vazduha i zemljišta na teritoriji opštine ne postoje, ali iz iskustva može se ustanoviti da je vazduh u Gračanici zagađen od deponije „Jalovine" ostatka rudničkog postrojenja u Kišnici. Takođe glavni zagađivač vazduha na celoj teritoriji opštine i izvor buke je saobraćaj koji najviše ugrožava stanovništvo, kako u centralnim zonama, tako i u pojasu magistralnih saobraćajnica.

2.5.4. Zagađenje

2.5.4.1. Kolektivni zagađivači

Prema definiciji kolektivni zagađivači ili naselja koja imaju iznad pedeset (50) domaćinstava sa zajedničkim pristupom kanalizaciji ili septičkoj jami.

Najveći broj naselja se sa pijaćom vodom snabdeva iz Badovačkog jezera, međutim, sela (Batuse, Radevo, Suvi Do, Skulanevo, Lepina), koja se takođe nalaze na teritoriji opštine Gračanica, godinama se snabdevaju pijaćom vodom iz bunara ili obližnjih prirodnih izvora. Seoski bunari su povezani na hidrofore, preko kojih meštani koriste vodu za višenamensku upotrebu. Hidrofori funkcionišu pomoću električne energije, a kako su učestala isključenja električne enegije, meštani ovih naselja često ostaju bez vode. Ta vodasadrži krečnjak u svom sastavu, a u nekim mestima je bakteriološki neispravna za piće, čime se ugrožava zdravlje ljudi. U mnogim selima se još uvek nalaze septičke jame, koje ugrožavaju vodu namenjenu za svakodnevne životne potrebe.

Tabela 105. Kolektivni zagađivači po opštinama-Opstina Gračanica

Opstina	Poravnanje	Broj stanovnika	Deponija
Gračanica	Gračanica	10000	Gračanka
	Dobrotin	1233	Žegovka
	Gornja Gušterica	600	Janjevka
	Kisnica	500	Gračanka
	Lepins	500	Sitnica
	Radevo	200	Sitnica
	Skulanevo	360	Sitnica
	Suvi Dol	600	Sitnica

2.5.4.2. Zagađenje voda

Otpadne vode Gračanice se slivaju u šest raznih vodnih recipijenta. Najviše otpadnih voda odlazi u Gračanku, Žegovku, Janjevku, Sušički potok, reku Prištinku, potom u reku Sitnicu.

Tabela 106. - Tabelarni prikaz zagađivača otpadnih voda koje se slivaju u rečna korita

Naselje	Reka u koju se uliva fek. voda	Da li postoje kolektori za prečišćavanje otpadnih voda?
Gračanica, Laplje Selo, Preoce, Kišnica	Gračanka	NE
Dobrotin	Žegovka	NE
G. Gušterica, D. Gušterica	Janjevka	NE
Livađe	Sušički potok	NE
Ugljare	PRIŠTEVKA	NE
Lepina, Radevo, Skulanevo, Suvi Do	Sitnica	NE
Čaglavica	Kanali za navodnjavanje, septičke jame	NE

Na zahtev Inspekcije za zaštitu životne sredine Opštine Gračanica, dana 09.07.2021. godine smo zajedno sa njima, Inspektoratom MŽSPPI-a i predstavnikom HMIK-a Agronom Šaljom (*Agron Shala*) uzeli dva (2) uzorka na ispitivanje, čiji je cilj bio nadgledanje vode iz reke Gračanka na izlazu iz Gračanice (1 uzorak) i u selu Laplje Selo (2 uzorak). U nastavku, odnosno na donjim tabelama možete videti vrednosti rezultata izmerenih na terenu i u laboratoriji.

Tabela 107. . Rezultati uzorka br. 1 na izlazu iz Gračanice.

Datum uzimanja uzorka: 09.07.2021.	Vreme uzimanja uzorka: 13:35	Oznaka	Merna jedinica	AU 30/2014 MŽSPP o uslovima, načinu, parametrima ispuštanja otpadnih voda u javnu kanalizacionu mrežu i vodno telo	Izlaz iz Gračanice
1	Temperatura vode	T _U	°C	30°C	22.8
2	PH vrednost	pH	0-14	6.5- 9.0	7.42
3	Električna provodljivost	PE	µS/cm	pv	2166
4	Ukupna rastvorljiva materija	MTT	mg/L	pv	1086
5	Zamućenje	TUR	NTU	pv	12.6
6	Talog – sedimenti	SED	ml/l	0.5	1.9
7	Miris	Aro	pa/me	pv	lehtë
8	Boja	Ngj	pa/me	pv	hiri
9	Rastvoreni kiseonik	OT	mg/L	pv	0.18
10	Zasićenost kiseonikom	NgO	%	pv	1.7
11	Ukupna suspendovana materija	MTS	mg/L	35-60	268
12	Hemijski utrošak	SHKO	mg/L	125	373

	kiseonika				
13	Biohemijski utrošak kiseonika	SHBO ₅	mg/L	25	210
14	Ukupni organski ugljenik	KTO	mg/L	pv	115
15	Deterdženti	DET	mg/L	2.2	6.7
16	Nitriti	NO ₂ ⁻	mg/L	0.6	0.19
17	Nitrati	NO ₃ ⁻	mg/L	20	0.7
18	Amonijum	NH ₄ ⁺	mg/L	10	1.86
19	Fosfati	PO ₄ ³⁻	mg/L	1.0	2.30
20	Ukupan azot	NT	mg/L	10	13.9
21	Ukupan fosfor	PT	mg/L	2.0	6.63
22	Sulfati	SO ₄ ²⁻	mg/L	400	940
23	Hloridi	Cl ⁻	mg/L	400	51.1
24	Cijanid	CN ⁻	mg/L	0.01	< 0.002

pv - bez referentne vrednosti

Admistrativno upustvo br.30/2014 Ministarstva za životnu sredinu i prostorno planiranje o uslovima, načinu, parametrima ispuštanja otpadnih voda u javnu kanalizacionu mrežu i vodno telo

Tabela 108. . Rezultati uzorka u selu Laplje Selo.

Datum uzimanja uzorka: 09.07.2021.		Oznaka	Merna jedinica	AU 30/2014 MŽSPP o uslovima, načinu, parametrima ispuštanja otpadnih voda u javnu kanalizacionu mrežu i vodno telo	Laplje Selo
Vreme uzimanja uzorka: 12:55					
1	Temperatura vode	T _U	°C	30°C	21.9
2	PH vrednost	pH	0-14	6.5- 9.0	7.73
3	Električna provodljivost	PE	µS/cm	pv	1793
4	Ukupna rastvorljiva materija	MTT	mg/L	pv	897
5	Zamućenje	TUR	NTU	pv	8.5
6	Talog – sedimenti	SED	ml/l	0.5	1.6
7	Miris	Aro	pa/me	pv	leht
8	Boja	Ngj	pa/me	pv	hiri
9	Rastvoreni kiseonik	OT	mg/L	pv	1.2
10	Zasićenost kiseonikom	NgO	%	pv	9.1
11	Ukupna suspendovana materija	MTS	mg/L	35-60	335
12	Hemijski utrošak kiseonika	SHKO	mg/L	125	468
13	Biohemijski utrošak kiseonika	SHBO ₅	mg/L	25	251
14	Ukupni organski ugljenik	KTO	mg/L	pv	142

15	Deterdženti	DET	mg/L	2.2	24.1
16	Nitriti	NO ₂ ⁻	mg/L	0.6	0.26
17	Nitrati	NO ₃ ⁻	mg/L	20	0.7
18	Amonijum	NH ₄ ⁺	mg/L	10	0.98
19	Fosfati	PO ₄ ³⁻	mg/L	1.0	2.45
20	Ukupan azot	NT	mg/L	10	15.9
21	Ukupan fosfor	PT	mg/L	2.0	9.98
22	Sulfati	SO ₄ ²⁻	mg/L	400	560
23	Hloridi	Cl ⁻	mg/L	400	55.0
24	Cijanid	CN ⁻	mg/L	0.01	< 0.002

Komentar: Vrednosti parametara su se nakon analize uzorka uporedili sa referentnim vrednostima iz AU br.30/2014 MŽZPP-a.

Na osnovu dobijenih rezultata na terenu i u laboratoriji primetili smo da u vezi sa kvalitetom vode u reci Gračanka, čiji su uzorci uzeti dana 09.07.2021. godine, postoje prekoračenja u mnoštvu parametara koji su naznačeni sivom bojom. Do ovoga je došlo zbog urbanih ispuštanja od strane nekoliko naselja opštine Priština, kao urbanih ispuštanja od strane samog grada Gračanice i ispuštanja od strane nekih sela koja se nalaze duž toka reke Gračanka.

Zahtev je podnet na osnovu žalbi stanovnika Lapljeg Sela zbog smrada koji se osećao iz reke Gračanka do kojeg je nastalo zbog male količine vode u prirodnom toku reke i upravo zbog velikih urbanih ispuštanja sa kojima se reka nije mogla suočiti došlo je do stvaranja neizbežnog smrada naročito u letnjem periodu kada su padavine veoma retke.

Najveći individualni zagađivač reke Gračanke je rudnik Kišnica. Sve do kraja devedesetih godina prošlog veka, ozbiljno je ugrožen kvalitet vode reke Gračanke kontinuiranim ispuštanjem otpadnih voda flotacije ovog rudnika. Danas je rad ovog većeg individualnog zagađivača trenutno prekinut.

Drugi ozbiljan izvor zagađenja je flotacija jalovine koja je locirana na mestu uz samo rečno korito i erozivnim ispiranjem veliki deo mulja dospeva u samu reku.

Rudnik Kišnica je crna tačka zagađenja vodotokova crnomorskog sliva, gde preko reka Sitnice, Ibar i Morave, ozbiljne količine teških metala dospevaju u reku Dunav i Crno more. O ovome govori podatak iz jedne studije, izrađene ne tako davne 1996. godine pod nazivom "Sanacija i rekultivacija reke Gračanke".

U toj studiji, izrađenoj na zahtev Ministarstva za zaštitu životne sredine Republike Srbije, može se ustanoviti, između ostalog, da se reka Ibar kontinuirano zagađuje otpadnim materijama sa Kosova.

Reka PRIŠTEVKA, kao i reke Janjevka, Žegovka (duga 14, 28km) i Sušički potok koriste se kao fekalni kanalizacioni sistem i deponije za odlaganje smeća u naseljima Gornja i Donja Gušterica i Livađe, tako da se u selu i okolini, u prolećnim, letnjim i jesenjim danima, oseća miris otpadnih voda iz kanalizacije. Parametri kvaliteta vode u rekama koje protiču kroz opštinu Gračanica u 2008. i 2009. godini. (Izvor: Hidrometeorološki zavod Kosova).

Merenja koja je sproveo Hidrometeorološki zavod Kosova na 50 mernih mesta na svim rekama iskorišćena su da se dobiju sledeći fizički i hemijski parametri: prema rezultatima, sve reke na Kosovu neispunjavaju EU standarde kada se radi o boji vode, posebno u oblastima oko sredine i na kraju, kao rezultat industrijskih voda i ispuštanja kanalizacije (oko 1500 l/s je ispušteno samo u istočnom delu Kosova). Na osnovu merenja, hemijski parametri cijanida, nitrata, cinka i fenola, su s vremena na vreme prisutni u većim količinama u odnosu na standarde EU. Na osnovu ovih analiza sprovedenih na rekama na Kosovu, pokazalo se da samo reka Sitnica ima vrednosti koje su na opasnom nivou.

Zagađenje voda je povećano zbog kanalizacije koja se ispušta u vodu, bacanjem smeća, dok se zbog korišćenja peska i šljunka zemljište ispušta. Postrojenja koja se koriste za preradu gradske kanalizacije ne postoje ni u jednom naselju. (Izvor: SPUZS za RPO Gračanica)

Otpadne vode iz Gračanice ispuštaju se u 4 različita recipijenta. Najveće opterećenje ima reka Gračanku sa oko 10500 stanovnika, zatim dolazi Sitnica sa oko 1660 stanovnika, Perocka i Žegovci sa oko 1233 i Janjevka sa oko 600 stanovnika.

2.5.5. Zagađenje vazduha i zemljišta

Osim ispitivanja kvaliteta vazduha u stanici Prištine koja pokriva površinu sa prečnikom od 10km², ispitivanja o zagađenju vazduha i zemljišta na teritoriji opštine nema, ali iz svakodnevnog iskustva može se konstatovati da su vazduh i zemljište zagađeni od deponije ostataka rudnika u Kišnici u centralnom delu a u severo-zapadnom delu od površinskih kopova uglja. Moguće je postojanje zagađenja i od vremena bombardovanja, ali za to opština nema podataka ili nema pristupa tim podacima.

Značajni problem je medicinski otpad, koji se odlaže zajedno sa drugim vrstama otpada. Jedna od glavnih deponija je brana jalovina rudnika u Kišnici. Ova deponija je glavni izazov životne sredine sa kojim se opština suočava.

Tabela 109. -Kvalitet vazduha iz stanice u Prištini ²⁵

Vremenski period u toku 2011	PM ₁₀ µg/m ³	3 µg/m ³	SO ₂ µg/m ³	CO µg/m ³	NO ₂ µg/m ³
Januar	-	-	-	-	-
Februar	-	-	-	-	-
Mart	56	43.2	23.8	5049	-
April	45.2	50.9	25	4834	-
Maj	37.2	51.5	23.8	5049	-
Jun	38.9	54.6	23.6	4889	-
Jul	78.6	53.3	26	5009	-
Avgust	41.7	50.8	28.9	5249	-
Septembar	52.3	64.7	10.7	1581	-
Oktobar	58.1	42.9	5.3	830	-
Novembar	112.5	32.8	9.3	1571	-
Decembar	/	/	/	/	-
Srednja godišnja vrednost	57.83	49.41	19.6	3784.55	Nema podataka

2.5.6. Nelegalne Deponije

Moguće je koristiti javni prevoz, transport i skladištenje u sanitarnoj deponiji i pružati tematske usluge za korišćenje komunalnih usluga za korišćenje žiga. Nelegalno odlaganje otpada je uobičajen problem na Kosovu, koji je prisutan u svim opštinama. Nedavna procena napravljena 2017. identifikovala je 1.572 ilegalne deponije u 38 opština. Nelegalne deponije koje su identifikovane klasifikuju se prema veličini i vrsti otpada, odnosno: velike,

²⁵ Izvor: Hidrometeorološki Institut Kosova

srednje i male deponije, na osnovu količine deponovanog otpada i zauzete površine. Prema vrsti otpada, ilegalne deponije se klasifikuju kao: (a) deponije kućnog otpada; (b) deponije građevinskog otpada i otpada od rušenja; (c) deponije opasnog otpada; (d) deponije glomaznog otpada; i (e) deponije ostalog otpada. Od 1.572 ilegalnih deponija koje su identifikovane, 45% su velike deponije, 36% su srednje deponije, a 17% male deponije.

Broj deponija, njihova veličina, vrsta otpada kao i plan za uklanjanje su u nadležnosti dva odseka unutar opštine (inspekcije i javnih službi). Ove službe raspolažu evidencijama i kompetentnije su za unos teksta i statistike u ovom delu.

Na području opštine Gračanica postoji veliki broj divljih deponija, koje su stvorene ljudskom nepažnjom. Jedna od najveće ilegalne deponije je deponija u blizini jalovine u Gračanici. I ova kao i drugedivlje deponije ugrožavaju životnu sredinu, jer se nalaze u blizini naseljenih mesta, dečijih obdaništa, škola, na obalama reka, pored puteva, itd.

Odeljenje za javne službe nadležno je za uklanjanje divljih deponija otpada i smeća, odnosno za održavanje zelenih površina na teritoriji opštine.

Slika 37- Divlje deponije

Odeljenje inspekcije opštine Gračanica je tokom 2020. godine evidentiralo divlje deponije otpada i smeća. Utvrđeno je da na teritoriji opštine postoji dvadesetosam (28) većih divljih deponija koje negativno utiču na životnu okolinu i zdravlje meštana opštine Gračanica i preko trideset (30) manjih. Sa ciljem da se radi na rešavanju problema divljih deponija, stručna služba je pripremila detaljni Akcioni plan za uklanjanje divljih deponija i veći deo je očišćen, ali se pojedine ponovo stvaraju na istim lokacijama.

Otvorena deponija iz postrojenja za eksploataciju rude

Slika 38- Lokacije jalovišta rudnika u opštini

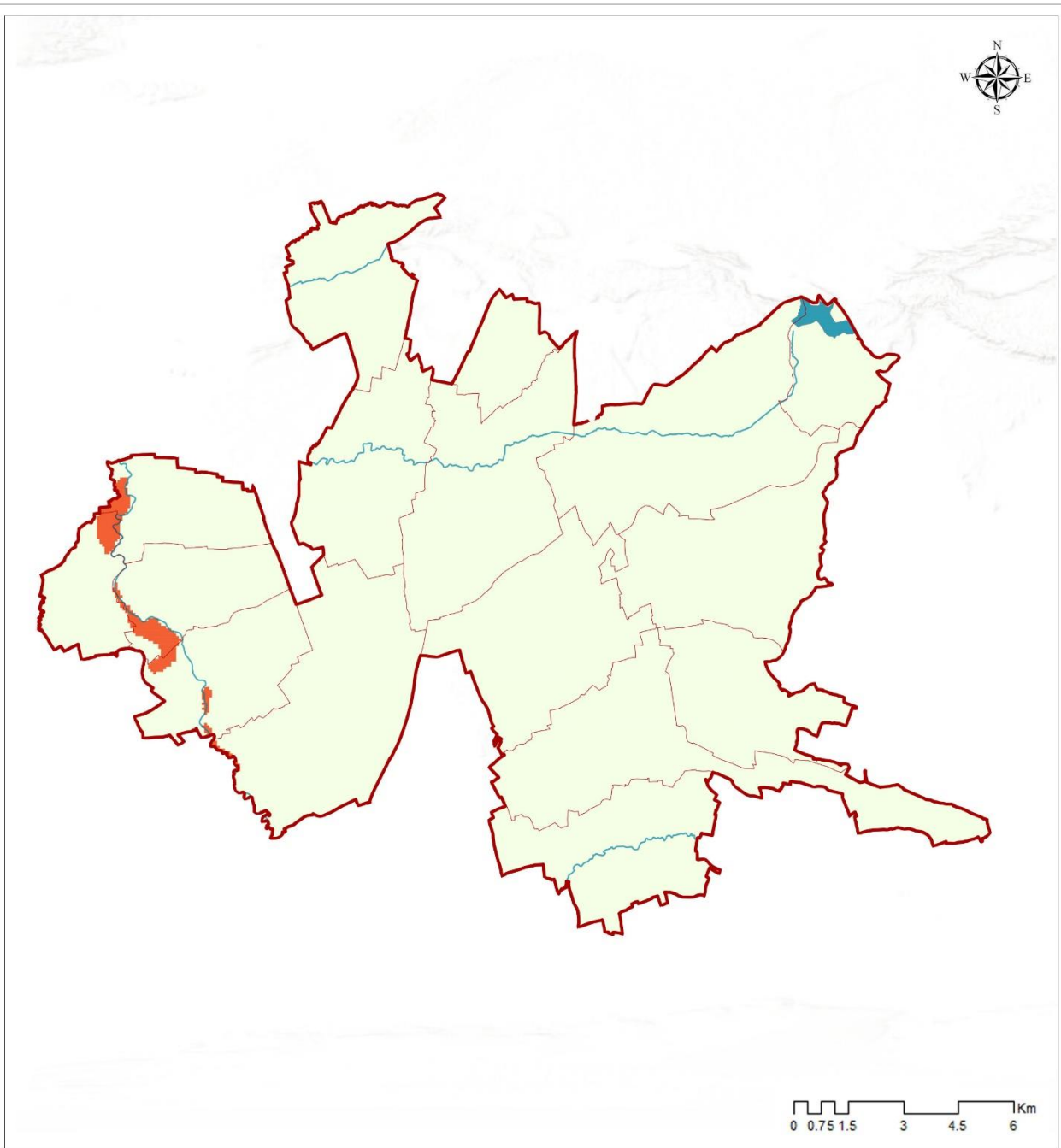
Jalovina rudnika Kišnica predstavlja ekološku katastrofu opštine i regiona kao i stalnu pretnju degradacije životne sredine. Ugrožavanje životne sredine se ogleda u zagađenju vodotokova, vazduha i okolnog zemljišta. Zagađenje koje je nastalo od 1965. godine ugrožava kako vodotokove putem erozije jalovine, tako i vazduh duvanjem vetrova koji raznose prašinu jalovine, ali i obližnje poljoprivredno zemljište gde se taloži naneta prašina. Erozijska je pojava koja se često sreće na jalovištima. Među havarijama, opisanim u izveštaju Međunarodne komisije o velikim branama i Programu Ujedinjenih nacija za životnu sredinu, zabeležene su samo dve sa prostora bivše SFR Jugoslavije, havarija nasipa na jalovištu rudnika olova i cinka "Brskovo" iz Mojkovca (Crna Gora) i poremećaj na kosini nasipa na jalovištu rudnika "Kišnica". Do havarije je došlo u septembru 1988. godine, kada je nastala situacija preliivanja vode oko 10.000m² preko krune brane i jalovine. Potopljene su oranice i oko desetak kuća. Preliivanje je nastalo kao posledica nepažnje pri eksploataciji jalovišta, a incident je u velikoj meri ispolitizovan (RI, 1988).

2.5.7. Upravljanje Procenom Rizika za Katastrofe (UPRK)

Za obezbeđivanje održivog razvoja veoma je bitno da se prepozna nivo rizika na osnovu opasnosti i ranjivosti područja. Zakon 02 / L-68 je zakon o proceni rizika od prirodnih katastrofa koji definiše i uređuje sistem zaštite i spasavanja ljudi, životinja, imovine, kulturnog nasleđa i prirode od prirodnih katastrofa i druge katastrofe. Svrha zaštite od prirodnih i drugih nepogoda je: prevencija i smanjenje broja katastrofa i sprečavanje ili smanjenje žrtava i posledica ostalo. Vlada i opštine organizuju zaštitu i spasavanje od prirodnih katastrofa i od druge katastrofe, kao jedinstven i kompletan sistem na Kosovu.

2.5.7.1. Poplave

Na osnovu studija, Gračanica je delimično sklona poplavama, zemljotresima, požaru, eroziji, gradu i prevozu opasne robe. Područja koja su sklona poplavi su duž reke Sitnice. Rečni nasipi su izgrađeni na obe strane reke, međutim, tokom dugih i jakih kiša i kada se sneg topi tokom zime, voda prodire u nasipe. Ostale reke i potoci su uski i odlaganje tvrdog otpada uzrokuje poplave. Atmosferska voda takođe uzrokuje jake kiše u nekim ravnim područjima. Kosovo ima uglavnom autohtonu hidrografsku mrežu gde se nalazi slivno područje 10.907 km² približno odgovara administrativnim granicama Kosova. Izvori kosovskih reka su autohtoni u gornjem delu korita, osim pojava erozije zbog nagiba terena i geološkog sastava terena ne izaziva bilo kakve negativne pojave u smislu poplava. Poplave su prisutne u periodu kada su atmosferske padavine obilne tokom prolećne sezone kada su padavine jače i kombinovane sa topljenjem snega i tokom jesenje sezone. Poplave se prirodno javljaju oko riječnih slivova, a posebno na ušću riječnih pritoka u glavnu rijeku, gdje nakupljanje sedimenata iz riječnih pritoka može uzrokovati djelomičnu blokadu normalnog toka glavne rijeke i uzrokovati preusmjeravanje riječne linije i poplave na poljoprivrednim površinama zemlje.

RAZVOJNI PLAN OPŠTINE/ PLANI ZHVILLIMOR KOMUNAL POSTOJECE STANJE / GJENDJA EKZISTUESE KARTA RIZIKA OD POPLAVA/HARTA E RREZIKUT NGA PERMBYTJET

Legenda/Legjenda

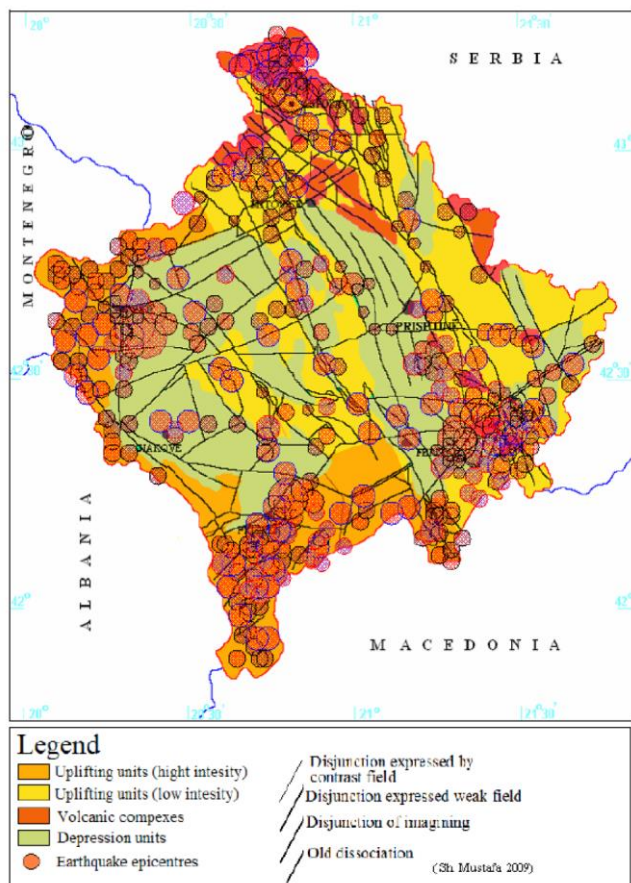
- Granica opštine/ Kufiri i komunës
- Područje rizika od poplava/Zona e rrezikut nga përmbytja
- Granica naselje/ Kufiri i vendbanimeve
- Reke/Lum

2.5.7.2. Zemljotres

Kosovo je u visoko seizmičkom području koje je pogođeno zemljotresima u prošlosti, područje koje je pogođeno autohtonim zemljotresima koji su proizveli dubinu od 15-20 km u zemlji. Tektonska struktura i epicentri zemljotresa sa jačinom od $M > 4.0$ koji su pogodili Kosovo do 2009. prikazani su na priloženoj mapi. Podaci o zemljotresima iz prošlosti jasno dokazuju da je pojava katastrofalnih zemljotresa u nekim delovima teritorije Kosova bila evidentna vrlo rano. Među najjačim zemljotresima koji su pogodili Kosovo i okolinu pominjemo:

1. Zemljotres u Prizrenu, 16. juna 1456. sa epicentrom intenziteta $I_0 = 9$ bodova po MSK skali i magnituda 6,6 po Rihteru;
2. Zemljotres u Peći, 11. novembra 1662. sa intenzitetom epicentra $I_0 = 8$ bodova po MSK skali i magnituda 6,0 po Rihterovoj skali;
3. Zemljotres u Uroševcu, 26. februara 1755. godine sa intenzitetom epicentra $I_0 = 9$ bodova po skali MSK-64 i magnituda 6,1 Rihterova skala;
4. Zemljotres u Uroševcu-Vitini, 10. avgusta 1921. sa intenzitetom epicentra $I_0 = 9$ bodova po skali MSK-64 i magnituda 6,1 po Rihteru;

5. Zemljotres na Kopaoniku, 18. maja 1980. sa epicentrom intenziteta $I_0 = 8$ bodova MSK-64 i magnituda 6,0 po Richter -ovoj skali (Sulstarova et al, 2000; Orana et al., 1985; Elezaj, 2001; Pekevski, 2001);
6. Zemljotres od 24. aprila 2002. sa epicentrom intenziteta VIII / 2, front MSK-64 koji je teško oštećen region opštine Gnjilane i magnituda 5,2 Rihterove skale.

Na osnovu postojećih seizmičkih, tektonskih i geoloških mapa, Kosovo je podeljeno na 6 seizmoloških zona. Priština je jedna od ovih zona sa jačinom ($M_{max}=3.8$). Ovoj zoni pripada i opština Gračanica. Ove seizmičke zone su proizvele u prošlosti i mogu da proizvedu jake zemljotrese. Bez obzira na činjenicu da je Kosovo u seizmičkoj zoni, izgradnja nije pravilno kontrolisana ukoliko je seizmički kod poštovan. Gračanica je blizu arheološkog nalazišta Ulpijana i na osnovu informacija Ulpijana je uništena 515. godini nove ere. Ovo je druga činjenica koja pokazuje ranjivost od zemljotresa²⁶

Sl. Seizmičko-tektonska mapa Kosova

²⁶ (Izvor: Ulpijana (antičko naselje) Priština -Kosovo/UNMIK 2006).

2.5.7.3. Prevoz opasne robe

Teritorija Gračanice se nalazi u području gde glavni koridori prolaze kroz teritoriju. Prevoz opasne robe je moguć za katastrofu. Pravilna kontrola sa odgovarajućim standardima će biti razmotrena za obezbeđivanje bezbednosti građana.

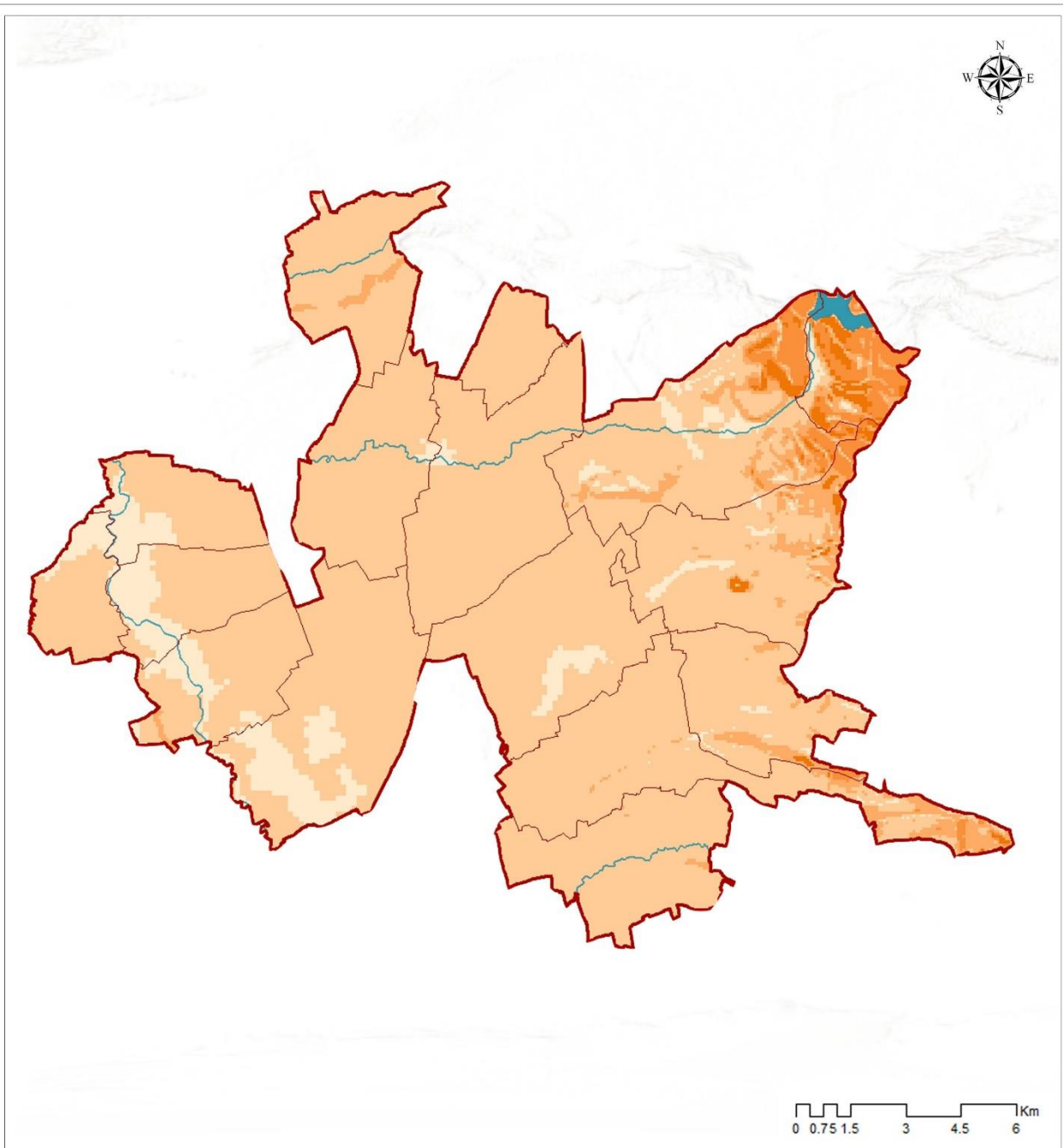
2.5.7.4. Požar

Šumsko područje je sklono požarima tokom letnjih sezona. Takođe, polja nakon žetve pšenice, u mnogim slučajevima, se pale od strane zemljoradnika. Ova aktivnost u letnjoj sezoni, u mnogim slučajevima, dovodi do požara u blizini njiva.

2.5.7.5. Erozijska

Erozijska ugrožava stvoreni i planirani prosperitet čovečanstva. Prisutan je svuda teritoriju Kosova i pojavljuje se u različitim oblicima, poput površinske erozije tla, obale reka, potoci, transport čvrstih naslaga i klizišta, masivna ili lokalizovana klizišta kao i fizička i hemijska degradacija zemljišta. Uzroci erozije kao pojave uzrokovani su kombinacijom faktora kao što su: stepen nagib, klima, neadekvatna upotreba zemljišta, vegetacijski pokrivač i ekološko uništavanje, kao što su: nekontrolisano paljenje ili seča šuma, nedostatak investicije za zaštitu zemljišta, za izgradnju planinskih brana, novo pošumljavanje itd.

Na osnovu uvida sa terenskog istraživanja i mapa dobijenih od EULUP-a, šumsko područje je sklono eroziji. Uzroci erozije su krčenje šuma i rudarstvo u području Jalovine.

RAZVOJNI PLAN OPŠTINE/ PLANI ZHVILLIMOR KOMUNAL

POSTOJECE STANJE /
GJENDJA EKZISTUESE

KARTA RIZIKA OD EROZIJE/HARTA E RREZIKUT NGA EROZIONI

Legenda/Legjenda

Granica opštine/ Kufiri i komunës	0-15	60.1-75
Granica naselje/ Kufiri i vendbanimeve	15.1-35	75.1-100
Reke/Lum	35.1-60	

2.5.7.6. Oluja sa gradom

Tokom letnje sezone, oluje sa gradom su izazvale štete poljoprivrednim usevima, povrću i često voćnjacima. Uzimajući u obzir ranjivost poljoprivrednih useva i voćnjaka u Gračanici, grad se smatra kao opasnost koja može dovesti do velikog ekonomskog gubitka lokalnim zemljoradnicima.

2.5.7.7. Jaki snegovi

Vreme na Kosovu tokom zima je često teško. Jaki snegovi i hladne zime uzrokuju probleme u kretanju građana. Kuće sa nepravilno izgrađenim krovovima, kao i stare kuće su podložne ovoj opasnosti.

2.5.8. Frekvencija i Buka

Magistralni put Priština – Gnjilane:

Magistralni put Priština – Gnjilane u dužini od 48km utiče prvenstveno na naseljeno mesto pored puta u kojem se nalazi i manastir Gračanica stalnim emitovanjem vibracija, smoga i prašine, otpadnih gasova, buke.

Merenjima koja su izvršena u period od 26. avgust do 05. septembar 2011. godine utvrđeno je da je prosečan nivo buke u toku dana 78dB, što je za 13dB više od dozvoljenog nivoa.

Tabela 110. . Nivo akustičnog opterećenja magistralnog puta Priština – Gnjilane koji prolazi pored manastira Gračanica

Merno mesto	Prosečan nivo buke / dan	Prekoračenje dozvoljenog nivoa buke / dan	Najviši pik merenja buke	Prosečan nivo buke / noć	Prekoračenje dozvoljenog nivoa buke / noć
Simonidin trg Mesto uz sam manastir Gračanica	78dB	13dB	98dB	67dB	12dB

Dozvoljeni nivo buke / dan – 65dB

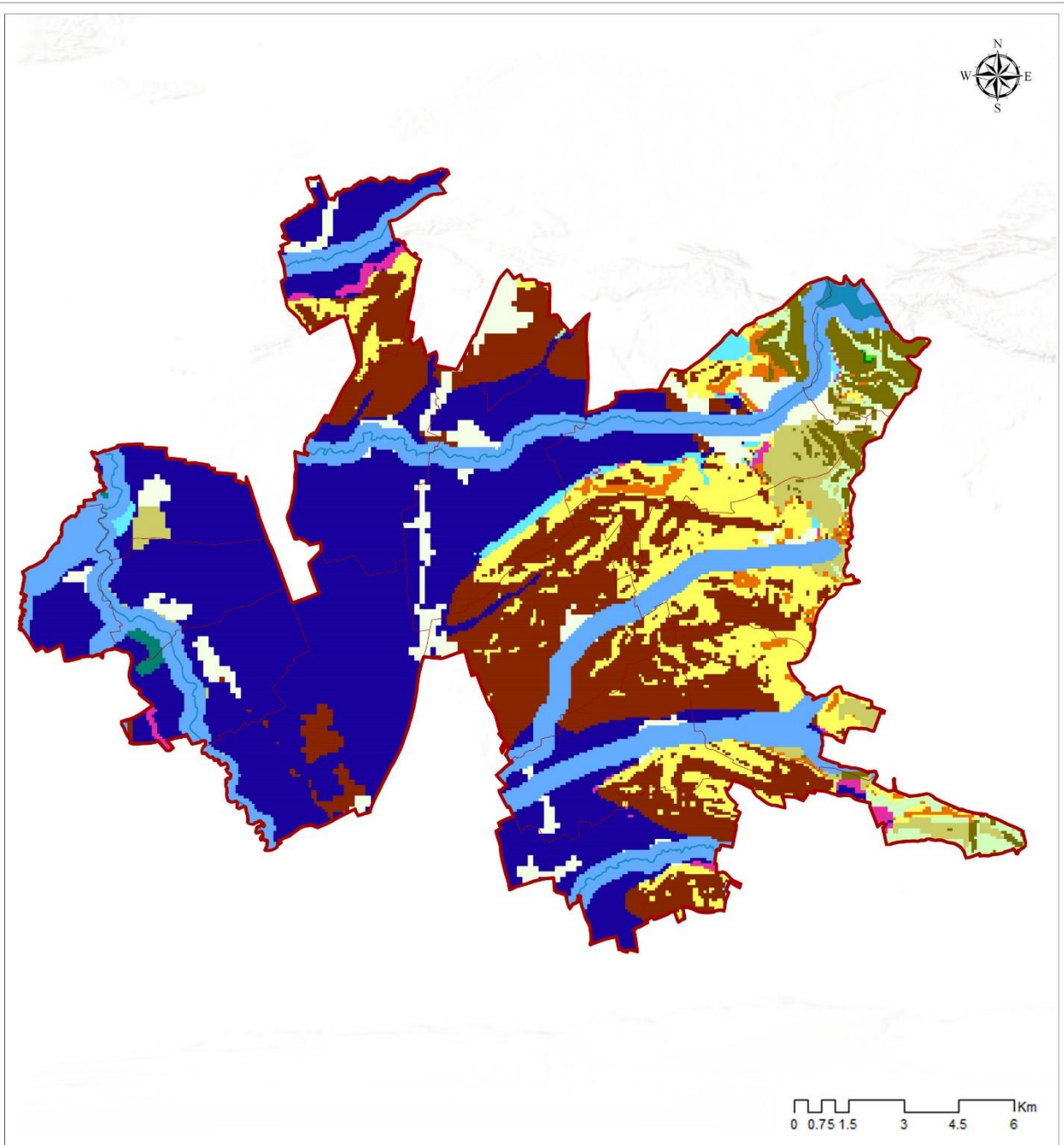
Dozvoljeni nivo buke / noć – 55 dB, za stambenu zonu 45dB

Napomena: prosek dobijen na osnovu 90 uzoraka, gde su se dnevne vrednosti kretale od 55 do 98 dB a najčešći interval je bio od 65 do 84 dB, što ukazuje na veoma visok nivo dnevnog prekoračenja.

Tabela 111. . Frekventnost saobraćaja na relevantnim mernim mestima

Merno mesto	Automobili	Autobusi	Traktori	Kamioni	Motorcikli
Simonidin trg	209	5	2	18	3
Mesto uz sam manastir Gračanica	63	1	0	3	0

Vrsta vozila – broj vozila koji prođu u intervalu od 15 minuta (vrednosti prikazane u proseku merene dan /noć)

RAZVOJNI PLAN OPŠTINE/ PLANI ZHVILLIMOR KOMUNAL

POSTOJECE STANJE /
GJENDJA EKZISTUESE

KARTA ZAŠTITE OD PRIRODNIH NEPOGODA/HARTA E MBROJTJES NDAJ
FATKEQESIVE NATYRORE

Legenda/Legjenda

Granica opštine/ Kufiri i komunës	Zaštita površinskih voda/
Mbrojtja e ujit sipërfaqësor	Zaštita podzemnih voda u savremenoj
poljoprivredi/Mbrojtja e ujërave nëntokësore në
bujqësinë moderne
Granica naselje/ Kufiri i vendbanimeve	Mere za ublažavanje poplava/
Masat për zbutjen e përmbytjeve	Poljoprivredna praksa za savremenu
poljoprivredu/Praktika bujqësore për
bujqësinë moderne
Reke/Lum	Zaštita podzemnih voda u poljoprivredi/
Mbrojtja e ujërave nëntokësore në bujqësi	Oçuvanje korišćenja zemljišta i zaštita
raznovrsnosti/Ruajtja e përdorimit të tokës
dhe mbrojtjes se diversitetit
	Poljoprivredne prakse za intenzivnu poljoprivredu/
Praktika bujqësore per bujqësinë intensive	Tehnike mere protiv erozije/Masat teknike
kundër erozionit
	Zaštita od erozije i podzemnih voda/ Mbrojtja
kundër erozionit dhe ujërave nëntokësore	Održivo upravljanje prirodom/Menaxhimi i
qëndrueshëm i natyrës
	Zaštita od erozije/Mbrojtja kundër erozionit	Mere privrednog šumarstva/ Masat për
pylltari komerciale

2.5.9. Kulturna i prirodna Baština

Opština Gračanica je veoma bogato kulturno-istorijskim nasleđem, to su tekovine koje smo nasledili od naših predaka i koje trebamo da očuvamo i predamo sledećim generacijama. Na teritoriji opštine nalazi se veći broj srpskih pravoslavnih crkava i manastira, a neke od njih su izgradili srednjovekovni srpski vladari (manastir Gračanica), zatim, tu su sagrađeni i mnogi kulturno-istorijski spomenici, a na njenoj teritoriji se nalazi i čuveno arheološko nalazište Ulpijana.

Zbog velikog broja crkava i manastira, kulturno istorijskih spomenika i arheološkog nalazišta, koje se nalaze na području opštine Gračanica, trenutno je samo manastir Gračanica pod specijalno zaštićenom zonom. Kada je u pitanju zaštita kulturne baštine, opština Gračanica radi na tome da oblasti oko crkava, istorijskih spomenika i arheološkog nalazišta budu pod zaštitom.

Specijalno zaštićena zona Gračanica

Na osnovu Zakona o specijalnim zaštićenim zonama br.03/L – 039 iz 2008²⁷. godine, pored uređenja uloge Srpske pravoslavne crkve, u njemu se navodi da je okolina manastira Gračanica jedna od specijalnih zona koja je pod zaštitom. Takođe, zakonom je jasno definisano šta su to zaštićene zone i kakve aktivnosti nisu dozvoljene u takvim zonama.

Član 2. Specijalne zaštićene zone

“Specijalne zaštićene zone” su područja definisana kartom ili oblašču koja okružuje spomenik, zgradu, grupu zgrada, celinu, selo ili istorijski centar grada i koja se moraju zaštititi od bilo kog razvoja ili aktivnosti koje mogu narušiti istorijski, kulturni ili arheološki kontekst, prirodno okruženje ili estetsko vizuelnu sredinu.

Član 3. Ciljevi

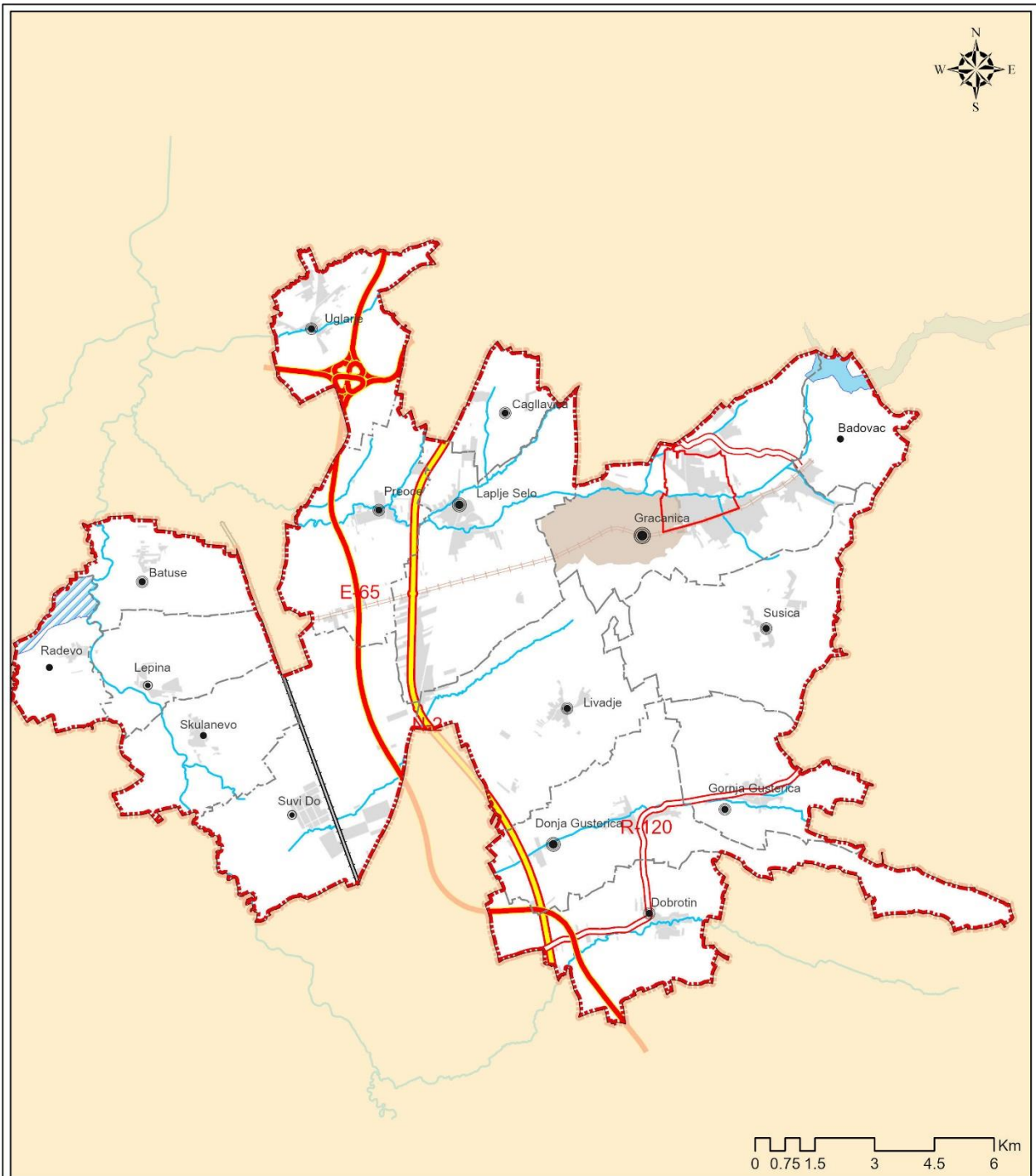
Ciljevi specijalnih zaštićenih zona su:

- da obezbede mirno postojanje i funkcionisanje mesta koja će se zaštititi, da se ne narušava monaški život sveštenstva;
 - da očuvaju karakter i izgled mesta koja će biti zaštićena, posebno istorijski, kulturni, arhitektonski ili arheološki kontekst, prirodno okruženje ili estetsko vizuelnu sredinu;
 - da spreče nepovoljne razvoje oko mesta koja će se zaštititi, istovremeno osigurati najbolje moguće uslove za harmoničan i održiv razvoj zajednica koje žive u neposrednoj blizini zaštićene zone, time što će se regulisati razvoj i ostale aktivnosti.
- Određenom broju manastira, crkava i ostalim verskim mestima Srpske pravoslavne crkve, kao i ostalim istorijskim i kulturnim mestima od posebne važnosti za zajednicu Srba, putem uspostavljanja Zakona o Specijalno Zaštićenim Zonama, biće pružena posebna zaštita.

Uživanje imovinskih prava u zaštićenim zonama može biti ograničena zabranom svake nove aktivnosti u ovim oblastima:

- Industrijska izgradnja ili razvoj, kao što su: iskopavanje rudnih resursa, izgradnja elektrana, električnih mreža ili dalekovoda, ciglana i fabrika.
- Izgradnja ili razvoj ostalih struktura, kao što su građevine koje su na višem nivou od manastira, crkve ili nekog drugog kulturnog spomenika koji treba da se zaštititi; upotreba opasnih materijala prilikom svake izgradnje (uključujući stambene objekte); trasiranje puteva, benzinske pumpe i auto-mehaničarske radnje; supermarketi, noćni klubovi i drugo.
- Javna izgradnja ili razvoj koji vodi ka seči šuma u seoskim oblastima

²⁷ Izvor: Zakon o specijalno zaštićenim zonama br.03/L – 039 iz 2008.godine

RAZVOJNI PLAN OPŠTINE/ PLANI ZHVILLIMOR KOMUNAL

POSTOJECE STANJE /
GJENDJA EKZISTUESE

KARTA PRIRODNOG I KULTURNOG NASLEĐA/HARTA E ASETEVE TE
TRASHEGIMISE NATYRORE DHE KULTURORE

Legenda/Legjenda

Granica opštine /Kufiri i komunës	Veoma malo ruralno/Vendbanim shume i vogel rural	Zeleznicka pruga/ Linja hekurudhore pa funksion
Granica naselje /Kufinjte e vendbanimeve	Specijalno zasticena zona /Zone e vecante e mbrojtur	Reke/Lum
Veliko ruralno naselje/Vendbanim i madh rural	Autoput/Autoudhe	Jezero/Liqen
Srednje veliko ruralno/Vendbanim i mesem i madh rural	Regionalni put/Rruge regjionale	Ribnjak Radevo/Hurdhe ne Radeve
Srednje malo ruralno/Vendbanim i mesem i vogel rural	Nacionalni put/Rrugë nacionale	Arheoloskog nalazista/Zona arkeologjike
Malo ruralno naselje/Vendbanim i vogel rural	Obilaznici/Rruga tranzit	Izgradena površina/Siperfaqja e ndertuar
	Zeleznicka pruga/Linja hekurudhore	

2.5.10. Kulturni potencijali od direktnog i indirektnog značaja za turizam

Kulturna baština je jedna od ključnih osnova za jačanje međunarodne i regionalne saradnje i njena zaštita i očuvanje predstavlja najviši domen ostvarivanja čovečanstva. Najznačajniji kulturni turistički resursi u opštini Gračanica su:

- Manastir Gračanica (velelepna građevina iz XIV veka, sagradio ju je Kralj Milutin 1321. godine. Posvećen je Uspenju presvete Bogorodice)
- Arheološko nalazište Ulpijana, ostaci rimskog i ranovizantijskog grada, osnovan sredinom II veka nove ere
- Neistražena arheološka nalazišta u okolini Gračanice
- Crkve u opštini Gračanica (mnogobrojne crkve različitih građevina koje se nalaze gotovo u svakom selu)
- Spomenici u Gračanici
- Manastir Vojsilovica
- Izletišta Česma
- Tradicionalna gradnja - stare napuštene kuće i vodenice
- Bogato nematerijalno nasleđe koje se uglavnom prezentuje putem raznovrsnih manifestacija

Tabela 112. Arheološko nasleđe - Arheološka naselja, prema katastarskim jedinicama i nazivima, pravnom statusu i prostornom opsegu

Katastarska jedinica, naziv	Pravni status		Površina ha.
	Zaštićena	Predložena	
Ulpiana	Zaštićena	-	300

Tabela 113. Arheološko nasleđe – Struk. Izgrađena ljudskom rukom, prema katastarskim jedinicama i nazivima, pravnom statusu i prostornom opsegu

Katastarska jedinica, naziv	Pravni status		Površina ha.
	Zaštićena	Predložena	
Ulpiana	Zaštićena	-	300

Tabela 114. Kulturno nasleđe, prema glavnim kategorijama, broju i prostornom opsegu

Kategorije	Površina ha.			
	2018	2019	2020	2021
Arhitektonsko nasleđe	25	25	29	29
Arheološko nasleđe	300	300	300	300
Ukupno	325	325	329	329

Slika 21 - Turistički potencijal opštine Gračanica

2.5.11. Manastir Gračanica

Manastir Gračanica, čiji je hram posvećen Uspenju presvete Bogorodice, nalazi se na levoj obali reke Gračanke, južno od Prištine. Zadužbina je kralja Milutina, njegove žene Simonide i sina Stefana. Podignuta je 1321.godine i obdarena bogatim poklonima kako u imanju tako i u povlasticama. Ona je podignuta na mestu stare crkve u kojoj je nekada bila stolica lipljanske episkopije.

Slika 40. Manastir Gračanica XIV vek

Gračanica je jedan od najznačajnijih spomenika stare srpske kulture. Ona je jedan od bisera srpske srednjovekovne umetnosti, jedan od najsjajnijih pokazatelja visoke kulture epohe Nemanjića i srednjeg veka uopšte.

Crkva manastira Gračanica je građevina sa pet kubeta, sa osnovom upisanog krsta, te kao takva pripada grupi prvoklasnih arhitektonskih ostvarenja svoga vremena. Spoljna priprata je sagrađena krajem 14. veka u vreme kneza Lazara. Unutrašnjost manastira je freskopisana.

Manastir se nalazi na spisku svetske baštine UNESCO-a zajedno sa još tri manastira SPC²⁸ pod imenom „Srednjovekovni spomenici na Kosovu i Metohiji“. UNESCO je 2004. godine uvrstio manastir Gračanicu na listu Svetske kulturne baštine, a od 2006. godine se nalazi i na listi ugrožene baštine.

Slika 41-Freska Kraljice Simonide, XIV vek

Slika 42- Freska kralja Milutina, XIV vek

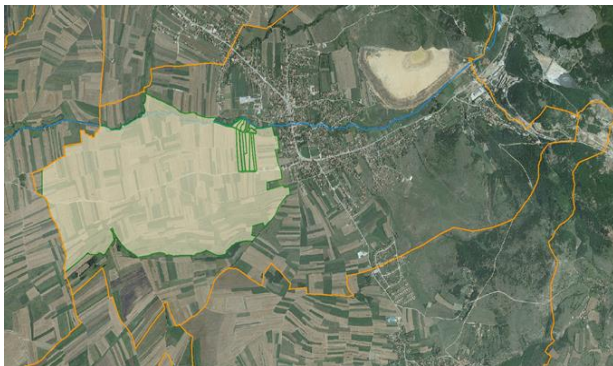
2.5.12. Ulpijana

Ulpijana (lat. *Ulpiana*) ili *Justinijana Sekunda* (lat. *Iustiana Secunda*) je bila rimski i ranovizantijski grad u provinciji Gornja Mezija. Njeni ostaci se prostiru na površini od oko 300 hektara, uključujući i tampon zonu od 100 metara; na prostoru između Prištine, Gračanice i Lipljana, na svega 1km od manastira Gračanica. Arheološka

²⁸ Srpska Pravoslavna Crkva

istraživanja lokaliteta započeta 1954. godine i dalje traju, a najznačajniji dosadašnji nalazi su mermerna ženska glava nakit iz tzv. *Gotskog grobapozlaćene* krstastefibule.

Slika 1 Zona arheološkog nalazišta „Ulpiana”

Slika 2 Arheološko nalazište „Ulpiana” pre uređenja

Slika 2 Arheološko nalazišta „ Ulpiana” nakon uređenja

Slika 43- Arheološko nalazište delovi iskopina

Ostaci rimske i ranovizantijske Ulpijane zauzimaju površinu od oko 300 ha uključujući i tampon zonu od 100 metara; a nalaze se na lokalitetu Gradina pored današnje Gračanice. Na ovom višeslojnom lokalitetu otkriven je kulturni sloj od 4t. Bedemi rimskog grada obrazovali su nepravilnu četvorougaoonu osnovu. Severno i zapadno od grada nalazile su se nekropole, a severoistočno kastrum kvadratne osnove. Osnivanje grada vezuje se za Trajanovu vladavinu (98-118). Početno manje rudarsko naselje preraslo je u grad sa statusom rimskog municipija. Ulpijana je rano postala sedište episkopije - saboru u Serdici 343.godine prisustvovao je i njen episkop Makedonijus. Posle Justinijanove obnove sredinom VI veka grad je nazvan Justiniana Secunda. Grad je potpuno razrušen u vreme

avarsko-slovenskih napada krajem VI i početkom VII veka. Sondažnim arheološkim iskopavanjima, započetim 1953 (koja su pratili konzervatorski radovi), otkriveni su delovi antičke Ulpijane: jednobrodna bazilika sa kriptom u severozapadnom delu naselja, ostaci dveju termi, delovi mozaičkog poda neke građevine, deo stilobata antičkog hrama, gradska kapija sa kulama i početak glavne ulice (cardo). Na severnoj nekropoli otkrivene su zidane grobnice, memorija sa velikim mermernim sarkofagom i ostaci podnog mozaika sa donatorskim natpisom.²⁹

Osim Ulpijane koja se prostire na površini od oko 300 ha postoji i poluprečnik zaštićene zone od 100 m kao parameter zaštićene celine (na osnovu Zakona o kulturnom nasleđu br.02/L-88 iz 2006 godine).

U zaštićenoj celini i unutar poluprečnika zaštićene zone antičkog grada – arheološkog lokaliteta ULPIJANA (Justiana Secunda) sankcioniše se zakonom, odnosno preduzimaju se zakonske mere zaštite (kao ranije i sada) za sledeće aktivnosti: prilikom izgradnje infrastrukture industrijskih objekata (rudarstvo) i drugih preduzeća fizičkog karaktera. Svako preduzeće mora posedovati prethodnu saglasnost izdatu od strane odgovorne institucije AIK – MKOS, shodno Zakonu o kulturnom nasleđu.

Unutar teritorije opštine Gračanica postoji i nekoliko drugih potencijalnih arheoloških lokaliteta.

Ti lokaliteti nalaze se u:

- Badovcu - iz neolitskog perioda koji je pronađen u podnožju brane jezera
- Badovac lokalitet - srednjovekovna nekropola pronađene iz rimskog perioda
- Batuse slučajni nalaz jednog latinskog natpisa iz rimskog perioda
- Dobrotin lokalitet iz rimskog perioda (Ćeramida)
- Gračanica neolitički lokalitet iz perioda metala (Gladnice)
- Laplje Selo lokalitet iz rimskog perioda (Selište)
- Livade lokalitet iz rimskog perioda (Staro Selište)
- Donja Gušterica kod rimske česme smatra se da postoje tragovi romskog vodovoda³⁰
- Donja Gušterica na livadama sela smatra se da postoje tragovi putne stanice rimskog carstva Statio Herculana
- Ugljare, ne precizirajući gde, na jednom prostoru između sela Ugljara i Čaglavice smatra se da postoje tragovi putne rimske stanice Viciano 31.
- Carinska stanica Herculana – na ataru sela Donja Gušterica, na livadama sela, postoji neistraženi arheološki lokalitet iz antičkog perioda (III – IV vek). Na osnovu pronađenih fragmenata kamene ploče sa natpisom, lokalitet je označen kao carinska stanica pod nazivom Statio Herculana. Na površini od 1 hektara nalaženi su i ostaci zidova više građevina.
- Putna stanica Viciano, Vicianum ili Veclanum – antička putna stanica na kojoj su zastajali karavani koji su se kretali jednom od najvažnijih rimskih ruta Via Lissus-Naissus. Ruta koja je povezivala dva grada, Lissus (današnji grad Lješ u Albaniji) i Naissus (današnji grad Niš u Srbiji) prolazila je dolinom reke Beli Drim. Ova putna stanica je označena na srednjovekovnoj mapi iz XV veka poznatoj pod imenom Tabula Peutingeriana, koja je kopija mape iz rimskog doba (III vek). Tačna lokacija stanice nije utvrđena, ali postoje pretpostavke da je stanica bila u Čaglavici ili Ugljaru, s obzirom da je na mapi označena severozapadno od starorimskog grada Municipum Ulpiana.
- Stari grad Veletin – Ostaci starog grada (tvrđave) Veletin se nalaze na istoimenom brdu (nadmorska visina 950m) pored sela Šaškovac, 4.5km jugoistočno od manastira Gračanica. Manja arheološka istraživanja ovog nalazišta obavljena su 1987. Godine. Pretpostavlja se da je grad osnovan u antičko doba i da je sve do srednjeg veka bio centar veoma bogate rudarske oblasti. O tome svedoče ostaci keramike, opeka, zidina i napuštenih rudarskih jama iz perioda od IV veka p.n.e. do XI veka n.e. Veletin je bio mali utvrđeni

²⁹ Izvor: Wikipedia

³⁰ Izvor: Arheološki Institut

³¹ Izvor: Arheološki Institut

grad sa stražarskim kulama. S obzirom na geografski položaj utvrđenja i veliku preglednost terena, Veletin je tokom svog postojanja najverovatnije, pored zaštite naselja i okolnih rudnika, služio i za signaliziranje nadolazećih napada i zaštitu važnih puteva.³²

2.5.13. Posebno zaštićena zona za ptice u Radevu

Posebno zaštićena zona za ptice – Područje Radevo je stavljeno se pod zaštitom kao prostorna celina zbog posebnih prirodnih vrednosti i karakteristika, kao što su: ornitološke, ihtiološke, hidrogeološke, botaničke i pejzašne (kultivirane).

Posebna zona obuhvata površinu od 109 ha 52 ari 35 m² i prostire se na teritoriji sledećih opština: Gračanica, Lipljan i Kosovo Polje.³³

2.5.14. Crkve i Naselja u Opštini Gračanica³⁴

2.5.14.1. Crkva Sveta Petka – Laplje Selo

Srpsko selo, 14 km južno od Prištine na magistralnom putu Priština-Skoplje. Pominje se u Gračaničkoj povelji 1314-1316. godine kao L'apov. U selu su postojali ostaci stare crkve načijim je temeljima pre Drugog svetskog rata podignuta nova i velika crkva Svete Petke, posvećena hrišćanskoj podvižnici svetoy Petki ili Paraskevi.

Stara crkva je najverovatnije sagrađena u XVI veku, koja je 1880 godine obzidana kamenom i zatim srušena početkom XX veka.

2.5.14.2. Crkva svetog Kneza Lazara – Donja Gušterica

Srpsko selo, 5 km severoistočno od Lipljana, nastalo izdvajanjem od Gornje Gušterice fermanom sultana Mahmuda I (1729-1730).

Na mestu stare dotrajale crkve Usekovanje svetog Jovana od 1901. do 1910. godine sagrađena je nova crkva posvećena Vidovdanu i knezu Lazaru. U crkvenoj porti tada je podignuta prva srpska škola u ovom kraju, kao jedna od tada najlepših zgrada srpskih škola.

2.5.14.3. Crkva svetog Dimitrija – Dobrotin

U Dobrotinu postoji hram Sv. Dimitrija, podignut u tursko vreme. Hram je metar I po ukopan u zemlju ograđen visokom ogradom, tako da više podseća na kuću nego na crkvu. što je znak da je podignuta u vreme turske vlasti. Crkva je sagrađena od tesanog kamena, a unutrašnjost i ikonostasnu pregradu je oslikao Kostandin iz Velsa 1826. godine, koji se potpisao na prestonoj ikoni Isusa Hrista.

2.5.14.4. Crkva Svetog Grigorija Bogoslova - Livade

Na ruševinama stare crkve seljani su 1935. godine podigli novu crkvu posvećenu Sv. Grigoriju Bogoslovu.

2.5.14.5. Crkva Svetog Dimitrija – Sušica

³² Izvor – Turistički vodič Gračanica 2021 – TO Gračanica

³³ Izvor. Ministarstvo Zivotne Sredine

³⁴ Izvor: "Zadužbine Kosova, spomenici i znamenja srpskog naroda", Atanasije Jevtić

Crkva se nalazi na kraju sela. Crkvu Sv. Dimitrija, poznata pod imenom „Markov manastir“, podiže kralj Vukašin (1366-1371), otac kraljevića Marka, sa sinovima, koju posvećuje Sv.Dimitriju. O staroj crkvi u Sušici nema mnogo pisanih podataka. Na starim temeljima 1992-1993.g. izgrađena je i obnovljena crkva. Tokom arheoloških iskopavanja 1992. godine pronađeni su brojni artefakti, fragmenti freskopisa i pravougaona granitna ploča sa starosrpskim natpisom iz XIV veka. Iako nema preciznih podataka o godini izgradnje crkve i njenom ktitoru, arheolozi smatraju da je crkva podignuta sredinom XIV veka. Najstariji sačuvani pisani trag u kome se pominje selo Sušica je Povelja kralja Milutina u manastiru Gračanica.

2.5.14.6. Crkva Svete Trojice - Skulanevo

U Gračaničkoj povelji od 1314-1316. pominje se “Skulanovo vodenišće”. U selu postoji staro crkvište i staro srpsko groblje. Crkva Svete Trojice sagrađena je 1983 godine na temeljima stare crkve koja, prema ostacima keramike pronađenim oko crkve, datira iz srednjeg veka. Stara crkva je srušena po nalogu Jašar-paše Džinića u XIX veku, a od tog kamena su sagrađeni mostovi na reci Sitnici.

2.5.14.7. Crkva Sveta Nedelja - Batuse

U selu je postojao stari hram iz XIV veka na čijim je temeljima 1932.g. podignuta nova crkva Svete Nedelje.

2.5.14.8. Crkva Sveta Nedelja - Gornja Gušterica

Selo se pominje u Povelji kralja Milutina u manastiru Gračanica i povelji kralja Stefana Dušana 1331. godine, kao i u turskom popisu oblasti Brankovića iz 1445. godine. U selu, pored reke, postoji crkvište posvećeno Svetom Iliji i ruševine crkve Sv. Prečiste sa starim grobljem unaokolo. Na temeljima jedne od njih, 1986. godine, podignuta je nova crkva Sveta Nedelja.

2.5.14.9. Crkva Svetog Panteleja - Lepina

U Devičkom katastru upisani su 1761, 1763, 1772. i 1776.g. Srbi darodavci iz “*Lepene* ili *Lepina*” u “*nuriji* popa Janka”. U selu postoji staro crkvište i staro srpsko groblje. Crkva Svetog Pantelejmona je sagrađena 1996. godine u centru sela na staroj crkvi koju je početkom XIX veka srušio Jašar-paša Džinić

2.5.14.10. Crkva Svetog Despota Lazarevića – Čaglavica

Kamen temeljac za izgradnju crkve Svetog Despota u Čaglavici je položen novembra 2014. godine.

2.5.14.11. Crkva Svete Anastasije Srpske – Novi Badovac

Kamen temeljac za izgradnju crkve položen je septembra 2015. godine. Izgradnja crkve je završena i crkva je osveštena 4. jula 2018. godine

Tabela 115. Verske ustanove (islamske, katolicke, pravoslavne, druge) registar prema naseljima

Naselja	Ustanova	Godina osnivanja	/Gravitaciona zona	Broj stanovnika
Gračanica	Manastir Gračanica	1321	Centar sela	-
Badovac	Crkva	2016	Zapadni deo sela	-
Laplje Selo	Crkva	1899	Zapadni deo sela	-
Čaglavica	Crkva	2015	Južni deo sela	-
Sušica	Crkva	1400	Istočna strana sela	-
Batuse	Crkva	1316	Centar sela	-
Dobrotin	Crkva	1400	Južni deo sela	-
D.Gušterica	Crkva	1910	Centar sela	-
Lepina	Crkva	1314	Centar sela	-
Livađe	Crkva	1935	Južni deo sela	-
Skulanevo	Crkva	1985	Severni deo sela	-

Tabela 116. Verske ustanove , profesionalni kapacitet i parkinzi

Ustanove	Broj sluzbenika (br.)	Parkinzi (br.)	
		Za posetioce	Za skuzbenike
Manastir Gračanica	-	116	20
Crkva u Novi Badovac	1	10	0
Crkva u Sušici	1	15	0
Crkva u Gornjoj Gušterici	1	13	0
Crkva u Donjoj Gušterici	1	6	0
Crkva u Dobrotin	1	7	0
Crkva u Livađe	1	7	0
Crkva u Laplje Selo	1	40	0
Crkva u Batuse	1	5	0
Crkva u Lepini	1	5	0
Crkva u Skulanevo	1	5	0

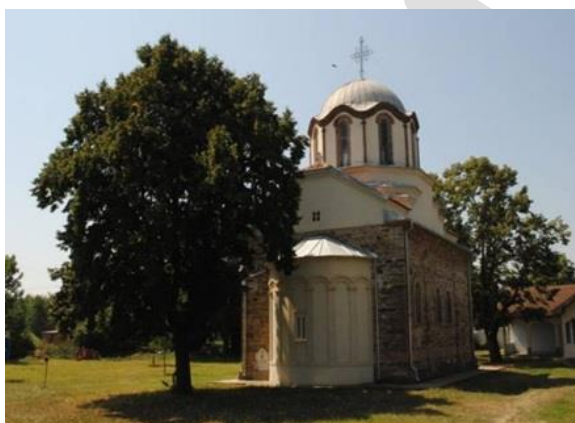
Tabela 117. Verske ustanove , Prostorni kapaciteti i zelene prostori/javni

Ustanove	Povrsina parcele (ar)	Izgradena povrsina (m ²)	Slobodna povrsina (ar)	Zelene prostori (ar)
Manastir Gračanica	458	500	3,12	90
Crkva u Novi Badovac	15	89	11	9
Crkva u Sušici	0,44	495	38	30
Crkva u Gornjoj Gušterici	21	232	8	5
Crkva u Donjoj Gušterici	21	433	10	7
Crkva u Dobrotin	28	602	18	13
Crkva u Livađe	34	246	21	19
Crkva u Laplje Selo	145	545	96	96
Crkva u Čaglavici	0.257	110	24	24
Crkva u Batuse	19,78	223	12	10
Crkva u Lepini	8,17	156	3,80	3,80
Crkva u Skulanevo	44	125	5	5

Tabela 118. Veske ustanove, infrastrukturni kapacitet –pomocna zgrada / popratni sadržaji

Ustanove	Pomocna zgrada	Pomocna zgrada	Pomocna Zgrada	Pomocna zgrada
	A	B	C	D
	Povrsina (m2)	Povrsina (m2)/	Povrsina (m2)	Povrsina (m2)
Manastir Gračanica	350	1162	266	367
Crkva u Novi Badovac	87	-	-	-
Crkva u Sušici	80	370	45	-
Crkva u Gornjoj Gušterici	102	130	-	-
Crkva u Donjoj Gušterici	112	200	121	24
Crkva u Dobrotin	118	468	16	-
Crkva u Livađe	138	69	14	25
Crkva u Laplje Selo	227	160	122	36
Crkva u Čaglavici	110	--	-	-
Crkva u Batuse	165	35	23	-
Crkva u Lepini	100	20	36	-
Crkva u Skulanevo	100	25	-	-

Slika 44- Sv.Knez Lazar-D.Gušterica

Slika 45 - Sv.Dimitrije-Sušica

Slika 46- Sv.Dimitrije – Dobrotin

Slika 47-Sv.Trojica- Skulanevo

Slika 48- Sv.Pantelej- Lepina

Slika 49- Sv.Nedelja – G.Gušterica

Slika 50- Sv.Nedelja – Batuse

Slika 51- Sv.Grigorija Bogoslova-Livade

Slika 52- Sv.Petka-L.Selo

2.5.15. Spomenici u opštini Gračanica

2.5.15.1. Spomenik kralju Milutinu

Spomenik kralju Milutinu je podignut 2015. godine i nalazi se u dvorištu istoimene osnovne škole. Rađen je u vizantijskom stilu i delo je vajara Zorana Jezdimirovića

2.5.15.2. Spomenik Milošu Obiliću

Spomenik Milošu Obiliću predstavlja simbol srpskog srednjovekovnog junaka, koji je za sveti cilj spreman dati svoj život. Spomenik je 1983. godine bio postavljen u centru grada koji nosi ime po njemu, Obilić. Zbog značaja za srpski narod sa Kosova, srušen je 1999. godine, nakon čega je spomenik ponovo postavljen u Gračanici, na Vidovdan 28. juna 2014. godine, nedaleko od manastira Gračanica.

2.5.15.3. Spomenik Palim borcima 1914 – 1918

Ovaj spomenik je posvećen srpskim borcima iz Gračanice i okoline palim u Prvom Svetskom ratu. Prvobitno je bio postavljen u porti manastira Gračanica 1926. godine, a zatim je 1938. godine, zbog izgradnje zida oko manastira, izmešten na današnju lokaciju.

2.5.15.4. Spomenik Mala Gračanica

Spomen obeležje Mala Gračanica posvećena je Svetom Dimitriju, ratniku mučeniku, i Dimitriju Popoviću novomučeniku. Crkva je sagrađena 2005. godine po zamisli Ratka Popovića. Dimitrije Popović je rođen 7. novembra 1986. godine, a ubijen od strane albanskih ekstremista 5. juna 2004. godine u Gračanici, nedaleko od ove spomen crkve.

2.5.15.5. Umetnička instalacija MISSING

Umetnička instalacija MISSING, delo umetnika Gorana Stojčetoovića nalazi se ispred Doma kulture u Gračanici. Oblepljena fotografijama nestalih i kidnapovanih Srba u periodu od 1998. do 2000. godine. Ona je spomen – opomena na zločine i pogrom nad srpskim narodom.

2.5.15.6. Mozaik Kraljice Simonide

Nalazi se u atrijumu OŠ Kralj Milutin. Prvobitno je bio postavljen na kružnom toku nedaleko od manastira Gračanica, na mestu na kome se danas nalazi spomenik Milošu Obiliću.

2.5.16. anastir Vojsilovica

Manastir Vojsilovica je sagrađen u XIV veku u (Starom) Badovcu, na oko 2km od manastira Gračanica. Po predanju, kitiator manastira je Srpska kraljica Simonida, žena kralja Milutina, ćerka vizantijskog cara Andronika II Paleloga. Pretpostavlja se da je manastir dobio ime po grčkoj tituli za carevu kćer vasiljevsa – vasiljevica. Ne zna se da li je manastir bio posvećen Svetom Vasiliju Velikom ili Rođenju Bogorodice. Istorijski izvori govore da je tokom XV i XVI veka u manastiru postojala prepisivačka radionica. Sačuvano je nekoliko prepisa sa brojnim zapisima srpskog patrijarha Pajsija. Poslednji zapis patrijarha Pajsija iz XVII veka govori o zapusteloj Vajsilovici

i prelasku njenih monaha u manastir Gračanicu. Manastir je potpuno razoren krajem XVIII i u XIX veku. Katolici iz susednog Janjeva iskoristili su deo kamena sa ruševina Vojsilovice za izgradnju svoje crkve Svetog Nikole u Janjevu. Drugi deo kamena odneo je Jašar-paša Džinić u XIX veku za izgradnju mosta, vodenice i valjaonice sukna. Ostaci ruševina manastira sui danas vidljivi.

2.5.17. Tradicionalna gradnja

Graditeljsko nasleđe u opštini Gračanica razlikuje više varijanti oblikovanja arhitekture: tradicionalno-balkanska arhitektura i arhitektura XX veka. Tradicionalna-balkanska kuća, kao graditeljsko blago, odraz je jedne prošle epohe i predstavlja neraskidivi deo naših savremenih naselja. Ovakav tip kuća u opštini Gračanica nestaje. Navedeni tip kuće se javlja kao prizemna ili spratna, sa srazmerno velikim dvorištem. Položaj kuće u odnosu na dvorište bio je dvojak: jedne su povučene u dubinu dvorišta, ili su bokom orijentisane prema ulici, iz želje da se ima direktan pogled na ulaz u dvorište, mada ima i primera kada je orijentacija drugačija zbog boljeg osvetljenja i osunčanosti. Dvorište je bilo opasano visokim zidom od ćerpiča ili blata i slame, te se sa ulice skoro ništa nije moglo videti. Život se odvijao u ovim zatvorenim dvorištima u koja se ulazilo kroz puna drvena vrata na obodnom zidu, okovana klincima - pulovima sa širokom glavom i zvekirom, koji su neka vrsta dekoracije. Analizirajući raspored prostorija u osnovi, mogu se uočiti izvesne opšte crte tradicionalne-balkanske kuće. Za spratne objekte, šematski predstavljen plan bi izgledao ovako: u sredini osnove je trem sa stubovima, otvoren ka dvorišnoj strani na koji izlazi jednokrako drveno stepenište, oko koga su raspoređene sobe. To je uglavnom osnova sprata, dok je prizemlje modifikovano, jer su potrebe u prizemlju drugačije. Prizemni deo kuće ima otvoren natkriveni pretprostor - ajat, gde su se uglavnom nalazile prostorije za rad, ostave, a u vrlo ranom periodu nastanka ovih kuća u ovoj okolini prizemni deo se koristio i za stoku. Kod spratnih kuća taj prostor iznad ajata izbačen je i može biti otvoren ili zatvoren drvenim okvirima i staklom, i naziva se trem, karakterističan elemenat ove arhitekture. U par kuća je sačuvano nekoliko primera funkcionalno - dekorativnih zidova, bogato i ukrasno obrađenih. Tu su nekada bili plakari za odlaganje posteljine - juklici, police za odlaganje posuđa - dolapi i prostor u kome su nekad bila kupatila - amamxici. Kuće ovog tipa rađene su u masivnom konstruktivnom sistemu, a ima i primera kuća u bondručnoj konstrukciji. Masivni sistem se sastoji od spoljnjih nosećih zidova velikih debljina rađenih od ćerpiča u krečnom malteru, sa drvenom međuspratnom konstrukcijom, ili ređe, u kombinaciji drveta i štuka. Kada je objekat rađen u bondručnoj konstrukciji ispunjen je blatom i slamom. Taj način građenja omogućuje da se prozori postave i bez velikih teškoća otvaraju tamo gde se to želi, ili postave nizovi prozora povezani u jednu celinu drvenom kutijom. Zidovi su omalterisani i okrečeni u jednom tonu, uz malo arhitektonskih detalja. Krov je uglavnom četvorovodan pokriven ćeramidom, širokih streha sa vidljivim tavanskim gredama. Spoljašnje stepenište je jednokrako drveno, sa drvenom ogradom, koje izlazi na prostor trema na spratu.

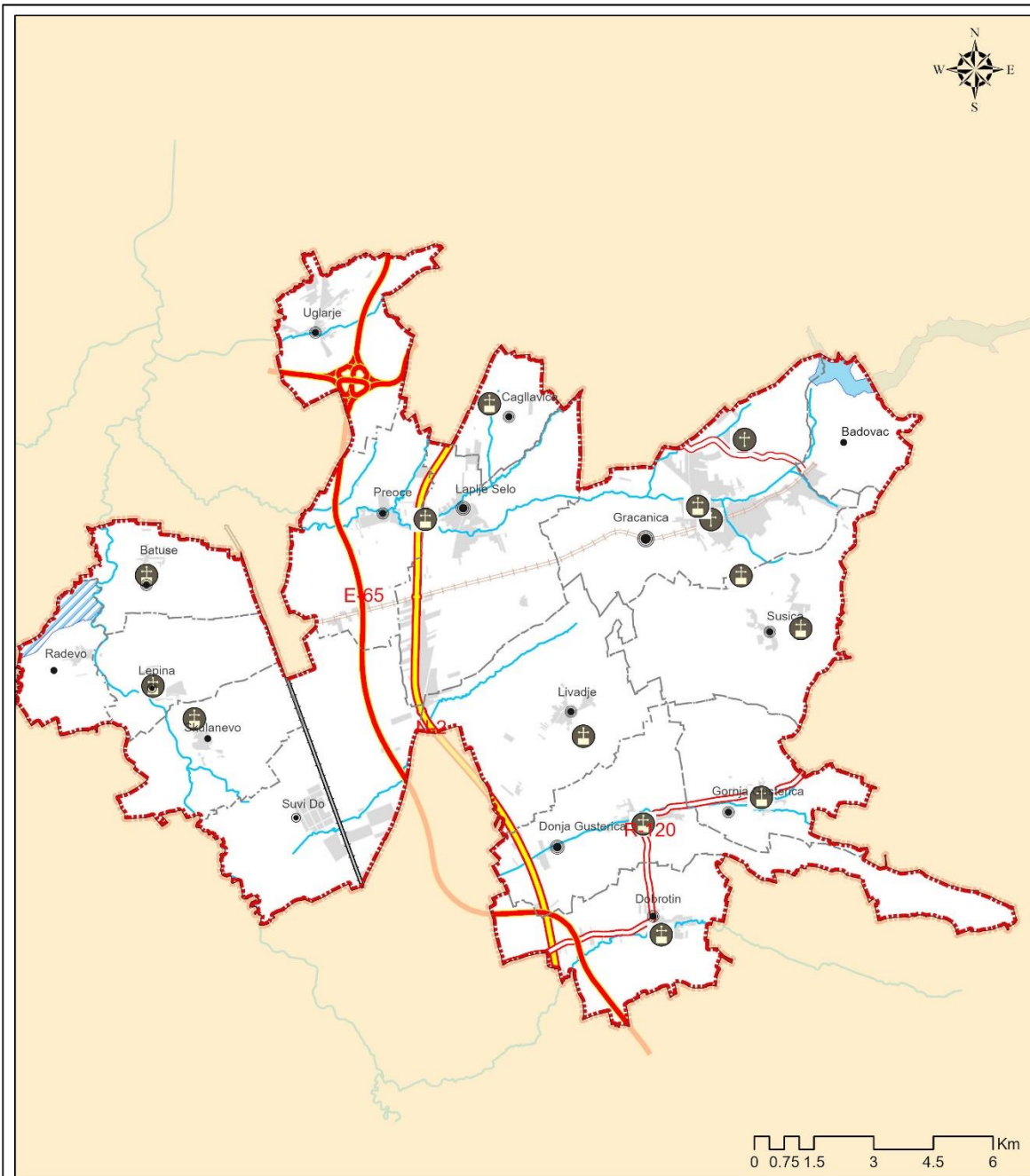
2.5.18. JAVNI PROSTORI GROBLJA

Tabela 119 Javni prostori-Groblja (islamska , katolicka, pravoslavna), registar prema naseljima

Naselja	Naselje gravitaciona zona	Povrsina parcele (ar)	Izgradena povrsina(ar)	Slobodna povrsina(ar)	Parkinzi (Br.)	Zeleni prostori(ar)	
1.	Gračanica	Istočna strana sela	0,60	0,50	0,10	10	-
	Gračanica Padalište	Severna strana sela	0,80	0,70	0,10	40	-
2.	Badovac	Istočna strana sela	169	0,04	165	60	0,89
	Badovac Romsko groblje	Severo-istok sela	0,41	0,16	0,25	-	0,05

3.	Kišnica pravoslavno groblje	Severna strana sela	0,42	0,12	0,30	-	0,05
	Kišnica muslimansko groblje	Južna strana sela	0,21	0,14	0,07	-	-
4.	Laplje Selo	Zapadna strana sela	0,24	0,16	0,18	-	0,13
5.	Preoce	Istočna strana sela	0,22	0,15	0,07	10	-
6.	Čaglavica	Zapadna strana sela	0,45	0,35	0,10	22	-
7.	Sušica	Zapadna strana sela	0,40	0,30	0,10	15	-
8.	Sušica Islamsko groblje	Zapadna strana sela	0,58	0,53	0,05	40	-
9.	Ugljare	Centar sela	0,36	0,26	0,10	20	-
		Južna strana sela	0,20	0,20	0,02	10	-
10.	Batuse	Južna strana sela	100	0,10	0,90	5	-
11.	Dobrotin	Severna strana sela	0,23	0,14	0,09	5	-
12.	G.Gušterica	Istočna strana sela	0,25	0,18	0,07	12	-
		Zapadna strana sela	0,05	0,05	0,04	2	-
13.	Lepina	Istočna strana sela	0,04	0,03	0,01	-	0,01
14.	Livađe	Severo-istok sela	0,34	0,24	0,10	5	-
15.	Radevo	Zapadna strana sela	0,33	0,18	0,15	-	-
16.	Skulanevo	Severna strana sela	0,08	0,02	0,06	-	-
17.	Suvi Do	Severo-istočna strana sela	0,96	0,66	0,30	5	5
18.	Ashani	Istočna strana sela	0,16	0,13	0,03	-	-

RAZVOJNI PLAN OPŠTINE/ PLANI ZHVILLIMOR KOMUNAL

POSTOJECE STANJE /
GJENDJA EKZISTUOSE

KARTA RASPOREDENOSTI VERSKIH OBJEKATA I GROBLJA/HARTA E
SHPERNDARJES SE OBJEKTEVE FETARE DHE VARREZAVE

Legenda/Legjenda

Granica opštine/Kufiri i komunës

Granica naselje /Kufinjte e vendbanimeve

Veliko ruralno naselje/Vendbanim i madh rural

Srednje veliko ruralno/Vendbanim i mesem i madh rural

Srednje malo ruralno/Vendbanim i mesem i vogel rural

Malo ruralno naselje/Vendbanim i vogel rural

● Veoma malo ruralno/Vendbanim shume i vogel rural

⊕ Pravoslavna crkva/Kishë ortodokse

⊕ Katoličko groblje/Varrezë ortodokse

Autoput/Autoudhe

Regionalni put/Rruge regionale

Nacionalni put/Rrugë nacionale

Obilznici/Rruga tranzit

Zeleznicka pruga/Linja hekurudhore

Zeleznicka pruga/ Linja hekurudhore pa funksion

Reke/Lum

Jezero/Liqen

Ribnjak Radevo/Hurdhe ne Radeve

Izgradena povrisna/Siperfaqja e ndertuar

2.6. Procena Trenutne Situacije

Procena opštine je urađena na osnovu tematskih grupa sa opštinskim timom za planiranje, direktorima odeljenja, službenicima, predstavnicima sela i civilnim društvom. Procena se vršila po tematskim oblastima utvrđenim u profile (postojećeg stanja), prilikom čega se koristila SWOT tehnika.

U nastavku teksta predstavljena je procena po tematskim oblastima, propraćenu analizom.

2.6.1. Socijalna Infrastruktura, Stanovanje i Demografija

PREDNOSTI	SLABOSTI
<ol style="list-style-type: none">1. Mlado stanovništvo2. Stručno osoblje3. Multietničko, multikulturno stanovništvo4. Blizina glavnog grada5. Poslovna zona6. Planirane stambene oblasti7. Bogato kulturno nasleđe8. Geografski položaj Opštine9. Organizacija izvođenja nastave10. Adekvatan nastavni kadar11. Dobra organizacija transporta učenika12. Raspoloživi raznovrsni smerovi i obrazovni profili u srednjim školama13. Dobra saradnja sa lokalnim institucijama14. Aktivnost Omladinskih organizacija15. Skole Sportova16. Sportski Kompleks u Gracanici17. Sportska Hala u Lapljem Selu18. Omladinski centri koji se nalaze u Badovcu, Preocu i Batusu19. Visenamenski sportski poligoni koji se nalaze u selima na teritoriji Opštine Gracanica20. Visoko stručni lekari i medicinske sestre/tehničari21. Velika dostupnost prepoznatljivosti kod građana22. Primena i ulaganje u savremene tehnologije u dijagnostici i lečenju23. Dobra pokrivenost sa zdravstvenim i obrazovnim ustanovama	<ol style="list-style-type: none">1. Nedostatak stambenih smeštajnih kapaciteta2. Nedostatak hotelskih kapaciteta3. Nedostatak kulturnih ustanova (Biblioteka, pozorište, bioskopska sala, omladinski centri)4. Nedostatak skolskog prostora za srednje škole (obebeđivanje dodatnih objekata za svaku obrazovnu instituciju zasebno)5. Nedovoljna budžetska sredstva za kapitalne investicije, robe i usluge i komunalne troškove6. Neadekvatna opremljenost obrazovnih institucija inventarom, stručnim kabinetima i laboratorijama7. Neadekvatna opremljenost Domova kultura8. Nedostatak savremenije IT opreme u svim institucijama (neadekvatna i zastarela IT tehnologija)9. Rad pojedinih obrazovnih institucija u tri smene (zbog nedostatka prostora),10. Povećanje kapaciteta za aktivnosti vezane za očuvanje tradicije, kulturnih i verskih objekata11. Nedostatak finansijskih sredstava za oblast kulture (ne postoji budžetski KOD za finansiranje pomenute oblasti, svi troškovi se placaju iz KOD-a za obrazovanje)12. Neaktivna Omladina13. Nedovoljno prostora za okupljanje omladine14. Nepoznavanje stranih jezika15. Uključenje mladih u procesu donošenja odluka16. Povećanje Bolesti zavisnosti17. Nizak Nivo Svesti među omladinom o važnosti Volonterizma18. Nedovoljan broj zaposlenih u odnosu na potrebe stanovništva19. Smanjena raspoloživost finansijskih sredstava20. Nedostatak prostora za zdravstvene usluge21. Nedostatak smeštaja za decu bez roditeljskog staranja22. Nedostatak sigurne kuće23. Nedovoljna motivacija osoblja24. Zastarelost opreme za zdravstvo

	25. Nedostatak stambenih smeštajnih kapaciteta
MOGUĆNOSTI <ol style="list-style-type: none">1. Razvoj poslovanja2. Fondovi i donacije3. Univerzitet4. Sektor NVO5. Muzej6. Medjunarodni program za stipendiranje7. Programi za stipendiranje sa centralnog nivoa8. Posticaj Volonterizma9. Subvencije iz opstinskog izvora prihoda10. Donacije Medjunarodnih oraganizacija11. Razvoj poslovanja12. Fondovi i donacije13. Proširenje palete usluga14. Zdravstveni turizam15. Saradnja sa lokalnom zajednicom16. Projekti17. Dobar geostrateški položaj	PRETNJE <ol style="list-style-type: none">1. Migracija2. Povećanje broja slucajeva vrsnjackog nasilja, ranih brakova, napustanja skolovanja3. Socijalno Stanje4. Nepostojanje javnog prevoza5. Bezbednosna situacija za mlade6. Nepostojanje budzetskog koda za omladinu7. Nedostatak radnih mesta8. Nedostatak sportskog lekara9. Usavrasavnje osoblja10. Ograničeno finansiranje11. Odlazak stručnog kadra u inostranstvo12. Nepovoljna starosna struktura zaposlenih

2.6.2. Infrastruktura, Javne Službe i Saobraćaj

PREDNOSTI <ol style="list-style-type: none">1. Nova putna infrastruktura2. Uređenje rečnih korita3. Sistem vodovoda i kanalizacije u većem delu opštine4. Električna i telefonska mreža na većem delu teritorije5. Blizinaglavnih putnih pravaca (magistralnih i regionalnih puteva), železnicaiaerodroma6. Dobra među-opštinska saradnja7. Realne potrebe stanovništva8. Niske i pristupačne cene usluga9. Nepostojanje drugog lokalnog javnog preduzeća10. Struktura zaposlenih koji su sa teritorije opštine i u čijem je interesu kvalitetno pružanje usluga radi stvaranja kvalitetne i "čiste" životne sredine	SLABOSTI <ol style="list-style-type: none">1. Saobraćaj kroz centar Gračanice2. Neasfaltirani pristupni putevi u nekoliko naselja3. Slabo snabdevanje električnom energijom u zimskom periodu4. Nepostojanje registra podzemnog katastra5. Nepokrivenost naselja Batuse vodovodnom mrežom6. Planiranje i izgradnja bez standarda7. Nedostatak javnih preduzeća8. Nedostatak autobuske stanice i nefunkcionisanje javnog prevoza u opštini9. Nedostatak parking prostora10. Nedovoljna tehnička opremljenost11. Nemogućnosti korisnika da svoje obaveze izmiruju na vreme zbog ugroženog životnog standarda
MOGUĆNOSTI <ol style="list-style-type: none">1. Ravnica (dobri morfološki uslovi)2. Pristup aerodromu3. Blizina glavnog grada4. Železnica5. Korišćenje odnosno proizvodnja ele. energije iz obnovljivih izvora6. Izgradnja zaobilaznice oko naselja Gračanica	PRETNJE <ol style="list-style-type: none">1. Ugrožena brana od blizine kamenoloma2. Poplave – izlivanje reka u kisnom periodu3. Neprilagođena nosivost vozila na putu4. Posledice izazvane Kovid pandemijom5. Nedovoljan procenat naplate usluga6. Zastarela mehanizacija

7. Mogućnost proširenja usluga 8. Mogućnost proširenja tržišta 9. Poboljšanje naplate 10. Poboljšanje kvaliteta životne sredine 11. Razvoj svesti korisnika o značaju primarne selekcije otpada	
---	--

2.6.3. Ekonomski Razvoj

PREDNOSTI <ol style="list-style-type: none">1. Industrijska zona2. Duh preduzetništva (zadruga farmera, stočarstvo, vočarstvo)3. Duh mladih preduzetnika je na višem nivou4. Rudno bogatstvo (dugoročno)5. Potencijal za razvoj turizma- arheološkog, verskog, kulturnog, rekreativnog6. Kvalitet poljoprivrednog zemljišta	SLABOSTI <ol style="list-style-type: none">1. Nezaposlenost2. Proizvodne delatnosti (trgovina)3. Nedostatak tržišta za plasman proizvoda4. Nedostatak kvalifikovanih kadrova koji rade u obrazovnom i zdravstvenom sektoru5. Nepostojanje biznis parka6. Nedovoljna strana ulaganja
MOGUĆNOSTI <ol style="list-style-type: none">1. Razvoj turizma2. Proizvodnja i plasman poljoprivrednih proizvoda (asortiman)3. Povećanje stope zaposlenosti u turizmu, poljoprivredi, itd.4. Zanatske radionice (suveniri, kojundžije, obučari, ručne radinosti...)	PRETNJE <ol style="list-style-type: none">1. Migracija

2.6.4. Životna Sredina, Prirodni Resursi i Kulturno Nasleđe

PREDNOSTI <ol style="list-style-type: none">1. Ruralno područje2. Plodno obradivo zemljište3. Velika obradiva površina4. Porast vocarske i povrtarske proizvodnje4. Blizina grada5. Šume6. Sve veći broj mladih poljoprivrednih proizvođača7. Uključivanje žena u poljoprivredu8. Geografski položaj i dobra saobraćajna povezanost (blizina aerodroma u Prištini, Nišu i Skoplju)9. Kulturno dobro na UNESCO listi - manastir Gračanica i okolne crkve10. Ulpijana11. Postojanje potencijalnih arheoloških lokaliteta.12. Postojanje prirodnih resursa	SLABOSTI <ol style="list-style-type: none">1. Sve veća prenamena zemljišta2. Uski i preorani atarski putevi3. Zagađenje voda4. Neuređeni vodeni tokovi, izlivanje reke, poplave5. Male površine pod voćnjacima6. Neadekvatna primena herbicida ,pesticide (nepoštovanje doze tretiranja)7. Neadekvatna primena vestackih đubriva (bez analize zemljišta)8. Opterećenost lokalnog puta saobraćajem9. Seča šuma10. Nedovoljna zaštita kulturnog i prirodnog nasleđa11. Divlje deponije12. Zagađenje voda od otpadnih voda13. Zagađenje vazduha, vode, zemlje od jalovine
--	--

<ul style="list-style-type: none">- česme- Jezero- reke- vodenica- ribnjak- rudnik <p>13. Kulturni spomenici</p> <p>14. Očuvana tradicija (običaji, gastronomija, gradnja)</p> <p>15. Lov i ribolov</p> <p>16. Tinin bunar</p> <p>17. Brdo Veletin i Steževac</p> <p>18. Blizina grada</p> <p>19. Bogato materijalno i nematerijalno kulturno nasleđe</p> <p>20. Proaktivan rad Turističke oranzacije i Turističko informativnog centra u Gračanici</p>	<p>14. Neuređeni vodeni tokovi</p> <p>15. Nizak nivo svesti lokalnog stanovništva o značaju turizma i zaštititi čovekove životne sredine i kulturnog nasleđa</p> <p>16. Zagađenost životne sredine (zemlje, vode i vazduha, prisustvo buke, jalovišta itd.)</p> <p>17. Nepostojanje javnih toaleta</p> <p>18. Nepostojanje lokalnog gradskog prevoza</p> <p>19. Nedovoljno parking prostora</p>
<p>MOGUĆNOSTI</p> <p>1. Poboljšanje i povećanje poljoprivredne proizvodnje.</p> <p>2. Navodnjavanje.</p> <p>3. Smanjenje opasnosti od poplava.</p> <p>3. Izgradnja bedema i odvodnih kanala.</p> <p>4. Merenje, proširenje i nasipanje atarskih puteva.</p> <p>5. Proširenje površina pod voćnjacima.</p> <p>6. Angažovanje savetodavne službe u većoj meri.</p> <p>7. Razvoj kulturnog, ruralnog i rekreativnog turizma</p> <p>8. Kulturno i prirodno nasleđe</p> <p>9. Čišćenje deponija</p> <p>10. Poljoprivredni razvoj</p> <p>11. Reciklaža otpadnih materijala</p> <p>12. Sistem za prečišćavanje otpadnih voda</p> <p>13. Izgradnja putne infrastrukture</p> <p>14. Proizvodnja prirodne i domaće hrane</p> <p>15. Kreiranje integrisane kulturno turističke ponude sa drugim opštinama u okruženju (na pr. kroz povezivanje UNESCO lokaliteta na Kosovu)</p> <p>16. Subvencionisanje razvoja poljoprivrede i preduzetništva</p>	<p>PRETNJE</p> <p>1. Zagađenje prirodne sredine</p> <p>2. Poplave</p> <p>3. Požari</p> <p>4. Nelegalna gradnja</p> <p>5. Nedostatak razumevanja između pripadnika zajednice oko važnosti i očuvanja kulturnog i prirodnog nasleđa</p> <p>6. Brana-naprnuće preliv. brane</p> <p>7. Jalovina</p> <p>8. Divlje deponije</p> <p>9. Poplave</p> <p>10. Gubitak poljoprivrednog zemljišta</p> <p>11. Neplanski razvoj naselja</p> <p>12. Nedovoljno ulaganje u turističku infrastrukturu</p>